ANALELE ŞTIINȚIFICE ALE UNIVERSITĂȚII DE STAT DIN MOLDOVA

Chişinău – 2017

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

ANALELE ŞTIINȚIFICE ALE UNIVERSITĂȚII DE STAT DIN MOLDOVA

Chişinău – 2017

CEP USM

082:378.4(478-25)=135.1=161.1
U 56

Colegiul de redacţie al culegerii „Analele ştiinţifice ale USM”

redactor-şef	***Florentin PALADI,*** ***prorector pentru activitatea ştiinţifică, prof. univ.***
redactor coordonator	***Tatiana BULIMAGA***
procesare computerizată	***Ana BALTAG*** ***Marianna SAVVA*** ***Tatiana BULIMAGA*** ***Margareta PROHIN***
redactori	***Antonina DEMBIŢCHI*** ***Valentina MLADINA***

Membri:

Viorica GLADCHI, dr. hab., conf. univ.	Decan, Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică
Valentina NICORICI, dr., conf. univ.	Decan, Facultatea de Fizică și Inginerie
Galina RUSU, dr., conf. univ.	Decan, Facultatea de Matematică și Informatică
Galina ULIAN, dr. hab., prof.univ.	Decan, Facultatea de Științe Economice
Ion GUMENÂI, dr. hab., conf. univ.	Facultatea de Istorie și Filosofie
Adriana CAZACU, dr., conf. univ.	Decan, Facultatea de Litere
Ludmila Zbanț, dr. hab., conf. univ.	Decan, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine
Sergiu BĂIEȘU, dr., conf. univ.	Decan, Facultatea de Drept
Georgeta STEPANOV, dr. hab., conf. univ.	Decan, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării
Stela MILICENCO, dr., conf. univ.	Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială
Alexandru SOLCAN, dr., conf. univ.	Decan, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative
Vladimir GUȚU, dr. hab., prof.univ.	Decan, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială

Responsabil de ediţie:
Tatiana BULIMAGA, şef secţie PVEŞ, Institutul de Cercetare şi Inovare al USM

***

Culegerea „Analele ştiinţifice ale USM” include rezumatele tezelor de licenţă şi de master, susţinute de studenţii şi masteranzii care au manifestat pe parcursul anilor de studii capacităţi deosebite şi sunt recomandaţi să-şi continue studiile la doctorat.

***

Responsabilitatea asupra conţinutului articolelor revine în exclusivitate conducătorilor ştiinţifici

ISSN 1857-3665. – ISBN 978-9975-71-834-9ISS © USM, 2017

CHIMIE ȘI TEHNOLOGIE CHIMICĂ

METODE DE INHIBIȚIE ÎN FORMAREA NNC LA NITROZAREA MEDICAMENTELOR CU UTILIZAREA CHITOSANULUI FUNCȚIONALIZAT

Valeriana VÎRLAN, Facultatea Chimie şi Tehnologie Chimică

The thesis is focused on the study of antioxidant activity of chitosan and its obtaining from chitin by different methods. The use of chitosan and chitosan functionalized with dihydroxyfumaric acid in azithromycin nitrosation to reduce the nitrite concentration in the system. At present, great importance is given to studies on the estimation of carcinogenic substances and the development of inhibition methods in the formation of N-nitroso-compounds.

Un număr mare de medicamente care conțin grupări amine, cum ar fi aminele secundare, aminele terțiare, amidele, ar putea forma N-nitrozocompuși prin interacțiunea acestor substraturi cu ionul de nitrit [1]. Nivelul scăzut al pH-ului (1,5-2,5) în stomac favorizează interacțiunea aminelor cu ionii nitriți. N-nitrozocompușii formați în procesul de nitrozare a medicamentelor pot duce la dezvoltarea și evoluția cancerului stomacului și cel colorectal [2]. De aceea, există în prezent un interes considerabil pentru diminuarea sau evitarea toxicității potențiale a medicamentelor administrate oral care reprezintă amine secundare.

Scopul acestei lucrări este de a studia procesul de nitrozare a antibioticelor cu nitriți ioni prin metoda spectrofotometrică și de a obține polimeri funcționalizați cu antioxidanți care pot fi utilizați în inhibiția procesului de nitrozare a substratului.

Pentru realizarea acestui scop, au fost stabilite următoarele obiective: studierea procesului de nitrozare a azitromicinei prin metoda spectrofotometrică; studiul consumului de ioni nitriți în funcție de diferiți parametri, pH-ul mediului; concenrația de nitrit ion și concentrația de azitromicină; studiul procesului de obținere a copolimerilor funcționalizați cu antioxidanți; determinarea activității antioxidante a inhibitorilor studiați.

S-a studiat procesul de obținere a chitosanului din chitină, în funcție de diferiți parametri, iar pentru chitosanul sintetizat s-a determinat masa molară. Chitosanul s-a obţinut prin deacetilarea α-chitinei în mediu puternic alcalin. În Fig.1 este prezentată structura chimică a chitinei şi chitosanului [3].

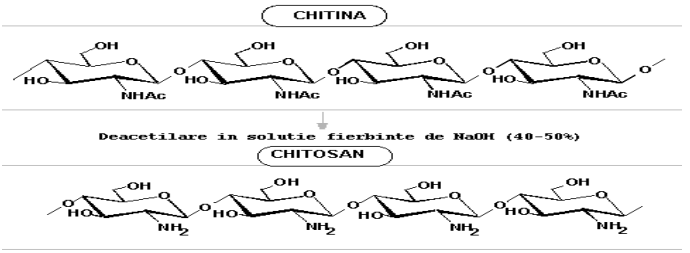

Fig. 1. Schema de obținere a chitosanului din chitină

Chitosanul a fost sintetizat din chitină la interacțiunea cu NaOH (40-50)%, iar sinteza s-a realizat în diferite intervale de timp și temperatură, astfel s-a obținut chitosan din chitină cu diferite mase moleculare (Fig.2).

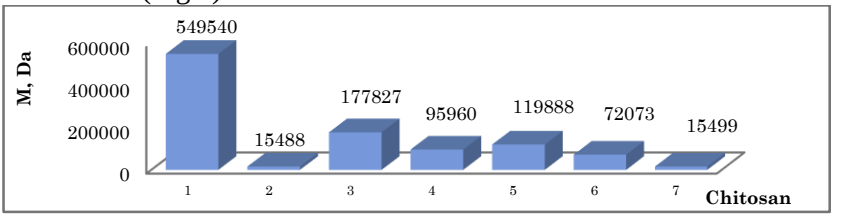

Fig.2. Dependența masei moleculare în funcție de tipul polimerului: 1– chitosan industrial; 2 – chitosan sintetizat 70 °C timp 1 h; 3 – chitosan sintetizat 70°C timp 1,5 h; 4 – chitosan sintetizat 100°C timp 1 h; 5 – chitosan sintetizat 100°C timp 1,5 h; 6 – chitosan sintetizat 110°C timp 1,5 h; 7 – chitosan-lactat.

Conform rezultatelor obținute, s-a constatat că cea mai înaltă masă moleculară o posedă chitosanul industrial. Polimerii de chitosan sintetizați au fost analizați prin spectroscopie IR, și s-a demonstrat prezența grupelor amine libere. Capacitatea antioxidantă a acestor polimeri sintetizați s-a studiat prin metoda ABTS.

Comparând aceste rezultate, putem afirma că chitosanul nefuncționalizat nu posedă proprietăți antioxidante avansate, de aceea pasul

următor a fost de a funcționaliza acest polimer cu un acid cum ar fi acidul lactic, acidul dihidroxifumaric, acidul ascorbic și alții. S-a funcționalizat chitosanul cu acidul lactic obținând astfel chitosan-lactat.

Tabel

Determinarea capacității antioxidante
a polimerilor prin metoda ABTS

	Chitosan industrial	Chitosan sintetizat				Chitosan-lactat
		70^0C, 1,5h	100^0C, 1h	100^0C, 1,5h	110^0C, 1h	70^0C, 1h
A, nm	0,657	0,640	0,680	0,680	0,683	0,613
AAT	0,061	0,086	0,029	0,029	0,024	0,124

Conform rezultatelor obținute (Tab.), chitosanul lactat nu posedă proprietăți de inhibiție avansate, de aceea scopul cercetărilor a fost de a gasi acidul cel mai potrivit pentru a funcționaliza chitosanul, astfel încât acesta să fie bine solubil în apă și să posede activitate antioxidantă înaltă.

Pentru aceasta s-a tratat chitosanul cu acid clorhidric și s-a sintetizat chitosan clorurat care este bine solubil în apă, iar mai apoi s-a funcționalizat cu acidul dihidroxifumaric care este un antioxidant puternic.

Studiul experimental al procesului de nitrozare a azitromicinei a fost efectuat în intervalul de variație a pH-ului în soluțiile model: 1,5-4,0 (Fig.3). S-a constatat că viteza de nitrozare a azitromicinei depinde de pH, iar la creșterea pH-ului, există o reducere a vitezei procesului de nitrozare a azitromicinei (Fig.4). S-a constatat că în acest proces ca agent de nitrozare participă cationul de nitrozoniu, care se formează într-un mediu mai acid.

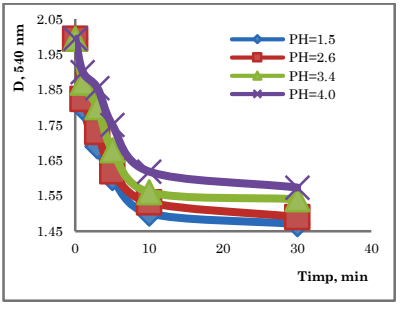

Fig.3. Curbele cinetice de consum al ionilor nitriți la nitrozarea aminei în funcție de pH: t=20^0C; [NO_2^-]=1*10^{-4}M, [Aztm] = 1·10^{-3}M

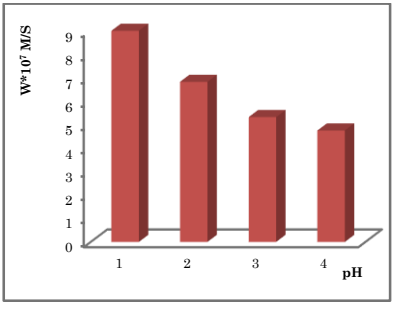

Fig.4. Dependența vitezei de consum a ionilor nitriți la nitrozarea azitromicinei în funcție de pH:t=20^0C; [NO_2^-]=1*10^{-4}M, [Aztm] = 1·10^{-3}M

De asemenea, s-a investigat formarea copolimerului funcționalizat, chitosan-acid dihidroxifumaric în funcție de raportul lor masic și mediul de reacție (Fig.5). S-a constatat că activitatea antioxidantă este în corelație cu concentrația de antioxidant din complex care s-a demonstrat atât prin metoda ABTS (Fig.6), cât și prin metoda DPPH (Fig.7).

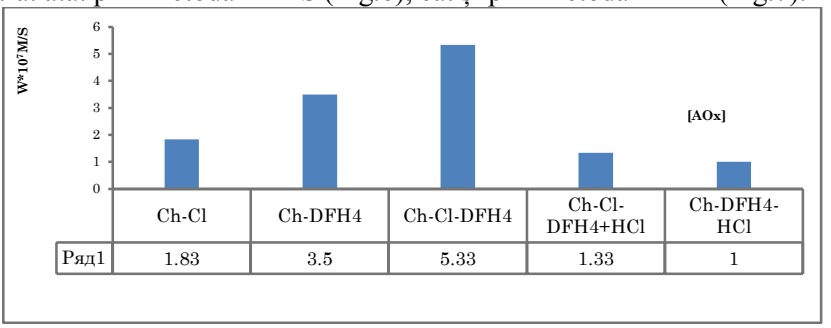

Fig.5. Dependența vitezei de consum al ionilor nitriți la nitrozarea medicamentului în funcție de antioxidanți:
t=20^{0}C; [NO_2^-]=1*10^{-4}M, [Aztm] = 1·10^{-3}M

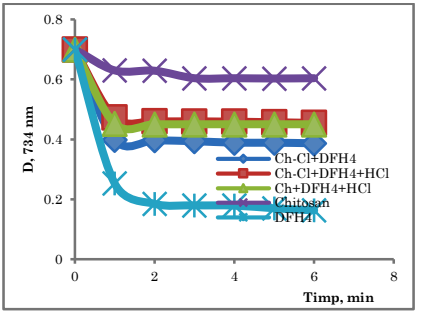

Fig. 6 Curbele cinetice de consum al cationilor radicali de ABTS$^+$

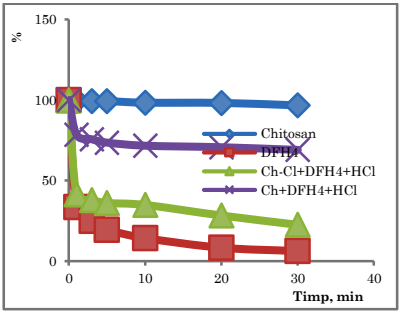

Fig.7. Curbele cinetice de variație a W(DPPH) în funcție de antioxidant în funcție de antioxidant

În baza rezultatelor obținute, putem menționa că acidul dihidroxifumaric posedă proprietăți sporite de inhibiție, însă chitosanul clorurat funcționalizat cu acidul dihidroxifumaric posedă proprietăți inhibitoare prolongate prin eliberarea treptată a DFH_4. Utilizarea acifului dihidroxifumaric duce la inhibiția procesului de nitrozare a azitromicinei prin micșorarea conținutului de agenți de nitrozare în sistem. Mecanismul de acțiune inhibitoare se realizează cu viteze

diferite deoarece în cazul copolimerului chitosan-clorurat cu acid dihidroxifumaric are loc eliberarea treptată a reducătorului, dar nu are loc consumul rapid de acid dihidroxifumaric. La eliberarea treptată a inhibitorului, efectul de inhibiție este prolongat pentru o perioadă mai mare de timp.

Concluzii

1. S-a stabilit că procesul de nitrozare a azitromicinei depinde de diferiți factori, cum ar fi concentrația substratului de nitrozare precum și pH-ul mediului.

2. S-a constatat că cele mai înalte proprietăți inhibitoare în procesul de nitrozare a aminei le posedă acidul dihidroxifumaric și chitosanul clorurat funcționalizat cu DFH_4.

Referinţe:

1. VAN LOON, A. J. M., BOTTERWEEK, A. A.M., GOLDBOHM , R.A. Nitrate and nitrite intake and gastric cancer, 2009. p. 129-135.
2. ILLUM, L., DAVIS, S. In *Polysaccharides. Structural diversity and functional versatility (2d ed).* Edited by S. DUMITRIU, Marcel DEKKER. Publ. New York, 2005, p. 643-660.
3. MORIMOTO, M, SAIMOTO, H, SHIGEMASA, Y. *Control of functions of chitin and chitosan by chemical modifications.* Trends Glycosci Glycotech 2002; 14:205-22.

Recomandat
Maria GONȚA, dr.hab., prof.univ.

NITROZAREA PREPARATELOR ANTIDIABETICE ŞI ELABORAREA METODELOR DE INHIBIŢIE ÎN FORMAREA N-NITROZAMINELOR

Marina MUŞTUC, Facultatea Chimie şi Tehnologie Chimică

The nitrosation process of metformin hydrochloride according to pH was investigated, and it was found that the rate of the nitrosation reaction is dependent on he pH of the environment. Also, the influence of (+) Cathechin on the nitrosation process was studied and it was observed that with increasing antioxidant concentration, the concentration of nitrite ions in the system decreases.

The antioxidant activity of (+) Cathechin was determined by DPPH. According to the DPPH method, the amount of (+) Cathechin needed to lower the initial DPPH concentration by 50% was determined, equal to 0.016 M, calculated as PAR=62.5%.*

Scopul prezentei lucrări constă în studierea procesului de nitrozare a Metforminei sub acţiunea ionilor de nitrit şi elaborarea metodelor de inhibiţie cu utilizarea (+) Catehinei în formarea N-nitrozaminelor.

Ca substrat de nitrozare s-a utilizat Metformina – antidiabetic, care are efect de scădere a glicemiei numai la pacienţii cu diabet zaharat de tip II (non-insulino-dependent) nu şi la persoane cu metabolism normal.

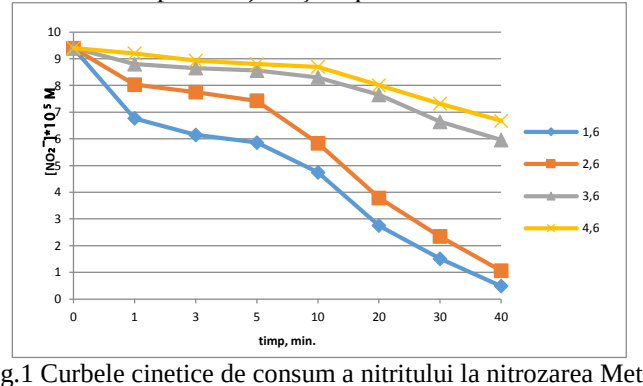

Fig.1 Curbele cinetice de consum a nitritului la nitrozarea MetF în funcţie de pH-uri: $[NO_2^-]=1*10^{-4}$ M, $[MetF]=1*10^{-3}$ M.

Studiul experimental al procesului de nitrozare a Metforminei a fost efectuat în funcţie de variaţia mediului de reacţie (pH-ul). Rezul-

tatele obținute experimental sunt exprimate prin curbe cinetice de consum și diagrame de consum (în %) a ionilor nitriți (Fig.1).

S-a studiat procesul de nitrozare a Metforminei cu ion nitrit și s-a determinat consumul ionului nitrit în funcție de pH-ul mediului, astfel s-a constatat că în rezultatul procesului de nitrozare a Metformineiei cu ion-nitrit se observă că odată cu micșorarea pH-ului viteza de consum a ionului NO_2^- crește (Fig.2). Nitrozarea este maximă la pH=1.6, astfel se constată că agentul de nitrozare este cationul de nitrozoniu H_2ONO^+, care se formează în medii puternic acide.

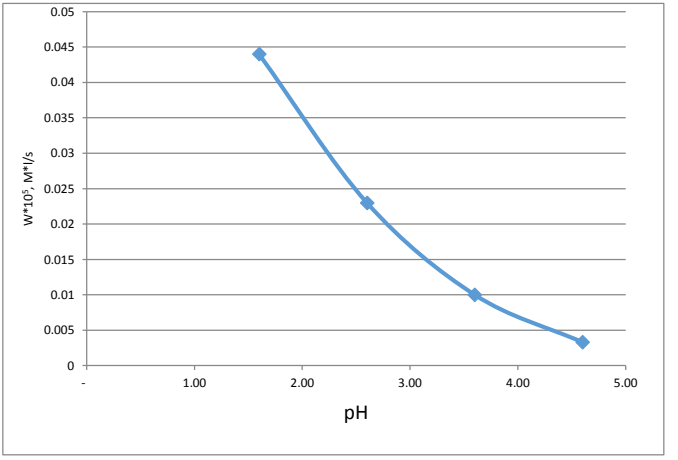

Fig.2 Dependența vitezei reacției de nitrozare a Metforminei cu NO_2^- în funcție de pH, [MetF]=1*10^{-3} M, [NO_2^-]=1*10^{-4} M

S-a determinat concentrația la echilibru a ionilor de NO_2^- și % NO_2^- consumați la nitrozarea Metforminei, și s-a constatat că în procesul de nitrozare a Metforminei cu nitrit-ion odată cu mărirea pH-ului sistemului se micșorează consumul de ion-nitrit și crește cantitarea de NO_2^- rămasă, ceea ce demonstrează că nitrozarea metforminei are loc cu o viteză mai mare la o concentrație a [H^+] mai înaltă. S-a determinat concentrația la echilibru a ionilor de NO_2^- și % NO_2^- consumați la nitrozarea Metforminei, și s-a constatat că în procesul de nitrozare a Metforminei cu nitrit-ion odată cu mărirea pH-ului sistemului se micșorează consumul de ion-nitrit și crește cantitarea de NO_2^- rămasă, ceea ce demonstrează că nitrozarea metforminei are loc cu o viteză mai mare la o concentrație a [H^+] mai înaltă(Fig.3).

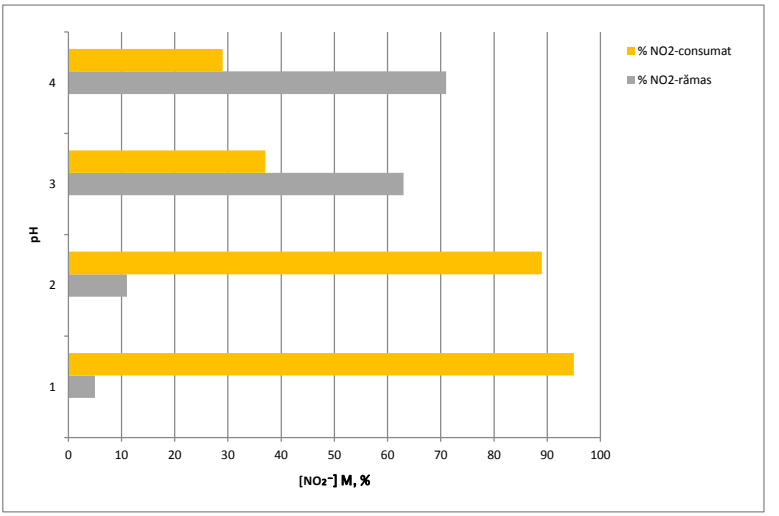
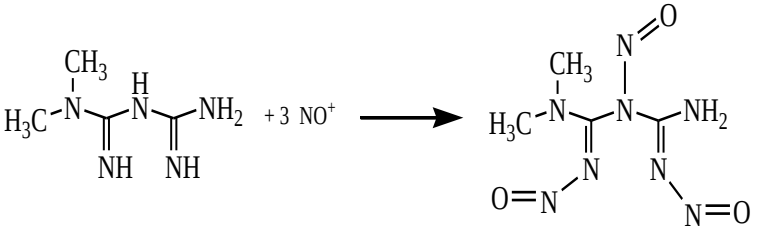

Fig.3 Consumul și cantitatea rămasă de NO_2^- în % în dependență de pH

De asemenea, conform rezultatelor experimentale s-a stabilit mecanismul procesului de nitrozare a Metforminei:

Formarea N-nitrozaminelor poate fi redusă, minimalizată sau complet împiedicată de prezența antioxidanților. În realizarea scopului am utilizat (+)- Catehina, care se găsește într-o cantitate sporită în frunzele de ceai. Cantități mai mici de catechine se găsesc în vinul roșu, ciocolată, fructe de pădure și mere. În rezultatul acestui studiu s-a determinat cum decurge procesul de inhibiție a reacției de nitrozare, astfel se observă că cu cât concentrația (+)- Catehinei este mai mare cu atît se reduce cantitatea de N-nitrozamină format și se micșorează $[NO_2^-]$ la echilibru (Fig.4).

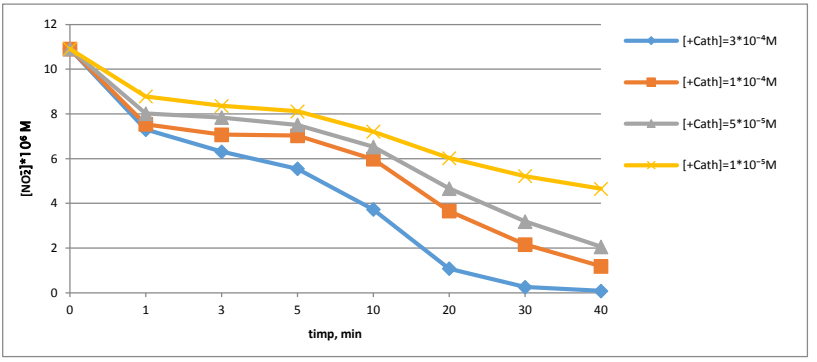
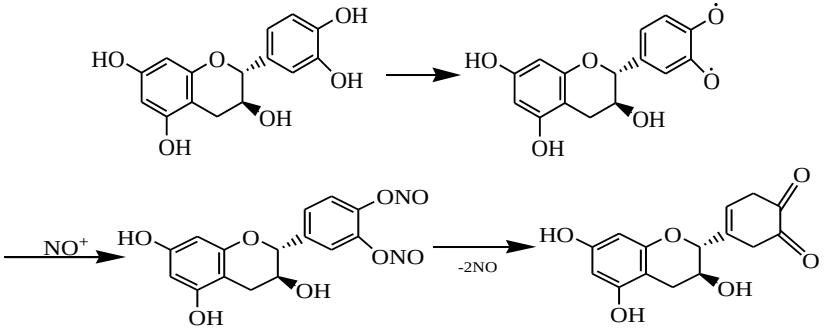

Fig.4. Curbele cinetice de consum a ionilor nitriți la nitrozarea Metforminei cu NO_2^- în funcție de [(+)Cath]: pH=2,6, [MetF]=1*10^{-3} M, [NO_2^-]=1*10^{-4} M

În rezultatul acestui studiu s-a determinat viteza de inhibiție a N-nitrozaminei și s-a constatat că odată cu creșterea concentrației (+)-Catehinei viteza de inhibiție a nitriților crește,astfel se reduce formarea N-nitrozocompușilor, iar concentrația ionilor-nitrit scade odată cu creșterea concentrației de antioxidant.

De asemenea, conform rezultatelor experimentale s-a stabilit mecanismul procesului de inhibiție a agentului de nitrozare:

S-a determinat activitatea de scindare radicalică prin folosirea radicalului stabil de 2,2-diphenil-2-picrilhidrazil (DPPH*). Când radicalul DPPH* reacționează cu (+) Catehina, care este un antioxidant, concentrația lui se micșorează, ceea ce produce o decolorare a soluției (de la violet la galben).

Activitatea antioxidantă reprezintă cantitatea de antioxidant necesară pentru diminuarea concentrației inițiale de DDPH* cu 50%, care este egală cu 0,016 M.

S-a calculat și $1/EC_{50}$, numită putere antiradicalică (PAR), egală cu PAR=1/0,016=62,5%. Cu cât PAR este mai mare, cu atît antioxidantul este mai eficient.

Bibliografie:

1. GONȚA, M. Transformarea nitraţilor, nitriţilor, formarea N-nitrozaminelor şi utilizarea inhibitorilor în procese redox, Chișinău, 2008, p. 3-6
2. DUCA, G., GONȚA, M. Controlul chimic al mediului. Chișinău: CEP USM, 2007, p. 234.
3. БАРАБОЙ, В. А. Катехины чайного растения: структура, активность, применение, біотехнологія, т. 1, №3, 2008.
4. Pagina Metformină Generics – PROSPECT: Informații pentru utilizator, pe site-ul Agenției Naționale a Medicamentului și a Dispozitivelor Medicale.

Recomandat:
Maria GONȚA, dr. hab., prof. univ.

ELABORAREA UNEI LOȚIUNI ANTIACNEICE PE BAZA UNOR PRINCIPII BIOACTIVE NATURALE

Irina CALCEV, Facultatea Chimie şi Tehnologie Chimică

This scientific work reflects the creation and analysis of a new antiacneic lotion based on vegetable extracts.

Acneea este o afecțiune inflamatorie a foliculilor pilosebacei, cauzată de invazia și dezvoltarea microflorei patogene (*Propionibacterium acnes, Staphylococcus aureus, Candida albicans*). Apariția acneei este cauzată şi de conținutul sporit de hormoni androgeni în sânge. De regulă, apare în perioada pubertății, când intervine un dezechilibru în raportul dintre hormonii masculini androgeni și hormonii feminini estrogeni cu instalarea unui nou echilibru hormonal, atât la sexul feminin, cât și la cel masculin. Maladia este însoțită de secreție exagerată a glandelor sebacee, caracterizată prin apariția de comedoane, papule, pustule, chisturi sau noduli [1, 2].

Există mai multe forme clinice ale leziunilor acneice: comedoniană, papuloasă, papulopustuloasă, nodulară, flegmonoasă, chistică.

Tratamentul acneei depinde de tipul și gravitatea leziunilor, deoarece acestea pot avea caracter predominant inflamator (papule sau pustule) sau predominant neinflamator (comedoane sau milium). Pentru forma ușoară este suficient tratamentul local, în timp ce formele severe necesită un tratament complex [3].

Până în prezent nu există un remediu perfect pentru tratarea acneei. Aceasta rămâne a fi o problemă foarte acută pe scară mondială, motiv care a condus la crearea unui nou produs antiacneic. În acest scop, s-a elaborat o loțiune cu proprietăți potențial antiacneice.

Loțiunea (din lat. *lotio* – spălare, curățare) reprezintă un produs cosmetic curativ sau de igienă destinat pentru îngrijirea pielii; soluție hidroalcoolică cu conținut de diverse substanțe active (acizi organici, vitamine, sucuri, extracte de plante medicinale) și auxiliare. Loțiunile sunt utilizate pentru aplicarea unor medicamente la nivelul pielii, precum: antibiotice, antiseptice, antifungice, corticosteroizi, agenți antiacneici, agenți de hidratare și de protecție [4].

Loțiunea elaborată conține următoarele principii active: extract de gălbenele, extract de salvie, extract de hamei, acid boric, ulei volatil de eucalipt și ulei volatil de lămâie, deoarece este un produs cosmetic ușor de aplicat, previne secreția și înlătură excesul sebumului care duce la apariția acneei.

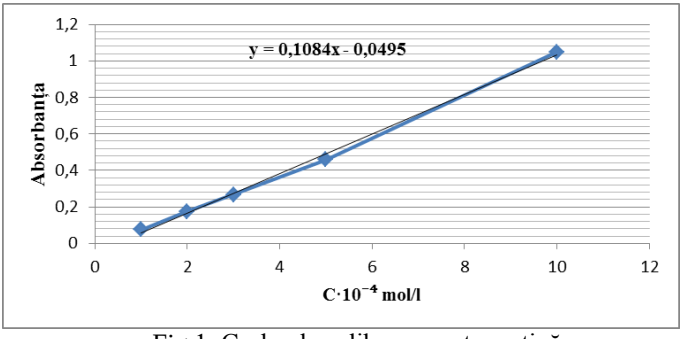

Fig.1. Curba de calibrare pentru rutină

Inițial au fost obținute extractele fluide din gălbenele, salvie și hamei prin metoda de extracție cu ultrasunet. În continuare, calitatea extractelor a fost apreciată determinând următorii parametri: valoarea

pH-ului; cantitatea de flavonoide prin metoda spectrofotometrică; [5] cantitatea de acid ascorbic utilizând metoda bazată pe reducerea 2,6-diclorfenolindofenolului; [6] cantitatea de polifenoli prin metoda Folin-Ciocalteu; [7] activitatea antioxidantă prin metoda DPPH [8].

Valorile pH-ului au fost obținute şi determinate cu ajutorul unui pH-metru de tip Consort multiparameter analyser C3030.

Concentrațiile flavonoidelor în extractele din gălbenele, salvie şi hamei au fost determinate potrivit curbei de calibrare pentru rutină.

Concentrațiile polifenolilor s-au calculat din ecuația dreptei pentru curba de calibrare după acidul galic.

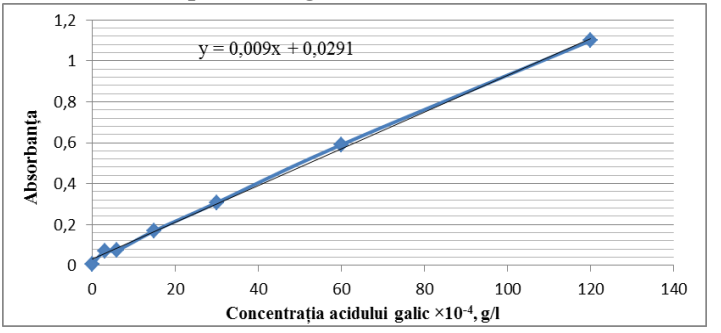

Fig.2. Curba de calibrare după acidul galic pentru determinarea conținutului de polifenoli cu reactivul Folin-Ciocalteu

Ca rezultat al analizelor s-au constatat următoarele: valorile pH-ului sunt aproximativ egale cu valoarea pH-ului pielii (5,5), ceea ce permite aplicarea acestora pentru obținerea loțiunii destinate tenurilor normale, grase şi combinate; cantitatea de flavonoide şi polifenoli este relativ mică, însă efectul acestora se presupune a fi destul de pronunțat; [9, 10] cantitatea maximă de polifenoli a fost determinată pentru extractul de salvie (6,6 mg/l), iar conținutul cel mai mic în extractul de hamei (5,8 mg/l); [11] intensificarea efectului antioxidant se datorează prezenței acidului ascorbic (1114 mg%) [12]. Astfel, a fost determinată şi activitatea antioxidantă a extractului din florile de gălbenele obținându-se valoarea puterii antiradicalice – 66,67. Comparând valoarea obținută cu puterea antiradicalică a vitaminei E (92,81), s-a stabilit că extractul de gălbenele manifestă proprietăți antioxidante moderate.

Conform datelor obținute se presupune că loțiunea cu proprietăți antiacneice va manifesta efect antiinflamator – datorită prezenței flavonoidelor (0,15%), astringent – datorită polifenolilor (6,2 mg/l), efectul regenerant și antioxidant fiind caracteristic acidului ascorbic și altor antioxidanți prezenți în extracte. Uleiurile volatile de lămâie și eucalipt oferă un miros plăcut, precum și efect antibacterian moderat.

Referinţe:

1. ДАХОКСКИЙ, А. *Кожные заболивания*. Санкт-Петербург: Питер, 2011.
2. JUNGHIETU, G., VERDEŞ, G. *Chimie cosmetică: introducere în cosmetologie*. Ediția a treia, revăzută și completată. Chișinău: CEP USM, 2003. 187 p.
3. CUNLIFFE, W., GOULDEN, V. Phototherapy and acne vulgaris. In: *Indian Journal of Dermatology*, 2000.
4. REMINGTON, J., and others. *The Science And Practice Of Pharmacy* (21st ed.). United States: Lippincott Williams & Wilkins, 2006, p. 772.
5. ЛОБАНОВА, А., и др. Исследование биологически активных флавоноидов в экстрактах из растительного сырья. В: *Химия растительного сырья*. 2004, №1, с. 47-52.
6. ТРИНЕЕВА, О.В., СЛИВКИН, А.И., ВОРОПАЕВА, С.С. Определение органических кислот в листьях крапивы двудомной. Вестник ВГУ, серия: Химия. Биология. Фармация, 2013, № 2, с. 215-219.
7. AINSWORTH, E.A. Estimation of total phenolic content and other oxidation substrates in plant tissues using Folin-Ciocalteu reagent. In: *Nature Protocols*, 2007, vol. 2, p. 875-877.
8. BRAND-WILLIAMS, W., CUVELIER, M.E. and BERSET, C. Use of a Free Radical Method to Evaluate Antioxidant Activity. In: *Lebensm.-Wiss. u-Technol.*, 1995, vol. 28, p.25-30.
9. СЛУЕВА, Е.К. и др. Оценка содержания суммы флавоноидов в настойке календулы. В: Фармация, 2003. Т. 51, №1. с. 13-15.
10. *Листья шалфея – Folia salviae.* ФС 42-Взамен ФС 22 ГФ СССР XI издания. Фармакопейная статья. Государственный стандарт качества лекарственного средства, Министерство Здравоохранения Российской Федерации.
11. MCMURROUGH, De Cooman et al. Community herbal monograph on Humulus lupulus L., flos. 1998. http://www.theodora.com/drugs/eu/lupuli_flos_herbal.html /Accesat 21.01.17/
12. ТЕЛЯТЬЕВ, В.В. *Полезные растения Центральной Сибири.* Москва, «Книга по требованию». Иркутск: Восточно-Сибирское книжное издательство, 1985, с.288.

Recomandat

Maria GONȚA, dr. hab., prof. univ., Albert IVANCIC, lect. univ.

NITROZAREA AMINELOR DIN PRODUSE DE CARNE ŞI ELABORAREA METODELOR DE INHIBIŢIE ÎN FORMAREA N-NITROZAMINELOR

Irina DARII, Facultatea Chimie şi Tehnologie Chimică

The piperidine nitrosation process which finds in meat products was studied, depending on the nitrites-ions concentration, the piperidine concentration and the pH of the medium.It has been established that concentration of piperidine aggrandisment leads to increase the rate of nitrosation.It was found that in the determination of kinetic law in fuction of pH 1.5-4.6, the speed piperidine nitrification process with nitrites-ions increases at the same time with [H^+] growing.

N-nitrozaminele sunt compuşi chimici care prezintă o toxicitate medie, dar au potenţial cancerigen extrem de ridicat. Problema N-nitrozaminelor constituie obiectul a numeroase cercetări, mai ales în domeniul toxicologiei alimentare. Nitriţii utilizaţi în produsele de carne în calitate de stabilizatori ai culorii şi antiseptici pot interacţiona cu aminele din produsele de carne şi pot forma N-nitrozamine [1].

Tema este determinată de formarea NNA, cancerigene la nitrozarea aminelor secundare cu nitriţi-ioni. **Scopul** constă în studiul procesului de nitrozare a piperidinei (amina ce se găseşte în produsele din carne) şi elaborarea metodelor de inhibiţie în formarea N-nitrozaminelor.

S-a studiat nitrozarea piperidinei (PIP) cu nitrit de sodiu, iar în acest scop s-a utilizat metoda Griess. Măsurările s-au efectuat la λ_{max} = 520 nm. Din rezultatele obţinute s-a constatat că [NO_2^-] în sistem variază în funcţie de concentraţia PIP, la pH- 2,6, conform (Fig. 1).

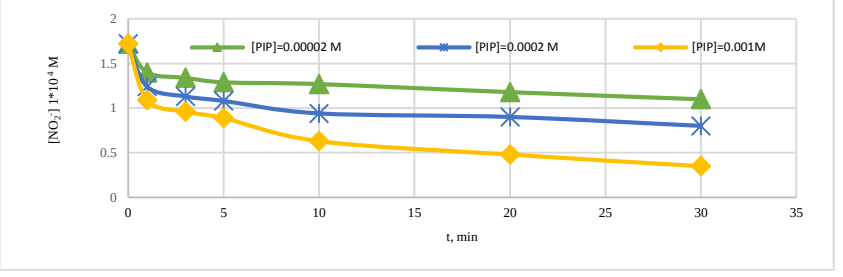

Fig.1. Variaţia [NO_2^-] la nitrozarea PIP în dependenţă de [PIP]. [NO_2^-] = $1*10^{-4}$ M, [PIP] = ($1*10^{-3}$, $2*10^{-4}$, $2*10^{-5}$) M

Concentraţia PIP a fost variată în intervalul $2*10^{-5}$ M-$1*10^{-3}$ M. S-a constatat că cu cât concetraţia piperidinei este mai mare, cu atât mai rapid are loc consumul de nitriţi-ioni.

La fel, a fost studiat procesul de nitrozare în funcţie de pH-ul mediului. Intervalul de pH s-a variat de la 1,5 la 4,5

Rezultatele experimentale sunt prezentate în Fig.2

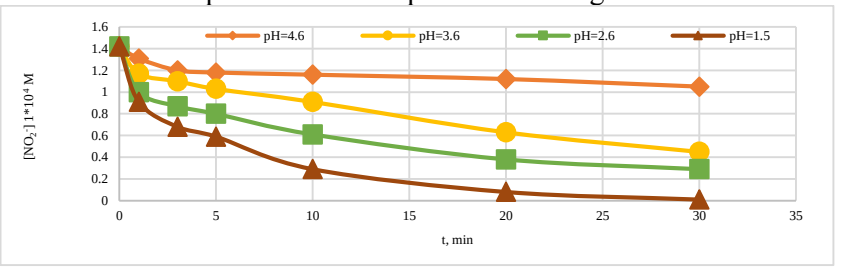

Fig. 2.Variaţia $[NO_2^-]$ la nitrozarea PIP în funcţie de pH.$[NO_2^-] = 1*10^{-4}$ M, [PIP] = ($1*10^{-3}$, $2*10^{-4}$, $2*10^{-5}$) M

$NO_2^- + H_3O^+ \rightarrow HNO_2 + H_2O$ (1) $2HNO_2 \rightarrow N_2O_3 + H_2O$ (2)

$HNO_2 + H_3O^+ \rightarrow H_2O + NO^+$ (3)

S-a demonstrat că în mediul acid, la pH – 1,5 reacţia de nitrozare are loc cu o viteză mai mare, iar la pH – 4,6, viteza procesului este cea mai mică. Astfel constatăm că viteza de nitrozare a piperidinei depinde de pH-ul mediului şi de concentraţia piperidinei.

Dependenţa de pH este determinată de natura agenţilor de nitrozare (1, 2). La concentraţia înaltă de ioni de hidrogen are loc formarea cationului de nitrozare [2].

Din datele cinetice cu privire la nitrozarea PIP s-au calculat vitezele (Fig.3, 4).

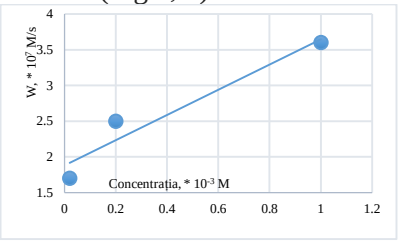

Fig. 3. Viteza de nitrozare a PIP cu$[NO_2^-]$ în funcţie de[PIP]. $[NO_2^-] = 1*10^{-4}$ M, [PIP] = ($2*10^{-5}$, $2*10^{-4}$, $1*10^{-3}$) M, pH-2,6

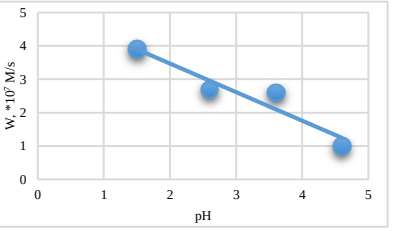

Fig. 4. Viteza de nitrozare a PIP cu $[NO_2]$ în funcţie de pH. $[NO_2^-]= 1*10^{-4}$ M, [PIP] = $1*10^{-3}$ M

Din (Fig. 3) am constatat că cu cât concentraţia piperidinei este mai mare, cu atât mai rapid are loc viteza de consum a NO_2^- la nitrozare PIP. Dar la concentraţia piperidinei $2*10^{-5}$ viteza de reacşie este cea mai mică. Conform rezultatelor prezentate în (Fig.4) constatăm că viteza procesului de nitrozare a piperidinei creşte odată cu creşterea $[H^+]$.

Pentru inhibiţia procesului de nitrozare au fost folosiţi 2 anti-oxidanţi Cvercitina şi Catehina. Cvercitina este un antioxidant natural puternic cu proprietăţi reducătoare şi cel mai frecvent se găseşte în cojile de ceapă [3].

S-au constatat că în prezenţa acestor antioxidanţi $[NO_2^-]$ în sistem scade odată cu creşterea concentraţiilor (Fig. 5, 6).

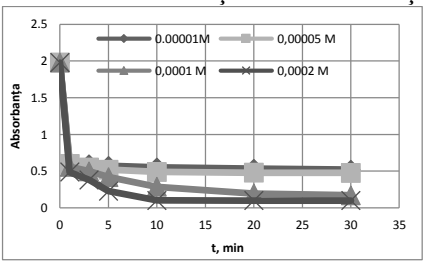

Fig. 5. Inhibiţia procesului de nitrozare a PIP cu $[NO_2^-]$în funcţie de [Cv]. $[NO_2^-] = 1*10^{-4}$ M, [PIP] = $1*10^{-3}$ M, pH-2,6

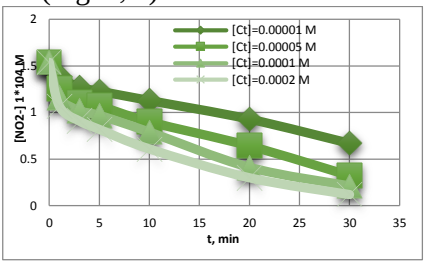
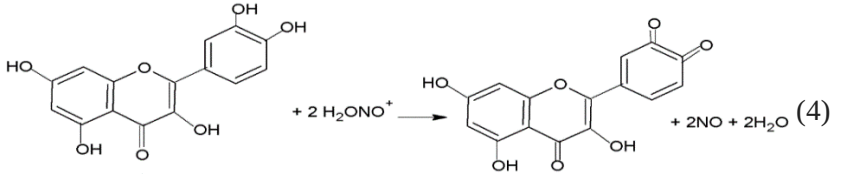

Fig. 6. Inhibiţia procesului de nitrozare a PIP cu $[NO_2^-]$ în funcţie de [Ct]. $[NO_2^-] = 1*10^{-4}$ M, [PIP] = $1*10^{-3}$ M, pH-2,6

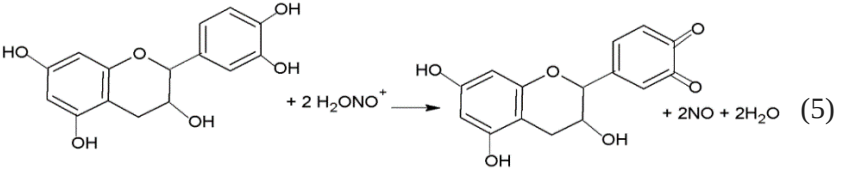
S-a observat că procesul de inhibiţie are loc mai rapid la concentraţia $2*10^{-4}$ M, fiindcă cu cât mai mare este concentraţia inhibitorului, cu atât mai intensiv $[NO_2^-]$ se reduce până la $[NO_2^-]$ (ec. 4, 5).

Cvercitina

(4)

Catehina

(5)

Referinţe:
1. Frequently Asked, Questions on nitrate and nitrite in food, FAQ by the BfR of 11 June 2013, p. 26-32.
2. GONŢA, M., DUCA, Gh. *Chimia ecologică a nitraţilor, nitriţilor şi N-nitrozoaminelor*. Chişinău: CEP USM, 2009, p. 12-13.
3. GASSARA, F. et.al. *Critical Reviews in Food Science & Nutrition*. 2016, vol. 56, issue 13, p. 2133-2148.

Recomandat
Maria GONŢA, dr. hab., prof. univ.

NITROZAREA PREPARATELOR ANTIDIABETICE ȘI ELABORAREA METODELOR DE INHIBIȚIE ÎN FORMAREA N-NITROZAMINELOR

Marina MUȘTUC, Facultatea Chimie și Tehnologie Chimică

The nitrosation process of metformin hydrochloride according to pH was investigated, and it was found that the rate of the nitrosation reaction is dependent on he pH of the environment. Also, the influence of (+) Cathechin on the nitrosation process was studied and it was observed that with increasing antioxidant concentration, the concentration of nitrite ions in the system decreases.

The antioxidant activity of (+) Cathechin was determined by DPPH. According to the DPPH method, the amount of (+) Cathechin needed to lower the initial DPPH concentration by 50% was determined, equal to 0.016 M, calculated as PAR=62.5%.*

Scopul prezentei lucrări constă în studierea procesului de nitrozare a metforminei sub acțiunea ionilor de nitrit și elaborarea metodelor de inhibiţie cu utilizarea (+) catehinei în formarea N-nitrozaminelor.

Ca substrat de nitrozare s-a utilizat metformina – antidiabetic, care are efect de scădere a glicemiei numai la pacienţii cu diabet zaharat de tip II (non-insulino-dependent) nu şi la persoane cu metabolism normal.

Studiul experimental al procesului de nitrozare a metforminei a fost efectuat în funcție de variația mediului de reacție (pH-ul). Rezultatele obținute experimental sunt exprimate prin curbe cinetice de consum și diagrame de consum (în %) a ionilor nitriți (Fig.1).

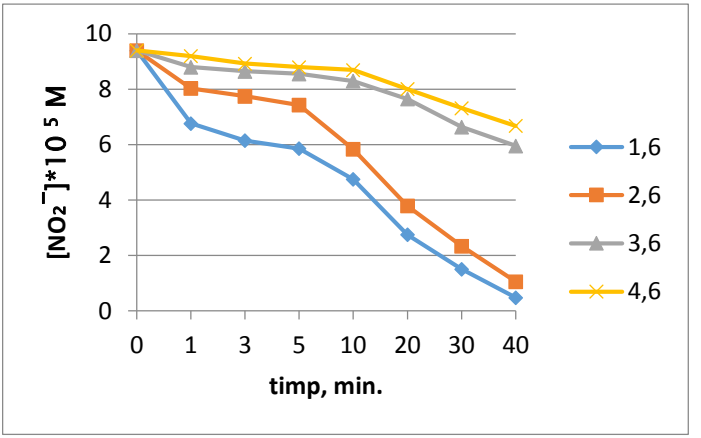

Fig.1 Curbele cinetice de consum al nitritului la nitrozarea MetF în funcție de pH-uri: $[NO_2^-]=1*10^{-4}$ M,$[MetF]=1*10^{-3}$ M

S-a studiat procesul de nitrozare a metforminei cu ion nitrit și s-a determinat consumul ionului nitrit în funcție de pH-ul mediului, astfel s-a constatat că în urma procesului de nitrozare a metforminei cu ion-nitrit se observă că odată cu micșorarea pH-ului viteza de consum a ionului NO_2^- crește (Fig.2). Nitrozarea este maximă la pH=1,6, astfel se constată că agentul de nitrozare este cationul de nitrozoniu H_2ONO^+, care se formează în medii puternic acide.

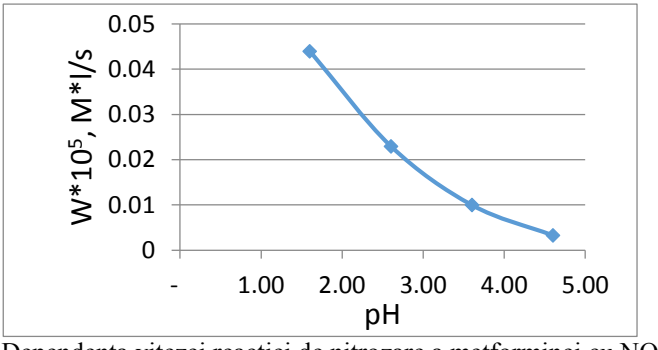

Fig.2. Dependența vitezei reacției de nitrozare a metforminei cu NO_2^- în funcție de pH, $[MetF]=1*10^{-3}$ M, $[NO_2^-]=1*10^{-4}$ M

S-a determinat concentrația la echilibru a ionilor de NO_2^- și $\%NO_2^-$ consumați la nitrozarea metforminei, și s-a constatat că în procesul de

nitrozare a metforminei cu nitrit-ion odată cu mărirea pH-ului sistemului se micșorează consumul de ion-nitrit și crește cantitarea de NO_2^- rămasă, ceea ce demonstrează că nitrozarea metforminei are loc cu o viteză mai mare la o concentrație a $[H^+]$ mai înaltă.

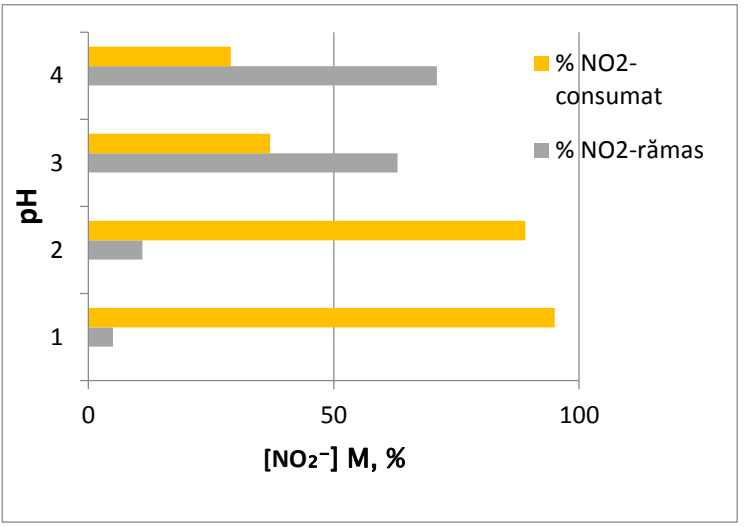
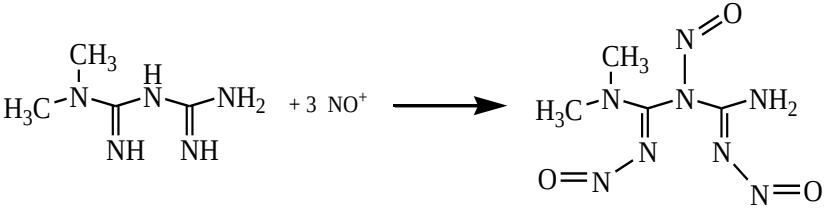

Fig.3. Consumul și cantitatea rămasă de NO_2^- în % în funcție de pH

S-a determinat concentrația la echilibru a ionilor de NO_2^- și % NO_2^- consumați la nitrozarea metforminei, și s-a constatat că în procesul de nitrozare a Metforminei cu nitrit-ion odată cu mărirea pH-ului sistemului se micșorează consumul de ion-nitrit și crește cantitarea de NO_2^- rămasă, ceea ce demonstrează că nitrozarea metforminei are loc cu o viteză mai mare la o concentrație a $[H^+]$ mai înaltă (Fig.3).

De asemenea, conform rezultatelor experimentale, s-a stabilit mecanismul procesului de nitrozare a metforminei:

Formarea N-nitrozaminelor poate fi redusă, minimalizată sau complet împiedicată de prezența antioxidanților. În realizarea scopului, am utilizat (+)- catehina, care se găsește într-o cantitate sporită în frunzele de ceai. Cantități mai mici de catechine se găsesc în vinul roșu, ciocolată, fructe de pădure și mere. În rezultatul acestui studiu s-a determinat cum decurge procesul de inhibiție a reacției de nitrozare, astfel se observă că cu cât concentrația (+)- catehinei este mai mare cu atît se reduce cantitatea de N-nitrozamină format și se micșorează [NO_2^-] la echilibru (Fig.4).

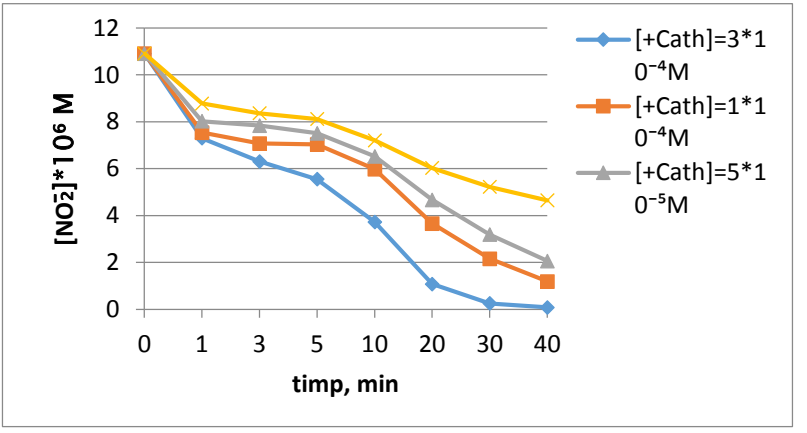
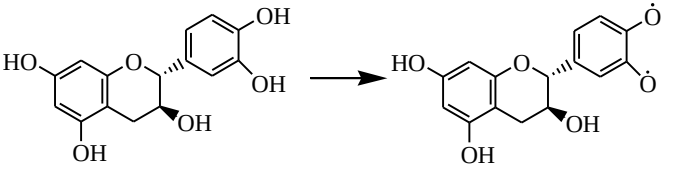
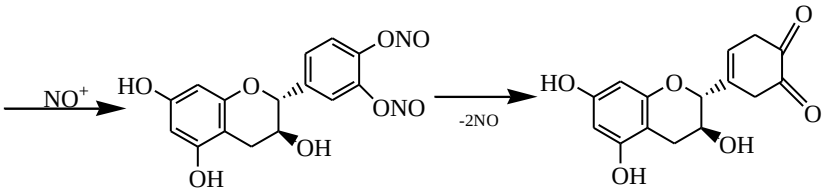

Fig.4. Curbele cinetice de consum al ionilor nitriți la nitrozarea metforminei cu NO_2^- în funcție de [(+)Cath]: pH=2,6, [MetF]=1*10^{-3} M, [NO_2^-]=1*10^{-4} M

În urma acestui studiu s-a determinat viteza de inhibiție a N-nitrozaminei și s-a constatat că odată cu creșterea concentrației (+) - catehinei viteza de inhibiție a nitriților crește, astfel se reduce formarea N-nitrozocompușilor, iar concentrația ionilor-nitrit scade odată cu creșterea concentrației de antioxidant.

De asemenea, conform rezultatelor experimentale s-a stabilit mecanismul procesului de inhibiție a agentului de nitrozare:

S-a determinat activitatea de scindare radicalică prin folosirea radicalului stabil de 2,2-diphenil-2-picrilhidrazil (DPPH*). Când radicalul DPPH* reacționează cu (+) catehina, care este un antioxidant, concentrația lui se micșorează, ceea ce produce o decolorare a soluției (de la violet la galben).

Activitatea antioxidantă reprezintă cantitatea de antioxidant necesară pentru diminuarea concentrației inițiale de DDPH* cu 50%, care este egală cu 0,016 M.

S-a calculat și 1/ EC_{50}, numită putere antiradicalică (PAR), egală cu PAR=1/0,016=62,5%. Cu cât PAR este mai mare, cu atât antioxidantul este mai eficient.

Bibliografie:

1. GONŢA, M. *Transformarea nitraţilor, nitriţilor, formarea N-nitrozaminelor şi utilizarea inhibitorilor în procese redox.* Chişinău, 2008, P. 3-6.
2. DUCA, G., GONȚA, M. Controlul chimic al mediului. Chișinău: CEP USM, 2007, p. 234.
3. БАРАБОЙ, В.А. Катехины чайного растения:структура, активность, применение, біотехнологія, т. 1, №3, 2008.
4. Pagina Metformină Generics. PROSPECT: Informații pentru utilizator, pe site-ul Agenției Naționale a Medicamentului și a Dispozitivelor Medicale.

Recomandat
Maria GONȚA, dr. hab., prof. univ.

FUNCȚIONALIZAREA CHITOSANULUI CU ANTIOXIDANȚI ȘI UTILIZAREA COMPLECȘILOR ÎN INHIBIȚIA FUROSEMIDEI

Daniela PALAMARI, Facultatea Chimie și Tehnologie Chimică

In this work have been studied the nitrosation process of Furosemide drug at different physicochemical parameters. From our results was found that nitrosation agent of Furosemide is H_2ONO^+ ion formed at very low pH. In order to inhibit the nitrosation process of Furosemide, the quercetin have been employed showing a maximum inhibition at [Que] = 2 x 10^{-4} M.

Tema investigației este studiul procesului de nitrozare a diureticelor (furosemidei) cu ionnitrit și elaborarea metodelor de inhibiție a acestui proces cu utilizarea antixidanților. **Scopul include** studiul procesului de nitrozare a Furosemidei în funcție de pH-ul mediului și concentrația ionilor nitriți, precum și studiul metodelor de inibiție a acestui proces cu utilizarea antioxidanților.

Ca substrat de nitrozare s-a utilizat furosemida – diuretic de ansă indicat în insuficiențe renale acute sau cronice severe. De asemenea, este indicat pentru toate tipurile de edeme grave.

Studiul experimental al procesului de nitrozare a furosemidei a fost efectuat în funcție de diferiți paramatri fizico-chimici: după variațiile concentrației de nitrit în sistem și variația mediului de reacție (pH-ul). Rezultatele obținute experimental sunt exprimate prin curbe cinetice de consum și diagrame de consum (în %) a ionilor nitriți.

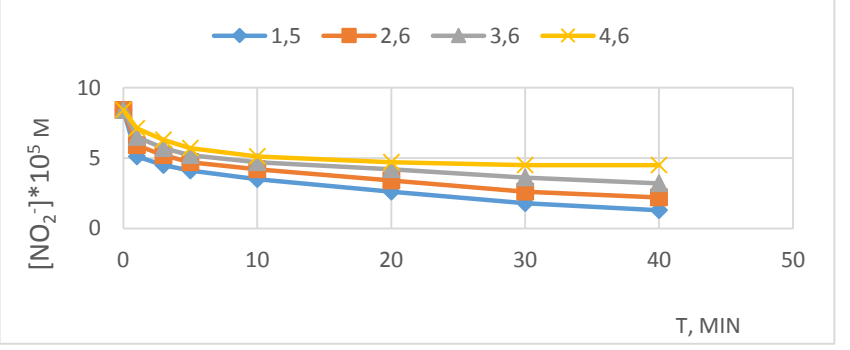

Fig.1. Curbele cinetice de consum al ionilor nitriți la nitrozarea FUR în funcție de pH-ul mediului: $[NO_2^-]=1*10^{-4}$ M, $[FUR]=1*10^{-3}$ M

S-a studiat procesul de nitrozare a furosemidei cu ionii nitriți și s-a determinat variația concentrației ionului nitrit în funcție de pH-ul mediului. Astfel s-a constatat că drept rezultat al procesului de nitrozare a furosemidei cu ion nitrit odată cu micșorarea pH-ului sistemului se micșorează concentrația ionului NO_2^-, iar nitrozarea este maximă la pH=1,6. Din rezultatele experimentale se constată că agentul de nitrozare este cationul de nitrozoniu H_2ONO^+, agent de nitrozare care se formează în medii puternic acide.

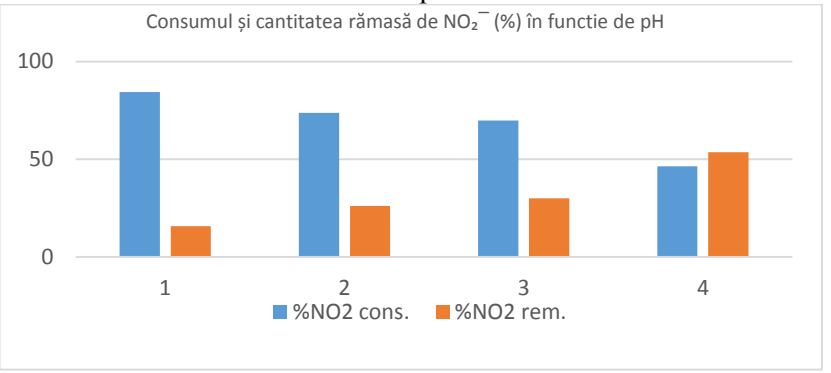

Fig.2. Consumul și cantitatea rămasă de NO_2^-(%) în funcție de pH-ul soluției

S-a determinat concentrația la echilibru a ionilor de NO_2^- și % NO_2^- neconsumat la nitrozare și ca rezultat s-a constatat că în procesul de nitrozare a furosemidei cu ion nitrit se obervă că odată cu mărirea pH-ului sistemului se micșorează consumul de ion nitrit și crește cantitatea de NO_2^- rămasă, ceea ce demonstrează că nitrozarea furosemidei crește cu micșorarea pH-ului (Fig.3).

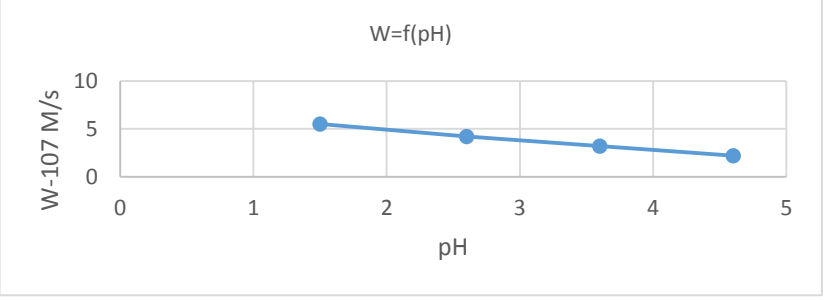

Fig.3. Viteza reacției de nitrozare a FUR în funcție de pH-ul mediului: $[NO_2^-]=1*10^{-4}$ M, $[FUR]=1*10^{-3}$ M

De asemenea, conform rezultatelor experimentale, s-a stabilit mecanismul procesului de nitrozare a fursemidei:

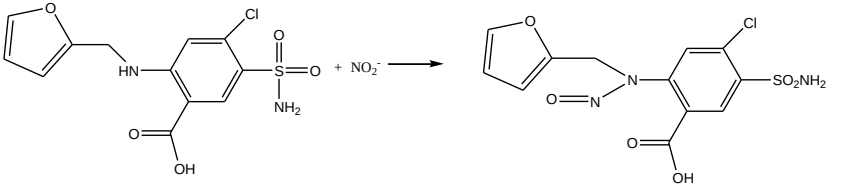

Fig.4. Mecanismul procesului de nitrozare a furosemidei

Procesul de nitrozare a Furosemidei cu ion nitrit poate fi inhibat prin utilizarea substanțelor naturale cu proprietăți antioxidante. Drept antioxidant s-a utilizat quercetina, substanță de origine naturală ce se găsește în cantități mari în ceapă, mărar, citrice, usturoi, cacao. Ca rezultat al acestui studiu s-a determinat cum decurge procesul de inhibiție a reacției de nitrozare cu quercetină, astfel se observă că cu cât concentrația quercetinei este mai mare, cu atât se reduce cantitatea de NO_2^- în sistem.

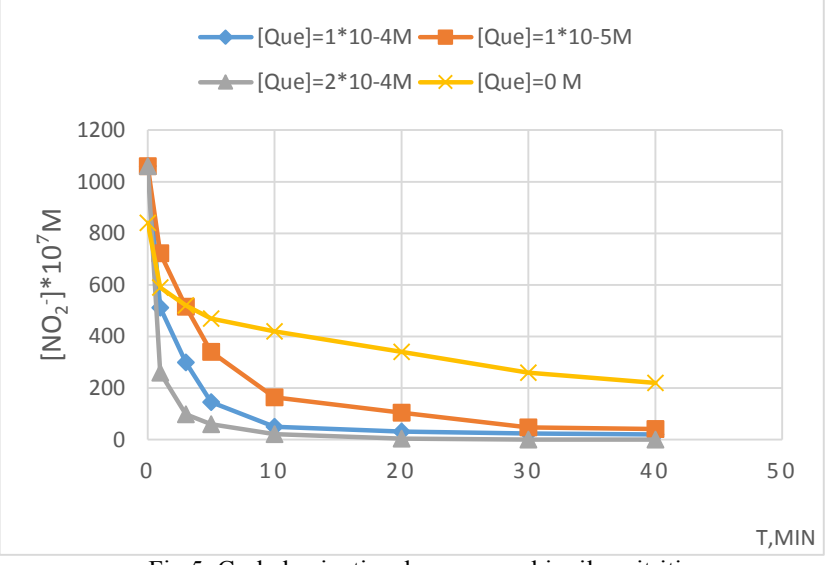
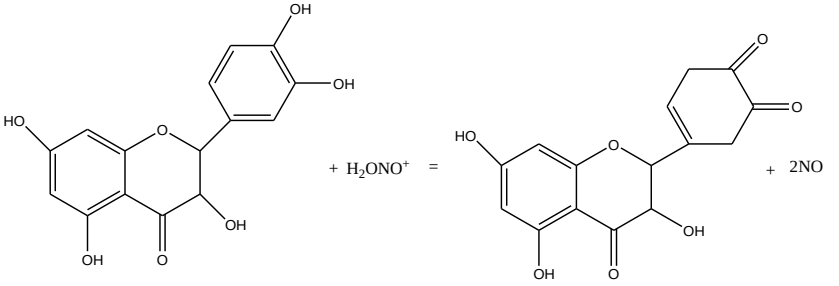

Fig.5. Curbele cinetice de consum al ionilor nitriți la inhibiția procesului de nitrozare furosemidei în funcție de concentația quercetinei: $[FUR]_0=1*10^{-3}$ M; $[NO_2^-]=1*10^{-4}$ M, pH=2.6

De asemenea, conform rezultatelor experimentale s-a stabilit mecanismul procesului de inhibiție a agentului de nitrozare are loc după următoarea reacție:

Bibliografie:

1. GONȚA,M., DUCA, Gh,.*Chimia ecologică a nitraţilor,nitriţilor şi N-nitrozaminelor* Chişinău: CEP USM, 2009. p.105-110.
2. GONȚA, M. *Transformarea nitraţilor, nitriţilor, formarea N-nitrozaminelor şi utilizarea inhibitorilor în procese redox*. Chişinău, 2008. p. 546.

Recomandat:
Maria GONȚA, dr. hab., prof. univ.

CARACTERIZAREA HIDROCHIMICĂ A RÂULUI ICHEL ȘI INFLUENȚA ACESTUIA ASUPRA FLUVIULUI NISTRU

Viorica CIOBANU, Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică

The study of the chemical composition of the Nistru river waters is very important because the Dniester River is a main source of water surface, which ensures the local urban and rural needs, the agrarian and industrial sectors. Because the Ichel River is a right tributary of the Dniester River, it may or may not influence the chemical composition of the Dniester River.

In order to appreciate the quality of the waters of the Ichel River and its influence on the chemical composition of the Dniester River waters, during the research period water samples were taken from three sections: the Dniester upstream Ichel, Ichel and the Dniester downstream Ichel. Establishing water quality involved the determination of different parameters by using physico-chemical methods of analysis.

The dynamics of pH, Eh, rH, total hardness, main ion content, oxygen regime with organic substances and biogenic substances. The results

obtained from the monitoring indicate that the waters of the Ichel River were polluted with organically degradable substances and with biogenic substances (NO_3^-, PO_4^{3-}) that influenced the chemical composition of Nistru waters.

Fluviul Nistru reprezintă o sursă principală de apă de suprafaţă a Republicii Moldova. În prezent compoziţia chimică şi regimul hidrologic al apelor sale suferă schimbări nedorite, cauzate de impactul antropogen sporit. Printre factorii importanţi care afectează calitatea apelor Nistrului pot fi nominalizaţi şi afluenţii acestuia. Râul Ichel reprezintă un afluent de dreapta al Nistrului, cu influenţă asupra compoziţiei chimice a apelor fl. Nistru.

Caracterizarea hidrochimică a râului Ichel şi influenţa acestuia asupra fl. Nistru este foarte importante, apele sunt regulat afectate, în special, de factorul antropic. Datele obţinute în urma monitorizării pot fi folosite la evaluarea stării ecosistemelor acvatice şi identificarea schimbărilor sau tendinţelor de schimbare a calităţii apei pe parcursul timpului. Ele pot fi, de asemenea, folosite pentru a identifica problemele legate de poluare, pentru a determina dacă regulamentele cu privire la poluare sunt respectate.

Rezultatele obţinute: Calitatea apei râului Ichel şi influenţa acestuia asupra Nistrului a fost monitorizată prin recoltarea probelor de apă din 3 secţiuni: Nistru în amonte de Ichel, Ichel şi Nistru în aval de Ichel în perioada 2016-2017 în diferite luni, cum ar fi: martie, aprilie, mai, iunie, septembrie, noiembrie.

Pentru evaluarea stării hidrochimice a apelor r. Ichel, precum şi identificarea contribuţiei acestuia la formarea compoziţiei chimice a apelor principalului fluviu al ţării, au fost determinaţi următorii parametri:

- **În câmp:** temperatura; pH-ul; conductivitatea; conţinutul oxigenului dizolvat.
- **În laborator:** D_{tot}; Ca^{2+}; CO_3^{2-}, HCO_3^-; SO_4^{2-}; Cl^-; OD; CBO_5; CCO_{Mn}, CCO_{Cr}; NH_4^+,NO_2^-, NO_3^-, PO_4^{3-}.

Un indicator ce influenţează asupra compoziţiei chimice a fluviului Nistru reprezintă CCO_{Cr}. Valoarea medie a conţinutului total de substanţe organice, măsurat prin indicatorul CCO_{Cr}, a apelor fl. Nistru în amonte de vărsare a râului Ichel constituie 15,48 mgO/l, iar în aval – 26,16 mgO/l (Fig. 1).

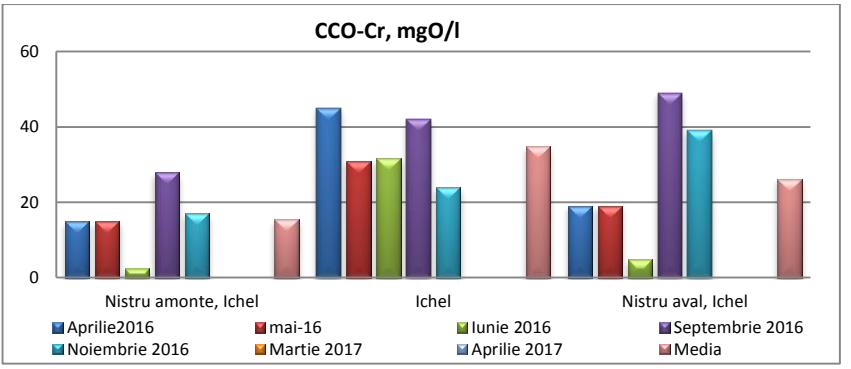

Fig. 1. Oxidabilitatea cu bicromat de potasiu, Nistru în amonte de Ichel, Ichel şi Nistru în aval Ichel

Aceasta poate fi explicat prin faptul că apele fl. Nistru au fost poluate cu substanţe organice greu degradabile de către apele afluentului şi de aceea extrem de periculoase, deoarece apele din ambele râuri după acest criteriu se încadrează în clasa VI de calitate (ape foarte puternic poluate).

Elementele biogene sunt componente vitale în funcţionarea ecosistemelor acvatice, a căror prezenţă sau lipsă în mod direct influenţează dezvoltarea tuturor organismelor acvatice, deci şi productivitatea totală a ecosistemelor acvatice, calitatea apei şi nivelul ei de poluare.

Datele obţinute demonstrează că valorile medii ale conţinutului de nitraţi în apele Nistrului în amonte de gura de vărsare a râului Ichel constituie 5,06 mg/l, iar în aval – 5,49 mg/l (Fig. 2).

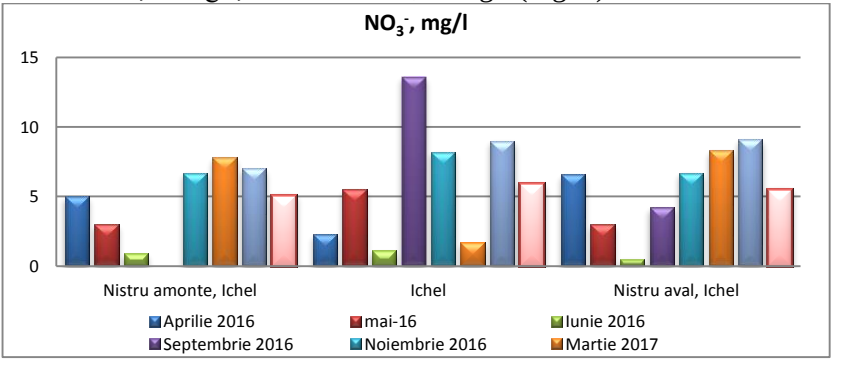

Fig. 2. Conţinutul nitraţilor, Nistru în amonte de Ichel, Ichel şi Nistru în aval Ichel

Acest fapt indică că în fl. Nistru în perioada de monitorizare au pătruns cantități considerabile de nitrați cu apele râului Ichel. Astfel, conținutul nitraților are un impact negativ asupra ecosistemelor acvatice și poate duce la apariția fenomenului de eutrofizare.

În ecosistemele acvatice prezenţa fosforului (sub formă de fosfaţi) este o condiţie necesară servind ca mediu nutritiv pentru microorganisme, de prezenţa cărora depinde productivitatea ecosistemelor.

Pe toată perioada monitorizării se observă o crestere a conținutului de fosfați. Rezultatele obținute denotă că valorile medii ale conținutului de fosfați în apele Nistrului în amonte de gura de vărsare a r. Ichel constituie 0,53 mg/l, iar în aval – 0,69 mg/l (Fig. 3).

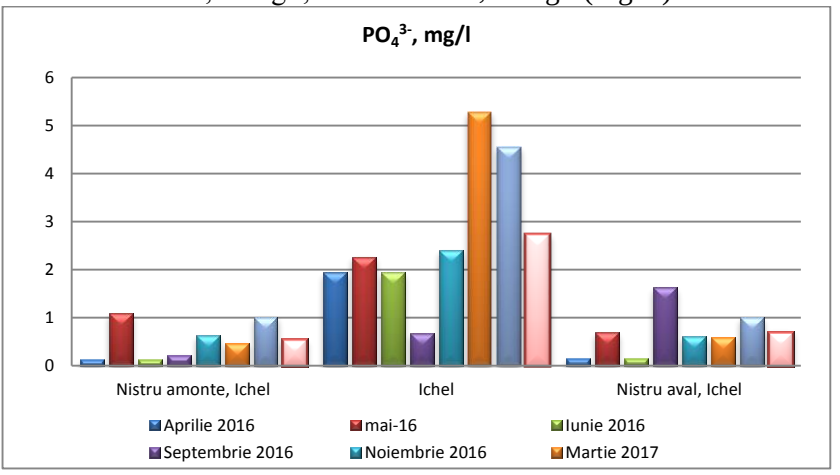

Fig. 3. Conținutul fosfaților, Nistru în amonte de Ichel, Ichel și Nistru în aval de Ichel

Creșterea conținutului de fosfați în apa fl. Nistru provoacă dezvoltarea abundentă a plantelor acvatice (apariția fenomenului de eutrofizare), dispariția și scăderea productivității grupelor principale de hidrobionți.

Așadar, creșterea conținutului de nitrați și fosfați influențează asupra compoziției chimice a apelor fl. Nistru, ce poate duce la apariția fenomenului de eutrofizare.

Pentru perioada de cercetare, a fost calculat indicele de poluare antropogenă a apelor râului Ichel (IPA). La calcul au fost utilizați patru parametri – conținutul oxigenului dizolvat, consumul biochimic

de oxigen, consumul chimic de oxigen, conținutul ionilor de amoniu și aplicată formula: $\mathbf{IPA} = \frac{1}{4} \cdot \sum \frac{Ci}{CLAi}$

Valorile indicelui de poluare antropogenă (IPA) reprezintă un raport între cantitatea de substanţă evacuată şi limita normativă a evacuărilor (Tab. 1). Valorile IPA pe toată perioada de monitorizare au indicat depăşiri ale concentrației limită admisibilă pentru CBO_5 , CCO_{Cr}, și ionii de amoniu.

Tabel

Aprecierea calității apelor râului Ichel conform IPA

Luna, anul	IPA	Clasa de calitate	Tendințele calității apelor
Aprilie 2016	2,25	IV	Starea de schimbări ireversibile
Mai 2016	1,72	III	Starea instabilă între schimbări reversibile și ireversibile
Iunie 2016	1,71	III	Starea instabilă între schimbări reversibile și ireversibile
Septembrie 2016	2,08	IV	Starea de schimbări ireversibile
Noiembrie 2016	3,24	IV	Starea de schimbări ireversibile
Martie 2017	3,73	IV	Starea de schimbări ireversibile
Aprilie 2017	1,44	III	Starea instabilă între schimbări reversibile și ireversibile
Media	2,31	IV	Starea de schimbări ireversibile

După valoarea medie (2,31) a indicelui de poluare antropogenă (IPA), apele râului Ichel se caracterizează ca fiind din clasa IV de calitate (ape poluate).

În final, putem constata că râul Ichel influențează compoziția chimică a apelor fluviului Nistru după parametrii ce caracterizează gradul de poluare a apelor, și anume CCO_{Cr}, NO_3^-, PO_4^{3-} . Acest fapt încă o dată denotă un grad avansat de poluare a apelor râului Ichel, în pofida debitului foarte mic al apelor.

Bibliografie:

1. DUCA, Gh., MIHĂILĂ, G., GOREACEVA, N., CHETRUȘ, P. Chimia apelor naturale. Chișinău: CEP USM,1995. 287 p.
2. DUCA, Gh., GLADCHI, V., GOREACEVA N. Lucrări practice la chimia apelor naturale. Chișinău, 2007. 107 p.
3. DUCA, Gh., ROMANCIUC, L., GLADCHI, V., LIS A. Impactul afluenților din dreapta asupra calității apelor fluviului Nistru în perioda de primăvară a anului 2009. În: *Studia Universitatis. Științe ale naturii,* 2010, N 1(31), 146-154 p.

4. ANUAR. Starea calităţii apelor de suprafaţă conform indicilor hidrochimici pe teritoriul Republicii Moldova în anul 2014. Chişinău, 2015. 159 p.
5. NECULISEANU, Z., ZUBCOV, E., UNGUREANU, L., NEGRU, M. Monitorizarea calității apei. Chișinău, 2015. 114 p.

Recomandat
Viorica GLADCHI, dr., conf.univ.

DINAMICA UNOR COMPONENTE ALE ECHILIBRULUI ACIDO-BAZIC ÎN APE DE LACURI

Anastasia ROTARI, Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică

This work has the purpose to evaluate the state of the acid-base equilibrium and the buffer capacity of some lakes in Chisinau. It was established that the carbonic system has the main role in maintaining the acid-base equilibrium, the contribution of the humic one being insignificant. The results indicate that the investigated lakes are placed in the following order after their buffer capacity(mmolechiv/l): Portile orasului (0,6 ± 0,4) > Valea Morilor (0,6 ± 0,3) > Valea Trandafirilor (0,34 ± 0,14).

Sistemul carbonic este cel mai complicat sistem din apele naturale și include mai multe sisteme de echilibru. Conținutul total al componente acestui sistem $\sum CO_2$ se exprimă prin suma lor:

$$\sum CO_2 = [CO_2] + [H_2CO_3] + [HCO_3^-] + [CO_3^{2-}], \text{ mol/l} \quad (1)$$

Următorul sistem tampon prezent în apele naturale este cel humic. Acizii humici includ în structura lor formațiuni ciclice și un număr mare de grupe funcționale fenolhidroxilice, carboxilice, aminice și altele. Acizii humici au o importanță mare în formarea compoziției apelor naturale prin aceea că au capacitatea de a forma complecși cu diferite metale, forme principale de transfer al multor microelemente în apă [1]. Moleculele acidului conţin câteva grupe reactive reprezentative:

– *Gruparea carboxilică –COOH*, caracteristică acizilor organici, prin ionizare ($-COO^-$) particula se încarcă electronegativ.

$$R\text{-}COOH = R\text{-}COO^- + H^+ \quad (2)$$

– *Gruparea fenolică C_6H_5-OH*, prin disociere se încarcă negativ ($C_6H_5\text{-}O^-$).

– *Gruparea aminică* $–NH_2$, poate accepta un proton devenind particulă încărcată pozitiv ($-NH_3^+$) [2].

Se descriu metodele de analiză şi materialele utilizate pentru a stabili valoarea următorilor indicatori: pH-ul, alcalinitatea, aciditatea, oxidabilitatea permanganatometrică şi metodele de calcul pentru capacitatea de tamponare. Puterea (capacitatea de tamponare) este însuşirea apei de a se opune tendinţei de modificare a reacţiei sale chimice (pH) peste limitele caracteristice 6,5-8,5.

Sunt descrise rezultatele privind dinamica indicatorilor echilibrului acido-bazic al apelor din lacurile de la Porţile oraşului, Valea Trandafirilor şi Valea Morilor, în perioada februarie 2016-mai 2017. Principalul sistem tampon al apelor naturale îl reprezintă sistemul tampon carbonic dizolvat/carbonaţi, pentru care pH-ul apei are valori cuprinse între 6,5-8,5. Valorile pH-ului înregistrate pentru lacurile studiate se încadrează practic în întregime între aceste limite, ceea ce demonstrează că sistemul tampon de bază în apă este cel carbonic.

Valorile pH-ului corelează cu variaţiile concentraţiei acidului carbonic (dependenţă inversă) şi a oxigenului (dependenţă direct proporţională), de aceea este un indice al proceselor redox din ape [3]. Deoarece valorile au fost cuprinse în limitele caracteristice apelor naturale, aceasta denotă că echilibrul acido-bazic al apelor lacurilor nu este perturbat.

Dat fiind faptul că echilibrul acido-bazic în apele naturale de suprafaţă este determinat în mare parte de funcţionarea sistemului tampon carbonic, a fost măsurată alcalinitatea, care este egală cu suma componentelor:

$$\text{Alcalinitate} = [HCO_3^-] + [CO_3^{2-}] + [OH^-] \quad (3)$$

Dacă alcalinitatea apelor coboară sub valoarea de 0,1 mmolechv/l, atunci apele date sunt caracterizate ca ape cu pericol de acidifiere. În cazul de faţă, apele studiate prezintă valori mult mai mari, ce denotă un sistem tampon carbonic funcţional, cu capacităţi de neutralizare pronunţate.

În cazul fiecărui lac studiat, se observă o descreştere liniară a alcalinităţii spre perioada caldă a anului şi o creştere în perioada rece a anului, ce demonstrează dependenţa acestui parametru de temperatura şi de intesificarea proceselor de fotosinteză ce au loc vara, când se diminuează concentraţia ionilor de HCO_3^- ca rezultat al asimilării CO_2 :

$$2HCO_3^- \leftrightarrow CO_3^{2-} + CO_2 + H_2O \quad (4)$$

Sistemul tampon carbonic a intervenit la menținerea echilibrului acido-bazic al apelor investigate cu cantități de ion hidrogenocarbonat astfel: 5,53-7,75 (6,5 ± 0,4) mmolechv/l pentru l.Valea Trandafirilor, 3,25-5,75 (4,4 ± 0,4) mmolechv/l pentru l.Valea Morilor și 1,94-3,63 (2,8 ± 0,4) mmolechv/l pentru l. Porțile orașului.

În caz de epuizare a sistemului tampon carbonic în neutralizarea ionilor H^+, rolul de bază în neutralizarea acestora revine substanțelor humice, determinate în baza indicatorului hidrochimic CCO_{Mn}. Rezultatele măsurărilor demonstrează că, spre vară, există o tendință de creștere a valorii CCO în apele lacurilor, de exemplu, pentru lacul de la Porțile orașului de la 0,47 până la 0,70 mmolechv/l, care scade apoi spre perioada de iarnă. Contribuția sistemului tampon humic cu substanțele organice humice a fost de: 0,32-0,77 (0,56 ± 0,09) mmolechv/l pentru l.Porțile orașului, 0,27-0,92 (0,60 ± 0,12) mmolechv/l pentru l.Valea Trandafirilor și 0,63-1,22 (0,89 ± 0,12) mmolechv/l pentru l.Valea Morilor.

Deoarece acțiunea tampon a sistemului carbonic este determinată de surplusul hidrogenocarbonaților și CO_2, iar cea a sistemului humic – de cantitatea acizilor organici, știind concentrațiile echivalente ale acestora și pH-ul apei, a fost posibilă determinarea valorii totale a capacității de tamponare pentru întregul bazin acvatic. Rezultatele indică că lacurile investigate sunt plasate în ordinea următoare după valoarea capacității de tamponare (mmolechiv/l): Porțile orașului (0,6 ± 0,4) > Valea Morilor (0,6 ± 0,3) > Valea Trandafirilor (0,34 ± 0,14). În concluzie, a fost stabilit că dintre cele două sisteme tampon, rolul principal în menținerea echilibrului acido-bazic în apele lacurilor îi revine sistemului tampon carbonic, aportul celui humic fiind nesemnificativ. Astfel l.Porțile orașului posedă cea mai mare stabilitate la acidulare, pe când l.Valea Trandafirilor este obiectul acvatic cel mai susceptibil la schimbarea echilibrului acido-bazic.

Referinţe:

1. DUCA, Gh., MIHĂILĂ, Gh., GOREACEVA, N., CHETRUȘ, P. Chimia apelor naturale. Chișinău: CEP USM, 1995. 287 p.
2. CIOROIANU, T.M. *Regenerarea fertilității solurilor și sporirea producțiilor prin utilizarea unor noi îngrășăminte cu substanțe organice naturale.* Raport științific și tehnic. București, 2012. 23 p.

3. FOLSTER, J., ANDREN, C., BISHOP, K. *A Novel Environment Quality Criterion for Acidification in Swedish Lakes – An aplication of Studies on the Relationship Between Water, Air and Soil Pollution:* Focus, 27 January 2007, p. 331-338.

Recomandat
Elena BUNDUCHI, dr., conf. univ.

ИЗУЧЕНИЕ ОКИСЛЕНИЯ ОФЛОКСАЦИНА ПЕРМАНГАНАТ-ИОНОМ В ВОДНЫХ РАСТВОРАХ

Янина УЛЬКИНА,

There was studied the formal kinetics of ofloxacin oxidation with MnO_4^- ions in alkaline and acid medium. Both in alkaline and acid medium it was found that reaction order with respect to MnO_4^- was equal to unity, with respect to OF and OH^- ions had fractional values.

There were determined values of aparent activation energy of the reaction. In acid medium E_a = 84,752 kJ/mol and in basic medium - E_a = 66,272 kJ/mol.

Введение

Фторхинолоны являются синтетическими антибактериальными средствами широкого спектра действия [1, 2].

В результате интенсивного использования фторхинолоны попадают в окружающую среду и могут нанести серьезный вред флоре и фауне водоемов даже при их низких концентрациях, главным образом из-за того, что способствуют появлению бактерий, устойчивых к данному виду лекарственных средств [3]. Изучение окисления фторхинолонов, приводящего к их превращениям в водной среде, является важной задачей современной химии, и в научной литературе представлены результаты различных исследований, касающихся данной проблемы [4, 5].

Нами была изучена формальная кинетика окисления офлоксацина – одного из представителей фторхинолонов, перманганат-ионом в водном растворе.

Материалы и методы

Для изучения кинетики окисления офлоксацина (OF) перманганат-ионами был использован спектрофотометрический метод

(фотоколориметр КФК-2). Реакцию проводили при условии $[MnO_4^-]_0$ << $[OF]_0$, $[MnO_4^-]_0$ << $[OH^-]_0$, $[MnO_4^-]_0$ << $[H^+]_0$. Для определения частных порядков по каждому из компонентов, реакцию осуществляли при различных концентрациях соответствующего реагента, сохраняя концентрации остальных компонентов реакции постоянными при условии постоянства ионной силы раствора. Экспериментально наблюдали за изменением оптической плотности раствора с реакционной смесью при длине волны 540 нм. Значения наблюдаемой константы определяли, исходя из тангенса угла наклона прямых, полученных на основании графической зависимости $\ln(A_t - A_\infty) = f(t)$ (A_t, A_∞ - оптическая плотность реакционной смеси в момент времени t и, соответственно, остаточная оптическая плотность).

Обсуждение результатов

Было установлено, что как в кислой, так и в щелочной среде порядок реакции по ионам MnO_4^- равен единице, о чем свидетельствует прямолинейность зависимости $\ln(A_t - A_\infty) = f(t)$ и, практически, отсутствие зависимости значений наблюдаемой константы от концентрации MnO_4^- (на рисунке 1 приведена соответствующая зависимость в случае окисления OF в кислой среде).

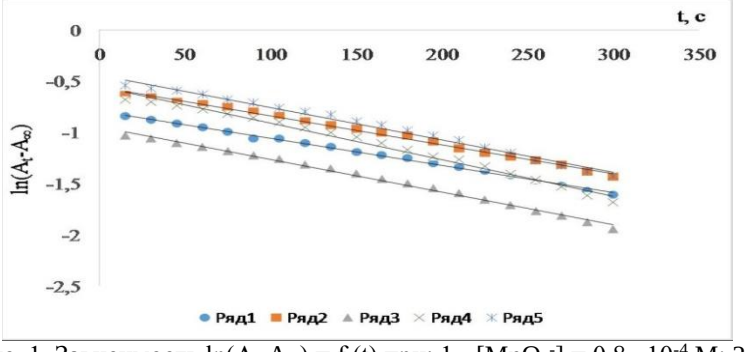

Рис. 1. Зависимость $\ln(A_t-A_\infty) = f(t)$ при: 1 - $[MnO_4^-] = 0{,}8 \cdot 10^{-4}$ М; 2 - $[MnO_4^-] = 1{,}0 \cdot 10^{-4}$ М; 3 - $[MnO_4^-] = 2{,}0 \cdot 10^{-4}$ М; 4 - $[MnO_4^-] = 3{,}0 \cdot 10^{-4}$ М; 5 - $[MnO_4^-] = 4{,}0 \cdot 10^{-4}$ М ($[OF] = 1{,}0 \cdot 10^{-3}$ М; $[H^+] = 0{,}3 \cdot 10^{-2}$ М)

При варьировании концентраций OF, OH^- или H^+ было установлено, что значения наблюдаемой константы зависят от концентрации данных компонентов реакции. Порядок реакции по OF, OH^- и H^+ был определен по тангенсу угла наклона прямых,

полученных на основе зависимостей $lgk_{набл}$= f([OF]), $lgk_{набл}$= f([OH^-]), $lgk_{набл}$= f([H^+]). Значения частных порядков реакции по каждому реагенту представлены в таблице 1.

Таблица 1

Значения частных порядков реакции окисления OF ионами MnO_4^- в кислой и щелочной среде

Щелочная среда	Кислая среда
$n_{MnO_4^-} = 1$	$n_{MnO_4^-} = 1$
n_{OF}= 0,62	n_{OF}= 0,68
n_{OH^-} = 0,18	n_{H^+} = 0,54

Для определения кажущейся энергии активации реакция была проведена при четырех различных температурах, при которых были найдены значения наблюдаемых констант (таблица 2). Кажущаяся энергия активация была рассчитана, исходя из значения тангенса угла наклона прямых $lgk_{набл}$ = f (1/T).

Таблица 2

Значения наблюдаемых констант скорости реакции окисления OF при различных температурах и энергии активации

	Щелочная среда				Кислая среда			
T, K	300	304	309	314	282	287	292	297
$k_{набл}$, c^{-1}	0,0054	0,0087	0,0106	0,0190	0,0005	0,0011	0,0028	0,0033
E_a, кДж/моль	66,272				84,753			

Выводы

1. Изучена формальная кинетика реакции окисления офлоксацина перманганат -ионом в водном растворе, определены частные порядки реакции и установлены кинетические уравнения скорости в щелочной и кислой средах.

2. Определены значения наблюдаемой энергии активации окисления офлоксацина ионами MnO_4^-: в кислой среде E_a = 84,752 кДж/моль; в щелочной среде E_a = 66,272 кДж/моль.

Библиография:

1. ЯКОВЛЕВ, С. Новое поколение фторхинолонов — новые возможности лечения внебольничных инфекций дыхательных путей. В: *Антибиотики и химиотерапия*, 2001, № 6, с.38-42.

2. ЩЕКИНА, Е.Г. Фторхинолоны: современная концепция применения. В: *Провизо*р, 2007, № 21. [Accesat 21.02.2017]. Ddisponibil pe Internet: http://www.provisor.com.ua/archive/2007/N21/shekina.php/
3. LEVY, S.B., MARSHALL, B. Antibacterial resistance worldwide causes, challenges and responses. In: *Nature Medicine*, 2004, no. 10, p. 122-129.
4. YONGPENG, Xu, SHIYAO, Liu, FANG, Guo. Oxidation of Enrofloxacin with Permanganate: Kinetics, Multivariate Effects, Identification of Oxidation Products, and Determination of Residual Antibacterial Activity. In: *Journal of Chemistry*, 2015, p. 1-8. [Accesat 12.12.2016]. Disponibil pe Internet: file:///C:/Users/admin/Downloads/521395.pdf/
5. PRAVEEN, N. Naik, SHIVAMURTI, A. Chimatadar and Sharanappa T. Kinetics and Oxidation of Fluoroquinoline Antibacterial Agent, Norfloxacin, by Alkaline Permanganate: A Mechanistic Study. In: *Ind. Eng. Chem*. Res. 48. India, 2009, p. 2548-2555.

РАЗРАБОТКА МЕТОДОВ ИНГИБИРОВАНИЯ ПРОЦЕССА ОБРАЗОВАНИЯ N-НИТРОЗАМИНОВ ПРИ НИТРОЗИРОВАНИИ АМПИЦИЛЛИНА

Анастасия МАЙСТРЕНКО

In this work has been studied the nitrosation process of Ampicillin drug at different physicochemical parameters. From obtained results was found that Ampicillin's nitrosating agent is NO^+ ion, which is formed at very low pH. In order to inhibit the nitrosation process of Ampicillin, the catechins have been employed, showing a maximum inhibition at [Cat.] = 1,41 x 10^{-6} M.

Тема исследования состояла в изучении процесса нитрозирования антибиотиков (ампициллина) нитрит-ионом и разработке методов ингибирования данного процесса посредством природных антиоксидантов. **Цель** – изучение процесса нитрозирования ампициллина в зависимости от pH среды и исходной концентрации субстрата, а также метода ингибирования данного процесса с использованием природных антиоксидантов (катехинов).

В качестве субстрата нитрозирования был использован ампициллин – полусинтетический бета-лактамный антибиотик из группы пенициллинов широкого спектра действия, активный в отношении многих грамм-положительных и грамм-отрицательных микроорганизмов и аэробных неспорообразующих бактерий.

Экспериментальное изучение процесса нитрозирования ампициллина осуществлялось по расходу нитрит-иона и по расходу ампициллина в зависимости от pH среды и начальной концентрации антибиотика. Полученные результаты представлены кинетическими кривыми расхода исходного компонента (Рис.1, 2).

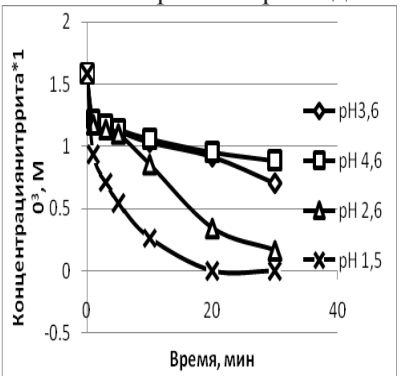

Рис.1.Кинетические кривые расхода NO_2^- при нитрозировании ампициллина, $[NO_2^-]_0 = 1*10^{-3}$ М, $[Amp.]_0 = 1*10^{-3}$ М

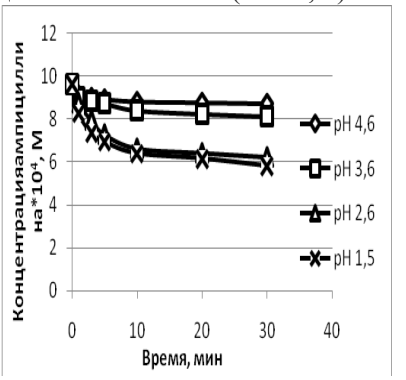

Рис.2. Кинетические кривые расхода ампициллина при нитрозировании нитрит-ионом в зависимости от pH, $[Amp.]_0 = 1*10^{-4}$ М, $[NaNO2]_0 = 1*10^{-3}$

Был изучен процесс нитрозирования ампициллина нитрит-ионом и определено, что с понижением значения pH среды, то есть с повышением кислотности, расход нитрит-иона и ампициллина увеличивается. Таким образом, можно говорить о том, что нитрозирование ампициллина происходит тем сильнее, чем кислее среда, в данном случае – при pH 1,5. Это объясняется тем, что образование катиона нитрозония NO^+ из нитрозирующих агентов происходит в сильнокислой среде.

Был также изучен процесс нитрозирования в зависимости от начальной концентрации ампициллина. Полученные результаты представлены кинетическими кривыми расхода ампициллина и графиком зависимости скорости расхода антибиотика от его начальной концентрации в системе, из чего видно, что скорость нитрозирования ампициллина тем выше, чем больше его начальная концентрация. (Рис.3, 4)

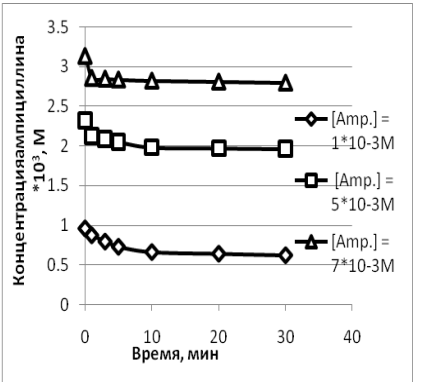

Рис.3. Зависимость концентрации ампициллина от времени нитрозирования при pH 2,6 и различных начальных содержаниях антибиотика в системе, $[NaNO_2]_0 = 1*10^{-3}$ М

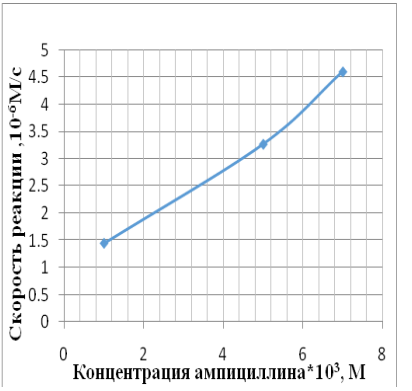

Рис. 4. Зависимость скорости расхода ампициллина при нитрозировании от начальной концентрации ампициллина, pH 2,6

Нитрозирование ампициллина может происходить тремя разными путями (по первичной, вторичной и третичной аминогруппам). Наиболее вероятно нитрозирование по вторичной аминогруппе, происходящее следующим образом:

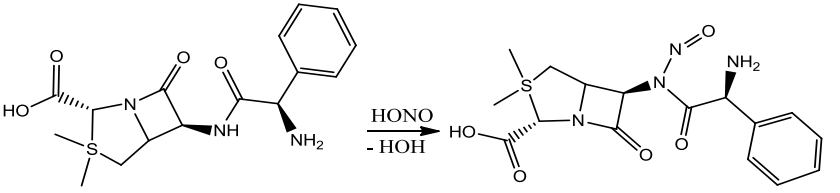

Рис. 5. Нитрозирование вторичной аминогруппы ампициллина.

Процесс нитрозирования ампициллина нитрит-ионом может быть ингибирован с использованием антиоксидантов. В рамках данного эксперимента были использованы катехины, которые были получены при помощи экстракции методом мацерации из листьев зеленого чая (растворитель – 96%-ый этиловый спирт). Полученные результаты ингибирования нитрозирования ампициллина представлены кинетическими кривыми расхода нитрит-иона и ампициллина в зависимости от начальной концентрации катехинов и графиком зависимости скорости расхода исходных

компонентов в зависимости от начальной концентрации катехинов (Рис.6, 7).

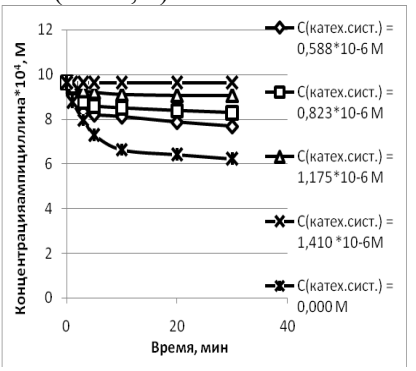

Рис.6. Кинетические кривые расхода ампициллина при его нитрозировании нитрит-ионом в зависимости от концентрации катехинов, $[Amp.]_0 = 1*10^{-3}$ М, $[NaNO_2]_0 = 1*10^{-3}$ М, pH 2,6

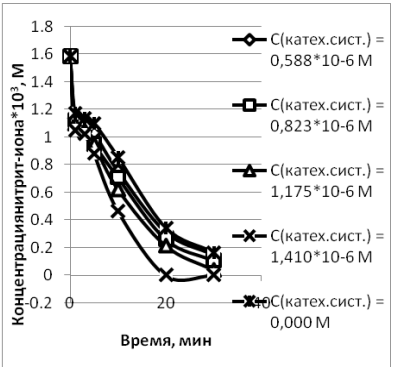

Рис.7. Кинетические кривые расхода NO_2^- при нитрозировании ампициллина в зависимости от концентрации катехинов, $[Amp.]_0 = 1*10^{-3}$ М, $[NaNO_2]_0 = 1*10^{-3}$ М, pH 2,6

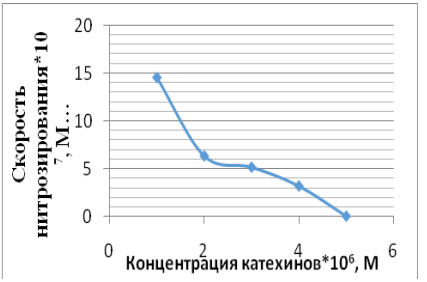

Рис.8. График зависимости скорости реакции нитрозирования ампициллина от концентрации катехинов, $[Amp.]_0 = 1*10^{-3}$ М, нитрита натрия $[NaNO_2]_0 = 1*10^{-3}$ М

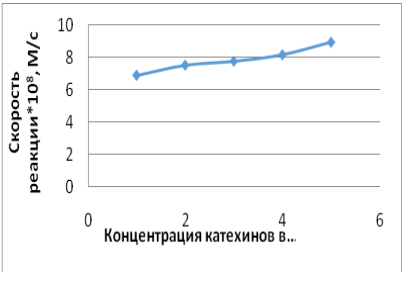

Рис.9. График зависимости скорости расхода NO_2^- при реакции нитрозирования Amp. от концентрации катехинов, $[Amp.]_0 = 1*10^{-3}$ М, $[NaNO_2]_0 = 1*10^{-3}$ М, pH 2,6

Из графиков видно, что чем выше концентрация катехинов в системе, тем скорость расхода ампициллина ниже, а скорость расхода нитрита выше за счет его взаимодействия с катехинами, происходящего согласно следующей реакции:

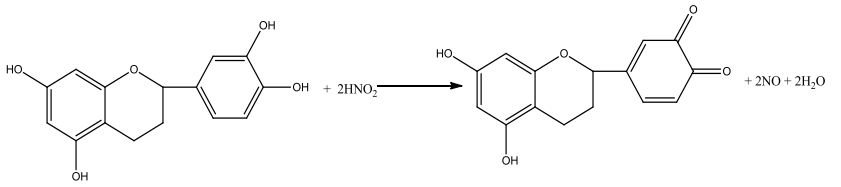

Рис.10. Реакция взаимодействия катехина
с нитритом (азотистой кислотой)

Библиография:

1. DUCA G., GONŢA M. Controlul chimic al mediului. Chişinău: CEP USM, 2007, p. 232, p. 66-74.
2. ПЕРЕВОЩИКОВА, Н., ВАСИЛЬЕВА, М. Методы количественного и полуколичественного определения некоторых антибактериальных химиотерапевтических препаратов ряда пенициллинов и нитрофуранов. В: *Вестник Удмуртского Университета*. Вып. 3. Ижевск: 2013, с. 28-35.
3. КОНИЧЕВ, А., БАУРИН, П., ФЕДОРОВСКИЙ, Н., МАРАХОВА, А., ЯКУБОВИЧ, Л., ЧЕРНИКОВА, М. Традиционные и современные методы экстракции биологически активных веществ из растительного сырья: перспективы, достоинства, недостатки. В: *Вестник МГОУ*. Серия «Естественные науки», № 3, 2011, с. 49-54.

Recomandat
Maria GONŢA, dr. hab., prof. univ.

INFLUENȚA GROSIMII STRATULUI DE $Cd_{1-x}Mn_xTe$ ASUPRA PARAMETRILOR FOTOVOLTAICI AI HETEROJONCȚIUNII/CdS/$Cd_{1-x}Mn_xTe$

Dumitru RUSNAC, Facultatea de Fizică și Inginerie

Heterojunction CdS/$Cd_{1-x}Mn_xTe$ have been obtained by quasi-closed volume method. Photosensibility increases sharply due to the thermal treatment in the cadmium chloride analyzing electrical and photoelectrical properties of these structures. The solar cell efficiency is 10.29% and is caused by decreased recombination process and specific electrical and photoelectrical properties.

Introducere. La proiectarea transformatoarelor în cascadă este necesar să dispui de un set de celule solare din semiconductori cu diferite lărgimi ale benzii interzise ce se schimbă în domenii largi. În afară de aceasta, materialele, ce intră în componența celulelor solare în cascadă, trebuie să coincidă una cu alta după parametrii rețelei cristaline și să aibă proprietați care să ofere posibilitatea de depunere sub formă de straturi epitaxiale ce formează o singură structură. Satisfacerea acestor cerințe ale compusului ternar MnTe - CdTe, care permit să se obțină compuși cu diferite lărgimi ale benzilor interzise de la 1,5eV până la 2,7eV, în funcție de conținutul de x. În lucrarea [1] se spune că au fost obținute unele noi structuri fototransformatoare bazate pe volumul de cristale omogene $Cd_{1-x}Mn_xTe$ și prezintă rezultatele cercetării fenomenelor fotoelectrice în aceste structuri, care admit posibilitatea de a studia interacțiunea lor cu câmpuri magnetice externe.

Scopul lucrării:

Având în vedere cele expuse anterior scopul lucrării a fost de a efectua următoarele cercetări.

1. Elaborarea tehnologiei de obținere a straturilor subțiri de CdS, CdMnTe, a heterojoncțiunilor CdS/$Cd_xMn_{1-x}Te$ și stabilirea condițiilor tehnologice optime de obținere.

2. Studierea proprietăților electrice, optice și fotoelectrice ale straturilor CdS și CdMnTe, ca componente ale heterojoncțiunii.

3. Cercetarea caracteristicilor curent-tensiune ale heterojoncțiunilor CdS/$Cd_xMn_{1-x}Te$ și determinarea mecanismului de transport al curentului.

4. Cercetarea proprietăților fotoelectrice ale heterojoncțiunilor CdS/$Cd_xMn_{1-x}Te$.

I. Tehnologia de obținere a straturilor. Încercarea de a îmbunătăţi parametrii energetici ai CS CdS-$Cd_{1-x}Mn_xTe$ este periclitată de multitudinea de etape tehnologice de obţnere a acestor elemente care nu sunt atât de simple în comparaţe cu obţnerea HJ obişnuite. Procesul de obţinere CS CdS-$Cd_{1-x}Mn_xTe$ include mai multe etape, acestea fiind:

1. Pulverizarea pe suport de sticlă acoperit cu un substrat de SnO_2 a peliculei de CdS cu grosimea 0,5-0,7 μm;

2. Depunerea stratului de $Cd_{1-x}Mn_xTe$ pe structura SnO_2-CdS;

3. Prelucrarea heterojoncţiunii CdS-$Cd_{1-x}Mn_xTe$ într-o soluție de $CdCl_2$, urmată de tratarea termică în aer;

4. Depunerea pe stratul de $Cd_{1-x}Mn_xTe$ a contactelor ohmice de Ni.

II. Rezultate și interpretare. În lucrare sunt prezentate caracteristicile de sarcină a heterojoncțiunilor ITO/CdS/ $Cd_{1-x}Mn_xTe$/Ni. Caracteristicile au fost cercetate la temperatura camerei și la puterea luminii incidente de 100 mV/cm^2. Se observă o îmbunătățire esențială a caracteristicii de sarcină în cazul structurilor cu grosimea de până la 25 μm, unde tensiunile de circuit deschis (U_{CD}) 0,81V, densitatea curentului de scurt circuit (I_{SC}) 18,64 mA/cm^2, coieficientul de umplere (FF) 61,63%, și randamentul (η) 10,29%. Majoritatea parametrilor fotovoltaici specificați în Tabel sunt determinate de faptul că: CdS cu grosimea de circa 2 μm are rolul de fereastră optică și conduce la diminuarea vitezei de recombinare la suprafața structurii. Aceasta se datorează faptului că lărgimea benzii interzise a compusului CdS (2,42eV) a $Cd_{1-x}Mn_xTe$ (1,48eV) asigură apariția câmpului electric, care se opune deplasării purtătorilor de sarcină minoritari spre suprafață și, respectiv, micșorează procesul de recombinare a lor.

Tabel

Parametrii fotoelectrici ai HJ/CdS/$Cd_xMn_{1-x}Te$ la 300k si 100mW/cm^2

Pmax, mW	Ucd, V	Isc , mA	FF%	ɳ	d μm
3,20	0,753	15,23	27,93	5,04	10
4,23	0,716	13,63	43,34	6,66	20
4,56	0,736	18,62	33,27	7,18	24

6,54	0,81	13,1	61,63	10,29	25
5,84	0,8	14,57	50,15	9,20	26
4,93	0,769	13,59	47,22	7,77	27
4,08	0,76	12,18	44,14	6,43	28
3,30	0,8	11,62	35,55	5,20	32
3,15	0,76	12,1	34,31	4,97	44
2,32	0,76	10,46	29,28	3,66	45
1,53	0,79	7,75	25,03	2,41	46

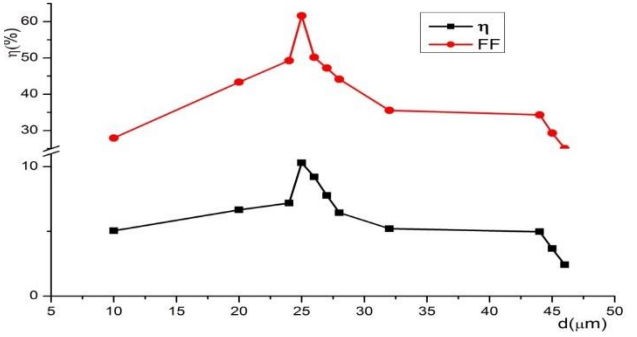

Fig. Dependența FF și a randamentului față de grosimea stratului de $Cd_xMn_{1-x}Te$

Factorul de idealitate A, determinat din dependența exponențială a curentului de tensiune la întuneric $I=I_0\exp(eU/AkT)$, în care I_0 – curentul de saturație; U – tensiunea aplicată la bornele heterojoncțiunii; T – temperatura, k – constanta lui Boltzmann, constituie1,8÷2,2. Acest fapt indică mecanismul generare-recombinare de trecere a curentului prin heterojoncțiune. Valoarea densității curentului de saturație la întuneric, determinată din aceeași caracteristică, nu depășește $(5\div8)*10^{-9}A*cm^{-2}$, ceea ce ne demonstrează că interfața heterojoncțiunii cu strat frontal de CdS este perfectă. Din dependența randamentului și a factorului de umplere față de grosimea stratului de $Cd_xMn_{1-x}Te$ depus pe support, observăm că, începând cu grosimile de $8\div10\ \mu m$, parametrii fotovoltaici ai heterojoncțiunilor studiate cresc monoton aproximativ până la grosimile de $25\ \mu m$. Pentru grosimi mai mari ca $25\ \mu m$, parametrii fotovoltaici se diminuează lent, iar începând cu grosimi mai mari ca $40\ \mu m$, se micșorează brusc. Probabil că în procesul tratării termice a stratului de $Cd_{1-x}Mn_xTe$ în prezența

$CdCl_2$ cel din urmă se răspândeşte pe întreg volumul semiconductorului, ceea ce înrăutăţeşte şi parametrii fotoelectrici. Fotosensibilitatea heterojoncţiunii ITO/CdS/$Cd_{1-x}Mn_xTe$/Ni cuprinde intervalul lungimilor de undă 510÷850 nm, cu fotosensibilitatea maximă în intervalul lungimilor de undă 700÷820nm.

Concluzii: Au fost confecţionate şi cercetate proprietăţile electrice şi fotoelectrice ale heterojoncţiunilor ITO/CdS/ $Cd_xMn_{1-x}Te$/Ni. S-a constatat că tratarea stratului de $Cd_xMn_{1-x}Te$ în soluţie de $CdCl_2$ îmbunătăţeşte simţitor structura cristalină a peliculei de $Cd_xMn_{1-x}Te$, precum şi fotosensibilitatea structurii.

În toate heterojoncţiunile studiate U_{CD} şi I_{SC} depind de grosimea stratului depus şi se schimbă după o curbă cu maximum. Grosimile ce corespund maximului conductibilităţii coincid cu maximul randamentului celulelor fotovoltaice obţinute.

Eficienţa CS din $Cd_xMn_{1-x}Te$ cu strat frontal de nCdS poate fi majorată prin optimizarea parametrilor heterojoncţiunilor obţinute.

Referinţe:

1. ИЛЬЧУК, Г.А. ş.a. Фоточувствительность поверхностно-барьерных и точечных структур на монокристаллах $Cd_xMn_{1-x}Te$. В: *ЖТФ,* 2008, т. 78, № 6, с. 49-53.

Recomandat
Victor SUMAN, cercetător ştiinţific

DREPT

REZOLUŢIUNEA ŞI REZILIEREA CONTRACTULUI CIVIL

Iulian MORARU

The primary purpose of the research and the main objectives of the thesis consist of the author's intention to define and to reveal the legal nature of the termination of contracts; to determine the judicial and extrajudicial procedure of the termination of contracts; to examine the comparative law and the pertinent practice; to determine the legal effects of the termination of contracts; to suggest eventual improve ments to the national law.

Necesitatea cercetării subiectului respectiv este determinată de fenomenul supracontractualizării relaţiilor sociale şi de expansiunea calitătivă şi cantitativă a mediului concurenţial în Republica Moldova, circumstanţe care influenţează direct ritmul contenciosului contrac tual. Această stare a lucrurilor este amplificată de elaborarea şi publi carea proiectului de modificare fundamentală a Codului civil al Repu blicii Moldova [1], inclusiv sub aspectul desfiinţării raporturilor contractuale. Pe parcursul realizării studiului, am identificat prin utili zarea metodei contrapunerii o serie de arii conflictuale intrasiste mice şi intersistemice care persistă în materie de rezoluţiune şi rezilie re a relaţiilor obligaţionale guvernate de un mecanism contractual de reglementare. Un prim aspect discutabil îl reprezintă originea istorică a conceptelor de rezoluţiune şi reziliere a contractelor civile.

Astfel, dacă majoritatea instituţiilor moderne ale dreptului privat îşi au începuturile în dreptul privat roman, atunci rezoluţiunea/rezilierea contractelor civile reprezintă o creaţie a dreptului medieval francez ba zat pe cutuma ecleziastică sau bisericească. Dreptului privat roman i-au fost cunoscute doar unele specii rudimentare ale acestor termeni care nu pot fi identificate şi nu sunt consistente cu noţiunile de rezolu ţiune/reziliere în accepţiunea actuală a acestora. Într-o altă ordine de idei, menţionăm că definiţia rezoluţiunii/rezilierii raporturilor obliga ţionale contractuale nu reprezintă, în general, un punct generator de dezbateri. Problematică este însă stabilirea naturii juridice a acestor operaţiuni. Astfel, s-au conturat două curente de abordare distincte: curentul tradiţionalist, care presupune abordarea rezoluţiunii/rezilierii

ca sancţiune aplicabilă debitorului pentru neexecutarea culpabilă a obligaţiilor contractuale ce îi incumbă acestuia (această viziune se regăseşte în legislaţia şi doctrina pertinentă din dreptul francez, dreptul spaniol, dreptul român); curentul universalist, care implică ideea considerării acestor modalităţi de desfiinţare a raporturilor contractuale drept remedii opţionale ale creditorului, utilizarea cărora nu necesită existenţa laturii subiective în conduita debitorului (asemenea tendinţe pot fi identificate în sistemul de drept anglo-saxon, dreptul german, dreptul italian, dreptul Federaţiei Ruse).

Mai mult decât atât, cel de-al doilea curent este unul specific şi dreptului civil al Republicii Moldova. Explicaţia este simplă: prevede rile art. 735 CCRM nu stabilesc imperativ şi limitativ condiţii le în care poate fi exercitat dreptul de rezoluţiune a raportului contrac tual. Aceeaşi tendinţă se păstrează şi în sistemul proiectului de modifi care a Codului civil cu unele amplificări.

Astfel, în conformitate cu dispoziţiile art. 720^7 alin. (2) din proiectul numit *supra*, rezoluţiunea raportului contractual poate opera chiar şi fără motiv. Incertitudine prezintă şi contextul în care operează rezoluţiunea/rezilierea raportului contractual sau aspectul procedural. Astfel, pe plan internaţional sunt stabilite două categorii majore de proceduri în cadrul cărora poate fi realizat dreptul de desfiinţare a raportului contractual în curs de desfăşurare: procedura extrajudiciară şi cea judiciară. În marea majoritate a sistemelor naţionale de drept, se atestă o relaţie antagonistă şi de concurenţă între aceste două tipuri.

Astfel, distingem următoarele varietăţi ale coraportului dintre procedura extrajudiciară şi cea judiciară, context în care poate fi realizat dreptul la rezoluţiunea/rezilierea raportului contractual: procedura judiciară este regula, dar nu există interdicţie de a recurge la procedura extrajudiciară (dreptul francez); procedura judiciară este posibilă în toate situaţiile, pe când cea extrajudiciară într-un număr de cazuri limitativ stabilite de legiuitor (dreptul român); la procedura judiciară de desfiinţare a raportului contractual se poate recurge doar cu respectarea precondiţiei „tentativei" de a rezolvi/rezilia raportul prin notificare adresată celeilalte părţi contractante (dreptul Federaţiei Ruse) [3]: procedura extrajudiciară este regula, nefiind interzisă nici adresarea în instanţa de judecată (sistemul de drept anglo-saxon, dreptul german, olandez, coreean). Specificăm că cea din urmă varietate este reţinută şi în Codul civil autohton, fapt care rezultă din

preverderile art. 737 alin. (1) CC. În spiritul proiectului de modificare a CCRM, are loc o consolidare a lucrurilor, abordarea rămânând una identică. În doctrină au fost analizate avantajele procedurii extrajudiciare (celeritatea, cheltuieli reduse, discreţie) [9, p.427].

Totuşi, la nivel jurisprudenţial naţional, există un număr sporit de cauze pe rolul instanţelor judecătoreşti obiectul cărora este rezoluţiunea/rezilierea raporturilor contractuale. Asemenea manifestări se datorează, probabil, reflexului format din perioada acţiunii CCR.S.S.M din anul 1964 (relevantă în acest sens este jurisprudenţa care indică asupra tendinţei din perioada anterioară adoptării CC actual de a se recurge la procedura judecătorească) şi dorinţei părţilor contractante de a evita incertitudinea [4, p.164-165].

Un alt aspect contestabil îl constituie efectele juridice ale desfiinţării raporturilor contractuale prin rezoluţiune/reziliere, reglementarea cărora o conţine prevederile art. 738, 747 alin. (1) şi 748 alin. (4) CC. Astfel, se distinge între efectul extinctiv (specific ambelor modalităţi menţionate), în virtutea căruia părţile sunt eliberate de executarea ulterioară a obligaţiilor **2** contractuale şi efectul constitutiv (specific doar rezoluţiunii), care implică obligativitatea restituirii reciproce a prestaţiilor deja efectuate către momentul desfiinţării raportului contractual. Cu toate acestea, prevederile art.748 alin.(4) acordă posibilitatea părţilor extinderii rezilierii şi asupra prestaţiilor efectuate deja, în măsura în care acestea nu mai prezintă interes pentru partea care declară desfiinţarea raportului contractual.

Considerăm însă că o asemenea extindere va fi posibilă doar în contextul solicitării exprese de restituire a prestaţiilor prin intermediul declaraţiei de reziliere sau a cererii de chemare în judecată formulată în două nivele de pretenţii. Această opinie are la bază ideea inexistenţei efectului constitutiv al desfiinţării conractelor cu executare succesivă [4, p.200]. Totuşi, se atestă o serie de clauze contractuale care subzistă desfiinţării raportului obligaţional: clauza de soluţionare a litigiilor, clauza arbitrală, clauza de loialitate, clauza de confidenţialitate, clauza de neconcurenţă, clauza penală. Din acest considerent, este mai oportună utilizarea sintagmei „rezoluţiunea/rezilierea raportului obligaţional contractual" decât „rezoluţiunea/rezilierea contractului", fiindcă contractul continuă să existe chiar şi după desfiinţarea raportului obligaţional.

La nivel de aplicabilitate practică, constatăm utilizarea frecventă a unei terminologii improprii atât la nivel legal (art. 856 alin. (2) CC, art. 16 din Legea concurenţei nr.183 din 11.07.2012), cât şi la întocmi rea cererilor de chemare în judecată. Astfel, reclamanţii solicită în numeroase situaţii rezilierea anumitor contracte, care sunt susceptibile a fi desfiinţate prin rezoluţiune în mod normal.

Opinăm că este posibilă solicitarea rezilierii şi a contractelor cu executare instantanee (*uno ictu*), dar este necesară formularea separată a pretenţiei de restituire prestaţiilor efectuate, pe motivul absenţei efectului constitutiv al acestei modalităţi de desfiinţare a raportului obligaţional. Ideală ar fi însă utilizarea uniformizată a noţiunii de „rezoluţiune", deoarece aceasta include şi efectele modalităţii alternative de încetare anteconsumatorie a raportului contractual. Soluţia respectivă este reţinută de proiectul de modificare a CC RM prin intermediul prevederilor art. 720^7 alin. (4), care stabileşte că rezoluţiunea se aplică tuturor tipurilor de contracte, indiferent de modul de executare ori durata în timp. Este indiscutabil faptul că renunţarea la abordarea dihotomică a rezoluţiunii şi rezilierii ar soluţiona concomitent o multitudine de controverse legale, doctrinare şi de ordin practic.

Totuşi, suntem de părerea că şi în asemenea circumstanţe pot fi sugerate unele recomandări care pot contribui la eficientizarea aplicabilităţii reglementărilor legale aflate în fază de proiect: stabilirea unei definiţii legale a termenului rezoluţiunii, adoptarea unei eventuale hotărâri explicative de către Plenul Curţii Supreme de Justiţie în sensul consolidării cadrului legal şi uniformizării aplicării normelor juridice în această materie.

Referinţe:

1. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial,* nr. 82-86 din 22.06.2002.
2. Noul Cod civil al României, adoptat prin Legea nr.287/2009, intrat în vigoare la 1 octombrie 2011 prin adoptarea Legii de punere în aplicare nr. 71/2011. În: *Monitorul Oficial al României,* nr. 409/10 iun 2011. Disponibil la adresa: <http://www.codulcivil.ro> (Accesat: 28.04.2017).
3. Гражданский кодекс Российской Федерации (ГКРФ), Disponibil la adresa:<http://base.garant.ru/10164072> (Accesat: 28.04.2017).
4. CAZAC, O. *Instituţia rezoluţiunii şi rezilierii contractelor civile: metodă de soluţionare a raporturilor contractuale patogene* / Autoreferat al tezei de doctor în drept. Chişinău, 2013.

Recomandat
Tatiana TABUNCIC, dr., conf.univ.

SPĂLAREA BANILOR: EXAMEN TEORETIC ȘI PRACTIC

Daniela MOVILA

The purpose of this scientific article consists in the warning about qualification problems in the sphere of the criminal offence of money laundering which follow to be considered by national courts. We highlight the next problems of qualification: the value of illegal money, of goods or revenues and the participation in any association, agreement, complicity by providing assistance, help or advice on money laundering. Also, the analysis contains references about the relevant national court cases.

Drept rezultat al cercetării temei respective, am identificat o serie de probleme de calificare ce vizează calificarea infracțiunii de spălare a banilor, și anume, legate de: valoarea mijloacelor bănești, a bunurilor sau a veniturilor ilicite și participarea la orice asociere, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi.

O primă problemă de calificare a infracțiunii analizate se referă la valoarea mijloacelor bănești, a bunurilor sau a veniturilor ilicite care trebuie să nu depășească 40 de salarii medii lunare pe economie prognozate, stabilite prin *Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.1233 din 09.11.2016 privind aprobarea cuantumului salariului me diu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2017* [4] în momentul săvârșirii faptei. Conform actului normativ menționat, cuantumul salariului mediu lunar pe economie prognozat, pentru anul 2017, este în mărime de 5.300 lei. Asta ar însemna că 40 de salarii medii lunare sunt egale cu suma de 212.000 lei. În cazul în care se va depăși suma de 212.000 lei, se va aplica răspunderea penală conform lit. b) alin. (3) art. 243 CP RM. În acest sens, exemplificativă este următoarea speță: *SRL „XYZ" a fost învinuită de comiterea infracţiunii prevăzute de lit. a) alin. (1) art. 243 CP RM. În fapt, SRL „XYZ" în perioada 26.10.2010-18.07.2011, fiind de fapt gestionată de către S.I. şi alte persoane neidentificate de organul de urmărire penală, au acţionat în perioada anilor 2010-2012, prin înţelegere prealabilă, la includerea în documentele contabile, fiscale şi financiare a datelor vădit denaturate privind veniturile şi cheltuielile, care nu au la bază operaţiuni reale, au convertit şi au transferat bunuri în proporţii deosebit de mari, care constituia venituri ilicite, în scopul de a tăinui*

şi de a deghiza originea ilicită a bunurilor, pe conturile companiilor: „VLTD" şi „IMLTD". În total au fost convertite şi transferate mijloace băneşti în sumă de 12.927.635 dolari SUA, ceea ce constituie proporţii deosebit de mari [5].

Semnalăm că în speţa examinată ar fi trebuit ca SRL „XYZ" să fie trasă la răspundere penală conform lit. b) alin. (3) art. 243 CP RM, deoarece a săvârşit infracţiunea de spălare a banilor în proporţii deosebit de mari. Din motiv că la lit. b) alin. (3) art. 243 CP RM nu era prevăzută sancţiunea pentru presoana juridică până la intrarea în vigoare a Legii Republicii Moldova nr. 60 din 07.04.2016 pentru modificarea şi completarea unor acte legislative [3], SRL „XYZ" a fost trasă la răspundere penală potrivit lit. a) alin. (1) art. 243 CP RM. Această soluție a instanței de fond însă o considerăm incorectă, deoarece SRL „XYZ" a convertit și a transferat mijloace bănești în sumă de 12.927.635 dolari SUA, ceea ce denotă faptul că a fost comisă infracțiunea de spălarea banilor în proporții deosebit de mari, în pofida faptului că la alin. (3) art. 243 CP RM nu era prevăzută pedeapsa penală pentru persoana juridică (cu excepția autorității publice). Considerăm că instanța de judecată urma să emită o sentință de achitare a SRL „XYZ" pe motivul lipsei subiectului infracțiunii.

În alt context, pentru calificarea faptei de participare la orice asociere, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi a spălării banilor, nu trebuie de făcut referire la art. 42, 44 sau 45 CP RM, „la încadrare fiind necesară reținerea doar a lit. d) alin. (1) art. 243 CP RM" [2, p. 309].

În practica judiciară, de cele mai dese ori, se face referire la art. 42, 44 sau 45 CP RM, dar nu se menţionează lit. d) alin. (1) art. 243 CP RM. De exemplu, *Ţ.V. a fost condamnat conform alin. (3) art. 42 şi lit. b) alin. (3) art. 243 CP RM.*

La rândul său, P.R. a fost condamnat conform alin. (5) art. 42 şi lit. b) alin. (3) art. 243 CP RM. În fapt, după rezilierea contractului de depozit bancar încheiat cu BC „VVV" SA, suma de 250.000 dolari SUA a fost restituită companiei off-shore „AAA", ca în consecinţa deţinerii şi folosirii cererii de deschidere a contului de depozit din numele companiei „AAA" şi a contractului de depozit, Ţ.V. a deghizat originea ilicită a mijloacelor băneşti în mărime de 443,83 dolari SUA, sub forma dobânzii aferente depozitului în mărime de 250.000 dolari

SUA, care constituie venituri ilicite.

La data de 29.12.2006, la contul de depozit deschis în BC „VVV" SA, în numele companiei off-shore „AAA", în baza contractului de depozit bancar a mai fost transferată suma de 300.000 euro cu o dobândă de 4% anual. Apoi, Ţ.V. a deghizat originea ilicită a mijloacelor băneşti în mărime de 884,72 euro, sub forma dobânzii aferente depozitului în mărime de 515.000 euro, care constituiau venituri ilicite. La data de 19.03.2008 inculpatul Ţ.V., acţionând prin intermediul lui P.R., a prezentat la BC „AAA" SA cererea falsificată în numele fondatorului companiei off-shore „AAA", S.M., prin care a solicitat convertirea sumei depozitului în mărime de 200.000 dolari SUA şi transferarea sumelor băneşti nominalizate la contul de depozit cu o rată a dobânzii de 12% anual.

Ca urmare a deţinerii şi folosirii de către Ţ.V. a cererii din 19.03.2008, cel din urmă a convertit şi transferat mijloace băneşti care constituie venituri ilicite, precum şi a deghizat originea ilicită a mijloacleor băneşti în mărime de 3.109 dolari SUA sub forma dobânzii aferente depozitului în mărime de 200.000 dolari SUA, care constituia venituri ilicite. Mai târziu, la data de 06.05.2008, în baza contractului de depozit bancar în care semmnătura în numele directorului companiei off-shore „AAA" a fost falsificată, au fost transferate mijloacele financia re în sumă de 265.250 euro anterior plasate la un cont de depozit şi constituită din suma depozitului din 20 decembrie 2007 în mărime de 260.000 euro, şi suma dobânzii aferente în mărime de 5256,56 euro... [6].

Pornind de la prevederile speţei menţionate *supra,* trebuie să menţionăm că circumstanţa agravantă de la lit. b) alin. (3) art. 243 CP RM este ataşabilă infracţiunii prevăzute la alin. (1) art. 243 CP RM, presupunând modalitatea normativă specificată la litera d) [7, p. 254].

Iar prevederea de la lit. d) alin. (1) art. 243 CP RM exclude referirea la alineatele (3) şi (5) art. 42 CP RM, deoarece vom fi în prezenţa numitei *complicităţi calificate*, care se asimilează faptei autorului infracţiunii [1, p.126].

În concluzie, la cele consemnate *supra*, propunem excluderea sintagmei „participarea la orice asociere, înțelegere, complicitate prin acordarea de asistență, ajutor sau sfaturi în vederea comiterii acțiunilor prevăzute la lit. a) - c)" din dispoziția lit. d) alin. (1) art. 243 CP RM,

deoarece s-ar preveni admiterea erorilor judiciare de către instanțele de judecată care, la moment, sunt generate de interpretarea defectuoasă a prevederilor de la art. 243 CP RM.

***Referinţe**:*

1. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea specială.* Vol. II. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
2. COPEȚCHI, S., HADÎRCA, I. *Calificarea infracțiunilor: Note de curs.* Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. 352 p.
3. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 123-127.
4. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 388-398.
5. Sentinţa Judecătoriei sectorului Botanica, mun. Chişinău, din 29.10.2015. Dosarul nr. 1-468/15. [Accesat 30.04.2017] Disponibil pe Internet: https://jc.instante.justice.md.
6. Sentinţa Judecătoriei sectorului Buiucani, mun. Chişinău, din 29.09.2016. Dosarul nr. 1-52/2016. [Accesat 30.04.2017] Disponibil pe Internet: https://jc.instante.justice.md.
7. STATI, V. *Infracțiuni economice: Note de curs*. Ed. a 2-a, rev. şi actualizată. Chişinău: CEP USM, 2016. 622 p.

Recomandat
Stanislav COPEȚCHI, dr., conf. univ.

IMPREVIZIUNEA (HARDSHIP) CA INSTITUȚIE A DREPTULUI CIVIL

Cristian ŞCHIOPU, Facultatea de Drept

The following article is intended to relevate in a comprehensive manner to legal issues relatted to hardship within the legal framework of the Republic of Moldova and the importance of applying the remedies of this institution whenever the contracting parties suffer the consequences of hardship. All legal aspects related to hardship were described along with the conditions and effects of hardship. It is very important to dedicate an applicability to hardship within courts and arbitration tribunals. Also the CISG along with other legal systems should recognize hardship as a contractual remedy.

Introducere. Raporturile juridice civile ar fi de neconceput în cazul în care acestea nu ar fi guvernate de către principiul forței obligatorii ale contractului. Pe de altă parte, principiul *pacta sunt servanda* nu este absolut, limitările acestuia fiind introduse cu scopul

de a asigura echitatea raportului contractual. Excepţiile forţei obligatorii a contractului există pentru a apăra subiecţii de drept care riscă să cadă în poziţii defavorabile, atunci când echilibrul contractual este destabilizat. O asemenea protecţie este oferită prin intermediul impreviziunii, la fel cunoscută şi sub denumirea de hardship, störung/wegfall der Geschäftsgrundlage sau de schimbare drastică a condiţiilor contractuale. În contextul survenirii războiaielor mondiale şi a crizelor financiare constante, legiuitorii multor ţări au fost nevoiţi să deroge de la principiul „înghețării" cadrului legal datorită faptului că raporturile de drept public/privat erau mereu în dezvoltare continuă şi pot fi supuse unor schimbări esenţiale.

Cadrul normativ cu privire la impreviziune în diferite legislaţii. Principiile UNIDROIT servesc drept lege model care ar putea constitui o noţiune larg acceptată şi aplicabilă majorităţii statelor care cunosc instituţia impreviziunii. Însă Convenţia Naţiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internaţională de mărfuri **(CISG)** însă nu reglementează impreviziunea. Atât legislaţia Republicii Moldova (623, Cod civil RM), precum şi legislaţiile majorităţii ţărilor Europene reglementează conceptul de hardship: Germania, Franţa, România, Federaţia Rusă, precum şi alte ţări precum Italia, Olanda, Portugalia, Austria, Grecia.

Exemplu al impreviziunii. Să presupunem că un contract turistic este încheiat din ideea că în ianuarie în Carpaţi va fi zăpadă. Scopul contractului este de a oferi turistului odihnă şi posibilitatea de a petrece un timp plăcut. Temperaturile excesiv de înalte, care topesc zăpada în ianuarie, frustrează turistul în atingerea scopului recreativ. În lumina acestei teorii, fără a fi nevoie de a modifica Codul civil german, instanţele de judecată germane au admis cererile de revizuire a contractelor excesiv de oneroase în temeiul §242 al Codului german, care instituie principiul bunei-credinţe la executarea obligaţiilor. Abia în anul 2002, în Codul german a fost introdus paragraful § 313 care a fixat legislativ teoria decăderii fundamentului actului juridic (Störung der Geschäftsgrundlage). Codul civil al Republicii Moldova a preluat concepţia germană în articolul său 623^1. În prezent este în proces de elaborare o nouă prevedere cu privire la impreviziune, care este mult mai detaliată şi apropiată de teoria schimbării circumstanţelor.

Condiţiile invocării impreviziunii. De obicei autorii fac referinţă

la 4^2 sau 5^3 condiţii care trebuie întrunite unanim pentru ca impreviziunea să poată produce efecte. În urma unei cercetări minuţioase, reiese că condiţiile necesare a fi respectate pentru a fi invocată impreviziunea sunt: a) schimbarea împrejurărilor ce au stat la baza încheierii contactului trebuie să fie esenţială; b) împrejurările schimbate trebuie să fie excepţionale şi imprevizibile; c) evenimentele imprevizibile să fie exterioare debitorului prestaţiei; d) schimbarea împrejurărilor să fie exterioară debitorului prestaţiei; e) împrejurările să survină sau să devină cunoscute debitorului după încheierea contractului; f) neasumarea riscului impreviziunii de către debitorul prestaţiei; g) debitorul să fi încercat, într-un termen rezonabil şi cu bună-credinţă, negocierea adaptării rezonabile şi echitabile a contractului.

Efectele impreviziunii. Dacă este să descriem efectele invocării impreviziunii, atunci printr-o sistematizare a etapelor pe care aceasta le va genera vom întâmpina următoarele faze: a) Partea interesată va invoca impreviziunea şi va solicita reajustarea clauzelor contractuale împreună cu cealaltă parte contractantă, însă va rămâne obligată să-şi execute obligaţiile cu bună credinţă; b) Părţile renegociază clauzele contractuale în mod amiabil, iar în cazul eşecului unei înţelegeri reciproce vor apela la instanţă sau Curtea de arbitraj pentru ajustarea rezonabilă a contractului; c) Instanţa va urma să reajusteze contractul astfel încât echilibrul contractual să fie restabilit şi cu titlu de excepţie în cazul care echilibrul contractual nu va putea fi restabilit sau în cazul în care aceasta va depista ca obligaţiile contractuale sunt lipsite de utilitate şi nu mai au sens să fie executate.

Diferenţa dintre impreviziune şi forţă majoră. Deşi ambele concepte par a fi similare pe alocuri, în cazul unei analize minuţioase a naturii juridice a acestora, se poate de constatat diferenţe esenţiale care nu trebuie neglijate. Dacă este să analizăm din perspectivă comparativă, aceste două instituţii, deducem că cea mai esenţială deosebire dintre acestea este manifestată prin efectele pe care acestea le produc. În cazul forţei majore, efectul este imposibilitatea executării forţate a obligaţiei contractuale de către debitor. În cazul hardship-ului, obligaţia debitorului devine mult mai oneroasă, astfel acesta va suporta cheltuieli mari în cazul în care va fi obligat să execute contractul [4].

Concluzii. Ca concluzie impreviziunea, deşi este un concept de drept cunoscut încă din antichitate, este la o etapă prematură de dezvoltare, însă pe an ce trece este din ce în ce mai aplicabilă.

Este salutabilă introducerea în CISG a unei prevederi care ar acoperi şi starea de impreviziune/hardship, pe motiv că articolul 79 din CISG nu acoperă impreviziunea.

În contextul analizei proiectului [5] de lege de modificare a Codului civil este oportună înlocuirea prevederii prezentului articol 623 din Codul civil cu noul articol 720 [6], cel din urmă fiind mult mai apropiat de noţiunea impreviziunii.

Ţine de o importanţă grandioasă ca instanţele judecătoreşti să aplice efectele impreviziunii, în cazul în care obligaţiile părţii solicitante deşi mult mai oneroase rămân a fi posibile.

Bibliografie:

1. *BAIEŞ, S., MÎŢU, GH., CAZAC, GH.,* [et al.] coord.: Sergiu Baieş. *Drept Civil: Teoria generală a obligaţiilor*. Chişinău: S.n., 2015 (Î.S. F.E.-P "Tipografia Centrală"), p. 576.
2. INGEBORG, Schwenzer [Germany/Switzerland], *Force Majeure and Hardship in International Sales Contracts*, Victoria University of Wellington Law Review (April 2009), p.711-712.
3. *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law Draft Common Frame of Reference* (DCFR). Full Edition (Ed. Ch. Von Bar şi E. Clive). Vol. 1. Oxford University Press, 2010, Oxford, p.4795.
4. TALAL ABDULLA, A.Q., Al-Emadi. *The Hardship and Force Majeure Clauses in International Petroleum Joint Venture Agreements.* Oxford Student Legal Research Paper Series Paper number 02/2011 (July 2011), p.5-13.
5. Proiectul Legii privind modificarea şi completarea unor acte legislative (Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 şi cadrul conex), Nota informativă [Accesat 04.07.2017] Disponibil pe Internet:http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/proiect_de_amendare_cod_civil_si_cadru_conex_26.04.2017_r.pdf.

STATUTUL JURIDIC AL ADMINISTRATORULUI SOCIETĂȚII CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ

Irina DIGORI, Facultatea de Drept

Cette étude est consacrée à l'analyse du statut juridique de l`administrateur de la société à responsabilité limitée. En particulier, nous avons examiné les aspects suivants: le concept de la gestion, la notion de l`administrateur, les qualités, la nomination et la fin de l`activité du gérant, la nature juridique de la relation gérant-société, les droits, les obligations et la responsabilité de l' administrateur.

Statutul juridic al administratorului societății cu răspundere limitată SRL reprezintă un subiect mereu actual, caracterizat printr-o importanță proeminentă datorită interdependenței ce există între conduita administratorului şi succesul societății. Nu în zadar în doctrină se accentuează că modul în care administratorii înţeleg să-şi execute obligațiile şi să-şi exercite atribuţiile poate avea o influenţă decisivă asupra rezultatelor financiare şi chiar asupra existenţei societăţii [5, p.15-16].Interesul sporit față de statutul administratorului se justifică şi prin faptul că Proiectul Legii privind modificarea şi completarea unor acte legislative (Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107-XV din 6 iunie 2002 şi cadrul conex), numit în continuare *Proiect*, prevede introducerea unor dispoziții detaliate privind funcţionarea tuturor persoanelor juridice de drept privat. Completările şi modificările cuprinse în *Proiect* se referă la mai multe tendinţe legislative moderne: posibilitatea ca o persoană juridică să aibă mai mulţi administratori; posibilitatea ca o persoană juridică să aibă ca administrator o altă persoană juridică; regula potrivit căreia, în raporturile cu terţii, persoana juridică este angajată prin actele juridice ale administratorului cu excepţia cazului când actele astfel încheiate depăşesc limitele împuternicirilor sale prevăzute de lege; regula potrivit căreia înregistrarea administratorului în registrul de publicitate prevăzut de lege face inopozabilă terţilor orice încălcare cu privire la desemnarea acestora; anumite obligații ale administratorului (obligaţia de a respecta limitele împuternicirilor; obligaţia de a urmări scopul persoanei juridice; obligaţia de a acţiona cu competenţă şi diligenţă; obligaţia de a evita conflictul de interese; obligaţia de a nu accepta

beneficii de la terţi; obligaţia de a declara interesul într-un act juridic sau operaţiune care se propune persoanei juridice; obligația de confidenţialitate); dispoziții privind răspunderea administratorilor; - regula privind buna judecată în luarea deciziilor de afaceri (*business judgment rule*) etc. Aşa cum am demonstrat pe parcursul lucrării, multe dintre aceste prevederi le conține deja Legea privind societăţile cu răspundere limitată nr.135-XVI din 14.06.2007, ceea ce atestă că respectiva lege a fost elaborată în corespundere cu tendințele moderne specifice materiei.

Scopul de bază al investigației a constat în cercetarea statutului juridic al administratorului SRL sub toate aspectele importante, releva te în doctrină, legislație și jurisprudență. Sintetizând toate cele expuse în lucrare, ținem să menționăm câteva aspecte importante. În capitolul I al lucrării, dedicat unor aspecte generale privind administratorul SRL, am stabilit că, din punct de vedere juridic, ***administrarea societății comerciale*** reprezintă întreprinderea tuturor acțiunilor necesare pentru funcționarea legală a societăţii şi realizarea scopului acesteia (operațiuni de conservare, gestiune, dispoziție etc.).

Aşadar, noţiunea de ***administrator*** al unei societăţi comerciale desemnează persoana fizică sau juridică prin reprezentantul său permanent, asociată sau din afara societăţii, care în baza împuternicirii rezultate din mandatul încredinţat şi din normele specifice legii, transpune în practică voinţa societăţii prin exercitarea oricăror operaţiuni cerute pentru ducerea la îndeplinire a obiectului de activitate şi a voinţei sociale, exceptând restricţiile prevăzute de lege sau de actul constitutiv [2, p.37]. Rolul, importanța puterilor, răspunderea administratorilor în gestiunea societăţii şi aducerea la îndeplinire a voinţei sociale şi a obiectului său de activitate, impun îndeplinirea unor condiții legale, dar şi a unor calități manageriale din partea persoanelor desemnate să administreze sau să reprezinte interesele societăţii comerciale. Astfel, prevederile legislației în acest sens au fost analizate prin prisma următoarelor condiții: capacitatea juridică, onorabilitatea, cetățenia și calitatea de asociat a administratorului.

Potrivit alin.(1) art.70 din Legea privind societăţile cu răspundere limitată [1]., administratorul SRL este desemnat de adunarea generală a asociaţilor sau de consiliul societăţii, dacă actul de constituire

prevede aceasta. Desemnarea administratorilor se poate face fie la constituirea societății, prin clauză expresă în actul de constituire, fie ulterior, printr-o decizie a adunării generale a asociaților [3, p.57]. În practică, de regulă, administratorul este desemnat printr-un act separat de actul de constituire: fie un proces-verbal al adunării fondatorilor sau al adunării asociaţilor, fie o decizie unilaterală a fondatorului sau asociatului unic [4, p.176]. Administratorii societăţilor comerciale îşi încetează activitatea din mai multe cauze. Unele din acestea ţin de voinţa socială (revocarea), altele de voinţa administratorului (renunţa rea) ori sunt cauze naturale (deces) şi împrejurări legate de persoana administratorului (incapacitatea sau decăderea ca urmare a săvârşirii unor infarcţiuni) etc. *Proiectul* cuprinde în textul său două aticole noi dedicate modului de încetare a funcției de administrator, și anume: art.68[16] („Eliberarea din funcţie a administratorului") și art.68[17] („Renunţarea la calitatea de administrator").

În capitolul II al lucrării, consacrat raportului juridic dintre administrator și societatea cu răspundere limitată, am analizat natura juridică a acestui raport prin prisma a două teorii fundamentale: teoria mandatului și teoria reprezentării, îmbinată cu cea organicistă. În prezent, tot mai mulți autori optează pentru o calificare mixtă a acestor raporturi. Și noi suntem de părere că cea mai potrivită este abordarea mixtă care îmbină argumentele celor două teorii de bază și reflectă cel mai obiectiv și amplu natura juridică a acestui raport.

Mai mult decât atât, considerăm că raportul dintre administrator și societate este unul fiduciar, bazat pe încredere. Caracterul acesta este susţinut de prevederile Legii privind societățile cu răspundere limitată și ale *Proiectului*. Analizând principalele atribuţii (atribuţia de ges tiune internă a afacerilor societăţii şi atribuţia de reprezentare legală a societății în relaţiile cu terţii) și obligații ale administratorilor, am stabilit că, în principiu, doctrina este unitară și foarte cuprinzătoare în acest sens. Totodată, o atenție sporită a fost dedicată concepției privind divizarea obligațiilor administratorului în fiduciare și statutare. Interesul deosebit față de obligațiile fiduciare ale aministratorului se justifică prin faptul că multiple obligații prevăzute în *Proiect* sunt anume de o asemenea natură. Ultimul subiect abordat în lucrare vizea ză răspunderea juridică a administratorului, care poate fi de natură civilă, contravențională sau penală, și se angajează în cazul prejudicie

rii societății, asociaților sau chiar a terților.

În final, pornind de la problemele identificate pe parcursul studiu lui, în vederea perfecționării legislației în materie și a uniformizării practicii judiciare, am înaintat următoarele **recomandări**: 1. adoptarea de către legiuitor a unor dispoziții exprese cu privire la contractul ce urmează a fi încheiat între administrator și societatea cu răspundere limitată, în scopul de a înlătura divergențele existente la moment în cadrul normativ și doctrină și de a soluționa toate aspectele aferente, precum: impozitarea, asigurarea socială și medicală a administra torului societății cu răspundere limitată etc.; 2. în ipoteza în care vor fi adoptate amendamentele prevăzute în Proiect, darea unor explicații de către Curtea Supremă de Justiție (printr-o hotărâre explicativă) privind aplicarea legislației referitoare la funcționarea persoanelor juridice de drept privat.

Referinţe:

1. Legea privind societăţile cu răspundere limitată nr.135-XVI din 14.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* din 17.08.2007, nr.127-130 art.548.
2. MUNTEANU, E. *Regimul juridic al administratorilor societăților comerciale pe acțiuni*. Bucureşti: All Beck, 2000, p.37.
3. PIPEREA, Gh. *Obligaţiile şi răspunderea administratorilor societăţilor comerciale. Noţiuni elementare.* Bucureşti: All Beck, 1998, p.57.
4. ROȘCA, N., BAIEȘ, S. *Dreptul afacerilor*. Ed.III. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p.176.
5. TODICĂ, C. *Răspunderea juridică civilă a administratoriului societății comerciale: Studiu de doctrină și jurisprudență.* București: Editura Universitară, 2012, p.15-16.

INTERNETUL UN NOU UNIVERS AL CRIMINALITĂȚII

Angelica PETROV, Facultatea de Drept

Even though cybercrime seems to be a relatively new phenomenon, it is in fact an extension of the ordinary criminal world. Therefore, this paper serves as a comprehensive study of cybercrime, aiming to highlight the particularities and the amplitude of the phenomenon through an in depth analysis of the typology of cybercrime; and the international, regional, and national legal framework as to identify the most efficient solutions for preventing and fighting cybercrime.

Existența calculatoarelor, a telefoanelor și altor dispozitive conectate la Internet au redefinit societatea în care trăim. Internetul, actual a trecut printr-un proces complex de evoluție, fiind un instrument inevitabil vieții cotidiene. Multitudinea de avantaje pe care le oferă spațiul virtual reprezintă raționamentul tendinței de digitalizare a societății, susținută pe larg de comunitatea internațională, regăsindu-se ca o prioritate strategică într-o multitudine de strategii internaționale, regionale și naționale.

În continuare, viteza accelerată de dezvoltare a tehnologiilor informaţionale, creează o adevărată provocare pentru conceptele juridice existente. Progresul tehnologiilor informaţionale a dus la „remodelarea" unor infracţiuni tradiţionale, în prezent săvârşite şi prin intermediul Internetului. Ori, apariția Internetului nu a făcut decât să faciliteze migrarea infracțiunilor tradiționale în spațiul virtual [1, p.5], acestea fiind calificate ca infracțiuni cibernetice. În contextul supra, organele de urmărire penală se confruntă cu o adevărată provocare de asigurare a unui spațiu sigur, în această eră digitală.

Internetul nu este un element static ci unul dinamic [2, p.7], acesta înglobând în sine un șir de practici sociale, forma căruia este reliefată de multitudinea de informații pe care noi, utilizatorii, le facem disponibile, existența unui cadru normativ eficient este o condiție *sine qua non* pentru asigurarea unui spațiu virtual sigur.

Toate premisele enumerate impun necesitatea stringentă de a analiza fenomenul criminalității cibernetice, în vederea identificării măsurilor de prevenire și combatere, atât de ordin legislativ, tehnic, cât și practic aplicabile la nivel național. Totodată, spre deosebire de alte categorii de infracțiuni, în cazul criminalității cibernetice, datorită caracterului transfrontalier, pe lângă reglementările naționale de o egală importanță este și cadrul legal internațional și regional. Din aceste considerente, o atenție sporită, în cadrul lucrării, este destinată aspectelor globale. Analiza aspectelor teoretico-practice ale fenomenu lui criminalității cibernetice a permis a identifica un șir de probleme.

În momentul actual, la nivel internațional, identificăm lipsa unui consens asupra definirii fenomenului criminalității cibernetice, care drept consecință generează un șir de impedimente pentru state în procesul de adoptare a legislației și incriminării acțiunilor. În accepțiunea noastră, criminali tatea cibernetică poate fi definită:

stricto sensu şi *lato sensu*. În sens îngust, prin criminalitate cibernetică se înţelege orice activitate ilegală care este săvârşită sau a cărei săvârşire este facilitată de Internet, de către o persoană ce deţine cunoştinţe speciale în domeniul ciberspaţiului. În sens larg, criminalitatea cibernetică constituie activitatea ilegală săvârşită prin intermediul computerelor, telefoanelor mobile sau altor dispozitive, indiferent dacă sunt sau nu conectate la Internet, cu scopul de a provoca prejudicii sau daune altor persoane.Un al doilea aspect ce necesită o atenţie sporită reprezintă cele şapte „blocuri" de instrumente internaţionale de combatere a criminalităţii cibernetice, instrumentele: Consiliului Europei; Uniunii Europene; Comunităţii Statelor Independente (CSI); Organizaţiei de Cooperare de la Shanghai; Uniunii Africane; statelor Arabe; şi instrumentele elaborate sub auspiciul sau de către Organizaţia Naţiunilor Unite şi Agenţiile ei [3, p.63]. În timp ce unele state au aderat la mai mult de un singur instrument, altele nu au aderat la niciunul. Mai mult, în momentul actual nu există nicio convenţie sau document unic, care să aibă atingere globală în domeniul criminalităţii cibernetice. Lipsa unui cadru de reglementare uniform la nivel internaţional duce la apariţia „paradisurilor digitale" [4, p.46], care oferă infractorilor posibilitatea de a perturba securitatea spaţiului virtual, fără a fi atraşi la răspundere penală. Deşi Convenţia de la Budapesta [5], rămâne unica cu cea mai vastă expansiune în materie, considerăm că aceasta nu corespunde actualităţii, prevederile ei fiind lacunare, dat fiind faptul că reglementările acesteia sunt bazate pe practicile infracţionale ale anilor `90. La nivel naţional, analiza fenomenului criminalităţii cibernetice a permis a formula următoarele recomandări şi propuneri *de lege ferenda:*

1. Atât în literatura de specialitate, cât şi în legislaţia internaţională, sunt utilizaţi termenii: *„computer crime"* şi *„cybercrime"*. În limba română, legiuitorul a tradus ambele sintagme *„criminalitate informatică"*, acestea fiind percepute ca sinonime, deşi conţinutul lor este distinct. Lipsa unor termeni potriviţi în legislaţia Republicii Moldova impune necesitatea revizuirii din punct de vedere terminologic a noţiunilor utilizate, în vederea evitării confuziilor. În acest sens, propunem definirea şi utilizarea termenilor după cum urmează: *‚computer crime* - criminalitate informatică şi *cybercrime* -

criminalitate cibernetică.

2. Subsecvent, din punct de vedere criminologic, conceptele existente privind criminalitatea tradiţională sunt de o valoare limitată în tentativa explicaţiei genezei criminalităţii cibernetice. Dat fiind specificul infracţiunilor săvârşite prin intermediul Internetului se constată necesitatea mai degrabă a creării unor inovaţii teoretice [6, p.90-95] decât transpunerea conceptelor criminologice deja existente privind criminalitatea tradiţională. În acest sens, propunem implicarea specialiştilor ce posedă cunoştinţe în domeniul TI în procesul de analiză a fenomenului criminalităţii cibernetice, din punct de vedere criminologic, în scopul eficientizării activităţii de identificare şi formulare a noilor concepte criminologice ce au ca scop explicarea genezei comportamentului criminal.

3. În continuare pe măsură ce tehnologiile informaţionale se dezvoltă, cercul infracţiunilor posibile de a fi săvârşite pe Internet şi prin intermediul acestora va creşte. Din practica internaţională, putem extrage un şir de infracţiuni a căror transpunere în legislaţia Republicii Moldova este oportună. În acest sens ca propunere *de lege ferenda* recomandăm suplimentarea listei existente a infracţiunilor cibernetice a Codului Penal [7], cu următoarele tipuri: spionajul informatic, pirateria informatică, defăimarea pe Internet şi hărţuirea online.

4. Într-o eră digitală, în care practic toate infracţiunile pot fi transpuse în lumea virtuală, nu există necesitatea de a dubla infracţiunile spre exemplu hărţuire sexuală vs. hărţuire online sau determinarea la sinucidere vs. determinarea la sinucidere prin Internet, or acestea reprezintă în esenţă aceleaşi infracţiuni, unica distincţie fiind modalitatea în care este săvârşită. Cu toate acestea, faptele ilicite săvârşite prin intermediul Internetului trebuie să îşi găsească reglementarea în Codul Penal. În acest context, o a doua propunere alternativă *de lege ferenda* este suplimentarea listei circumstanţelor agravante a art. 77 CP [8], după cum urmează; „săvârşirea infracţiunii pe Internet sau prin intermediul Internetului” şi adăugarea prezentei circumstanţe în componenţele infracţiunilor relevante din Codul Penal. Fenomenul criminalităţii cibernetice este unul de o amploare şi actualitate deosebită, studiul căruia poate fi cu greu redat într-un volum restrâns. Din aceste considerente, prezentul articol reprezintă o trecere în revistă a doar câteva aspecte esenţiale. În vederea cercetării

în detaliu a fenomenului criminalității din punct de vedere crimino logic propunem a se studia textul integral al tezei.

Referințe:

1. BRENNER, S. W. *Cybercrime and the Law: Challenges, Issues and Outcomes.* Lebanon, US: Northeastern, 2012. p.272.
2. YAR, M. *Cybercrime and Society.* London: SAGE Publications Ltd, 2006. p.200.
3. United Nations Office on Drugs and Crime. Comprehensive study on cybercrime. New York, 2013, p.320. https://www.unodc.org/documents /organized-crime/UNODC_CCPCJEG.4_2013/CYBERCRIME _STUDY _210213.pdf (vizitat 09.03.2017)
4. GHERNAOUTI, S. *Cyber Power: Crime, Conflict and Security in Cyberspace.* Switzerland: EPFL Press, 2013. p.220.
5. Convenţia Consiliului Europei privind criminalitatea informatică https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/185 /signatures?p_auth=VHZ47Ovt (vizitat pe 11.04.2017)
6. HOLT, T. J., BOSSLER, A. M. *Cybercrime in progress: theory and prevention of technology-enabled offenses.* New York: Routledge, 2016. p.226.
7. Codul Penal nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74.
8. Convenţia Uniunii Africane privind securitatea cibernetică și protecția datelor personale semnată la Malabo, la 27 iunie 2014, este unicul instrument din lume care în cadrul art. 30 prevede agravarea infracțiunilor tradiționale a căror săvârșire a fost facilitată de Internet.

CONFORMITATEA ASUPRA REGLEMENTĂRII CONSTITUȚIONALE ȘI GARANȚIILOR DREPTURILOR INVIOLABILITĂȚI.
Aspecte de studiu comparat cu state UE. Studiu de caz CEDO.

Alexandra PÎNZARI, Facultatea de Drept

The tasks of the research is to define inviolable rights; to highlight the compliance of the constitutional regulation of inviolable rights in Republic of Moldova with European standards and traditions; to summarize the data and the statistics of judgements at ECtHR where the Government of Republic of Moldova was found guilty in violating these rights and to compare the data and the statistics with ECHR case law for EU countries.

Drepturile inviolabile: libertăți (deoarece sunt o precondiție pentru o existență demnă), sunt drepturi fundamentale civile clasice; include categoria de drepturi de integritate fizică (dreptul la viață) și categoria de drepturi procesuale (excepțiile ce permit ingerința în dreptul la via ță privată și de familie, dreptul la apărare, inviolabilitatea persoa nei); sunt drepturi individuale (dat fiind că protejează dreptul indivi dului ca un subiect aparte). Dreptul la viață este reglementat de Constituția Republicii Moldova în articolul 24, iar în CEDO în articolul 2 coroborat cu articolul 3 și Protocolul 6 în întregime.Reglementarea constituțională a dreptului la viață din Constituția Republicii Moldova este practic identică cu cea din Constituția României (art. 22 Consti tuția României). Reglementarea dată relevă că acest drept include atât dreptul la integritate fizică și psihică, precum și interdicția torturii, tratamentului degradant și inuman. Adițional, ambele Constituții prevăd abolirea pedepsei cu moartea. Legea Fundamentală a Germaniei (art. 2 Legea Fundamentală a Germaniei) însă se rezumă doar la reglemetare declarativă privind protecția dreptului la viață și integritate fizică. Dreptul la libertate și securitate prevăzut de Constituția Republicii Moldova în articolul 25 are o reglementare asemănătoare cu cea a României (art.24 Constituția României) și Germaniei (art.2 coroborat cu art. 104 Legea Fundamentală a Germaniei). Adițional acest drept este reglementat în CEDO în cadrul art. 5. Garanțiile acestui drept sunt: legalitatea percheziților, arestărilor, reținerilor (ceea ce implică posibilitatea contestării acestora), stabilirea expresă a termenului reținerii și arestului preventiv, posibilitatea contestării deciziilor ce implică derogări de la dreptul de libertate și securitate, informarea promptă, imdeiată, în limba cunoscută persoanei deținute despre motivele reținerii/arestării, celeritatea procesului în care măsuri de reținere, arest preventiv sunt antrenate, excepțiile prevăzute în articolul 5 CEDO (de ex.: arest după condamnare), proporționalitatea aplicării arestului, reținerii sau detenției de orice fel. Inviolabilitatea domiciliului este reglementată prin articolul 29 Constituția Republicii Moldova și articolul 8 CEDO. Reglementarea inviolabilității domiciliului din Constituția Republicii Moldova nu comportă diferențe de reglementare cu Legea Fundamnetală a Germaniei (art. 13) și Constituția României (art. 27). Legile Supreme menționate reglementează uniform excepția de la

acest drept fiind eventualitatea percheziției în cazurile expres prevăzute de lege, autorizate de o instanță competentă, precum și alte cazuri ce implică excepția bazată pe ordinea publică (prevenirea epidemiei, forța majoră, eliminarea unui pericol iminent pentru viața, integriutatea fizică și bunurile unei persoane).

O garanție a inviolabilității domiciliului este interdicția perchezițiilor pe timp de noapte. Dreptul la libera circulație este prevăzut în art. 27 Constituția Republicii Moldova și articolul 2, 3 și 4 Protocol adițional 4 la CEDO. Acest drept este reglementat în mare măsură identic, ca și în Constituția României (art. 25) ambele Legi Supreme prevăzând unanim atât aspectul intern cât și extern de exercitare a acestui drept. Legea Fundamentală a Germaniei (articolul 11) totuși prevede un caz excepțional de limitare a acestui drept în ipoteza în care lipsa altor mijloace ar cauza daune societății sau restricția acestui drept este necesară pentru a evita un pericol iminent ordinii democratice în Federație sau Land, pentru a combate pericolul epidemiei sau a combate un accident grav, sau o calamitate ori pentru a preveni o crimă. Dreptul la viața privată și de familie este reglementat in articolul 28 Constituția Republicii Moldova, precum și articolul 8 CEDO. Constituția Republicii Moldova se rezuma la un text declarativ, pe când CEDO prevede excepția când ingerința în dreptul la viața privată și de familie este permis, și anume, dacă constituie o măsură care într-o societate democratică este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau moralei, ori protejarea drepturilor ori libertăților altora. Dreptul la viața privată și de familie este în mod egal reglementat de Constituția Republicii Moldova cât și de Legea Fundamentală a Germaniei (art. 6). În cazul României, Constituția acestei țări prevede un element distinctiv în articolul 26 alin. (2) și anume, dreptul de a dispune de sine însăși, drept atribuit oricărei persoane fizice sub rezerva drepturilor și libertăților altor persoane, ordinii publice și moralei. Dreptul la căsătorie este reglementat în articolul 48 Constituția Republicii Moldova, precum și articolul 12 CEDO. În acest sens, atât CEDO cât și Constituția RM au adoptat o poziție conservatoare reglementând expres condiția diferenței de sex în contextul existenței raporturilor matrimoniale. Tosuși, această condiție

nu este întâlnită la nivel constituțional atât în cazul României (art. 48 Constituția României), cât și al Germaniei (art. 6 alin. (1) Legea Fundamentală a Germaniei). În cazul Legii Fundamentale a Germaniei, dreptul la căsătorie este parte integrantă a dreptului la viață privată și de familie. Dreptul la apărare este reglementat prin articolul 26 Constituția Republicii Moldova, precum și articolul 6 alin. (2) CEDO. În Constituția României acest drept este la fel reglementat în articolul 24 separat, ca și în cazul Republicii Moldova, pe când în cazul Legii Fundamentale Germane, acest drept este reglementat ca parte componentă la dreptul la un proces echitabil în articolul 103, repetând de altfel practica reglementării acestui drept în cadrul CEDO.

În pofida acestui fapt, toate cele trei constituții reglementează uniform acest drept prin garantarea asistenței juridice alese sau oferite gratuit de stat în cazurile penale, precum și posibilitatea apărării de sine stătător atunci când legea nu interzice acest fapt. Prin studiul de caz elaborat, am constatat carențe grave la nivel de implementare a drepturilor inviolabilității de către Republica Moldova. Luând în considerare că CEDO a fost ratificată de Republica Moldova de 19 ani, totuși până în 2016 Guvernul acesteia a fost găsit vinovat în violarea cel puțin a unui articol CEDO în 337 de hotărâri de condamnare emise. Din acest număr 321 de hotărâri vizau drepturile inviolabilității. Aceste hotărâri de condamnare se referă la: tratament inuman și degradant (80 de condamnări), dreptul la libertate și securitate (74 de condamnări), dreptul la un proces echitabil (124 de condamnări), dreptul la respectarea vieții private și de familie (23 de condamnări). Drept urmare a cercetării efectuate, am constatat că legislația Republicii Moldova oferă de iure o protecție suficientă a drepturilor inviolabilității, fiind conformă cu standardele europene și nefiind esențialmente diferită de reglementarea acestor drepturi de către unele state UE (România și Germania). Totuși, în ceea ce privește implementarea de facto a acestor drepturi, jurisprudența CEDO relevă carențe la acest capitol. Astfel, următoarele recomandări sunt relevante: educarea continuă a practicienilor care exercită în calitate de autorității de stat (judecători, procurori, funcționari publici). La fel, considerăm oportun constituirea unui mecanism adițional de supervizare a respectării drepturilor omului, acesta fiind acreditat de către autoritatea Consiliului Europei ce ar putea reduce

sau chiar evita numărul condamnărilor la CtEDO.

Bibliografie:

1. NEGRU, B., ș. a. *Constituția Repubicii Moldova. Comentariu.* Chișinău: ARC, 2009.
2. MURARU, I., TĂNĂSESCU, S. *Drept constitutional și instituții politice*. București: Lumina Lex, 2002.
3. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, Publicată: 12.08.1994 in M. O. Nr. 1. În vigoare din: 27.08.1994.
4. Constituția României din 1991, completată prin Legea Nr. 429/2003 cu privire la reviziuirea Constituției României. În: Monitorul Oficial al României. Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.
5. Basic Law for the Federal Republic of Germany in the revised version published in the Federal Law Gazette Part III, classification number 100-1, as last amended by Article 1 of the Act of 23 December 2014 (Federal Law, Gazette I, p.2438).
6. Council of Europe, European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, as amended by Protocols Nos. 11 and 14, 4 November 1950, ETS 5.

STUDIU COMPARAT AL ASIGURĂRII ACȚIUNII DE CĂTRE INSTANȚELE NAȚIONALE ÎN PROCEDURA CIVILĂ ȘI ÎN PROCEDURA ARBITRALĂ

Mihail GUȚU, Facultatea de Drept

Obtaining a judgment doesn't always mean you will recover the money, that may well be the case of a hollow victory… But why take the unnecessary risk? Interim measures are an important tool to guarantee that justice will be done when a final order is made. This study provides a comparative analysis of the availability and handling of interim measures by national courts and arbitral tribunals.

Fără hotărâri nu ar exista justiţie. O hotărâre nu reprezintă decât o victorie *à la Pirus*, atunci când partea câştigătoare realizează că se află în imposibilitatea de a-şi recupera creanţele şi cheltuielile de la partea perdantă [1]. Anume din acest considerent uneori se solicită a fi aplicate măsuri asigurătorii care oferă posibilitatea practică de realizare efectivă a drepturilor şi contribuie la îmbunătăţirea calităţii actului de justiţie. Arbitrajul, ca procedură de soluţionare a litigiilor civile şi comerciale, oferă mai multe avantaje decât sistemul judiciar.

Totuşi considerăm că perspectivele acestuia ar trebui analizate şi evaluate în mod comparativ. Instituţia asigurării acţiunii are drept scop garantarea executării unei hotărâri definitive într-o anumită pricină civilă. Prevederile CPC confirmă că lista măsurilor de asigurare nu este exhaustivă [2]. Drept urmare, instanţa poate aplica cocomitent mai multe măsuri asigurătorii cu condiţia ca acestea să corespundă obiectului acţiunii, să favorizeze atingerea scopului şi să nu depăşească valoarea acţiunii. Cele mai frecvente dificultăţi cu care se confruntă justiţiabilii le reprezintă cererile frivole şi abuzurile din partea executorilor judecătoreşti. Dacă ar fi să analizăm acest aspect prin prisma celei mai des aplicate măsuri de asigurare – *sechestrul*, atunci vom ajunge la concluzia că potrivit prevederilor CPC, când nu sunt indicate expres bunurile asupra cărora urmează a fi aplicat sechestru, instanța urmează să elibereze persoanei interesate titlul executoriu. Asta pentru ca ulterior executorul să întreprindă toate acțiunile în vederea identificării şi aplicării sechestrului conform ordinii expres prevăzute de art.176 alin.(1) CPC şi în limita valorii acțiunii indicate de către instanță. Aplicarea incorectă a sechestrului ar putea crea dificultăți enorme persoanei căreia măsura urmează a fi opozabilă, de aceea este important „să [se] ţină cont *nu de scopul urmărit de reclamant*, ci de cel prevăzut de lege, precum şi de valoarea acţiunii". Aceasta întrucât ordinea aplicării sechestrului prevăzută în art.176 CPC este una imperativă şi vine să protejeze interesele pârâtului – debitor de abuzurile ce ar putea fi comise de executor. aspect care a fost neglijat în cauza civilă înaintată de reclamanta A.O. „ANPCI" împotriva pârâtei A.O. „AsDAC", unde executorul a aplicat sechestru depăşind vădit valoarea acţiunii cu suma de 1.320.000 de lei, şi toate solicitările de anulare a sechestrului fiind respinse. Într-un litigiu similar între cele două părţi, pârâtei i-a fost aplicat sechestru pe suma de 2.256.821,52 de lei, pentru ca odată cu pronunțarea asupra fondului, la finalul litigiului care a durat mai mult de 28 de luni, prima instanță să respingă acțiunea înaintată de reclamanta A.O. „ANPCI" şi să anuleze măsura de asigurare a acțiunii, care s-a dovedit a fi una inoportună. În eventualitatea unor încălcări similare, apare întrebarea:

Care sunt totuşi şansele pârâtului de a-şi recupera prejudiciul? Analiza practicii judiciare indică asupra faptului că nu există o

aplicare uniformă a prevederilor de la alin.(2) art.182 CPC, pârâtul fiind în drept să solicite repararea prejudiciului atunci când hotărârea judiciară *de respingere a acţiunii* a devenit irevocabilă. Lipseşte însă o soluție uniformă pentru situațiile când acțiunea reclamantului a fost *admisă parțial,* dar s-a soldat cu aplicarea disproporționată a sechestrului, de exemplu atunci când suma realmente adjudecată de la pârât constituie doar *3,9%* din valoarea acțiunii înaintată**.**

Considerăm a fi oportune modificările aduse alin.(1) din art.182, prevedere care anterior conținea sintagma „[instanța] *poate cere* reclamantului o cauțiune", acestea din urmă fiind încurajate să nu ceară cauțiune pentru a nu crea ,,bănuieli în lipsa de imparțialitate" pentru ca urmare a modificărilor instanțele să aibă practic obligația de a „*cere*" reclamantului cauțiune. Rămâne de văzut cât de des vor fi aplicate aceste prevederi în practică. Considerăm totuși că pentru a obține un rezultat efectiv instanțele naționale ar trebui să ia drept exemplu practica din domeniul arbitrajului, unde cererea de reparare a prejudiciului este înaintată în cadrul aceleiași acțiuni. Acest lucru ar face posibil ca aceeași instanță să examineze și să se expună și asupra prejudiciului cauzat pârâtului prin admiterea măsurilor de asigurare a acțiunii. Dacă ar fi să ne referim la aspecte ce țin de soluționarea cererilor cu privire la asigurarea acțiunii, Curtea Supremă cu titlu de recomandare sugerează să fie verificate raţionalitatea, temeinicia cerinţelor şi existența condițiilor precum *periculum in mora* ș.a.

Practica internațională în domeniul arbitrajului ne demonstrează însă că tribunalele arbitrale de fapt dezvoltă aceste concepte și supun cererile ce vizează măsurile asigurătorii unei analize extrem de riguroase, urmărind drept scop de cele mai dese ori menținerea situaţiei contractuale *status quo ante*, cât și contracararea manevrelor dilatorii care ar putea într-un final frustra executarea efectivă a hotărârii emise pe fond 3. În acelaşi timp, tribunalele arbitrale dispun de mecanisme eficiente capabile să ofere o protecție suplimentară pârâtului, atunci când există riscul că partea perdantă ar putea să-și însceneze propria insolvență, pentru a se eschiva de la executarea obligației de reparare a prejudiciului cauzat. Unele măsuri de asigurare, precum *cautium judecatum solvi*, sunt aplicete restrictiv și doar în cazuri excepționale. O analiză a cadrului legal indică asupra faptului că instituția măsurilor provizorii și asigurătorii este

interpretată restrictiv, abordare ce contravine scopului urmărit de legiuitor în art.174 şi 175 din CPC, şi are drept efect stabilirea unei liste exhaustive, limitând varietatea măsurilor asigurătorii disponibile tribunalelor arbitrale la măsurile de asigurare „*clasice*", care de cele mai dese ori se pot dovedi a fi insuficiente, atunci când se încearcă a fi soluționate litigii transfrontaliere, unele fiind extrem de complexe.

Drept consecință, se cere a fi ajustat cadrul legal, pentru a menține competitivitatea Republicii Moldova la nivel cu țările ce susțin soluționarea prin arbitraj a litigiilor comerciale și civile.

În caz contrar, instituția arbitrului de urgență, care a fost recent implementată de CACIC 6 şi care reprezintă o nouă tendinţă în arbitraj, oferind părţilor posibilitatea de a exclude competenţa instanţelor naţionale, chiar şi în situaţiile când nu a fost constituit tribunalul arbitral, riscă a fi una ineficientă din cauza că în prezent nu este reglementată de legislația cu privire la arbitraj 7. În pofida faptului că ambele sisteme de adjudecare sunt într-o continuă competiţie pentru a-şi spori gradul de atractivitate pentru litigiile comerciale şi civile, în materia măsurilor asigurătorii, arbitrajul reprezintă un sistem net superior în comparaţie cu procesul judiciar. Totuși, dacă ar fi să ne referim la aspectele ce țin de executarea acestor măsuri, atunci instanţele naţionale sunt singurele care pot obliga părţile la implementarea acestora, având totodată competenţa să cenzureze conținutul măsurilor asigurătorii dispuse de tribunalele arbitrale, şi să recunoască doar acele măsuri care sunt reglementate expres de legislaţia naţională, circumstanţă care teoretic ar face imposibilă executarea unei decizii emise de arbitrul de urgenţă.

Această abordare o considerăm a fi greşită, deoarece doar o interpretare extensivă a prevederilor legale, care ar permite adoptarea unor măsuri asigurătorii mai variate în conținut decât cele expres reglementate de codul de procedură civilă, ar fi mai apropiată de spiritul arbitrajului ca justiție privată. Anume din acest considerent, tot mai mulți participanți optează în favoarea arbitrajului și întreprind măsuri în vederea excluderii posibilității de a se adresa instanțelor naționale pentru a obține măsuri asigurătorii. Acest aspect este totuși unul extrem de delicat, întrucât în momentul actual se impune a fi păstrată posibilitatea părţilor de a se adresa şi instanţelor statale, existând situaţii în care aceasta este singura soluție pentru ca părţile să

obţină în mod efectiv protejarea drepturilor lor, competenţa arbitrilor în acest sens fiind în mare parte limitată de legislaţia imperfectă care de multe ori nu ţine pasul cu tendinţele globale de dezvoltare.

Referinţe:

1. GILL, J. QC ŞI HODGSON, M. *Cost awards – Who Pays?*. În: *Global Arbitration Review,* 2015, vol. 10, no.4, p. 17-19.
2. POALELUNGI, M. et al. *Manualul judecătorului pentru examinarea pricinilor civile*. Ed. a 2a. Chişinău: TipograCentrală, 2013. 1200 p.
3. FRANZ, T. SCHWARZ şi KONRAD, Christian W. *The Vienna Rules: A Commentary on International Arbitration in Austria*. Ed. Kluwer Law International, 2009, 1136 p.
4. Curtea Arbitrajului Comercial Internaţional din Moldova (CACIC), 2017.
5. CUŞNIR, A., *Moldova & Austria: Enforceability of Emergency Arbitration Decisions in Moldova.* 2017, p.12-15.

RĂSPUNDEREA PENALĂ A PERSOANEI JURIDICE

Olga BURUIANĂ, Facultatea de Drept

After the adoption of the new Criminal Code in 2002, Moldova has been among the states that have added the subject of criminal liability under the natural and legal person. Unfortunately, liability legal person experiencing some problems at the prosecution stage: division, liquidation and reduction of capital, what are some ways in which the legal person may dodge. For this new institution of criminal law to demonstrate its usefulness is necessary to have preventive measures that will prevent any evasion from criminal liability.

Economia actuală, atât la nivel naţional, cât şi internaţional, este dictată în principal de persoane juridice. Conceptul răspunderii penale a persoanelor juridice pentru infracţiuni are o evoluţie îndelungată. Trebuie de menţionat de la început că răspunderea penală a persoanei juridice nu este o răspundere colectivă, ci una personală, care conduce la angajarea responsabilităţii unei entităţi juridice anume, cu personalitate juridică, iar nu la răspunderea membrilor nedeterminaţi ai unei comunităţi de orice fel. Chiar dacă la fapta penală a persoanei juridice au contribuit mai multe persoane fizice, răspunderea penală nu devine o răspundere colectivă [1]. S-au conturat două importante sisteme de determinare a domeniului răspunderii penale a persoanei

juridice. În cadrul primului sistem – cel al răspunderii generale, consacrat de Anglia, Olanda, Belgia, Canada, România, persoanele juridice au o capacitate penală similară celei a persoanelor fizice putând comite, la fel ca şi acestea, orice infracţiune (exceptand cele de genul viol, omor etc.). Cel de-al doilea sistem, consacrat de Franţa, Republica Moldova etc. presupune indicarea de către legiuitor în cazul fiecărei infracţiuni a posibilităţii comiterii ei de către o persoană juridică. Vom analiza condițiile de tragere la răspundere a persoanei juridice. Prima condiție fiind apariția personalității juridice, trebuie să accentuăm că personalitatea juridică este obținută în momentul înregistrării de stat și dispare odată ce este radiată din registrul respectiv.

Trebuie de menționat că grupările care nu au personalitate juridică nu pot răspunde penal. În literatura juridică s-a pus problema efectelor pe care le va avea o cauză de nulitate intervenită în procedura de constituire a persoanei juridice, dar descoperită abia după săvârşirea infracţiunii, în privinţa răspunderii penale a entităţii respective.

Considerăm că eventuala constatare a nulităţii procedurii de constituire nu va avea nici o influenţă asupra răspunderii penale pentru faptele comise anterior acestei constatări, persoana juridică având de facto personalitate juridică şi o structură funcţională. Trebuie rezolvată chestiunea conţinutului legăturii dintre persoana fizică, care efectuează actul de conduită propriu-zis al infracţiunii, şi persoana juridică, infracţiunea este comisă în interesul persoanei juridice în toate cazurile când rezultatul activității infracționale obţinut prin infracţiune revine, în totul sau în parte, persoanei juridice, deşi infracţiunea nu este comisă în realizarea obiectului de activitate.

Apreciem că pot răspunde penal persoanele juridice de drept privat la care statul sau autorităţile publice sunt acţionari, deoarece acestea sunt distincte de stat sau autorităţile publice, iar sancţionarea penală a lor nu afectează activitatea principală, respectiv serviciul public al statului sau al autorităţilor publice. Un aspect important care trebuie reținut la stabilirea regimului privind răspunderea corporativă este modul în care se administrează reorganizarea unei persoane juridice. Într-un sistem eficient de răspundere corporativă, operațiunile corporative, cum sunt fuzionarea unei societăți cu altă societate, sau desprinderea unei părți a societății pentru a forma o nouă entitate, nu

ar trebui să permită unei entități evitarea responsabilităților sale [3].

Propunem introducerea unui nou articol în Codul penal RM, similar cu cel din România, ce ar rezolva problema răspunderii penale în cazul pierderii personalității juridice. În cazul pierderii personalității juridice prin fuziune, absorbție sau divizare intervenită după comiterea infracţiunii, răspunderea penală şi consecinţele acesteia se vor angaja a) în sarcina persoanei juridice create prin fuziune; b) în sarcina persoanei juridice absorbante; c) în sarcina persoanelor juridice care au fost create prin divizare sau care au dobândit fracţiuni din patrimoniul persoanei divizate. Considerăm că este imperativ de introdus în Codul penal RM un articol ce ar reglementa recidiva în cazul persoanei juridice.

Clar este că atunci când o infracţiune este săvârşită de o persoană juridică în stare de recidivă, limitele speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru noua infracţiune se majorează cu jumătate, fără a putea depăşi maximul general al pedepsei amenzii, prevăzut în art.64 în cazul în care amenda stabilită pentru prima infracţiune nu a fost achitată în tot sau în parte, amenda stabilită pentru noua infracţiune, în conformitate cu regula de mai sus, se adaugă la pedeapsa anterioară sau la restul rămas neexecutat din aceasta [2].

Referitor la individual lizarea pedepsei, Codul penal în vigoare nu prevede nimic referitor la răspunderea penală a persoanei juridice. Propunem ca la individualiza rea pedepsei să se ţină cont de cifra de afaceri, respectiv de valoarea activului patrimonial al persoanei juridice care a comis infracţiunea, precum şi de partea din patrimoniul acesteia care a fost transmisă fiecărei persoane juridice participante la operaţiune. Din specificulul evoluției acestei instituții, putem conchide că răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude posibilitatea ca aceasta să fie instigator sau complice la infracțiune [4], propunem ca regulile de tragere la răspundere penală și stabilire a pedepsei, aplicabile în astfel de cazuri, să fie preluate *mutatis mutandis* din reglementările prevăzute pentru persoana fizică. Considerăm necesar a fi introdus în Codul penal RM a unor circumstanțe agravante suplimentare la art. 77, și anume: cuantumul fraudei sau al profitului obținut prin săvârșirea infracțiunii depășește 500.000 lei; infracțiunea comisă are ca urmare destabilizarea sistemului bancar național; infracțiunea a fost comisă prin deturnarea de fonduri europene sau acordate de instituții și/sau organizații străine. Mai considerăm

necesară introducerea unui articol ce ar dispunde că persoane juridice nu pot suporta anumite sancțiuni penale, din natura juridică a partidelor sindicatelor, patronatelor şi a diferitelor ONG-uri, reiese clar că acestea nu pot fi lichidate ca sancțiune penală. Considerăm că şi alte categorii de pedepse ar putea fi aplicate în cazul infracțiunilor săvârşite de persoana juridică, şi anume: munca în folosul comunității, publicarea sau difuzarea sentinței de condamnare, suspendarea activităţii persoanei juridice, închiderea unor puncte de lucru şi interzicerea de a participa la procedurile de achiziţii publice.

Referinţe:

1. BURUIANĂ, O., BOTNARU, S. Răspunderea penală a persoanei juridice. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria ştiinţe sociale: Sociologie. Asistenţă Socială. Drept. Ştiinţe Politice.* Revistă ştiinţifică.2015, nr. 8(88), p. 78.
2. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat la 18.04.2002, în vigoare din 12.06.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr.72-74.
3. COSTIN, D. M. *Răspunderea persoanei juridice în dreptul penal român*. Bucureşti: Universul Juridic, 2010. p.400
4. STEFANI, G., LEVASSEUR, G., BOULOC, B. Droit pénal général. Paris: Daloz, 2003. p. 620.

Recomandat
Stela BOTNARU, dr., conf.univ.

PORNOGRAFIA INFANTILĂ – CONTROVERSE, SOLUȚII, PERSPECTIVE

Alexandrina ROIBU

The importance of regulating child pornography as a phenomenon with serious repercussions on the personality of victims results from unfair assaults on fundamental rights, such as freedom of expression, protection of the intimate sphere and human dignity. The purpose of the thesis is to conduct a thorough research of the child pornography, in order to determine effective measures to prevent and liquidate criminal offenses that affect the normal development of the minor, to provide the interpretation of the provisions of the art.208[1] of the Criminal Code of Republic of Moldova and, also, to present recommendations aimed at improving the legal framework on incrimination of child pornography crime.

Raţiunea şi necesitatea reglementării pornografiei infantile ca

fenomen cu repercusiuni grave asupra personalității victimelor rezultă din atingerile nefaste aduse drepturilor fundamentale, precum libertatea de exprimare, protecția sferei intime și a demnității umane.

În ceea ce privește definirea pornografiei infantile, aici regăsim abordări distincte de la o țară la alta, cele mai multe state interzicând reprezentările vizuale explicite care prezintă minori sub un anumit prag determinat legal. În alte state, este prohibită orice reprezentare a nudității minorilor, indiferent de postura în care este înfățișat minorul, dacă acesta are o conotație sexuală sau nu.

Astfel, se poate ajunge la situația absurdă de a considera ca fiind materiale pornografice fotografiile sau filmările unui copil, care se pot realiza în cadrul familial, fără alt obiectiv decât acela de a servi ca o simplă amintire[1]. În principiu, prin *pornografie infantilă* trebuie de înțeles acel material care implică un minor real într-o conduită sexuală explicită. În cadrul noțiunii generale este inclusă și noțiunea de *pornografie infantilă virtuală,* care are ca obiect distribuirea de materiale pornografice cu minori prin sisteme informatice. Aici putem face referire și la pseudopornografia infantilă, unde nu sunt utilizați în mod direct minorii, ci doar imagini care prezintă în mod credibil un minor în ipostaze sexuale explicite [2].

La nivel național, fapta de pornografie infantilă este incriminată la art.208[1] CP RM. La caz, atestăm că respectiva faptă aduce atingere, în mod prioritar, asupra dezvoltării sociale și morale a minorului, or nu putem ignora impactul considerabil asupra psihicului și stării emoționale ca urmare a ipostazelor în care apare potențiala victimă.

În cazul în care, în legătura cu pornografia infantilă, se vor atesta atingeri asupra integrității corporale, sănătății, libertății fizice sau psihice a minorului, vom fi în prezența concursului dintre infracțiunea prevăzută la art.208[1] CP RM și una din infracțiunile prevăzute la art.151, 152, 155, 164, 166, 206, ori infracțiunea de pornografie infantilă va fi aplicată împreună cu fapta indicată la art.78 din Codul contravențional. Sub aspectul obiectului material/imaterial al infracțiunii, s-a pus problema de a determina în ce măsură se va lua în considerație și dacă se va realiza acest lucru în privința resurselor Internet, unde se comunică în termeni ce predispun spre exploatarea sexuală a copiilor sau sunt reproduse nuvele cu conținut pedofil. O asemenea abordare nu ar fi lipsită de sens, însă, dat fiind faptul că în

reglementarea art.208[1] CP RM nu regăsim noțiunea de „date informatice”, incriminarea nu poate fi extinsă asupra conținuturilor din Internet care prezintă acte sau contacte sexuale cu sau între minori, dacă nu includ reprezentări vizuale explicite [3].

În ipoteza pornografiei infantile sintetice, precum și în situația când o persoană majoră datorită înfățișării sale este prezentată a fi drept minoră, este exclusă atribuirea statutului de victimă, având în vedere că suntem în prezența unei persoane adulte.

Semnificativ, din punct de vedere juridic, au fost tentativele de interpretare a pornografiei infantile, îndeosebi, cu scopul delimitării imaginilor şi textelor obscene în raport cu literatura şi arta erotică. În acest veritabil conflict al definiţiilor, noţiuni precum „erotic”, „obscen”, „pornografic” au dobândit înţelesuri adesea diferite, astfel încât, şi în prezent, persistă o serie de controverse care, din perspectiva legislaţiei penale, lasă deschise o serie întreagă de probleme juridice [4]. Astfel, în literatura de specialitate, pe bună dreptate, se face diferență între pornografia infantilă și erotografia infantilă, căci, spre deosebire de prima, erotografia infantilă nu intră sub incidența dreptului penal [5]. Sub aspectul acțiunii prejudiciabile de distribuire ca modalitate de comitere a infracțiunii, art.208[1] CP RM se va aplica atunci când are loc redirecționarea traficului electronic de materiale cu conținut pornografic pentru adulți către materiale pornografice cu minori. *Per a contrario*, art.208[1] CP RM, în cazul acțiunii de difuzare, devine inaplicabil în ipoteza fraudării traficului de utilizatori prin crearea unor conexiuni eronate cu anumite pagini WEB care, deși sugerează pornografie infantilă, în realitate nu se referă la un asemenea conținut [6].

De asemenea, aplicabilitatea incriminării pentru procurarea, folosirea sau deținerea de materiale cu caracter pornografic ce vizează minorii poate fi realizată, dacă acestea reprezintă urmarea obținerii accesului cu bună-știință, prin intermediul mijloacelor și tehnologiilor informaționale, la pornografie infantilă, or art.208[1] CP RM nu poate fi aplicat de sine stătător în cazul obținerii accesului cu bună-știință, prin intermediul mijloacelor și tehnologiilor informaționale, la pornografie infantilă. În demersul nostru, vom atenționa asupra faptului că infracțiunea de pornografie infantilă se poate afla în concurs cu infracțiunea prevăzută la art.175 CP RM în cazul determinării unui

minor sub 16 ani de a participa în spectacole pornografice. În situația în care infractorul va întreține, pe lângă aceasta, și raporturi sexuale cu minorul sub 16 ani cu consimțământul acestuia, se va aplica și art.174 CP RM. Adiacent, în situația utilizării formelor de constrângere pentru întreținerea actului sexual, se vor aplica, după caz, art.171 sau 172 CP RM [7]. Punctul de afinitate dintre art.177 și 208¹ CP RM rezidă în confidențialitatea vieții private, de altfel, art.177 referindu-se asupra mai multor valori sociale ale vieții private.

În ceea ce privește existența concursului de infracțiuni, ar fi posibil în situația răspândirii unor momente intime publicului fără consimțământul victimei, cu implicarea traficului de pornografie infantilă. În ceea ce privește infracțiunea de trafic de copii, la caz, interesează săvârșirea acesteia în scopul exploatării sexuale comerciale și necomerciale, în prostituție sau în industria pornografică. Astfel, în ipoteza în care făptuitorul trafică copii în scopul exploatării acestora în industria pornografiei infantile, se va aplica în concurs pedeapsa din art.206 și 208¹ CP RM, cu condiția în care acesta este responsabil direct de acțiunile de producere, distribuție sau deținere de materiale pornografice[8].

Referințe:

1. YAMAN, Akdeniz, *Internet child pornography and the law: national and international responses*, Istanbul Bilgi University, Turcia, 2008, https://www.amazon.co.uk/d/Books/Internet-Child-Pornography-Law-National-International-Responses/0754622975 [accesat 27.03.2017].
2. SESSIONS, William K., CASTILLO, R. et al. *The history of the child pornography*. Washington: DC, 2009. 54 p.
3. BRÂNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea specială*. Vol.1. Chișinău, 2015. 1328 p.
4. CIOBANU, Ig., MORARU, V. Obiectul infracțiunii de pornografie infantilă. În: *Revista Națională de Drept*, 2014, nr.2, p.14-18.
5. DUMITRU, H.D. Probleme juridice privind abuzurile săvârșite asupra minorilor în Internet. În: *Pandectele Române,* 2006, nr.2, p.174-179.
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii nr.39 din 22.11.2004 cu modificările din Hotărârea nr.4 din 21.12.2015 http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=205 [accesat la 01.05.2017].
7. CIOBANU, Ig., MORARU, V. Delimitarea pornografiei infantile de alte infracțiuni adiacente. În: *Revista Națională de Drept*, 2014, nr.4, p.15-20.

8. VIDAICU, M., DOLEA, I. *Combaterea traficului de fiinţe umane* (drept material şi drept procesual). Institutul Naţional al Justiţiei. Chişinău, 2009.187 p.

Recomandat
Stanislav COPEŢCHI, dr., conf.univ.

REFERENDUMUL REPUBLICAN – INSTRUMENT AL DEMOCRAŢIEI

Dinu PLÂNGĂU, Facultatea de Drept

The referendum, as an instrument of exercising democracy, is ever more popular nowadays, both nationally and internationally. The republican referendum requires regulation by a separate law, as is the case of the states with advanced democracy, which would not only ensure the participation of the citizens to governing the country, but would also serve as a mechanism for cultural development and furthering citizens' juridical acumen, raising their awareness of the stringent problems of the state. In addition, it could also act as a way of overcoming political problems or crises.

În studiul „Referendumul republican – instrument al democraţiei", referendumul a fost definit atât ca un instrument al democraţiei participative, în teoria „vocea majorităţii nu poate fi una greşită", cât şi ca un instrument care a fost folosit împotriva a ceea ce numim noi azi democraţie, făcându-se referinţe la consolidarea autoritarismului de către diferiţi dictatori cu ajutorul referendumului. De asemenea, referendumul a fost comparat cu un sondaj sociologic naţional, cât şi cu o parte inerentă a unor procese politice. În toate timpurile, politicul şi societatea în ansamblu au recurs la iniţierea procesului respectiv pentru a legitimiza soluţii la problemele existente, însă istoria ne demonstrează că instituţia respectivă nu poate fi definită în sens restrâns, aşa cum o face legislaţia naţională a Republicii Moldova. Referendumul republican trebuie analizat prin prisma impactului atât asupra statului, cât şi asupra societăţii. În Republica Moldova deosebim patru tipuri de referendum republican: constituţional, legislativ, consultativ şi de demitere a preşedintelui.

Până în prezent, s-au petrecut următoarele referendumuri:

1) Referendumul din 17 martie, 1991 privind rămânerea RSSM în

componența URSS, care a fost boicotat de majoritatea absolută a cetățenilor. Un proces esențial pentru istoria Republicii Moldova și formarea statului nostru în prezent.

2) Referendumul din 23 mai 1999 privind schimbarea sistemului de guvernare cu unul prezidențial. Deși majoritatea cetățenilor s-au expus pentru modificarea sistemului de guvernare, în detrimentul acestora, Parlamentul a adoptat pe cale legislativă un set de modificări ce limitează atribuțiile Președintelui și întărește puterea Parlamentului.

3) Referendumul din 6 martie 1994, a fost un referendum desfășurat la nivel național pentru a stabili dacă țara ar trebui să-și conserve independența și integritatea teritorială. Majoritatea absolută a cetățenilor s-au pronunțat afirmativ, deși referendumul fusese dur criticat pentru denumirea pe care o avea și pentru modul de desfășurare.

4) Referendumul din 5 septembrie 2010, a avut scopul modificării Constituției la capitolul Alegerea Președintelui, pentru a ieși din criza politică cauzată de imposibilitatea alegerii Președintelui în Parlament. Acesta s-a soldat cu un eșec din cauza prezenței sub limita necesară pentru validare a cetățenilor.

În Republica Moldova au fost și alte tentative de a organiza referendumuri, însă, din cauza lacunelor și prevederilor dure din Constituția Republicii Moldova și Codul Electoral, inițierea nu a fost validată. Cel mai elocvent, recent și important caz l-am avut în 2015, când un grup de inițiativă înregistrat de CEC a adunat peste 400.000 de semnături pentru inițierea unui referendum constituțional, fiind respins de CEC pentru că nu ar fi fost respectată condiția proporționalității. De asemenea, un lucru important care trebuie menționat este faptul că niciodată în istoria Republicii Moldova nu a avut loc un referendum republican legislativ. În condițiile în care au existat numeroase probleme de ordin politic cu privire la adoptarea unor modificări asupra legislației naționale, referendumul republican legislativ putea servi drept soluție pentru depășirea acestor probleme de ordin politic. Un impact social și juridic asupra sistemului constituțional îl are referendumul constituțional. Constituția având calificativul de lege supremă, fiecare procedură de a modifica, adopta sau abroga un act necesită o legitimitate sporită, pe care o poate acorda instituția referendumului republican constituțional, prin care

cetățenii își exercită suveranitatea în mod direct. În legislația națională, inclusiv în textul Constituției, se găsesc erori legislative cu privire la referendumul constituțional.

Erorile legislative trebuie reparate, fie prin intermediul unei hotărâri explicative a Curții Constituționale, fie modificate de către legislativ pentru ca prevederile să coincidă cu spiritul legii adoptate.

Însuși textul Constituției, în art. 141 alin. (1) lit. a conține două propoziții, care în urma unor modificări prin legi organice privind reforma administrativ-teritorială au un conținut ce nu reflectă spiritul în care au fost adoptate, or o propoziție prevede că un număr de cel puțin 200.000 de cetățeni ai Republicii Moldova cu drept de vot pot iniția un referendum constituțional, iar în a doua parte a aceluiași aliniat și punct, textul Constituției stabilește un minim de 360.000 de cetățeni, luând în calcul condiția proporționalității necesare pentru inițierea procesului și numărul unităților administrativ-teritoriale de nivelul II care a fost mărit în urma acelei reforme, or despre asta și multe alte lacune din legislație, inclusiv ce țin de modul de desfășurare a procesului care prin definiția legislației naționale este parte inerentă a noțiunii de ,,alegeri", despre modul de finanțare și reflectare în mass-media și soluțiile la problemele respective sunt descrise în lucrarea ,,Referendumul republican – instrument al democrației".

Textul Constituției Republicii Moldova definește statul ca unul de drept, democratic, în care suveranitatea națională aparține poporului care o exercită fie în mod direct, fie prin organele sale reprezentative. Ceea ce a determinat să fie accentuate câteva aspecte foarte importante, care în Republica Moldova, deși sunt garantate de Constituție, înseși unele prevederi Constituționale, cât și situația practică ne demonstrează contrariul, or sintagma ,,stat democratic" cu o instituție ce definește și realizează în practică aspirațiile democratice într-un stat în care inițierea unui referendum republican a eșuat la fiecare tentativă de desfășurare, inclusiv din cauza lacunelor și prevederilor dure pentru inițierea procesului de desfășurare prevăzute în Legea Supremă, Codul electoral și alte acte subordonate legilor, nu poate fi acceptat ca un fapt realizat. Aceste prevederi din Constituția Republicii Moldova sunt o aspirație la care tindem și nu un fapt împlinit, or pentru un stat de drept, democratic, în care sunt respectate drepturile și libertățile omului, trebuie să avem o cultură juridică care

să ne permită exercitarea pârghiilor disponibile unei democrații participative, pârghiilor care urmează a fi reglementate mult mai bine în legislația națională.

Bibliografie:

1. Constituţia Republicii Moldova, adoptată la 29 iulie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.1, 1994. Republicată în: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 78/140 din 29.03.2016.
2. Codul electoral al Republicii Moldova, Legea nr. 1381 din 21.11.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr.81 din 08.12.1997.
3. Avizul Curţii Constituţionale nr.3 din 6 iulie 2010 asupra iniţiativei de revizuire a art.78 din Constituţia Republicii Moldova prin referendum constituţional. Publicat în: *Monitorul Oficial,* nr. 117-118 din 09.07.2010. Data intrării în vigoare 06.07.2010. Sursa: http://lex.Justice.md/ index. php?action=view&view=doc&lang=1&id=335153 (vizitat:14.02.2017).

Recomandat
Liuba ŞOVA, dr., conf.univ.

REGIMUL JURIDIC AL METODELOR ȘI SURSELOR INDIRECTE DE ESTIMARE A OBLIGAȚIEI FISCALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Alexandra POPUȘOI

Cette recherche scientifique a comme but d'expliquer les notions générales du contrôle fiscal et méthodes directes et des indirectes de son réalisation, d'identifier les droits et les obligations des sujets du contrôle fiscal, la procédure, le mécanisme et les sources indirectes d'information des organes fiscaux. Également, d'étudier ces méthodes indirectes dans autres pays et de proposer des moyens pour solutionner les problèmes concernant ce sujet en République Moldova.

Dezvoltarea economico-științifică a permis modificarea și ameliorarea sistemelor contemporane de impozitare.

Cu toate acestea, fenomenul de evaziune fiscală este răspândit. Pentru a putea lupta cu acest fenomen, autoritățile competente și-au asumant responsabilitatea de control, atât direct cât și indirect al contribuabililor. Credem că este argumentată necesitatea de a dezvolta tematica metodelor de control fiscal în general, dar îndeosebi a metodelor de control indirect.

Sistemul fiscal al Republicii Moldova se bazează în mod esenţial pe regimul declarativ. Însă statul este interesat ca procedura de control fiscal să fie detaliată şi bine definită, în primul rând, fiindcă plăţile fiscale reprezintă venitul de bază al statului şi, în al doilea rând, că este necesar de a responsabiliza contribuabilul. Pentru realizarea controlului fiscal, este necesar a îndeplini următoarele cerinţe: un bun cadru organizatoric, un cadru legislativ cât mai simplu, mai complet şi mai elastic, un personal calificat şi motivat şi o bună dotare tehnică[1].

Controlul fiscal este reglementat de capitolul 11 „Controlul fiscal" şi capitolul 11^1 „Metodele indirecte de estimare a venitului impozabil al persoanelor fizice" din Codul fiscal al Republicii Moldova. Analiza legislaţiei fiscale permite să identificăm mai multe tipuri şi metode de control fiscal care stau la dispoziţia organelor fiscale. Noţiunea de „metodă de control fiscal" reprezintă modalităţile tehnice, procedeele, mijloacele şi operaţiunile exercitate şi aplicate pe parcursul realizării controlului fiscal de funcţionarii organului fiscal care realizează controlul [2]. Cea mai importantă clasificare ne este dată chiar de legiuitor, controlul fiscal poate fi divizat conform metodelor folosite în două mari categorii**: Control prin metode directe** (controlul fiscal la oficiu, controlul fiscal la faţa locului, verificarea faptică, verificarea documentară, verificarea tematică, verificarea prin contrapunere, cumpărătura de control) şi **Control prin metode indirecte.** Se disting două forme ale controlului fiscal prin **metode indirecte**: metodele indirecte de estimare a venitului impozabil al persoanelor fizice care nu provin din activitatea de întreprinzător şi metodele indirecte de estimare a venitului impozabil al persoanelor fizice şi juridice care practică activitatea de întreprinzător. Conform art. 226^6 CF RM, SFS poate alege oricare din metodele propuse de lege, şi anume:

– **Metoda cheltuielilor** care constă în compararea cheltuielilor individuale efectuate de către subiectul estimării cu veniturile declarate în perioada supusă verificării.

– **Metoda fluxului mijloacelor băneşti** constă în compararea intrărilor/ieşirilor de sume în/din conturile bancare, precum şi a intrărilor/ieşirilor de sume în numerar, cu sursele de venit şi utilizarea acestora.

– **Metoda proprietăţii** permite stabilirea venitului impozabil estimat, analizând creşterea şi, respectiv, descreşterea proprietăţii

subiectului estimării. Creşterea sau descreşterea valorii proprietăţii procurate sau înstrăinate se determină prin compararea valorii proprietăţii la începutul perioadei cu cea de la sfârşitul perioadei.

Obligaţiile fundamentale ale funcţionarului fiscal sunt reglementate de prevederile art.136 al Codului fiscal, şi art. 22-24 din Legea cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public, funcţionarii fiscali vor respecta şi obligaţiile stipulate în Regulamentul cu privire la modul de funcţionare a organelor Serviciului Fiscal de Stat, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.1736 din 31 decembrie 2002. Sarcina principală a inspectoratelor fiscale de stat constă în exercitarea controlului asupra respectării legislației fiscale la calcularea corectă a vărsării depline și la timp la buget a impozitelor și a altor plăți stabilite de legislație [3]. Categoriile contribuabililor-cheie sunt următoarele: contribuabili mari, contribuabili mijlocii, contribua bili mici, microbusiness, persoanele fizice-cetăţeni.

Procedura controlului fiscal constă într-un asamblu de metode și operațiuni de organizare și desfășurare a controlului și valorificarea rezultatelor lui [4]. Pentru persoane juridice aceasta este instituirea postului fiscal, pentru persoane fizice – metodele expuse *supra.* Ca surse indirecte de informare a organelor fiscale putem numi: instituții financiare, cocontractanții, angajatorii, angajații, poliția de frontieră, centrul resurselor informaționale de stat „registru", companiile turistice, notarii, organele fiscale ale altor state etc. Este important de analizat practica altor state. În principiu, legiuitorul român a stabilit aceleași metode indirecte ca și legiuitorul autohton.

Administrația fiscala franceză a mers pe altă cale, ea folsește așa metode ca metoda forfetară legală și metoda forfetară convențională, o altă metodă folosită este taxarea din oficiu. În Germania metodele indirecte de control fiscal pot fi folosite dacă contribuabilul nu prezintă probe pentru declarațiile pe venit depuse. În Marea Britanie, dacă diferența dintre venitul declarat și modul de viață al contribuabilului este evident, metodele indirecte sunt folosite ca o formă alternativă de stabilire a obligației fiscale. Metoda cea mai frecventă este de a compara cu alți contribuabili ce sunt din aceeași categorie de oameni [5]. Menționăm că întrucât metodele indirecte de estimare sunt folosite mult mai rar decât cele directe, cazuri practice nu sunt multe, dar lipsa acestora nu denotă mecanismul perfect al

metodelor indirecte, ci frecvența scăzută a utilizării lor.

Organele fiscale recurg mult mai des la metodele directe, fiind mai usor de implementant și nu atât de costisitoare.

În concluzie menționăm că aplicarea metodelor indirecte este necesară pentru a obține o echitate fiscală. Este indiscutabil faptul că legislația fiscală a reglementat pe deplin procesul, metodele și sursele directe și indirecte de estimare a obligației fiscale, dar o problemă stringentă este faptul că această procedură este de lungă durată și antrenează cheltuieli enorme din partea statului. Un alt pericol prezintă posibilitatea contribuabilului la orice etapă să se conformeze și să achite impozitul din suma estimată în prealabil, iar posibilitatea de repornire a controlului fiscal este practic imposibilă. După noi trebuie de impus contribuabilul să plateasca cheltuielile suportate de stat pe parcursul verificării, iar cel mai important lucru este educarea contribuabilului, deci implementarea unor programe speciale pentru contribuabil. Noi trebuie să luăm exemplul altor state, unde organele fiscale folosesc date statistice și stabilesc doar estimativ sumele datorate, procedurile fiind simplificate, în același timp implică un dialog direct cu contribuabilul. De asemenea, după mine, ar fi bine de a încerca a implementa metoda comparativă cu alți contribuabili ce sunt pe același nivel social cu contribuabilul verificat.

Referințe:

1. CONSTANDACHI, Gh. Noile modificări ale legislației fiscale vor provoca probleme financiare populației și statului. În: *IDIS Viitorul,* septembrie 2012, nr.12, p.6-7.
2. VLAICU, V., ROTARU, A., BOAGHI, V., VIDAICU, D. *Drept fiscal*: *Suport de curs la disciplina Drept fiscal.* Chisinau: CEP USM, 2014, p. 300.
3. ARMEANIC, A., ș.a. *Drept fiscal.* Chișinău: Museum, 2001, p. 300.
4. TVERDOHLEB, M. Aplicarea metodelor indirecte de estimare a venitului impozabil al persoanei fizice cu venituri/averi mari. În: *Monitorul fiscal FISC.md,* 2013, nr.13.
5. ТОТИКОВА, Т.Е. Внедрение косвенных методов определения налоговых обязательств как направление повышения эффективности системы налогового контроля доходов физических лиц. В: *Известия Саратовского университета.* Новая серия. Серия Экономика. Управление. Право, 2014, вып.3, с. 561.

Recomandat
Daniela VIDAICU, magistru

RELAŢII INTERNAŢIONALE, ŞTIINŢE POLITICE ŞI ADMINISTRATIVE

EFICIENTIZAREA EXERCITĂRII FUNCŢIEI PUBLICE PRIN PRISMA CONSOLIDĂRII INTEGRITĂŢII ŞI A RĂSPUNDERII DISCIPLINARE A FUNCŢIONARULUI PUBLIC

Claudia LACHI, Facultatea Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Administrative

L'exercice effectif de la fonction publique est le rapport du résultat des activités administratives effectuées par les fonctionnaires publics et de la consommation des ressources utilisés pour la réalisation de ces activités. L'efficacité précédemment nommée est directement proportionnelle avec le professionnalisme, l'intégrité et l'attitude consciencieuse des acteurs impliqués dans l'exercice du pouvoir public.

Motto:
Eficienţa este fundamentul succesului.
John Maxwell

Pornind de la considerentul că funcţia publică constituie unul din instrumentele de bază în materia asigurării procesului de administrare şi a satisfacerii interesului general al societăţii, prezentul demers ştiinţific are drept scop scoaterea în evidenţă a mecanismelor de sporire a eficacităţii exercitării acesteia, astfel încât „*cetăţeanului*”, în calitate de centru de greutate al activităţilor realizate de către funcţionarii publici, să-i fie asigurate totalitatea condiţiilor necesare în vederea dezvoltării potenţialului personalităţii sale.

Asigurarea unui serviciu public de calitate constituie dezideratul unei societăţi democratice şi progresiste, societate în care interesul cetăţeanului constituie suma tuturor eforturilor depuse de către reprezentanţii autorităţilor publice în vederea amplificării condiţiilor ce asigură bunăstarea socială.

În această ordine de idei, consemnăm faptul că calitatea exercitării funcţiei publice este determinată, în mod esenţial, de profesionalismul factorului uman implicat în exercitarea prerogativelor de putere publică care rezultă din cadrul normativ existent.

Una dintre problemele actuale ale administrației publice în Republica Moldova ține de gradul redus de integritate al agenților publici. Acest fapt creează consecințe grave în ceea ce privește realizarea eficace a misiunii administrației publice, adică de a servi interesul general al cetățenilor. La etapa actuală se acordă o atenție deosebită în materia soluționării acestei probleme, fiind implicați numeroși actori și instituții de la nivel național și internațional.

În exercițiul funcției publice, actorii care realizează atribuții ce implică prerogative de putere publică sunt obligați să se încadreze în limitele morale și legale, astfel încât să nu denatureze substanța „puterii/autorității" publice cu care sunt învestiți.

În această ordine de idei, consemnăm că atribuţiile inerente oricărei funcţii publice, ocupate de un funcţionar public, necesită a fi exercitate întocmai, fără excepţii. Îndeplinirea cu onestitate a atribuţiilor, obligaţiilor şi restricţiilor legale privind statutul acestor subiecţi depinde de gradul de responsabilitate al lor. Integritatea, de fapt, determină direct imaginea entității publice, în care activează funcţionarii publici. Succesul autorității publice rezultă din gradul de integritate al funcționarului public.

Așadar, virtutea, cumpătarea, integritatea și onestitatea – toate sunt indisolubil legate și constituie un sistem de referință, reper moral și etic de argumentare în modul de acțiune, în multitudinea de opinii a subalternilor săi pentru a face pondere pe moștenirea socială, cultura juridică, politică și instituțională a societății în fața tribunalului propriului său intelect, ce se impune a fi incoruptibil și integru. Rațiunea unui funcționar public se cere a fi permanent flexibilă și nicidecum încețoșată de norii de fum ai tradiției. Rațiunea lui trebuie să fie rezultatul devotat al activității sale, a ideii de progres și avânt, a mișcării în ascensiune.

Concluzionând cele expuse *supra*, aducem la cunoștință faptul că integritatea reprezintă cartea de vizită a funcționarului public, elementul definitoriu al personalității sale care-i reflectă atitudinea față de atribuțiile cu care a fost înzestrat, față de cetățean și față de societate în ansamblu. În aceeași ordine de idei, metaforic vorbind, evocăm faptul că integritatea nu este altceva decât un felinar care-i luminează calea spre succes a funcționarului public, pe de o parte, dar și finalității pozitive a procesului administrativ din care face parte.

Având în vedere că, funcţionarul public, îşi desfăşoară activitatea într-un cadru organizat şi disciplinat în acelaşi timp, aceştia se supun unor reguli pe care, dacă le încalcă, sunt pasibili de răspundere. Disciplina muncii, indiferent la care tip de muncă ne raportăm, concretizează starea de ordine inerentă îndeplinirii atribuţiilor care rezultă dintr-un raport de funcţie publică. Această ordine derivă din respectarea unor norme de conduită profesională, care pot viza: relaţiile din cadrul unui colectiv determinat, relaţiile cu alte colective din cadrul aceleiaşi unităţi sau relaţiile cu terţii.

Privind retrospectiv studiul nostru şi ţinând cont de aspectele analitice expuse de autor, conchidem că integritatea funcționarului public și răspunderea pentru culpă, în fiecare etapă de dezvoltare a omenirii, au avut o conotație diferită, în raport cu relațiile sociale existente la un moment dat, într-o anumită societate.

În condițiile în care integritatea, asigurarea obiectivității în materia aplicării sancțiunilor disciplinare funcționarului public sunt afectate, suntem în prezența creării unui cerc vicios în centrul căruia este cetățeanul, care este o victimă a acțiunilor ilegale și imorale ale funcționarilor iresponsabili și lipsiți de integritate. În această ordine de idei, autorul consideră că eficientizarea administrației publice în asemenea condiții este practic imposibilă, deoarece îi afectează substanța acesteia. Astfel, vom fi în prezența desfășurării unui proces administrativ eficace în condițiile în care va crește gradul de responsabilitate din partea funcționarilor publici ca și actori, care reprezintă interesele statului și care trebuie să depună toate eforturile pentru a spori calitatea serviciilor publice, în vederea satisfacerii eminamente a interesului general al societății. Pe de altă parte, o importanță deosebită în acest sens o are și atitudinea cetățenilor față de eficiența exercitării funcției publice și substanța acesteia, întrucât funcționarii publici prin acțiunile lor ar putea contribui la sporirea valorică a acesteia.

Bibliografie:

1. GYULA, Gulyas ș.a. *Etica în administrația publică. Suport de curs.* Cluj-Napoca: Editura Universității Babeș-Bolyai, 2012. 66 p.
2. Integritatea în serviciul public: repere etice. În: *Materialele conferinței internaționale științifico-practice.* Chișinău: Bons Offices, 2006. 288 p.
3. IVANOFF, I.V. *Deontologia funcției publice.* Târgoviște: Bibliotheca, 2008. 476 p.

4. IVANOFF, I.V. *Exercițiul onest al funcției publice.* Târgoviște: Bibliotheca, 2004. 128 p.
5. IVANOFF, I.V. *Exercițiul patologic al funcției publice.* Târgoviște: Bibliotheca, 2005. 255 p.
6. KLITGAARD, R. Combatting and Promoting Ethics In the Public Service. În: *Public Service in Transition: Enhancing Its Role, Professionalism, Ethical Values and Standards.* New York: United Nations, 1999. 250 p.
7. LACHI, C. Eficientizarea Administrației publice prin prisma calității deciziei administrative și a profesionalismului funcționarilor publici. În: *Rezumatele comunicărilor „Sesiunea Națională de comunicări Științifice”.* Chișinău: CEP USM, 2014, p. 107-108.
8. LANE, F. Probleme actuale de administrație publică. Chișinău: Epigraf, 2006. 560 p.
9. TIPA, I. Integritatea funcționarilor publici și a demnitarilor. Ghid metodic. Chișinău: Tipografia Reclama, 2015. 108 p.

Recomandat
Angela ZUBCO, dr., conf.univ.

REALIZAREA POLITICII STATULUI PRIN INTERMEDIUL AUTORITĂȚILOR ADMINISTRATIVE AUTONOME ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE CENTRALE

Carolina UNTILA, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

Goal of research consists in studying the specifics of formation, organization and functioning of the autonomous administrative authorities of Republic of Moldova, place and their role in the public administration. This paper is a scientific – practical undertaking relating to the work of the National Council for accreditation and attestation on the verge on reform in the field of the system of innovation and research from the Republic of Moldova.

Autoritățile administrative autonome sunt o rețea de instituții publice, relativ tânără, care continuă să se dezvolte, în măsura în care în societate se conturează noi probleme, pentru soluționarea cărora statul consideră necesitatea implicării unei autorități, care să fie desemnată cu competențele necesare, adesea cu un domeniu de acoperire mai mare decât al unei direcții sau altei subdiviziuni din

cadrul ministerului, dar insuficientă pentru crearea unui minister. Iar drept temei pentru constituirea acestui tip de autorități servește însăși natura problemei, sensibilitatea acesteia și importanța ei în realizarea interesului public.

O abordare a cadrului normativ, contextului de constituire și principiilor de funcționare este prezentată în cea mai actuală și completă lucrare cu privire la dimensiunea organizațional-funcțională a autorităților administrative autonome în Republica Moldova a doctorului în științe politice Vladimir Borș în cadrul Conferinței științifice internaționale Știința politică și societatea în schimbare [1].

În ce privește Republica Moldova, autoritățile administrative autonome nu se bucură de o consacrare expresă legislativă cu privire la natura lor juridică, legiutorul limitându-se doar la prevederile art. 2 alin. (2) din Legea cu privire la administrația publică centrală de specialitate și art. 9 alin. (3), respectiv, putem deduce unele trăsături care conturează situația juridică și funcțională a autorităților administrative autonome, și anume: ele sunt autonome față de Guvern, adică nu se subordonează acestuia; sunt instituite prin legi speciale care reglementează expres activitatea acestora, și tot aici este important de menționat faptul că prin sintagma *în măsura în care nu contravin* legiutorul ar fi avut în vedere că actele prin care sunt instituite aceste autorități ar avea o poziție superioară legii în cauză, adică ar putea fie legi organice, fie constituționale; în fruntea acestora stau conducători, prin persoana căruia autorităților sunt încredințate anumite chestiuni de țin de politice statului, adică sunt instituite pentru a realiza politicile statului în domenii exclusive; Parlamentul își rezervă competența de a forma aceste autorități.

Autorul George Gârleșteanu, sintetizând mai multe surse, vine cu următoarea definiție: organisme publice non-jurisdicționale cărora legiuitorul sau constituantul le conferă misiunea de a regulariza sau organiza sectoare sensibile, de a veghea la respectul anumitor drepturi ale celor administrați, instituții ce sunt dotate cu garanții statutare și puteri ce le permit să exercite funcțiilor specifice fără a fi supuse în principiu influenței guvernământului.[2]

La ziua actuală, în Republica Moldova activează 17 autorități administrative autonome. Cât privește forma de organizare, funcționarea și denumirea autorităților administrative autonome nu

putem conveni asupra unui model care ar permite descrierea acestor autorități, cele din Republica Moldova fiind definite de un caracter *heterogen*. Ca denumiri, acestea variază între: *comisie, consiliu, agenție, curte, servicu, autoritate, companie, centru, oficiu* sau propriu-zise, individualizate *BNM*.

În principal, acestea sunt formate din *conducere* şi *aparatul administrativ*. *Conducerea* poate fi *unipersonală* (SIS, Oficiul Avocatului Poporului, ANI) sau *colegială* (ANRE, CC, CNAA, BNM, CNPF, ANACIP etc). Conducerea unipersonală presupune că conducătorul este actorul desemnat cu competență organizațională, decizională, în cazul structurii și conducerii colegiale autoritatea este condusă de către un grup de persoane desemnate de către autoritățile competente. Acest grup are un număr stabilit de membri, care variază de la autoritate la autoritate, și respectiv prin distribuirea competențelor de desemnare/propunere a membrilor se realizează concursul puterilor în stat, de regulă organizat sub forma unui *consiliu, colegiu* sau *comisie* care deține competență decizională cu privire la direcțiile de activitate sau subiectul de activitate încredințat și din a cărui componență este ales un conducător al aparatului administrativ.

Concepția politicii naționale a Republicii Moldova stabileşte 4 direcții de realizare a sarcinilor politicii naționale: sfera politică și statal-juridică; social-economică; instruire, cultură și educație și sfera politicii externe. Dar acestea vizează întreg spectrul de activitate a statului și nu este adaptată cerințelor socio-economice și politice actuale.

Studiul de caz: a fost orientat spre determinarea rolului Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare în realizarea politicilor statului în domeniul cercetării, științei și inovării, precum și identificarea caracteristicilor care încadrează această instituție în sistemul autorităților administrative autonome din Republica Moldova.

CNAA este format din Comisia de acreditare a organizațiilor din sfera științei și inovării, Comisia de atestare a personalului științific și ştiinţifico-didactic a câte 17 membri înaintați de Academia de Științe a Moldovei, Guvern, din oficiu și aparatul administrativ, constituit din Direcția de evaluare și acreditare – subordonată Comisiei de acreditare, Direcția de atestare și Direcția politici și monitorizare doctorat – subordonate Comisiei de atestare, Secția economico-

financiară, Secția resurse umane și Serviciul secretariat și documente și este condus de președintele CNAA. Conducerea CNAA este realizată, în componență nominală, de către un *președinte* și cei *doi vicepreședinți*, de asemenea este prezent și un secretar științific, aceste funcții fiind funcții de demnitate publică. Numirea lor și a membrilor comisiilor se face prin Decret al Președintelui Republicii Moldova pe un mandat de 4 ani, dar pe cel mult două termene consecutive [3].

Cu privire la eficacitatea și eficiența realizării politicilor statului în domeniul acreditării organizațiilor din sfera științei și inovării, și a atestării cadrelor științifice și științifico-didactice de către Consiliu, putem afirma că acestea sunt la un nivel înalt, astfel în Republica Moldova sunt peste 50 de organizații care asigură o continuitate în deținerea calității de organizație acreditată, deja mai bine de 15 ani, iar evaluarea și atestarea cadrelor științifice și științifico-didactice se bucură de un număr de peste 4000 de titluri științifice și științifico-didactice pe tot parcursul activității [4].

Referințe:

1. BORȘ, V. *Dimensiunea organizațional-funcțională a autorităților administrative autonome*. În: *Știința politică și societatea în schimbare. Conferința științifică internațională (2015; Chișinău).* Chișinău: CEP USM, 2015. p. 263-271.
2. GÂRLEȘTEANU, G. *Autorități administrative autonome*. București: Universul Juridic, 2011. p. 33.
3. Codul cu privire la știința și inovare al Republicii Moldova nr. 259 din 15.07.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 125-129 din 30.07.2004.
4. Raportul de activitate a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare, a. 2016: Direcția politici și monitorizare doctorat.

ROLUL MANAGEMENTULUI DE PROIECT ÎN ACTIVITATEA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Marina ȚURCANU, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

The paper represents a theoretical and practical analysis of the importance of project management as a factor that could lead to more efficiency and improvement for the public administration field. The research consists of three compartments: the historiographic analysis; the necessity of using the project management for the development and modernization of the public administration in the Republic of Moldova and some recommendations to improve the efficiency of public administration through project management.

Activitatea ineficientă a administrației publice este un subiect aprig de discuție continuă. Dat fiind faptul că autoritățile publice practică o perioadă îndelungată metode tradiționale de soluționare a problemelor în conformitate cu algoritmi formalizați și o abordare pur funcțională care complică semnificativ dezvoltarea și modernizarea administrației publice.

Cu toate că Republica Moldova a inițiat Strategia de reformă a administrației publice pentru anul 2016-2020, mai persistă practicile premergătoare de organizare a activităților din sectorul public, unde calitatea serviciilor oferite de către administrația publică înregistrează progrese modeste, ceea ce denotă lacunele Strategiei, deoarece nu sunt specificate metodele și tehnicile concrete, menite să fie utilizate de către autoritățile publice. Acest lucru definește necesitatea dezvoltării unui cadru legal, care va specifica instrumentele adecvate pentru gestionarea activității autorităților, precum managementul proiectelor. De altfel, sfera administrației publice din Republica Moldova, cunoaște aceast tip de abordare a activităților, mai ales în urma semnării Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, întrucât aceasta are drept scop punerea în valoare a investițiilor Uniunii Europene. Însă realitatea relevă faptul că managementul proiectelor este folosit într-o măsură mică, cu toate că acest instrument poate oferi administrației publice posibilități incontestabile pentru realizarea unor modificări esențiale și de succes.

Prin urmare, aplicarea tehnicilor şi instrumentelor specifice managementului de proiect devine o potenţială pârghie în reformarea administraţiei publice şi în procesul de integrare europeană. Întru-cât experienţa altor state demonstrează că managementul de proiect este cea mai bună soluţie de a depăşi şi de a soluţiona crizele economice, industriale, sociale etc. Aceasta însă nu înseamnă că managementul proiectelor oferă reţete fixe de succes.

Realitatea actuală a Republicii Moldova este că nu se acordă atenţia necesară exigenţelor managementului de proiect care confirmă ideea că odată un plan aprobat, acesta nu se modifică în funcţie de conjunctura factorului uman, ci se execută, în continuare, fară a se ţine cont de costurile pe care le implică finalizarea acestor acţiuni. În atare context, administraţia publică – unul din principalii factori de dezvoltare a politicilor statului, nu funcţionează normal, deoarece unele proiecte ce urmează a fi realizate nu sunt compatibile cu cerinţele individuale ale factorilor de decizie, neexistând nici macar interesul pentru cuantificarea calitativă a acestora. În aceste condiţii, administraţia publică din Republica Moldova funcţionează cu o productivitate extrem de scazută, cu mari costuri de producţie şi cu un somaj important, dar deghizat.

Pentru a înţelege mai bine necesitatea aplicării practicilor managementului de proiect de către autorităţile publice la un nivel mai avansat, este suficient să analizăm funcţionalitatea administraţiei publice din statele dezvoltate şi unele bune practici ale autorităţilor publice autohtone, pentru a realiza beneficiile care pot fi oferite: performante; productivitate; profitabilitatea; vizibilitatea; costuri reduse; proiecte realizate în timp şi cu respectarea bugetului; reducerea corupţiei; creşterea nivelului de încredere în autorităţile publice; profesionalizarea funcţionarilor publici; etc.

În contextul semnării Acordului de Asociere RM – UE în 2014, importanţa managementului proiectelor este cu atât mai evidentă: obţinerea finanţării de la Uniunea Europeană se realizează pe baza de propuneri de proiecte, iar dezvoltarea şi accesul la fondurile europene fiind condiţionate de capacitatea de a iniţia şi implementa cu succes proiectele. Rolul asistenţei externe în realizarea priorităţilor statului este unul semnificativ. În ultimii ani, fiind implementate un număr imens de proiecte finanţate din surse externe pentru a îmbunătăţi

nivelul de dezvoltare a statului şi calitatea serviciilor publice. Astfel, accentuăm faptul că autorităţile administraţiei publice ale statului nu trebuie să pornească de pe „loc gol”, atunci când este vorba de organizarea sau funcţionarea serviciilor publice în bază de proiecte. Or, există o bogată experienţă internaţională în domeniu.

Însă în procesul de cercetare a tematicii propuse s-a depistat că cadrul legislativ, normativ şi metodologic cu privire la utilizarea managementului de proiect de către autorităţile publice autohtone lipseşte. Iar practica internațională demonstrează necesitatea acestora. De asemenea, retrospectivele istorice, cât și practica internațională demonstrează că între imperativele managementului de proiect şi modernizarea administraţiei publice există relaţii de influenţă reciprocă, căci, după cum managementul de proiect conduce la modernizarea administrației publice, tot aşa şi modernizarea administrației publice suscită eficientizarea calității proiectelor realizate.

Pe ansamblu, trebuie de subliniat faptul că Republica Moldova nu ar trebui să renunțe la alte metode de îmbunătățire a activității administrației publice, concentrându-se doar pe managementul de proiect care poate fi perceput ca un „leac universal”. Introducerea metodologiilor de management de proiect ar trebui să procedeze împreună cu alte transformări. Numai în acest caz managementul de proiect va avea un astfel de efect ca și în țările dezvoltate.

În temeiul rezultatelor cercetărilor și studiilor cu privire la utilizarea managementului de proiect drept o modalitate de eficientizare și modernizare a administrației publice din Republica Moldova, putem formula următoarele *recomandări:*

1. Introducerea unor reglementări clare referitoare la utilizarea tehnicilor și instrumentelor specifice managementului proiectelor, de către autoritățile publice în textul Strategiei privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020 și a Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – UE în perioada 2017-2019.

2. Crearea unui Centru Unic de Coordonare a tuturor Proiectelor din sfera administrației publice, construindu-le într-o singură linie directoare, prin implicarea directă a cetățenilor în scrierea de proiecte și ulterior votarea de către cetățeni a proiectelor prioritare ce urmează a fi implementate.

3. Introducerea managementului de proiect ca parte integrantă a obiectivelor strategice ale statului, în cadrul Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană în perioada 2017-2019.

4. Determinarea unui nou sistem de salarizare a funcționarilor publici, implicați în scrierea de proiecte, întrucât aceştia, lucrând în proiecte de milioane de euro salariile sunt la nivelul colegilor care lucrează cu proceduri de rutină şi fără responsabilităţi deosebite.

Bibliografie:

1. KAZILIŪNAS, A. The Problems of Project Management in Public Administration. In: *Public Policy and Administration,* 2002, nr.3. p.15 – 30.
2. KRIVOSHEEVA, T. Project management in Russian public administration: the current state. In: *Journal of Modern Project Management*, 2015, no. 2(3). p.74-92.
3. PANOS, F., THOMAS, C. Adoption of Project Management Practices in Public Organizations. In: *iBusiness*, 2014, no.6. p.131-142.
4. MIHĂESCU, C., ŢAPARDEL, A.C. *A Public Administration Based on PM*, 2013 [accesat 27.02.2017] Disponibil pe Internet: www.ramp.ase.ro-/data/files/articole/2013/20-07.pdf.
5. BARANSKAYA, A. Project Management in Public Administration of transitional countries. [accesat 27.02.2017] Disponibil pe Internet: www.unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispacee/unpan027527.pdf.
6. BARTOŠÍKOVÁ, R., PITROVÁ, K., TARABA, P. *Application of Project Management in Public Administration.* [accesat 27.02.2017] Disponibil pe Internet: www.unob.cz/eam/ Documents/Archiv/EaM42013/Barto%C5%A1%C3%ADkov%C3%A1Pitrova_Taraba.pdf
7. www.amp.gov.md (vizitat 01.05.2017).

TRANSPARENȚA ȘI EFICIENȚA PARTENERIATULUI PUBLIC-PRIVAT PENTRU ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ

Maria BOLBOCEANU, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

The paper represents a theoretical and methodological analysis of the main impact of the Public Private Partnership on the development of Public Administration in Republic of Moldova. The research consists of three compartments: the theoretical-scientific analysis, the legal framework which is applicable to the research field and the practical study through which the author determines the main role of Public Private Partnership and some potential solutions in order to maintain the sustainable development of this field in terms of transparency and efficiency for the Public Administration.

Pe fondul profundelor schimbări instituţionale induse de globalizare, precum şi de lărgirea Uniunii Europene, conceptele precum sunt *guvernarea, globalizarea, guvernarea globală, bunurile publice globale, buna guvernare, buna administrare, suveranitatea naţională, democraţie*, sunt aduse în prim-planul vieţii politice, economice şi sociale, administraţia publică fiind pilonul central al implementării acestora în societate. În atare context, parteneriatele public-private au intrat în atenția autorităților publice, care în condițiile restricțiilor bugetare încearcă să dinamizeze procesul de atragere a finanțărilor private în sectorul public, pentru asigurarea unor servicii cost eficiente în arii din ce în ce mai extinse. Studiile arată că situația în cauză poate fi soluționată prin luarea unor decizii de îmbinare a resurselor statului, cu potențialul lui de proprietate, și sfera de afaceri, care dispune de mijloace bănești pentru a investi în aceste întreprinderi. Mai mult ca atât, sectorul privat poate contribui la parteneriat și cu experiența managerială.

Având în vedere cele expuse anterior, în ultimii ani, în Republica Moldova parteneriatul public-privat câștigă tot mai mult teren, fiind considerată o metodă eficientă de implicare și atragere a capitalului privat în realizarea unor proiecte de interes public. Odată cu responsabilizarea statului în promovarea vectorului integrării şi alinierii la standardele europene, precum şi necesitatea armonizării legislaţiei naţionale la cea comunitară, dezvoltarea PPP este inclusă în

Planul naţional de acţiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană pentru perioada 2014-2016, cu stabilirea următoarelor priorităţi: dezvoltarea instrumentarului pentru o gestionare eficientă a proiectelor PPP; asigurarea transparenței informaționale prin dezvoltarea paginii web a Agenției Proprietății Publice (compartimentul „Parteneriat public-privat"); organizarea atelierelor de lucru în domeniul PPP la nivelul autorităţilor publice centrale şi locale, cu implicarea instituțiilor financiare şi a mediului de afaceri.

Astăzi parteneriatul public-privat este o noţiune din ce în ce mai prezentă în presa economică, în cadrul instituţiilor internaţionale, în discursul politic şi în publicaţiile economice, financiare şi juridice. Sub diverse forme, tema este folosită în majoritatea documentelor de marketing şi în oferta de produse şi servicii a marilor cabinete de audit şi consulting, a băncilor de afaceri sau a cabinetelor juridice internaţionale, fără a fi neglijate caracteristicile celor mai importante modele ale acestora (britanic, francez, german) recunoscute pe plan internațional. Amalgamul acestor condiții și criterii implică o atenție sporită asupra importanței principiului transparenței și eficienței în contextul parteneriatului public-privat. Datele cu acces liber, publicarea lor continuă pe paginile web ale instituțiilor implicate în procesul de transpunere în practică a parteneriatelor, implicarea proactivă a societății civile, a comunităților poate juca un rol fundamental în demistificarea PPP, contribuind la asigurarea faptului că aceste proiecte se caracterizează prin rezultate durabile și parteneriate în cadrul comunității capabile să transforme orice idee de îmbunătățire a serviciilor sociale,conforme necesităților generale în performanțe deosebite, fără abateri de la normele legale, respectând toate rigorile contractelor de parteneriat public-privat.

Un exemplu elocvent îl reperezintă Parteneriatul public-privat realizat de către A.O Keystone Moldova împreună cu Consiliul Raional Fălești, cauza acestei conlucrări fiind una cu adevărat nobilă – incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități. Keystone Moldova cu sprijinul UE a realizat consolidarea capacităților resurselor umane și a oferit suport metodologic personalului care activează în domeniul protecţiei persoanelor cu dizabilităţi, obiectivul principal fiind crearea şi dezvoltarea Serviciului social „Echipă mobilă", care oferă suport

persoanelor cu dizabilităţi şi familiilor lor şi prestează servicii psihologice, sociale, medicale şi alte servicii la domiciliu, pentru creşterea gradului de autonomie al persoanelor cu dizabilităţi cu scopul de a preveni instituţionalizarea şi de a facilita incluziunea socială a acestora. Astfel, în domeniul incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilităţi, au fost formaţi 20 de specialişti din cadrul echipelor mobile, 137 de reprezentanţi ai autorităţilor publice locale, 132 de prestatori de servicii sociale şi 25 de reprezentanţi mass-media. Cca 100 de reprezentanţi ai APL au fost instruiţi în realizarea unei planificări eficiente privind dezvoltarea Serviciului „Echipă mobilă" şi peste 100 de părinţi/reprezentanţi legali ai beneficiarilor au fost instruiţi în domeniul formării deprinderilor de viaţă independentă a persoanelor cu dizabilităţi. Pentru promovarea şi dezvoltarea educaţiei incluzive, au fost instruiţi cca 80 de manageri şcolari, cadre didactice de sprijin şi cadre didactice de la ciclul primar din 12 instituţii de învăţământ preuniversitar. În acelaşi timp, în scopul schimbării atitudinilor şi dezvoltării unui mediu incluziv pentru copiii cu dizabilităţi, în cadrul proiectului au fost organizate reprezentaţii de teatru forum, fiind susţinute spectacole de către trupa formată din voluntari „Oameni care inspiră". La reprezentaţiile de teatru social au participat cca 950 de elevi din cl.V-IX şi 80 de cadre didactice din 10 instituţii de învăţământ. Totodată, în aceste şcoli au fost realizate lecţii demonstrative privind implementarea Curriculumului „Educaţie pentru incluziune, toleranţă, acceptare", fiind incluşi în această activitate 415 copii din cl.III-IV. Ca impact, proiectul contribuie şi până în prezent la promovarea societăţi incluzive prin consolidarea parteneriatului public-privat pentru dezvoltarea serviciilor comunitare pentru persoanele cu dizabilităţi prin transferul de cunoştinţe către autorităţile publice locale.

De altfel, sondajele realizate și datele studiate relevă că în rândul populației Republicii Moldova, precum în cazul Uniunii Europene, persistă o atitudine ostilă și reticentă față de persoanele cu dizabilități. Spre deosebire de cetățenii Uniunii Europene, atitudinea negativă față de persoanele cu dizabilități se regăsește în Republica Moldova într-un procentaj mai sporit inclusiv în rândul populației tinere, fapt care a dus la o serie de publicații, mese rotunde, conferințe și modificări în legislația Republicii Moldova, aportul A.O Keystone Moldova fiind unul cu adevărat de valoare strategică.

În circumstanţele date, transparenţa şi eficienţa Parteneriatelor public-private poate fi dobândită doar prin sporirea unui nivel înalt de cultură al cetăţenilor, al colectivităţilor umane, autorităţilor publice, precum şi al reprezentanţilor mijloacelor de informare în masă. Accentul trebuie pus pe capacitatea parteneriatului public privat de a răspunde problemelor de interes public ale unei comunităţi, ceea ce va solicita administraţiei publice locale să înveţe să acţioneze local, adică să înveţe mai întâi să identifice cele mai stringente probleme ale comunităţii, după care să identifice şi să mobilizeze resursele locale. O astfel de abordare va asigura eficienţa parteneriatului public privat.

Bibliografie:

1. BARBU, M. *Parteneriatul public-privat*. Bucureşti: SNSPA, 2008. 110 p.
2. CĂTANĂ, E.L. *Principiile bunei guvernări. Evoluţii europene şi studii comparative.*, Bucureşti: Universul Juridic, 2009. 354 p.
3. CÂRNAŢ, T., GHIVERI, G. Principiul transparenței în activitatea autorităţilor publice. Chișinău, 2014. 268 p.
4. COSTACHI, J. Parteneriat public-privat în prestarea serviciilor publice. Bucureşti, 2006. 85 p.
5. MOCANU, V. Ghidul alesului local. Chișinău: Biblioteca IDIS „Viitorul", 2012.102 p.
6. *Manual privind practicile de implementare a proiectelor de parteneriat-public și concesiunilor,* elaborat în cadrul Proiectului Twinning: Consolidarea Sistemului de Parteneriat Public-Privat în Republica Moldova. 136 p.
7. *Impactul Programului „Comunitate incluzivă – Moldova" asupra beneficiarilor: Studiu sociologic.* Chișinău: Keystone Moldova, 2013. 70 p.

EFICIENȚA MEDIERII ÎN SOLUȚIONAREA LITIGIILOR INTERNAȚIONALE (Cazul Republicii Moldova)

Alina DRĂGAN, Facultatea de Relații Internaționale, Ştiinţe Politice și Administrative

The content of the article expresses the historiographic analysis of the mediation research in the international dispute settlement, as well as the theoretical and conceptual determinations of international mediation and litigations, also describing the phases, forms and styles of the mediation process in the context of international dispute resolution and focuses on

demonstrating the efficiency of mediation to resolve international disputes, presenting a local analysis of the transnistrian conflict.

Metoda alternativă de soluţionare a conflictelor/litigiilor/diferendelor presupune o soluţionare a acestora de orice fel sau natură, cum ar fi civile, politice, comerciale, familiale, de muncă, penale, administrative, în altă formă decât cea folosită de către instanţele de judecată.

Reglementarea amiabilă şi binevoitoare a diferendelor are prioritate, deoarece soluţiile de împă-care se consideră a fi mult mai durabile şi implică cheltuieli financiare cu mult mai reduse faţă de o procedură în instanţa judiciară. Ele au randamentul necesar de a produce un impact pozitiv asupra sistemului judecătoresc, de la care se aşteaptă o manifestare activă a interesului, atât din partea executorilor profesiei juridice cât şi a societăţii civile, sub forma organizaţiilor nonguvernamentale.

Medierea este una dintre metodele cel mai des întâlnite în soluţionarea conflictelor internaţio-nale, datorită complexităţii sale de principii, a faptului că aceasta este adaptabilă şi flexibilă, aceste caracteristici poziționând-o a fi drept o strategie efectivă de reconstrucţie a păcii în orice faze conf-lictuale. Medierea poate fi folosită în prevenirea escaladării litigiului, fiind utilizată în domeniul diplomaţiei preventive, sau poate fi aplicată pentru a înceta violenţele, regăsindu-se în domeniul de gestionare a conflictului respectiv. Medierea, totodată, poate contribui la edificarea şi menţinerea păcii. Actualmente, abordarea conflictelor internaţionale într-o manieră pășnică şi rezolvarea acestora într-o modalitate reciproc avantajoasă se prezintă ca o prioritate în agenda globală.

Procedura medierii este una existentă de mai mult timp, mai ales în domeniul Dreptului Interna-țional Public şi al Relațiilor Internaționale, în prezent observându-se constant încercarea de a imple-menta această procedură în litigiile comerciale, conflictele din Dreptul muncii, divergențele cu copiii.

Pe arena internațională se vorbește tot mai mult despre necesitatea medierii în contempora-nietate. Autori precum J. Bercovitch şi J. Fretter accentuează faptul că în sistemul actual internaţional de state, care se caracterizează prin suveranitatea statului, prin capacitatea de distrugere a armelor deţinute de către actorii internaționali şi prin absenţa unei autoritaţi de ordin supranațional centrale, care ar avea

puterea de a reglementa comportamentul internaţional, capacitatea de a regla, de a aranja, de a dirija litigiile, prin nonviolenţă, este foarte necesară [1].

În același context, regăsim și versiuni precum că „reglementarea conflictelor interstatale și a celor intrastatale prin crearea și intensificarea negocierilor între părțile aflate în conflict cu ajutorul unui mediator, și pe baza unora dintre principiile medierii clasice, reprezintă un nou mod de a realiza pacea și de a depăși consecințele catastrofale ale unor astfel de conflicte" [5, p. 25].

Este demonstrat faptul că procedura de mediere poate lua diverse forme, dar am observat că este necesară o formă concretă care să se păstreze pe tot parcursul procesului, astfel încât nici o parte să nu se simtă la un moment dat discriminată din cauza schimbării formei purtării discuțiilor. La fel se întâmplă și cu stilul medierii. S-a constatat că de stilul pe care acesta îl posedă depinde cursul medi-erii. De asemenea, un mediator are stilul propriu, pe care îl implementează și în cadrul procedurii pe care o conduce, astfel formându-se un stil aparte. Vorbind despre fazele medierii, este de menționat că nu orice proces de mediere trece prin toate fazele, însă ajungerea la faza finală, de semnare a acordului de mediere, demonstrează succesului procedurii și satisfacerea intereselor ambelor părți.

Totuși, desfășurarea procesului medierii întâlnește uneori și diverse obstacole. Pentru o societate democrată egalitatea drepturilor este obligatorie. Însă, într-o comunitate afectată de decenii de vio-lență, aspectul social poate fi distrus esențial, iar aspectele politice, economice, sociale, culturale și etnice se interpătrund și nu pot fi separate. Acestea sunt dificultăți peste care dau procesele de medi-ere în cazurile soluționării unor litigii internaționale precum cazurile Irlandei de Nord și Kosovo. Diferența în întâmpinarea acestor impedimente dintre diferite cazuri, însă, o reprezintă modul de de-păşire a lor. Ne referim la faptul că Irlanda de Nord a reușit să treacă peste aceste aspecte cu ajuto-rul mediatorilor externi, astfel ajungând la o situație pașnică astăzi, pe când în același timp Kosovo nu a putut devansa problemele interne astfel participând și azi la un process de mediere prelungit.

Complexitatea procedurii de mediere a absorbit și cazul Republicii Moldova. În scopul aplanării conflictului transnistrian de-a lungul

timpului, procesul de mediere întreprins a suferit diverse schimbări, atât în formatele de negocieri, cât şi în poziţia propriu-zisă a Moldovei faţă de diferend. La început, în ultimul deceniu al secolului XX, şefii statelor mediatoare din cadrul procesului de reglementare paşnică a problemei transnistriene îşi manifestau intenţia de a activiza, în comun cu OSCE, eforturile de mediere şi confirmau disponibilitatea statelor Federaţia Rusă şi Ucraina de a fi garanţi ai respectării prevederilor statutului special, definit prin documentele de rigoare, al Transnistriei, drept parte componentă a statutului unitar şi indivizibil Republica Moldova [2, p. 178].

Cu timpul însă, din cauza inegalităţii actorilor participanţi la proces conform dispoziţiilor Memorandumului din 1997 [3], a prevederilor Memorandumului Kozak din 2003 de staţionare a trupelor ruseşti pe teritoriul Moldovei pe un termen de 15 ani, din cauza distribuirii locurilor în Parlament conform aceluiaşi document [4], din cauza interzicerii importului rusesc de vinuri moldoveneşti din 2006 medierea în cazul conflictului transnistrian a stagnat timp de aproape 6 ani.

Eforturi depuse în aplanarea conflictului pe parcursul a cca 25 de ani s-au constatat, însă mereu am întâlnit impedimente care nu au permis soluționarea acestuia. De cele mai multe ori, dificultățile în reglementare au survenit din cauza atitudinii ostile, neindulgente, chiar şi arogante a unor părți implicate în proces. În acest mod, avem astăzi un proces tergiversat, care nicidecum nu a soluționat conflictul de fond în nici orundă desfăşurată.

Astfel survine necesitatea examinării realităților şi perspectivelor de reglementare a conflictului transnistrian prin mediere, deoarece datorită avantajelor procedurii şi faptului că în acest diferend deja există mediatori, procesul de mediere promite a fi unul încununat cu succes.

Schimbările necesitate de actualul format de negocieri parvin în urma ineficienței demonstrate de către acesta şi datorită perspectivei pe care o ilustrează un potențial format „3”, în care Republica Moldova şi Transnistria ar fi părți, iar OSCE mediator. În acest context, părțile ar beneficia de statutul egal propus de procedura medierii şi de asigurarea unei echități în soluția finală.

Rolul potenţial pe care OSCE îl poate juca în soluționarea mai grabnică a conflictului transnistrian ţine de instalarea unui mandat clar şi statut legal unic de observare şi mediere a situației, în calitate de

singur mediator general, cu misiuni civile şi de poliţie în vederea democratizării regiunii transnistriene şi reintegrarea ei după finalizarea procesului de mediere.

Analizând procesul de mediere din diverse perspective, am constatat că medierea este o metodă de soluționare a conflictelor pașnică, care pune părțile participante pe picior de egalitate, deschisă spre alegerea unei soluții convenabile ambelor părți, față o soluție care ar putea fi impusă de o instanță de judecată, totodată nefiind foarte costisitoare și cu o probabilitate mare de succes.

Referinţe:

1. BERCOVITCH, J., FRETTER, J. *Ghid regional al conflictului internaţional şi managementul. Din 1945 până în 2003.* Bucureşti: All, 2004. 400 p.
2. SOLOMON, C., GUMENIUC, A. Conflictul transnistrean şi procesul de negocieri în formatul „5+2". În: MOLDOSCOPIE (Probleme de analiză politică), nr.3 (XLII), 2008, p. 174-185.
3. *Memorandumul privind principiile normalizării relaţiilor dintre Republica Moldova şi Transnistria.* [Accesat 18.04.17] Disponibil pe internet: http://customs.gospmr.org/wp-content/uploads/2015/03/moscow_memorandum_rus.pdf
4. *„Меморандум Козака": Российский план объединения Молдовы и Приднестровья*. [Accesat 22.04.17] Disponibil pe internet: https://regnum.ru/news/458547.html
5. ШМЕЛЕВ, А. Политическая медиация как способ разрешения международных и внутригосударственных конфликтов. В: Вестник восстановительной юстиции, 2013, № 10. с. 24-30.

ALEGERILE DIRECTE PENTRU FUNCȚIA DE PREȘEDINTE AL REPUBLICII MOLDOVA: RETROSPECTIVE ȘI PERSPECTIVE

Ana ȘTEFANIUC (MARIAN), Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

The elections are the most efficient and democratic means of representation all citizens in the institutions of government, through which take place transmission of the public power by the netion to its representatives. In fact, the elections for the position of President of the Republic of Moldova constitute a means of selecting the people who will lead

the nation, therefore they must be organized and unfolded correctly. The direct election of the President of the Republic of Moldova is an actual theme. The radical change of the President's voting has sparked various reactions among the population and their organization and deployment has been a challenge for all the subjects involved in this process.

Organizarea și conducerea societății are loc prin constituirea unui sistem democratic de guvernare. Istoria și practica civilizației demonstrează că fiecare societate presupune o conducere cu putere legală, respectiv este nevoie de un reglator al vieții publice, al raporturilor dintre membrii societății, al conducerii lor și al interacțiunii în sfera relațiilor sociale pentru satisfacerea intereselor comune.

Tema alegerilor o considerăm a fi una actuală și nu din cauza că în anul 2016 au avut loc alegeri prezidențiale, dar și datorită faptului că alegerile reprezintă cel mai eficient și democratic mijloc de reprezentare a tuturor cetățenilor în instituțiile guvernării, prin care are loc transmiterea de către popor a puterii publice către reprezentanții săi. Voința poporului constituie baza puterii de stat și această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

Un stat de drept este de neconceput fără respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, fără supremația legii și un sistem democratic care poate fi asigurat, în primul rând, prin desfășurarea alegerilor conform anumitor standarde și în corespundere cu anumite principii democratice. Astfel, unul din drepturile și libertățile fundamentale ale omului este dreptul de a alege și de a fi ales consfințit în art. 38 din Constituția Republicii Moldova. Suntem fermi convinși că pe tot parcursul procesului electoral trebuie să fie asigurată aplicarea legii și să domine principiile de onestitate și transparență.

În condițiile actuale, alegerea directă a Președintelui Republicii Moldova este o temă la ordinea zilei. Schimbarea radicală, dar necesară a modalității de votare a Președintelui a stârnit diverse reacții în rândurile populației, iar organizarea și desfășurarea acestora a reprezentat o provocare pentru toți subiecții implicați în acest proces.

Cu siguranță, scrutinul prezidențial din 2016 a trezit un interes sporit din partea opiniei publice și acest scrutin va continua să fie un subiect de studiu. Cert este faptul că, fără reguli de drept precise,

alegerile sunt de neconceput, aceasta se referă atât la principiile fundamentale ale dreptului electoral, care sunt consfinţite în tratatele internaţionale, cât şi în Constituţie – până la reguli de detaliu vizavi de procedura de vot sau administrarea alegerilor. Alegerea şefului statului este o procedură indispensabilă statului de drept. Orice colectivitate are şi trebuie să aibă în fruntea sa un şef.

Alegerea şefului statului prin vot universal este o consecinţă a adâncirii democratismului vieţii politice, dar şi o măsură de asigurare a echilibrului între executiv şi legislativ. Alegerea şefului statului prin vot universal îi conferă acestuia o autoritate sporită şi respect, care pot fi materializate prin atribuţii şi prerogative. O asemenea situaţie întâlnim în România, Rusia, Franţa, Italia etc. Alegerile populare conferă o mai mare legitimitate democratică unui preşedinte, decât un conducător ales de către un organ legislativ. Desemnarea preşedintelui prin vot direct determină cu mai multă precizie preferinţele politice ale cetăţenilor. Mandatul direct al unui preşedinte îl face mult mai responsabil faţă de cetăţeni. După cum arată datele publicate ale ultimului sondaj, 92,5% din populaţia Republicii Moldova se pronunţă pentru alegeri directe (sondaj efectuat de „Intelect Group" în martie 2017). Alegerea directă a Preşedintelui este cea mai răspândită modalitate de alegere a şefului statului; potrivit unui studiu efectuat asupra sistemelor electorale din 233 de state, în 37,7% Preşedintele este ales prin vot direct (Preşedintele este ales de Parlament în 14,1%). Preşedintele este ales direct de popor în majoritatra statelor europene (Austria, Belarus, Bosnia şi Herţegovina, Bulgaria, Cipru, Finlanda, Franţa, Irlanda, Lituania, Macedonia, Polonia, Portugalia, România, Rusia, Serbia, Slovenia etc.).

Alegerile prezidenţiale reprezintă acea formă de alegeri, care au loc într-o singură zi, pe întreg teritoriul ţării şi se caracterizează prin acţiunea de desemnare a Preşedintelui ţării. O definiţie exactă nu găsim nici în Dicţionarul explicativ, nici în Codul Electoral. Prevederile capitolului I, ediţia 2016, propun noţiunea generală de *alegeri*, în cazul în care nu se face vreo specificare, cuprinde şi alegerile pentru funcţia de Preşedinte al Republicii Moldova. Această noţiune vizează acţiunile cetăţenilor, partidelor şi altor organizaţii social-politice, blocurilor electorale, organelor electorale şi altor organe de stat, orientate spre întocmirea listelor electorale, desemna-

rea și înregistrarea candidaților, efectuarea agitației electorale, votarea și constatarea rezultatelor votării, precum și alte acțiuni electorale.

În perioada 1991-2000, șeful statului era ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani. Începând cu anul 2000, procedura de alegere a Președintelui Republicii Moldova a fost modificată de către Parlament. Astfel, alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova se considerau validate, dacă candidatul a acumulat cel puțin trei cincimi din voturile deputaților aleși. Dacă niciun candidat nu atingea cota de 3/5, se trecea la turul doi în care se confruntau doi contracandidați ce au acumulat cel mai mare număr de voturi în primul tur. Dacă nici în turul doi cota nu era atinsă, se desfășurau alegeri repetate. Dacă nici după alegerile repetate Președintele nu era ales, Președintele în funcție dizolvă Parlamentul și stabilește data alegerii noului Parlament. Prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 7 din 4 martie 2016 privind controlul constituționalității unor prevederi ale Legii nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Costituției Republicii Moldova (modul de alegere a Președintelui) (Sesizarea nr. 48b/2015), s-a revenit la alegerea Președintelui prin vot direct de către cetățeni. În aceste condiții, Legea cu privire la alegerea Președintelui Republicii Moldova a fost declarată neconstituțională și a revigorat prevederile Codului electoral privind alegerea Președintelui prin vot direct de către cetățeni.

Primele alegeri prezidențiale directe din ultimii 20 de ani care au avut loc la 30 octombrie 2016 și, respectiv, 13 noiembrie 2016 le-a oferit cetățenilor oportunități ample de a-și exprima preferințele pentru alegerea unui nou șef al statului. În această perioadă de 20 de ani, au survenit multiple schimbări atât în raporturile sociale, cât și la reglementările juridice naționale, pornind de la angajamentele internaționale ale Republicii Moldova privind organizarea alegerilor libere și corecte. Evident că toate aceste schimbări au dus la noi provocări pentru toți actorii implicați în acest proces.

Bibliografie:

1. Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 1 din 12.08.1994.
2. Codul electoral al Republicii Moldova din 21.11.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 81 din 08.12.1997.

3. Hotărârea Curții Constituționale nr.7 privind controlul constituționalității unor prevederi ale Legii nr. 1115-XIV din 5 iulie 2000 cu privire la modificarea și completarea Constituției Republicii Moldova (modul de alegere a Președintelui) (Sesizarea nr. 48b/2015) din 04.03.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 59-67 din 18.03.2016.
4. CÂRNAȚ, T. *Drept constituțional.* Ed. a 2-a (revizuită și adăugată). Chișinău: "Print-Caro" SRL, 2010, 512 p.
5. GORIUC, S. Considerațiuni generale cu privire la evoluția instituției șefului de stat. În: *Administrarea Publică*, 2014, nr. 3, p. 30-35.
6. *Raportul Comisiei Electorale Centrale cu privire la rezultatele alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova din 30 octombrie 2016.* Chișinău, 2016. 63 p.

ROLUL PROTOCOLULUI ŞI CEREMONIALULUI DIPLOMATIC ÎN REALIZAREA CADRULUI JURIDIC INTERNAȚIONAL: IMPLICAȚII PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

Cristina BAHNARU, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

This article analyzes the current significance of diplomatic protocol and ceremonial in the achievement of the international legal framework. Implementing various activities of the foreign diplomatic service each state follows certain traditions, conventions and rules. Diplomatic protocol is an important tool to implement the basic principles of foreign policy. Diplomatic activity of Republic of Moldova is based on the compliance with generally accepted protocol principles of label and international courtesy.

Activitatea diplomatică ocupă, în prezent, un loc primordial în evoluţia şi dezvoltarea politico-economică a actorilor internaţionali, iată de ce protocolului îi revine o misiune foarte importantă în acest sens, de a se afla, în special, în slujba egalităţii dintre naţiuni şi a relaţiilor pe care reprezentanţii acestora le întreţin între ei. Protocolul și ceremonialul diplomatic apare în diplomaţia modernă, ca un instrument de stabilire și de întreținere a bunelor relaţii dintre state şi dintre alți subiecți ai dreptului internaţional, în scopul realizării obiectivelor politicii externe prin mijloace paşnice. Inițial, instituţionalizarea activităţilor de protocol s-a manifestat prin

desemnarea unor persoane anume care să se ocupe de organizarea ceremoniilor şi mai apoi de codificarea normelor de protocol. Ceremoniile, normele de comportament în societate şi familie, eticheta, percepțiile morale elaborate de Confucius au rămas în vigoare de-a lungul secolelor, până în epoca modernă [1, p. 10].

Protocolul şi ceremonialul diplomatic participă nu doar la buna desfăşurare a manifestărilor externe ale unui stat, ci, în mod special, la calitatea relaţiilor acestuia cu alte state străine, prin crearea unui mediu propice colaborării. Referindu-se la acest lucru, academicianul Mircea Maliţa apreciază că protocolul şi ceremonialul „pot fi considerate ca veritabile „barometre" ce indică starea relaţiilor între state" [2, p. 49].

Participanții la raporturile juridice internaționale se conformează principiilor fundamentale ale dreptului internațional, care au fost consfințite în cele mai importante documente universale ale contemporanietății, ce îi accentuează şi mai mult caracterul juridic, devenind obligatorii pentru întreaga comunitate internațională [3, p. 61]. La etapa actuală, activitatea misiunilor diplomatice şi a celor consulare se manifestă în baza unor reglementări juridice internaţionale, inițial obligatorii, general-acceptate, ce sunt stabilite de următoarele acte juridice internaționale:

1. Regulamentul de la Viena cu privire la rangurile agenţilor diplomatici din 19 martie 1815, ce reprezintă prima convenție de reglementare a activităţii diplomatice. Acest act a fost, ulterior, completat cu un Protocol de la Aix-la-Chapelle cu privire la clasificarea agenţilor diplomatici din 21 noiembrie 1818;

2. Convenţia de la Havana cu privire la agenţii diplomatici din 20 februarie 1928 [4, p. 67-71], ce face referință la agenţii diplomatici ordinari şi la cei extraordinari;

3. Convenţia de la Viena din 18 aprilie 1961 constituie un pas extrem de important în procesul de codificare a normelor de drept internaţional care fuseseră anterior general-acceptate de către actorii internaționali;

4. Convenţia cu privire la misiunile speciale din 1969, a fost adoptată în consecința faptului că CV-1961 nu reglementa relaţiile interstatale în domeniul diplomaţiei ad-hoc şi reprezentării statelor în organizaţiile internaţionale. Convenţia din 1969 stabileşte statutul

juridic al misiunii speciale şi al membrilor ei, condiţiile de trimitere, sarcinile şi atribuţiile, organizarea şi personalul etc.;

5. Convenţia de la Viena din 1975 cu privire la reprezentarea statelor în relaţiile lor cu organizaţiile internaţionale cu caracter universal.

6. Convenţia cu privire la imunităţile şi privilegiile Naţiunilor Unite, adoptată la 13 februarie 1946, conferă ONU calitatea de persoană juridică internaţională.

Este observabil faptul că guvernele acordă o mare atenție pregătirii acţiunilor internaţionale, primirii unui şef de stat, a unui ministru, a unui ambasador, semnării sau negocierii unui tratat, celebrării unui eveniment de interes comun sau reuşitei unei reuniuni/conferințe regionale sau internaţionale [5, p. 144]. Toate aceste manifestaţii se organizează, desfăşoară şi se soluţionează datorită ajutorului acelor norme de protocol şi ceremonial diplomatic predominante în viaţa diplomatică.

Protocolul diplomatic concretizează normele de drept internaţional referitoare la imunităţile şi privilegiile diplomatice, prerogative fără de care ar fi aproape imposibilă activitatea peste hotare a reprezentanţilor permanenţi sau temporari ai statelor, deoarece în lipsa acestora, aceştia nu şi-ar putea îndeplini misiunea. În contact direct cu principiul egalităţii tuturor naţiunilor este ordinea de precădere a reprezentanţilor statelor. Protocolul stabileşte ansamblul de reguli şi norme în materie de ceremonial, pentru manifestările oficiale, el fiind considerat şi „codul politeţii internaţionale” [6].

Interdependența teoretică și funcțională dintre normele de protocol diplomatic şi normele juridice internaţionale se rezumă la următoarele aspecte: atât normele de drept internațional, cât și cele protocolare au valoare juridică; normele de protocol și ceremonial diplomatic pun în aplicare principiile de drept internațional; ambele tipuri de norme sunt vitale în desfășurarea relațiilor internaționale; formalitățile, imunitățile și privilegiile sunt parte componentă a protocolului diplomatic și, totodată acestea țin de cadrul juridic internațional, prin faptul că sunt stabilite și menționate în Convențiile de la Viena din 1961 și 1963, Legislația internă; protocolul diplomatic, desfășurat în conformitate cu normele juridice internaționale devine un stabilizator al politicii externe al unui sau altui stat; prin încălcarea regulilor și normelor de protocol se deteriorează calitatea raporturilor oficiale etc.

Devenind subiect al dreptului internaţional în 1991, Republica Moldova şi-a demarat procesul de stabilire a relaţiilor diplomatice cu alţi subiecţi ai dreptului internaţional, iar în consecinţă crearea misiunilor sale diplomatice permanente peste hotare. Aidoma altor state ale CSI, RM şi-a concentrat activitatea diplomatică în statele europene, înfiinţând misiuni diplomatice la Paris, Bruxelles, Roma, Londra, Viena, Budapesta, Varşovia, Bucureşti, Sofia; a înfiinţat şi reprezentanţe permanente pe lângă Consiliul Europei (Strasbourg), Uniunea Europeană şi OSCE (Viena) [7, p. 167].

Prin urmare, baza juridică a serviciului diplomatic este *Constituţia Republicii Moldova adoptată la 29.04.1994*; *Legea cu privirea la serviciul diplomatic al Republicii Moldova din 27 decembrie 2001*, tratatele international, cum ar fi: în primul rând, *Convenţia cu privire la relaţiile diplomatice din 18 aprilie 1961* şi *Convenţia de la Viena privind relaţiile consulare din 24 aprilie 1963*, precum şi alte acte juridice internaţionale.

Toate cele menţionate supra, permit a concluziona că rolul protocolului diplomatic contemporan constă în menţinerea unui echilibru în relaţiile interstatale, astfel încât, în doctrina de drept internaţional, protocolul diplomatic apare ca o dirijare, prin intermediul organelor reprezentative şi prin mijloace paşnice, a relaţiilor externe ale unui subiect cu oricare alt subiect de drept internaţional.

În ceea ce privește Republica Moldova, practica sa protocolară este bazată pe respectarea principiilor protocolare general-acceptate de etichetă și curtoazie internațională și pe respectarea prevederilor cadrului juridic internațional. Iar acest indicator explică activitatea diplomatică a RM, precum și perspectiva sa de a respecta prevederile convențiilor și tratatelor la care este parte și de a menține relații de prietenie cu toate statele lumii, în vederea dezvoltării sale economice. Normele de drept internațional care stabilesc activitatea diplomatică sunt fixate în acorduri și tratate bilaterale, cât și în convențiile internaționale De aici, se desprinde ideea că aceste acte juridice internaționale reprezintă o încercare de codificare a funcțiilor misiunilor diplomatice, statutul juridic al acestora, drepturile, obligațiunile, privilegiile, facilitățile și imunitățile diplomatice.

Referințe:

1. BURIAN, A. *Drept internațional public*. Ed. a 4-a, rev. și adăug. Chișinău: Elena V.I., 2012. 636 p.

2. BURIAN, A. *Introducere în practica diplomatică şi procedura internaţională*. Ed. a II-a, rev. şi adăug. Chişinău: CEP USM, 2008. 464 p.
3. CĂRBUNE, R. *Apariţia şi evoluţia etichetei diplomatice*. [Accesat 22.06.2017] Disponibil pe Internet: https://radjcarbune.wordpress.com/-2016/03/14/aparitia-si-evolutia-etichetei-diplomatice/
4. EJOVA, C., EJOV, A., FRUNZĂ, V. Serviciul de protocol diplomatic. În: *Serviciul diplomatic: teorie şi practică*: *Suport de curs.* Coord. V. TEOSA, Gr. VASILESCU, E. CIOBU. Chişinău: CEP USM, 2011, p. 98-112.
5. MALIŢA, M. *Diplomaţia*. Bucureşti: Ed. Didactică şi Pedagogică, 1975, p. 493.
6. MANCIUR, E. *Protocol instituţional*. Bucureşti: Comunicare.ro, 2003. 178 p.
7. TĂRÂŢĂ, O. Protocol şi ceremonial diplomatic: istorie si actualitate. În: *Revista naţională de drept*, 2005, nr.3, p.144.
8. БЛИЩЕНКО, И.П. *Дипломатическое право*. 2-е издание, исправленное и дополненное, Москва: Высшая школа, 1990, с. 67-71.

PRACTICA PROTOCOLULUI ŞI CEREMONIALULUI DIPLOMATIC ÎN ORGANIZAREA MANIFESTĂRILOR CU CARACTER OFICIAL (Cazul Republicii Moldova)

Anastasia SOROCATÎI, Facultatea de Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Administrative

The permanent evolution of the world determine that states can not be isolated from each other, as a result, their relationship became indispensable and states can not survive with no interaction between them. In general, the communication between states was supposed to strict rigors, which would make interstate relations more efficient and become a viable motor in the promotion of own interests, in accordance with its activity on international arena, especially, analyzing the case of Republic of Moldova.

Interesul naţional şi politica externă, în mare parte, depind de eficienţa protocolului şi a ceremonialului diplomatic care a avut un progres considerabil odată cu creşterea numărului de state şi intensificarea relaţiilor dintre acestea. Protocolul şi ceremonialul diplomatic, în principiu, determină imaginea statului pe arena internaţională, iar acest lucru se manifestă prin intermediul participării

oficialităților în cadrul diverselor ceremonii ce au loc la nivel internațional.

Datorită transformărilor și schimbărilor la nivel politic, social și economic în domeniul relațiilor internaționale, au apărut o serie de cercetări asupra abordării importanței protocolului și ceremonialului diplomatic, ca cercetările realizate de către autorii occidentali: J.Serres, G.Wood, H.Nicholson, L.Dussault; autorii din spațiul postsovietic: A.Borunkov, F.Molochkov, V.Ulahovici, V.Egorov, P.Lyadov, O.Sagaydak, V.Semenov; autorii români: M.Malița, E.Manciur, A.Berciu-Drăghicescu, I.Petre, O.Iucu, iar printre cercetătorii autohtoni s-au remarcat: A.Burian, O.Tărîță, V.Rotaru, C.Ejov, care au venit cu anumite abordări, recomandări eficiente, perspective și dimensiuni de dezvoltare privind importanța protocolului și ceremonialului diplomatic, atât pentru toate statele lumii, cât și pentru Republica Moldova.

Protocolul este în drept să stabilească ierarhia, disciplina și reglementarea relațiilor internaționale, acesta fiind o categorie istorică, iar caracterul internațional al acestuia, adică respectarea normelor, duce la procesul de interacțiune între state, care la rândul său este un lucru obligatoriu. Ceremonialul diplomatic ține de regulile cu privire la desfășurare a unor activități oficiale și de nivel înalt, reguli ce țin de comunicare între oficiali.

În viziunea cercetătorului francez, J. Serres, acesta explică protocolul ca fiind „un ansamblu de reguli de codificare care domină ceremonialul” [1]. O ceremonie nu poate fi desfășurată fără a nu cunoaște anumite rigori de organizare a acesteia, iar protocolul reprezintă baza de executare a unei ceremonii. Protocolul și ceremonialul diplomatic pot fi considerate a fi „barometre” ce indică starea raporturilor dintre state [2]. Acest lucru ne permite să determinăm evoluția relațiilor interstatale și etapa la care aceste relații au ajuns, dar și perspectivele de dezvoltare; în principiu, misiunea protocolului de a codifica și introduce în practică regulile care guvernează ceremonialul [3]. Normele protocolare determină, în mare parte, faptul că statele se conduc după anumite principii, ce cuprind în sine curtoazia internațională dintre acestea și, nu în ultimul rând, respectând aceste norme în baza cărora are loc desfășurarea ceremoniilor oficiale, întrunirilor, demonstrând clar atitudinea unui stat față de alt stat și menirea acestora privind stabilirea relațiilor diplomatice.

Statele sunt diferite, mai ales din aspect cultural, iar în baza unui asemenea aspect se poate determina clar semnificația normelor de protocol și, ceremonial pentru acestea. Există instituții de bază responsabile pentru respectarea și întrebuințarea normelor protocolare și desfășurarea în baza acestora a manifestărilor cu caracter oficial și nu în ultimul rând, eficiența acestora în ceea ce privește cooperarea cu alte state [4]. În baza culturii unui stat, oricare ar fi el și oricare ar fi sistemul politic al acestuia, protocolul, bunele maniere diferă complet. Diversitatea de state în lume permite sesizarea diversității totale a normelor protocolare fundamentate în state, drept exemplu discrepanța majoră între statele europene și cele arabe [5].

Cazul Republicii Moldova cercetat a determinat faptul că acest stat tânăr are tendințe spre a eficientiza activitatea protocolară, măcar că aceasta, în prezent, se află la un nivel destul de înalt, dat fiind faptul că acest stat nu dispune de un istoric favorabil și tradiții protocolare moștenite. Pregătirea ceremoniilor oficiale, întrunirilor, reuniunilor, celebrării unui eveniment, semnarea unui acord etc, demonstrează clar stadiul relațiilor existente dintre Republica Moldova și alte state, perspectiva de dezvoltare a acestora încontinuu, înlăturând gafele protocolare [6]. În prezent, vectorul unui asemenea domeniu special s-a schimbat și anume prin faptul că are loc o calificare mult mai înaltă a personalului diplomatic, ceea ce semnifică și o seriozitate enormă a instituțiilor statale pentru relațiile externe ale Republicii Moldova.

Ca recomandări relevante cu privire la noile dimensiuni ale activității protocolare ale Republicii Moldova sunt:

– instituirea unei Academii Diplomatice de rang înalt, în cadrul căreia se va garanta o atenție deosebită protocolului, ceremonialului și eticii diplomatice;

– prestarea unor cursuri de perfecționare pentru studenții absolvenți ai facultăților de relații internaționale referitor la activitatea protocolară în diverse instituții statale;

– crearea unei instituții responsabile, specializată și eficientă în organizarea ceremoniilor oficiale în Republica Moldova pentru crearea unei imagini favorabile a statului nostru în timpul desfășurării acestora;

– crearea unui grup de persoane din cadrul instituției menționate anterior pentru a garanta un discurs coerent oficialităților

moldovenești în discuțiile cu alți reprezentanți pentru a nu ataca neutralitatea țării noastre (gafele protocolare);

– pregătirea mult mai eficientă a delegațiilor moldovenești la participarea acestora în cadrul congreselor și conferințelor internaționale;

– elaborarea protocolului special al Republicii Moldova, ce ține în special de tradițiile noastre și necesitatea respectării acestora de către străinii care vin în vizită.

Republica Moldova este una din puținele state care respectă normele protocolare, dar care din cauza lipsei unei tradiții protocolare și a unui fundament rigid și a lipsei de experiență în domeniul dat, se identifică numeroase greșeli protocolare în organizarea manifestărilor oficiale. Pe lângă toate cele explicate anterior, ar fi important de a analiza mulțimea aspectelor ce reprezintă a fi goluri totale de etică în comportament și reprezentare a țării noastre în străinătate de șefii de stat, reprezentanți diplomatici sau situații în care reprezentanții străini nu au grijă să respecte normele protocolare fundamentate de statul nostru.

Referințe:

1. SERRES, J. *Manuel pratique de protocol.* Paris: de la Bivre, 1992. 557 p.
2. MALIȚA, M. *Diplomația, școli și instituții.* București: Editura Didactică și Pedagocică, 1973. 577 p.
3. BURIAN, A. Introducere în practica diplomatică și procedura internațională. Ediția a II-a (revăzută și adăugită). Chișinău: Cartier, 2008. 228 p.
4. Об утверждении Положения Управления протокола Президента Российской Федерации [accesat 24.04.2017] Disponibil pe Internet: http://pravo.gov.ru/proxy/ips/?docbody=&nd=102148606&rdk=&backlink=1
5. Codul bunelor maniere la arabi. În: *Bunele maniere*, 2012. [accesat 15.04.2017] Disponibil pe Internet: https://bunele-maniere.com-/2012/11/15/codul-bunelor-maniere-la-arabi/
6. PRIMAC, A. *Incident la summit-ul de la Minsk: Vladimir Putin și Nicolae Timofti au avut un schimb dur de replici.* [accesat 21.03.2017] Disponibil pe Internet: http://www.mediafax.ro/externe/incident-la-summitul-de-la-minsk-vladimir-putin-si-nicolae-timofti-au-avut-un-schimb-dur-de-replici-presa-relateaza-ca-au-fost-aproape-de-a-se-lua-la-bataie-video-13376929.

Recomandat
Veronica ROTARU, dr., prof. univ.

FLUXURI DE MIGRAŢIE DIN ORIENTUL MIJLOCIU CA RISC ASUPRA SECURITĂŢII UNIUNII EUROPENE: IMPLICAŢII PENTRU REPUBLICA MOLDOVA

Cristina VORONEANU, Facultatea de Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Administrative

The paper represents a theoretical and empirical analysis of the migration flows from the Middle East as a risk to the security of the EU and the Republic of Moldova. The research consists of two compartments: the theoretical-scientific analysis and the practical study through which the author determines the main security risks caused by the migration from Middle East and potential solutions.

Situat la confluenţa dintre spaţiul european, asiatic şi cel african, Orientul Mijlociu reprezintă una dintre cele mai instabile regiuni din punct de vedere politic, economic, sociocultural şi religios. Totalitatea diferenţelor conceptuale şi intereselor geopolitice care se atestă în Orientul Mijlociu au constituit din acest teritoriu un focar de conflicte ce pune în pericol securitatea şi stabilitatea comunităţii internaţionale. Pericolul pe care îl reprezintă instabilitatea Orientului Mijlociu a devenit pregnant odată cu declanşarea conflictului sirian care a cauzat un flux de migraţie fără precedent ce riscă să submineze unitatea continentului european.

Amploarea fluxului migranţilor (refugiaţi, persoane care solicită protecţie umanitară sau azil, migranţi economici etc.) din Orientul Mijlociu stabiliţi în Uniunea Europeană până în mai 2017 depăşeşte 1,4 mil. de persoane. Comisia Europeană estima într-o prognoză economică publicată în 2015 că numărul migranţilor din Orientul Mijlociu va spori până la 3 mil. Numărul impunător al migranţilor, diferenţele conceptual-ideologice, religioase şi culturale dintre populaţia locală şi migranţi, necesitatea integrării social-economice a migranţilor şi ascensiunea terorismului în Uniunea Europeană a determinat asocierea migranţilor cu o serie de riscuri la adresa securităţii şi stabilităţii comunităţii europene: fragmentarea politică a Uniunii Europene, creşterea gradului de criminalitate, islamizarea continentului european, instabilitatea economică etc. Din aceste considerente, devine actuală şi importantă studierea, atât teoretico-

conceptuală, cât şi empirică, a fluxurilor de migraţie din Orientul Mijlociu ca risc asupra securităţii Uniunii Europene la etapa actuală.

Migraţia internaţională a constituit de la primele sale manifestări un mijloc de transformări sociale şi politice, generând dezbateri privind riscurile pe care le prezintă pentru integritatea şi suveranitatea statală, menţinerea status quo-ului comunitar şi a armoniei sociale. Directorul executiv Khalid Koser a Fondului Global pentru Implicare Comunitară şi Rezilienţă (Global Community Engagement and Resilience Fund), care dispune de o vastă expertiză în migraţia internaţională, refugiaţi, azil şi strămutare, subliniază că *„securizarea migranţilor sau a migraţiei nu constituie un fenomen nou: Cetăţenii germani rezidenţi în Marea Britanie erau reţinuţi în timpul celui de-al doilea război mondial pe motiv că ar fi putut partizani, în timp ce diaspora kurdă şi cea algeriană au fost asociate cu atacuri teroriste în Europa de Vest în anii 1970 şi 1980. Dar percepţia migraţiei ca o ameninţare la adresa securităţii naţionale a sporit, cu siguranţă, în ultimii ani, parţial deoarece agenda de securitate a devenit mai răspândită în multe aspecte ale politicii şi, parţial, ca răspuns la creşterea rapidă a numărului de migranţi internaţionali”*.

Respectiv, în decursul a mai puţin de cinci ani, Uniunea Europeană a trebuit să asimileze 1,4 mil. de migranţi şi să asigure integrarea acestora în societate, evitând simultan confruntările dintre noi-veniţi şi populaţia locală care dispun de culturi, credinţe religioase şi opţiuni politice distincte. Atacurile teroriste frecvente, acţiunile criminale şi de huliganism a unor migranţi au amplificat tensiunile dintre populaţia locală şi migranţi, creând o atmosferă de neîncredere şi constantă nesiguranţă. Conform eurobarometrului din noiembrie 2015, valul migraţionist din Orientul Mijlociu este perceput de către populaţia europeană ca cea mai mare îngrijorare pentru comunitatea europeană, urmată de către pericolul terorismului.

Până şi în Republica Moldova, o ţară periferică a Uniunii Europene, cu mai puţin de 400 de migranţi din Orientul Mijlociu, care nu constituie o destinaţie atractivă pentru aceştia, fluxul migraţionist cu care se confruntă Uniunea Europeană reprezintă o preocupare majoră, devenind un subiect intens mediatizat şi dezbătut în campania prezidenţială din toamna anului 2016. Potenţialele implicaţii pentru Republica Moldova au fost examinate prin intermediul unui studiu

comparativ sub aspect cronologic şi regional. Datele au fost colectate printr-un sondaj de opinie realizat la distanţă de un an, respectiv februarie 2016 şi februarie 2017, a câte 100 de respondenţi în fiecare an. În februarie 2017, sondajul a fost extins să cuprindă şi cetăţenii şi/sau rezidenţii Uniunii Europene de unde s-au colectat 50 de răspunsuri.

Sondajele realizate şi datele studiate relevă că în rândul populaţiei Republicii Moldova, precum în cazul Uniunii Europene, persistă o atitudine ostilă şi reticentă faţă de migranţi. Spre deosebire de cetăţenii Uniunii Europene, atitudinea negativă faţă de migranţi se regăseşte în Republica Moldova într-un procentaj mai sporit, inclusiv în rândul populaţiei tinere. În pofida faptului că respondenţii tineri chestionaţi se declară ca având o atitudine pozitivă faţă de migranţi, atunci când sunt chestionaţi cu privire la încadrarea migranţilor în viaţa sociopolitică şi economică a Uniunii Europene şi nemijlocit a Republicii Moldova, respondenţii manifestă aceeaşi atitudine ca persoanele peste 35 de ani, declarând că nu doresc stabilirea migranţilor în statul lor de reşedinţă, iar jumătate dintre ei nici în Uniunea Europeană.

Studiul desfăşurat, ascensiunea subită a partidelor extremiste şi popularitatea retoricii xenofobe şi rasiste demonstrează că populaţia locală din statele europene şi statele periferice ale Uniunii Europene, precum Republica Moldova, nu este pregătită să asimileze culturi şi ideologii diametral opuse de către cele locale. Populaţia europeană, omogenă în mare parte, percepe infiltrarea în comunitatea sa a unei prezenţe atât de masive a reprezentanţilor altor culturi şi religii ca un pericol pentru propriile valori, cultură şi mod de viaţă.

Suprapunându-se cu perpetua luptă electorală, preocupările pentru securitate devin un mijloc de influenţă care exploatează potenţiale riscuri, indiferent de gradul lor de obiectivitate. În consecinţă, se promovează politici ineficiente care amplifică impactul problemelor existente şi se intensifică mijloacele de constrângere a autorităţilor asupra populaţiei. Pentru a asigura că politica statală de securitate nu devine un instrument de justificare a politicilor restrictive este necesar de analizat obiectiv riscurile pe care fenomenul migraţionist le generează pentru securitate.

În aceste circumstanţe precare, se profilează necesitatea unităţii europene. Statele Uniunii Europene pot răspunde provocării migraţio-

niste doar prin identificarea unei poziţii de compromis şi coordonarea eforturilor sale. Este necesar ca liderii europeni să renunţe la ambiţiile lor personale, să depăşească propriile ezitări şi să prezinte un front unit. După cum zicea cancelarul german Angela Merkel, acum mai mult ca niciodată este nevoie de o Europă unită.

Bibliografie:

1. Comisia Europeană. *Statistica cu privire la migraţie şi populaţia migrantă*. [Accesat 04. 03. 2017] Disponibil pe Internet http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_ population_ statistics.
2. European Commission. *Spring Eurobarometer: Citizens see immigration as top challenge tackle 2015* [Accesat 10.04.2016] Disponibil pe Internet http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5451_en.htm;
3. GUILD, E. *Security and Migration in the 21st Century*. London: Polity Press, 2009. 211 p.
4. Koser, K. *Când migraţia reprezintă o problemă de securitate?* 2011. [Accesat 24.04.2017]. Disponibil pe Internet https://www.brookings.-edu/opinions/when-is-migration-a-security-issue/;
5. VORONEANU, C. Fluxul de migraţie din Orientul Mijlociu în Republica Moldova: factori de risc. În: *Sesiunea naţională de comunicări ştiinţifice studenţeşti.* Ediţie dedicată aniversării a 70 de ani ai USM. Chişinău: CEP USM, 2016, p. 171-173.

INFLUENȚA MASS-MEDIEI ÎN FORMAREA IMAGINII STATULUI (Cazul Republicii Moldova)

Raisa TOFAN, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

The development of international relations depends largely on how international actors perceive each other. At the current stage of the international system, powerful states benefit from predominantly favorable images, while small actors encounter serious image problems. In this regard, the Republic of Moldova faces great difficulties in shaping its own national image and requires a responsible media system in order to promote the state both internally and globally.

Interacțiunea statelor în sistemul internațional contemporan este condiționată de modul în care acestea se percep reciproc, adică de

imaginea lor națională. O imagine de stat pozitivă facilitează dezvoltarea relațiilor politice, economice, culturale cu alte state și dezvoltă sentimentul de apartenență și coeziune socială în interiorul țării.

Mass-media reprezintă, în acest sens, instrumentul fundamental de creare a imaginii naționale prin influențarea comportamentului opiniei publice. Dintre cercetătorii occidentali un aport considerabil în cercetarea acestui subiect l-au adus: W. Lippmann, K. Boulding, J. Mercer, H. Morgenthau, S. Anholt. În spațiul post-sovietic s-au remarcat: E. Galumov, A. Pankruhin, I. Liabuhov, K. Teleghina; iar în arealul autohton: C. Ejov, A. Ejov, V. Saca, M. Coman, A. Gonța, etc. Acești cercetători au încercat să dezvolte aparatul categorial al temei de cercetare, dar și să elaboreze anumite recomandări practice.

Făcând o sinteză a opiniilor științifice referitoare la imaginea de stat, conchidem că aceasta este o percepție generală despre stat, care se formează, în primul rând, ca rezultat al politicii de informare direcționată, și în al doilea rând, sub influența factorilor naturali – istoria, cultura și cunoașterea poziției sale geografice, disponibilitatea resurselor și a altor factori obiectivi. Mass-media reprezintă un mediu de comunicare (precum ziarele, radioul, televiziunea), care este prevăzut să aibă acces la o masă de oameni, iar politica externă este politica promovată de o națiune în interacțiunea sa cu alte națiuni, prevăzută să realizeze interesele naționale. Aceste variabile influențează una asupra alteia și se află într-o relație de interdependență reciprocă.

Prin urmare, care este rolul mass-mediei în formarea imaginii statului? W.Lippmann determină că înțelegerea mesajelor de către receptori are loc prin intermediul procesului de „construire de imagini în mințile oamenilor” [1]. Anume acest proces i se atribuie mass-mediei ca mijloc de comunicare și de construire a imaginilor în percepția umană. Rolul mass-mediei în formarea imaginii statului este determinat de două dimensiuni: vizibilitatea (cât de vizibil e statul în ochii presei) și valența (este văzut pozitiv sau negativ) [2]. Conform acestor parametri de studiu, rezultă că statele mari și puternice capătă aproape întreaga acoperire în mass-media internațională, în timp ce circa 160 de state ale lumii sunt aproape ignorate de presa internațională [3]. Acest fapt este un obstacol pentru statele mici ca Republica Moldova în promovarea unei imagini pozitive și realizarea intereselor naționale.

Tehnologiile informaționale de influență asupra auditoriului străin au un rol determinant în crearea imaginii statului și difuzarea ei. Ne referim în primul rând la Internet, rețelele de socializare cele mai populare (Facebook, Twitter, V Kontacte, Qzone etc.), rețelele media internaționale (BBC, CNN, Al Jazeera, Russia Today, Euronews, Yahoo News etc.), care au reușit să confere atractivitate statului de care aparțin. O importanță sporită le revine astăzi și site-urilor oficiale ale statului și organelor de stat, care trebuie să fie fața acestuia. În cazul Republicii Moldova, site-ul official (www.moldova.md), deși este destul de atractiv, având imagini cu locuri pitorești, nu este bine întreținut, informația fiind învechită.

Imaginea Republicii Moldova peste hotare s-ar putea caracteriza prin cuvântul „vag". Ne confruntăm cu o problemă gravă a lipsei identității naționale. Lipsește o marcă și un brand național bine cunoscute. Deși avem personalități importante, acestea nu sunt cunoscute peste tot în lume. Calitatea guvernării și a liderilor politici este îndoielnică, iar furtul miliardului a prejudiciat imaginea statului peste tot în lume, ajungând pe primele pagini ale ziarelor cu renume, precum Huffington Post, New York Times etc. Turismul, deși există potențial, necesită mai multe eforturi și finanțe. Un obstacol nu mai puțin vizibil este și mentalitatea populației, care se pliază pe expresia „Capul plecat, sabia nu-l taie".

Conform unui studiu realizat de IMAS, principalele instituții în care moldovenii au încredere sunt biserica (85%), mass-media (66%) și primăria (60%) [4]. Așadar, este observabil rolul covârșitor pe care mass-media l-a căpătat în Republica Moldova, fiind utilizată ușor atât ca o armă de impunere a unor idei, cât și ca un mod de promovare a identității naționale și a imaginii de țară. Conform Raportului privind libertatea presei în lume al Freedom House din 2017, Republica Moldova are mass-media parțial liberă [5]. Rezultatul Barometrului de Opinie Publica 2017 indică - moldovenii se informează despre ultimele știri din televiziune, în special de la canale TV, precum: Prime (55%), Moldova 1 (40%), Jurnal TV(29%) [6]. De aici rezultă prezența sporită a propagandei rusești și dificultățile de promovare a propriei imagini pe fundalul celei dintâi.

Analizînd un șir de articole din ultimii 10 ani din presa străină (engleză, americană franceză), s-a dedus că în presa străină Republica

Moldova este prezentată ca un stat sărac, cu mari probleme la capitolul tranziție democratică și apare doar în momente excepționale. De aici și concluzia analistului O. Serebrean: „Republica Moldova este cea mai puţin cunoscută ţară din Europa ” [7]

Astfel, mass-media se dovedește a fi elementul vital de promovare a imaginii statului în lume. Republica Moldova are de lucrat în multe domenii pentru a-și promova o imagine de succes în lume. Printre acestea pot fi enumerate: consolidarea identității naționale; libertatea presei și educarea jurnaliștilor în spiritul patriotismului; instituirea imagologilor moldoveni pentru promovarea imaginii statului etc.

Principalele recomandări pentru promovarea imaginii naționale a Republicii Moldova sunt:

- Elaborarea Strategiei de comunicare a imaginii în exterior și a unui brand atractiv al statului;
- Site-uri oficiale bine întreținute și mai atractive;
- Reformarea sistemului mass-mediei și construirea unui Centru Național Media, care ar facilita comunicarea dintre presa națională și cea străină.
- Promovarea turismului moldovenesc.

Aflată sub incidența propagandei rusești, mass-media din Republica Moldova întâlnește nenumărate obstacole pentru a putea făuri statului o reputație frumoasă. Pentru a primi o acoperire pozitivă în mass-media străină, sunt necesare nu doar eforturi imagologice, dar și acțiuni concrete de reformare și democratizare a statului, mai ales în domeniul luptei cu corupția. În acest mod, guvernarea ar cîștiga încrederea structurilor internaționale și, mai important, a propriilor cetățeni.

Referințe:

1. LIPPMANN, W. *Public Opinion.* New York: Harcourt, Brace and Company, 1922. 427 p.
2. GONȚA, A. Mass-media ca instrument de imagine de tara. În: *Studia Unniversitatis: Științe sociale*. 2008, nr.4, p. 212-221.
3. ANHOLT, S. The media and national image. In: *Place Branding and Public Diplomacy*, 2009, vol. 5, no. 3, p. 169-179.
4. PETRUȚI, D., LEGCOBIT, A. *Libertatea de a fi liberi. Concluzii după 25 de ani.* IMAS, 2016. [accesat 05.12.2016] Disponibil pe Internet: http://imas.md/pic/uploaded/%5Bimas%5D%20libertatea%20de%20a%20fi%20liberi.pdf
5. Freedom of the Press 2017 [accesat 30.04.2017] Disponibil pe Internet: https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2017/moldova

6. *Barometrul Opiniei Publice*, aprilie 2017 [accesat 30.04.2017] Disponibil pe Internet: http://ipp.md/libview.php?l=ro&idc=156&id=820&parent=0
7. BUȘCANEANU, S. *Imaginea statului Republica Moldova ca factor al integrării in Uniunea Europeană*. [accesat 30.04.2017] Disponibil pe Internet: http://www.ipp.md/libview.php?l=ro&idc=167&id=494.

Recomandat
Cristina MORARI, lect. univ.

FACTORUL ISLAMIC ÎN TERORISMUL INTERNAȚIONAL CONTEMPORAN ÎN SPAȚIUL EUROPEAN
Repercusiuni pentru Republica Moldova

Arcadie CONDURACHI, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

The main goal of this article is to thoroughly analyze the security threats of Islamic terrorism in Europe. The author emphasizes on the continuously growing danger posed by radicalized and auto-radicalized sympathizers and evaluates the potential of foreign fighters in plotting new terrorist attacks in their home countries. A special subject of interest is the European anti-terrorist response and the efficiency of its mechanism in the face of this threat.

Perioada anilor 1990 și începutul anilor 2000 marchează principalul punct de referință în așa-numita tranziție de la „vechiul terorism" spre „noul terorism" (1), fapt care a evidențiat mai multe aspecte evolutive la mai multe nivele, cum ar fi: amploare, organizare, motivație, mod de operare și alegerea țintelor. Pentru continentul european, acest fenomen a presupus un efort intern pe două direcții: contracararea propriu-zisă a activităților teroriste și perfecționarea mecanismelor de combatere a terorismului.

Până în anul 2006, când a fost organizat Statul Islamic din Irak și Levant, principala sursă de amenințare care dispunea de condițiile materiale și umane propice organizării atentatelor teroriste la nivel trans-național era al-Qaeda. Această organizație s-a manifestat în mod activ pe continentul european la mijlocul anilor 2000, făcându-se cunoscută prin atacurile de la Madrid din martie 2004 și cele de la Londra din iulie 2005 (2). În particular, atentatele de la Madrid au influențat substanțial opinia publică din Spania, ducând la decizia

guvernului spaniol de a-şi retrage trupele sale din Afghanistan. Anul 2006 a marcat intrarea Statului Islamic din Irak şi Levant (n.r. ISIL, redenumit ulterior în ISIS, apoi în SI) (3) în competiția pentru „jihadul global", ceea ce a contribuit la creşterea substanțială a activității teroriste în Europa. Conform rapoartelor Europol (4), activitățile teroriste din perioada precedentă anului 2011 puteau fi atribuite în mare parte grupărilor etno-naționaliste sau separatiste, în anul 2010 înregistrându-se 160 de atacuri din partea acestora, iar în 2011 – 110. Incidentele cu caracter islamist, în schimb, au crescut de la 122 în 2011, la 687 în 2015 (n.r. datele cuprind şi atacuri planificate, dar nereuşite). Din cele 69 de atentate reuşite în perioada 2010-2015, 30 dintre acestea pot fi atribuite Statului Islamic, iar în prezent, numărul este în continuă creştere.

Intensificarea atentatelor teroriste în Europa, începând cu anul 2010, poate fi explicată prin schimbarea raționamentului teroriştilor în privința organizării atacurilor şi caracterului acestora. De regulă, putem identifica trei tipuri de atacuri comise de teroriști, după modul de organizare: planificate şi direcționate de liderii organizației; planificate la nivel de celulă teroristă, apoi aprobate, după necesitate, de conducerea organizației; organizate în mod sporadic de simpatizanți. După caracterul atentatelor, putem identifica atacuri nediscriminatorii şi asasinate. În perioada 1994-2000 (5), absolut toate atacurile comise au fost organizate în grup, într-o proporție de 100%, de celule teroriste antrenate şi pregătite pentru confecționarea dispozitivelor folosite, şi pentru executarea atentatelor. Acestea aveau un caracter preponderent nediscriminatoriu, într-o proporție de 80%, restul 20% fiind asasinări. În perioada 2001-2007 (5), tendința se menține doar relativ, înregistrându-se 85% atacuri organizate în grup, restul fiind organizate de simpatizanți, iar 60% din aceste atacuri au fost nediscriminatorii. Deja, în perioada 2008-2013 (5), doar 60% din atentate au fost organizate în grup, iar ponderea asasinărilor creşte la 55% din totalul atacurilor. Analizând aceste tendințe, putem constata că numărul atentatelor comise în grup şi organizate la nivel central scade în mod stabil în favoarea celor comise de simpatizanți. Schimbarea acestui raționament este justificată de două motive: rata de succes a atentatelor şi finanțare. Cercetările în domeniu demonstrează că atentatele comise în grup şi direcționate la nivel

central au o rată de succes de doar 17% (6), în timp ce atentatele organizate în mod individual de simpatizanți au o rată de succes de 70% (6). În plan financiar, atentatele organizate la nivel central cer mai multe resurse din partea organizației, în timp ce simpatizanții tind să-și finanțeze singuri activitățile.

În scopul creșterii numărului de simpatizanți care potențial ar putea fi motivați să acționeze în numele organizațiilor teroriste, se fac eforturi considerabile pentru radicalizarea persoanelor susceptibile din Europa. Printre metodele preferate se numără infiltrarea clericilor radicali în moscheile din Europa și distribuirea propagandei. Statul Islamic, de exemplu, își fundamentează aparatul propagandistic prin mai multe metode:

a. Presa scrisă și cea online. La momentul actual, Statul Islamic administrează redactarea a două reviste, publicate în formă fizică și electronică: „Dabiq" , cu 15 ediții publicate în perioade variind de la 22 la peste 100 de zile, urmată de revista „Rumiyah" (n.r. din limba arabă – Roma), cu 6 ediții publicate la aproximativ fiecare 30 de zile. În urma unei analize individuale a tuturor numerelor apărute până acum, am descoperit că fiecare ediție conține, în medie 4-5 mențiuni ale cuvântului „Europa", în timp ce „America" are de la 0 la 1 mențiuni. La fel, Statul Islamic publică pe rețele de socializare videoclipuri care idealizează scopurile și acțiunile organizației.;

b. Declarații ale liderilor ideologici. Liderii de profil ai Statului Islamic stabilesc țintele și direcțiile generale de acțiune ale organizației, și servesc ca exemplu pentru inițiativa „jihadului global";

c. Declarații ale militanților. Militanții membri ai Statului Islamic folosesc regulat rețele de socializare pentru a răspândi mesaje propagandistice cu cele mai diverse intenții.

Instituțiile Uniunii Europene răspund acestor evoluții prin continuarea eforturilor de armonizare a legislațiilor naționale ale tuturor statelor membre, în strânsă cooperare cu Consiliul Europei și principalul său instrument anti-terorist – CODEXTER. Convenția privind Prevenirea Terorismului este unul din rezultatele acestor eforturi, fiind un instrument obligatoriu pentru statele membre. Una din măsurile cele mai importante care vine să rectifice unele vulnerabilități în sistemul de securitate european este criminalizarea unor activități, cum ar fi plecarea în zonele de conflict cu scopul de a

lupta de partea organizațiilor teroriste. Datele demonstrează că, doar 1/5 (7) din luptătorii care se întorc în țările de origine renunță la convingerile ideologice, iar din cele 69 de atentate comise în Occident, 16 au fost organizate cu ajutorul acestor persoane. La moment, 38 de state din Europa au semnat acest document.

Analizând evoluția terorismului islamic pe continentul european din anii 1990 până în prezent, putem concluziona că terorismul este un fenomen flexibil, dând dovadă de un grad înalt de adaptabilitate și rezistență. Judecând după principalele vulnerabilități ale mecanismelor europene de combatere a terorismului, constat necesară depunerea eforturilor spre armonizarea legislațiilor naționale, în scopul evitării exploatării breșelor de securitate de către teroriști.

Recomandat:
Cristina EJOVA, dr. conf., prof. univ.

Bibliografie:

1. HOFFMAN, B. *Inside Terrorism.* New York City: Columbia University Press, 2006. 456 p.
2. SINCOX, R. Al-Qaida Still Threatens Europe: How the U.S. Can – and Should – Help. *The Heritage Foundation.* 2016. [Accesat: 12.01.2017.] Disponibil pe internet: http://www.heritage.org/terrorism/report/al-Qaida-still-threatens-europe-how-the-us-can-and-should-help.
3. Stanford Group. Mapping Militant Organizations. *Stanford.* 2017. [Accesat: 14.01.2017.] Disponibil pe internet: http://web.stanford.edu/-group/mappingmilitants/cgi-bin/groups/view/1.
4. EUROPOL. EU Terrorism Trend and Situation Report. 2011-2016. [Accesat: 22.12.2016.] Disponibil pe internet: https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports.
5. HEGGHAMMER, T., NESSER, P. Assessing Islamic State's Commitment to Attacking the West. *Perspectives of Terrorism.* 2015. [Accesat: 09.10.2016.] Disponibil pe internet: http://www.terrorismanalysts.com/-pt/index.php/pot/article/view/440.
6. NESSER, P., STENERSEN, A. The Modus Operandi of Jihadi Terrorists in Europe. *Perspectives on Terrorism.* 2014. [Accesat: 14.10.2016.] Disponibil pe internet: http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/-pot/article/view/388/771.
7. Soufan Group. Foreign Fighters Report. *Soufan.* 2015. [Accesat: 05.01.2017.] Disponibil pe internet: http://soufangroup.com/wpcontent/-uploads/2015/12/TSG_ForeignFightersUpdate3.pdf.

РОЛЬ ЕВРОПЕЙСКИХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ПОДДЕРЖАНИИ МИРА И ОБЕСПЕЧЕНИИ МЕЖДУНАРОДНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ: УРОКИ ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Эдуард ДУТКО
Факультет международных отношений, политических и административных наук

This article is about the settlement of regional conflicts, peacekeeping operations, as well as the influence of the foreign policy of the European Union and of the Organization for Security and Cooperation in Europe in crisis management. The main objectives are to analyze the peacekeeping operations and humanitarian operations of the EU at the present stage and the role of the OSCE in conflict resolution. To determine the main peculiarities of the EU and OSCE participation in the process of settling territorial conflicts in Georgia and Transnistria.

Поддержание мира и обеспечение международной безопасности – одна из важнейших проблем сегодняшнего дня. Масштаб конфликтных зон в мире возлагает большую ответственность на ведущие европейских международные организации в сфере разрешения конфликтов. Следует отметить, что ЕС выступает гарантом сохранения и обеспечения безопасности в Европейском регионе. На сегодняшний день ОБСЕ остается единственной в своем роде региональной организацией, объединяющей все государства Европы, часть стран Азии, а также США и Канаду, что позволяет определить зону ее ответственности «от Ванкувера до Владивостока». Несомненно, входящие в ОБСЕ государства обязаны использовать эту уникальную организацию в целях создания евразийской системы кооперативной безопасности [1].

Поддержание мира и обеспечение безопасности как наиболее эффективных способов урегулирования конфликтов, становится одним из приоритетных направлений в деятельности ведущих европейских международных организации, таких как ЕС и ОБСЕ.

ЕС в рамках ЕПБО проводит военные и гражданские миссии в четырех регионах мира. Некоторые из них – это:

- Миссия ЕС в Косово (EULEX Kosovo). Общий бюджет на 16 месяцев составил 205 млн. евро.

- Полицейская миссия ЕС в Афганистане (EUPOL AFGHANISTAN). Бюджет до сентября 2008 г. – 43,6 млн. евро. [6, с. 57 – 59].
- Миссия ЕС по оказанию содействия правительству Ливии в обустройстве и охране границ (EUBAM LIBYA). Функционирует с июня 2013 года. Первоначальный мандат был рассчитан до июня 2015 года [5, с. 3 – 9].
- Миссия ЕС в Палестине (EUPOL COPPS). На конец 2007 г. бюджет составил 8,9 млн. евро, в 2009 г. было выделено 6,3 млрд. евро.

В деятельности ОБСЕ можно выделить три основных этапа, каждый из которых, как представляется, требует отдельного рассмотрения и оценки:

- Миссия наблюдателей ОБСЕ, работавшая в Косово вплоть до начала военной операции НАТО в СРЮ.
- Миссия ОБСЕ, организовывавшая работу с беженцами в Македонии и Албании в период проведения военной операции.
- Миссия ОБСЕ по институциональному развитию в крае в соответствии с планом постконфликтного урегулирования [3, с. 2-3].

На ОБСЕ была возложена задача по обеспечению институционального развития. Деятельность в области институционального развития включает четыре основных функции:

- укрепление людских ресурсов в судебной системе, полиции и государственной администрации;
- демократизация и управление;
- наблюдение за положением в области прав человека и укрепление потенциала в этой области;
- проведение выборов и наблюдение за ними [2, с. 13 – 14].

В ситуации, которая характеризуется фактическим наличием одновременно двух конфликтов, участие ЕС и ОБСЕ по необходимости является многоцелевым и включает следующие задачи:

- содействовать созданию более широкого политического контекста для политического урегулирования на основе принципов и обязательств, принятых в рамках ЕС и ОБСЕ;
- добиваться активизации диалога со всеми сторонами в конфликте с целью выявить и попытаться устранить источники напряженности;

- в порядке выполнения контрольных функций в отношении смешанных сил по поддержанию мира устанавливать в надлежащей форме контакты с военными командующими этими силами, собирать информацию о военной обстановке, расследовать случаи нарушения действующего соглашения о прекращении огня и привлекать внимание командиров на местах к возможным политическим последствиям тех или иных военных акций;
- активно участвовать в работе Смешанной контрольной комиссии по ее возобновлении;
- устанавливать контакты с местными властями и представителями населения и поддерживать зримое присутствие ОБСЕ на всей территории данного района [3, с. 3].

ЕС и ОБСЕ накопили существенный опыт прямого участия в урегулировании конфликтов в качестве участников дипломатических переговоров в международном квартете по Ближневосточному урегулированию и в формате «5+2» по проблеме Приднестровья [4, с. 6].

Приднестровский конфликт и грузинские конфликты оказывают большое влияние на европейскую безопасность в целом. Нестабильная политическая ситуация и хаос в регионе Восточной Европы могут создать ряд других угроз для безопасности стран – членов ЕС и ОБСЕ, таких как терроризм, организованная преступность, экстремизм и другие [6, с. 77].

В заключение следует отметить, что в целом деятельность ЕС и ОБСЕ в области поддержания мира и обеспечения международной безопасности свидетельствует о повышении роли и авторитета организаций в системе международных отношений в интересах достижения преследуемых внешнеполитических целей в различных регионах мира. Проведя сравнительный анализ, в каких случаях ЕС помогает решить проблему, а в каких только разжигает ее, можно смело утверждать, что чем дальше конфликт от границ ЕС, тем он более далек от разрешения. Важно также отметить, что процесс разрешения конфликтов, возникающих на территории ЕС, более эффективен, чем вне его территории.

Библиография:

1. DURA, G. *The EU Border Assistance Mission to the Republic of Moldova. European Security and Defence Policy*: *The first 10 year*s

(1999-2009). Paris: Institute for Security Studies, European Union. 2009. 284 p.
2. HOPMANN, T. The Role of Multilateral Organizations in Conflict Resolution: The Case of the OSCE. In: *Sabanci University Conflict Resolution Occasional Paper*, 2013, № 2.
3. *The Conflict Prevention Centre*. OSCE Factsheet. 2015.
4. АРБАТОВА, Н., КОКЕЕВ, А. *Европейский Союз и региональные конфликты*. Москва: ИМЭМО РАН, 2011. 143 с.
5. ИВАНОВ, В. Военные и гражданские операции и миссии Евросоюза в сфере кризисного урегулирования (2014). В: *Зарубежное военное обозрение*, 2014, №6.
6. НОВИКОВА, Д. *Новые инструменты международного кризисного урегулирования: опыт Европейского союза*. Москва: МГИМО, 2009.

Рекомендовано
Кристина ЕЖОВА, доктор политических наук, доцент

МИРОТВОРЧЕСТВО В УРЕГУЛИРОВАНИИ КОНФЛИКТОВ НА ПОСТСОВЕТСКОМ ПРОСТРАНСТВЕ: НА ПРИМЕРЕ АБХАЗСКОГО, НАГОРНО-КАРАБАХСКОГО И ПРИДНЕСТРОВСКОГО КОНФЛИКТОВ

Игорь ШОПИН
Факультет международных отношений, политических и административных наук

The purpose of this research consists in theoretic-methodological and empirical analysis of peacekeeping and confict resolution in the post-Soviet space. In order to achieve this goal, the following tasks were developed: Determination of the specific of conflicts in Abkhazia, Nagorno-Karabakh and Transnistria; the analysis of legal aspects of peacekeeping operations and elaboration of recommendations, considering the specific of conflicts; Prognostication of further development of conflicts.

На постсоветском пространстве проблема «замороженных» конфликтов является одним из приоритетных направлений исследования. Кризис идентичности, послуживший причиной возникновения конфликтов после распада Советского Союза, обозначил дальнейшие проблемы в развитии государств, чья

территориальная целостность была нарушена за счет сепаратистских тенденций и движений за национальное самоопределение.

Актуальность изучения «замороженных» конфликтов обусловлена необходимостью их разрешения посредством выявления специфики и современных тенденций, влияющих на построение конструктивного диалога между конфликтующими сторонами. Общая перспектива урегулирования данных конфликтов выявляет острую необходимость в акцентировании внимания на эффективности миротворчества в данном контексте.

Механизмы миротворческой деятельности, установленные в ходе 1990-х годов, не отвечают современным требованиям, что выражается в стагнации политического урегулирования конфликтов на постсоветском пространстве [4, с.35]. Пересмотр концепции осуществления миротворческой деятельности на данном этапе является одним из необходимых инструментов в построении фундамента для последующего дипломатического урегулирования конфликтов.

Миротворчество на постсоветском пространстве не до конца выполняет свои прямые задачи, являясь инструментом геополитического влияния Российской Федерации. Тем не менее, главной задачей для миротворческих миссий Российской Федерации является поддержание мира и стабильности в целях предотвращения возможного возобновления конфликтов [2, с.107].

Учитывая сложившуюся геополитическую ситуацию, наблюдаются различные взгляды на эффективность операций по поддержанию мира на пространстве СНГ, что является поводом для стагнации переговорных процессов по урегулированию. Договоры о необходимости окончания миротворческих операции на постсоветском пространстве и их замене на миссии с международным мандатом представляют собой попытку по вытеснению Российской Федерации из данной сферы влияния при расширении участия Европейского Союза в мирном урегулировании конфликтов [3, с.129].

Анализ подходов к урегулированию Нагорно-Карабахского, Грузино-Абхазского и Приднестровского конфликтов показывает, что были установлены возможные перспективы и основные недостатки в ходе урегулирования данных конфликтов. Во всех

трех случаях отмечается низкая результативность переговорного процесса в связи с укоренившимися противоречиями на межэтнической и политической основе, что подчеркивает важность достижения консенсуса между сторонами при участии посредников.

Существующие концепции миротворчества не всегда отвечают требованиям для полноценного урегулирования конфликтов на современном этапе и являются лишь вспомогательным инструментом [1, с.53]. В особенности это заметно на примере операций по поддержанию мира на постсоветском пространстве, где миротворческие миссии выполняют функции по обеспечению мира и стабильности в зоне конфликта.

В частности, затрагиваются политические проблемы урегулирования, являющиеся главным препятствием, что выявляет необходимость изучения исторического прошлого противоречий, которые привели к вооруженному противостоянию. При изучении Нагорно-Карабахского и Грузино-Абхазского конфликтов необходимо понимать, насколько в социуме укоренились исторические стереотипы, которые не позволяют достигнуть желаемого консенсуса. Именно поэтому подход к данным конфликтам должен быть сформулирован на основе межэтнического диалога.

Приднестровский конфликт отличается по своей специфике, поскольку со временем межнациональные противоречия отошли на второй план. На современном этапе противостояние Республики Молдова и непризнанной ПМР носит сугубо политический характер. Участие посредников при урегулировании конфликта не обеспечивает должного конструктивизма, поэтому необходимо тщательно пересмотреть стратегию по реинтеграции. Трехсторонний формат миротворческой миссии в Приднестровье при участии сторон конфликта противоречит большинству тезисов об осуществлении операций по поддержанию мира, где главная роль отводится участию непредвзятых акторов, выполняющих роль медиаторов [5, с.23].

Таким образом, были выработаны следующие рекомендации по улучшению условий для урегулирования Приднестровского конфликта:

- Необходимо абстрагироваться от исторического прошлого и решать актуальные проблемы в ходе урегулирования.

- Бюро по реинтеграции должно выработать концептуально новую стратегию урегулирования Приднестровского конфликта совместно со всеми ведомствами, связанными с процессом по реинтеграции.
- В рамках МИДЕИ необходимо выработать стратегию дальнейших взаимоотношений Республики Молдова и Украины, учитывая текущую нестабильную ситуацию в регионе.
- Необходимо обеспечить платформу для информирования населения Приднестровья, поскольку идеологический аспект является наиболее важным в построении Приднестровской государственности, что выявляет необходимость соответствующего противодействия.

Комплексный подход к изучению всех аспектов политического урегулирования конфликтов на постсоветском пространстве и миротворческой практики является необходимым минимумом для изучения возможностей по преодолению противоречий между сторонами конфликта. В связи с этим, исследование данных конфликтов на сегодняшний день является одним из наиболее актуальных вопросов, учитывая конфликтный потенциал постсоветского пространства.

Библиография:

1. АЗЯВИН Р. Миротворчество: новые подходы, новое содержание. В: *Теория и практика общественного развития*, 2009, №3-4, с.50-59.
2. БОЛЬШАКОВ А., ЗАЗНАЕВ О. Эффективность миротворческой деятельности России на постсоветском пространстве: опыт и перспективы ОДКБ. В: *ВЭПС*, 2011, №3, с.107-111.
3. КОРНИЛЕНКО А. Феномен миротворчества в современной системе международной безопасности. В: *Вестник РУДН*. Серия «Политология», 2014, №3, с.128-135.
4. LYNCH D. *Russian Peacekeeping Strategies in the CIS: The Cases of Moldova, Georgia and Tajikistan*. London: MacMillan Press, 2000. 265 p.
5. BOȚAN I. Procesul de negocieri ca modalitate de amânare a soluționării problemei. In: *Moldova–Transnistria: Eforturi comune pentru un viitor prosper. Procesul de negocieri.* Chișinău: Editura „Cu drag”, 2009, c. 19-38.

Рекомендовано
Кристина ЕЖОВА, докт., конф. унив.

ROLUL ACTIVITĂŢILOR DE VOLUNTARIAT ÎN DEZVOLTAREA SOCIALĂ A TINERETULUI (Studiu realizat la misiunea socială „Diaconia")

Irina SURDU, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială

The author mentions in the article "The role of volunteering activities in the social development of youngsters (a study made at the social mission "Diaconia")" that volunteering is an activity through which supreme spiritual values are promoted. In this sense, the phenomenon of volunteering is analyzed and ways of making volunteering work in the Republic of Moldova are identified, on the basis of the study made at the social mission "Diaconia".

Voluntariatul este o artă de a face bine şi de a promova valorile spirituale supreme: nobleţea, dăruirea de sine, frumuseţea şi gingăşia sufletului, dragostea şi încrederea în ziua de mâine. Actualitatea temei respective este susţinută şi de adoptarea la 18 iunie 2010 a Legii voluntariatului nr.121, care stipulează că munca de voluntariat trebuie să fie recunoscută şi ca experienţă de lucru în Republica Moldova. *Voluntariatul constituie o activitate de interes public desfăşurată din proprie iniţiativă de orice persoană fizică, în folosul altora, fără a primi o contraprestaţie materială,* care totuşi nu trebuie văzută ca un înlocuitor al muncii plătite şi nici ca un substitut al datoriei statului de a asigura drepturile economice, sociale şi culturale ale cetăţenilor săi. Voluntariatul trebuie tratat ca o resursă care aduce valoare adăugată şi beneficii la nivel individual şi social, datorită valenţelor sale de creator de capital uman şi social. E de menţionat că la nivel european, voluntariatul este în mod constant o dimensiune prioritară, astfel, anul 2011 a fost declarat Anul European al Voluntariatului în Uniunea Europeană şi este dedicat celor circa 100 de milioane de cetăţeni ai Uniunii Europene implicaţi în activităţi de voluntariat, celor care doresc să li se alăture, şi celor care îi sprijină şi beneficiază de implicarea, energia şi entuziasmul acestora. Scopul tezei de licenţă a constat în *analizarea fenomenului voluntariatului şi identificarea modalităţilor de realizare a volunta riatului în Republica Moldova,*

luând drept bază studiul realizat în cadrul Misiunii sociale „Diaconia”. În calitate de ipoteză generală, am presupus că dezvoltarea voluntariatului este o modalitate eficientă de a asigura implicarea populaţiei în soluţionarea problemelor individuale şi colective. Drept **bază metodologică a lucrării** au servit concepţiile cercetătorilor promovate în cadrul următoarelor teorii de referinţă:

– *„teoria lui Abraham Maslow”,* privitor la ierarhia necesităţilor şi experienţele dobândite pe parcursul vieţii, pe care adaptat-o în felul următor: individul se simte util atunci când poate contribui prin munca sa la ceva util în calitate de voluntar şi acest lucru începe să devină un element al modului său de viaţă;

– *„teoria schimbului social”* (Richard Emerson), privitor la recompense, costuri şi schimb reciproc, care a fost interpretată în felul următor: sunt multe beneficii pe care le are activitatea de voluntariat, iar individul se dedică voluntariatului atunci când interesul său coincide cu cel al grupului sau al comunităţii.

În calitate de **metode de cercetare** au servit 7 interviuri semistructurate cu experţii; 7 interviuri semistructurate cu tinerii care activează în calitate de voluntari; studiu de caz individual, care reflectă rolul implicăriii voluntarilor în suportul unei persoane cu dizabilităţi; şi studiu de caz instituţional realizat la Misiunea socială „Diaconia”. Analizând problematica voluntariatului, am constatat că voluntariatul este activitatea desfăşurată din proprie iniţiativă, prin care o persoană fizică îşi oferă timpul, talentele şi energia în sprijinul altora fără o recompensă de natură financiară, dar care poate deconta cheltuielile realizate în sprijinul proiectului în care este implicată, or, elementul de bază a voluntariatului îl constituie propria iniţiativă a individului, nefiind obligat sau impus de către autorităţile publice. Părintele spiritual al voluntariatului este considerat a fi istoricul şi sociologul german Eugen Rosenstock-Huessy, care a iniţşiat crearea unui „Serviciu Voluntar pentru Pace”, iar în anul 1920 elveţianul Pierre Ceresole a înfiinţat „Service Civil International”, care viza în special organizarea de tabere de muncă voluntară pentru reconstrucţia de după război.

În rezultatul intervievării tinerilor, am reliefat unele opinii privitor la specificul implicării tineretului în activităţile de voluntariat, printre care: *„Imboldul de a face voluntariat m-i l-au dat profesorii de la*

universitate, care mereu spuneau că este benefic să facem voluntariat şi să fim activi încă de pe băncile facultăţii" (IT_2); „ *Voluntariatul pentru mine nu însemna nimic până în momentul când am văzut cum colegii mei cresc în ochii mei prin multitudinea activităţilor desfăşurate în diverse organizaţii. După aceasta mi-am dat seama că nu poate să treacă viaţa pe alături, trebuie să fiu şi eu un om destoinic de a ajuta oamenii* (IT_7).

Totodată, pentru a elucida impactul activităţilor de voluntariat pe plan naţional, am realizat şi un studiu de caz instituţional la Misiunea Socială „Diaconia" a Mitropoliei Basarabiei, organizaţie care promovează în societate conceptul de caritate creştină, sensibilizând opinia publică faţă de problemele persoanelor social-vulnerabile. În cadrul organizaţiei activează 42 de specialişti şi circa 100 de voluntari stabili din diverse domenii *(asistenţă socială, sociologie, pedagogie, medicină, psihologie, jurnalism etc.).* Şase centre teritoriale „Diaconia" organizează activităţi zilnice, iar alte 4 se implică ocazio nal în anumite acţiuni sociale. Pentru oferirea serviciilor sociale unei categorii specifice de beneficiari, „Diaconia" implementează mai multe proiecte, cele mai relevante dintre care au fost analizate în cadrul tezei de licenţă: **proiectul „În braţele mamei"** (în scopul protejării vieţii copilului născut şi nenăscut, beneficiarii fiind tinerele mame, care, din diferite motive sunt constrânse să-şi abandoneze copilul); **serviciul de diagnostic mobil „Sfântul Nectarie de Eghina"** (în scopul facilitării accesului la serviciile de diagnosticare a populaţiei din localităţile rurale, în special, în stadii precoce ale patologiilor glandelor mamare); **5 centre de zi,** care activează prin intermediul parohiilor Mitropoliei Basarabiei şi care oferă diverse tipuri de servicii sociale în localităţile Roşu şi or.Cahul, din raionul Cahul; Cania, raionul Cantemir, Ucrainca şi Coşcalia din raionul Căuşeni; **proiectul „Cinci Talanţi"** (prin intermediul căruia se realizează anual campanii de fundraising şi acţiuni în situaţii de emergenţă) şi altele. Analizând opiniile experţilor intervievaţi, am concluzionat că voluntarii posedă capacitatea de a conferi o nouă dimensiune organizaţiei din care fac parte şi de a atrage în activitatea sa oamenii din jur. De asemenea, ei reprezintă sursa de idei inovatoare în cadrul organizaţiei şi pot ajuta la formarea opiniei publice despre aceasta. În concluzie: voluntariatul reprezintă un imens

potenţial pentru populaţia Republicii Moldova, bunele practici fiind oferite de diverse ţări (SUA, Marea Britanie, Olanda, Franţa, Germania ş.a.), în care voluntariatul a fost implementat cu succes. Aceste practici pot fi îmbunătăţite şi adaptate la realităţile şi posibilităţile din Republica Moldova, iar în vederea atingerii acestui scop, propunem:

- Promovarea de către actorii sociali a concepţiei precum că voluntarii reprezintă parteneri egali, care pot contribui la soluţionarea problemelor membrilor comunităţii.
- Furnizarea de către specialiştii din cadrul Direcţiilor de asistenţă socială şi protecţie a familiei, de către cadrele didactice din instituţiile de învăţământ a informaţiilor privind domeniile unde voluntarii se pot implica, oferind ulterior posibilitate celorlalţi membri ai comunităţii să cunoască rezultatele implicării lor.
- Organizarea în cadrul comunităţilor a *Centrelor de voluntariat*, care să promoveze principiile şi oportunităţile oferite de activităţile de voluntariat; modul şi domeniile de implicare a tuturor doritorilor în procesul de voluntariat; să promoveze voluntariatul prin publicarea de articole şi diseminarea evenimentelor din domeniul voluntariatului.
- Şi nu în ultimul rând: angajatorii să considere activităţile de voluntariat drept o experienţă de muncă (la prezentarea carnetului de voluntar), aşa cum prevede Legea voluntariatului.

Bibliografie:

1. ARDELEAN, C. *Managementul Voluntarilor în contextul programului Tineret în Acţiune*. Cluj-Napoca, 2008.
2. CZERWINSKA, K., STORME, A., SILVA, C., OPFERMANN, R. *Developing Employee Volunteering: A joint venture between volunteer organisations and companies.* - Brussels, 2009.
3. MATEESCU, A. *Voluntariatul – valenţe sociale şi educaţionale.* Bucureşti, 2011.

Recomandat
Stela MILICENCO, dr., conf.univ.

ASISTENȚA SOCIALĂ A COPIILOR AFLAȚI ÎN FAZELE PARCURSULUI TUMORAL

Tatiana ȘUȘU

This article contains real data demonstrating that the child's tumoral malignancy have a negativ impact on child's psychosocial development and family functionality. Research has shown that social assistant intervention, in all stages of the tumor path, determines the reduction of these negative effects of the disease. More than that, an adequate psychosocial support leads to the successful integration of the family with the oncological affected child, in society.

Maladiile canceroase reprezintă o problemă stringentă de ordin medical, dar şi social, care afectează în mare măsură şi copiii. În Republica Moldova, pe parcursul anilor 2006-2014, rata morbidității prin afecțiuni tumorale la copii a crescut de la 11,2 la 10 mii de locuitori în anul 2006 la 17,9 în anul 2014, iar pentru anul 2015 s-au estimat 1128 de cazuri, dintre care 504 – cazuri noi. Mortalitatea din această cauză în rândul copiilor pe parcursul anilor 2009-2015 este într-o descreștere neuniformă, în anul 2015 fiind de 42 de cazuri și confirmând faptul că există șanse mari la supraviețuire. O consecință nefastă a bolii însă o constituie dizabilitatea: pe parcursul anilor 2006-2014, rata copiilor cu dizabilitate primară, căpătată în urma afecțiunilor tumorale, raportată la 10 mii de locuitori, tinde să crească în ritm rapid de la 16,5 în anul 2007 la 19,0 în 2014. Suplimentar, copiii diagnosticați cu cancer au un șir de dezavantaje, printre care: nesatisfacerea nevoilor fizice şi psihosociale ce-i pune în situația să nu aibă parte de o viață ca a celorlalți copii; confruntarea cu un viitor nesigur; experiența tristă de a cunoaşte frica morții etc. În acest sens, intervenția asistentului social ca profesionist în oferirea sprijinului necesar este esențială în diminuarea efectelor negative ale bolii tumorale asupra copilului, cât şi familiei ca sistem din care face parte.

Cercetarea autorului, realizată prin metode calitative (interviuri, studii de caz) a avut scopul de a analiza efectele bolii tumorale asupra familiei şi copilului aflat în fazele parcursului tumoral şi de a argumenta rolul asistenței sociale în lucrul cu aceştia.

Rezultatele cercetării au demonstrat că boala oncologică are un impact profund atât fizic, cât şi psihologic şi social asupra dezvoltării

copilului pe întreg parcursul tumoral[1]. Maladia provoacă efecte negative somatice imediate, de lungă durată şi tardive, acestea suplinindu-se de distresul emoţional al copilului pe fondul lipsei de suport social. Astfel, tratamentul presupune: căderea părului, oboseală permanentă, schimbări de dispoziţie, regim alimentar distinct, cât şi „*apariţia durerilor în timpul consumului alimentelor, afectarea dinţilor şi sensibilitatea acestora"* (asistent social). Impactul asupra stării fizice se răsfrânge şi asupra stării psihologice a copilului: „*Pe parcurs, cât urmează tratamentul, apare frica că nu o să răspundă la tratament şi dacă va fi mai rău. La fel, apar stări de angoasă, ce acapără în totalitate copilul sau adolescentul, sau stări depresive, o a doua suferinţă pe lângă boala somatică"* (psiholog). În plan social, la fel copilul este supus unor schimbări care afectează integrarea acestuia: *„Durata tratamentului preia o bună parte din perioada şcolarizării în care copii ar trebui să frecventeze o instituţie de învăţământ, acest lucru duce la rămânerea în urmă cu materia sau chiar cu o clasă, ameninţând integrarea socială a acestuia"* (pedagog).

Cancerul la copil presupune şi schimbări în viaţa de familie (modificarea structurii familiei, relaţiile între membrii familiei, situaţia financiară etc.) [2]. Astfel, perioada îndelungată în care unul dintre părinţi are grijă de copil în spital poate conduce la schimbări în exercitarea rolurilor în familie: „*A rămas totul pe spinarea soţului ..."* (părinte). Are loc răcirea relaţiilor între membrii familiei: „*Între noi la fel nu mai este ca înainte, nu comunicăm des dar şi cînd vorbim e numai despre cancer, de parcă ne evităm unul pe altul..."* (părinte), la înrăutăţirea drastică a situaţiei financiare a familiei: *„Boala costă scump. Intrăm în datorii...."* (părinte)**.** Aşadar, maladia oncologică este cea care schimbă integral viaţa copilului şi a familiei. Copilul este cel care suferă atât din punctul de vedere al sănătăţii, fiindu-i afectate organele şi ţesuturile vii, cât şi din punct de vedere psihologic şi social. Boala copilului duce la schimbări în familie, în primul rând – în funcţionalitatea acesteia. Pentru a depăşi situaţia de criză în care se află copilul şi familia, este necesară intervenţia diferiţilor specialişti, un rol fundamental având asistentul social ca punte între echipa multidisciplinară şi beneficiar. În Moldova, intervenţia asistentului social se regăseşte doar în organizarea susţinerii financiare prin

îndemnizații, alocații și ajutoare materiale, și rareori – în susținerea psihosocială. La fel, acest ajutor nu se regăsește pe întreaga traiectorie tumorală, în consecință, nu sunt acoperite toate nevoile copilului și familiei sau ele sunt acoperite parțial.

Pornind de la impactul bolii tumorale asupra dezvoltării psihosociale a copilului și a funcționalității familiei, dar și din faptul că la etapa actuală asistența socială adresată acestor copii și familii este limitată, autorul propune următoarele recomandări:

La nivel național:

– adoptarea unei legi care să reglementeze protecţia socială a copiilor bolnavi de cancer în acord cu drepturile prevăzute de Standardele Europene de Îngrijire a Copiilor Bonavi de Cancer (Varşovia, 2009);

– crearea unui cadru instituționalizat de pregătire a asistenților sociali cu competențe în oncologie la nivel de programe universitare;

– crearea echipelor multidisciplinare în cadrul Institutului Oncologic și al altor instituții de sănătate, precum și completarea echipelor multidisciplinare (de asistență) din instituțiile de îngrijire paliativă de stat cu specialiştii necesari;

– dezvoltarea şi implementarea unui mecanism de cooperare între oficiile medicilor de familie, serviciile de asistență socială și societatea civilă din mediul de reședință al beneficiarilor și centrele de tratament al maladiilor oncologice, ce vor asigura soluționarea problemelor complexe ale copiilor bolnavi cu cancer și ale familiilor lor folosind managementul de caz.

La nivel de servicii:

– sprijinirea organizațiilor nonguvernamentale în acordarea serviciilor sociale copiilor bolnavi cu cancer şi familiilor lor.

– promovarea suportului WEB în oferirea de informații corecte despre boală, tratament și servicii existente, prin crearea unei platforme unice naționale la care ar avea acces orice persoană, indiferent de regiunea în care locuiește;

– elaborarea unor programe de sprijin de la egal la egal, ce includ și un grup de suport, pentru copii, adolescenți și părinți atât în timpul spitalizării, cât și în perioada de posttratament.

La nivel de specialiști:

– sprijinirea cooperării între asistentul social și medic în vederea creării unei baze de evidență a adresabilității familiilor cu copii

bolnavi oncologic la instituțiile medicale și posibilitatea monitorizării acestora de către ambii specialiști;

– sprijinirea cooperării între pedagogii din cadrul Centrului educațional pentru copiii bolnavi cu cancer din Institutul Oncologic, pedagogii din comunitatea beneficiarului și asistentul social în vederea sistematizării reușitelor școlare ale copilului afectat de cancer, și re/integrarea reușită a copilului în școală;

– crearea campaniilor de informare la nivel local despre boală, tratament și serviciile existente în comunitate în vederea înlăturării stereotipurilor privind maladia oncologică, a non-discriminării și marginalizării copiilor și familiilor în cauză.

În concluzie, se poate spune că asistența socială a copiilor afectați de maladia oncologică este necesară. Acești copii au nevoie atât de intervenția statului, ca prim promotor al bunăstării sociale, de susținerea actorilor comunitari, cu care copiii intră în contact direct, cât și a familiei, toți contribuind la asigurarea unor condiții de viață optime pentru dezvoltarea psihosocială a copilului.

Referințe:

1. CLARKE, S., MITCHELL, W., SLOPER P. *Care and Support Needs of Children and Young People with Cancer and Leukaemia and Their Families*. New York: CLIC 2027, 2004.
2. TAMAKI, H. The Impact of Childhood Cancer on Family Functioning: A Revew. In: *Graduate Student Journal of Psychology*, vol 15. Columbia University, 2014.

Recomandat
Oleg BULGARU, dr., conf. univ.

PUBLICITATEA TELEVIZATĂ ADRESATĂ COPIILOR: TACTICI DE PERSUASIUNE ŞI EFECTE

Luminiţa PASTUH

The scope of this article is to present an analysis of tactics and effects that are produced after children watch TV ads. As a result of the sociological investigation, we have noticed that increasing numbers of children are manipulated by ads, and parents are constrained to reach for help from psychologists. But we also have results that show children avoiding ads and giving priority to playing with other children or reading books.

Publicitatea adresată copiilor este astăzi extrem de contestată, atât la nivelul ţării noastre, cât şi pe plan mondial ca urmare a faptului că copiii din zilele noastre au devenit cel mai important segment de consumatori din istorie, datorită puterii de cheltuire şi viitoarelor influenţe ca un consumator adult. Publicitatea pentru copii la televiziune este o afacere de 200 de milioane de dolari pe an. Un copil priveşte aproximativ 20.000 de clipuri publicitare pe an, ceea ce înseamnă aproape 3 ore de reclame pe săptămână.

Este ştiut că oamenii simt nevoia de a răsplăti favorurile care le-au fost oferite. O favoare poate declanşa sentimente de îndatorire, şi ca rezultat, apare la subiect o mare nevoie de a se elibera de povara psihologică a datoriei. Pentru a realiza această eliberare, oamenii devin mai doritori să întoarcă favoarea, chiar una mai mare decât cea pe care a primit-o [1].

Datele cercetării ne arată că majoritatea copiilor dau prioritate televizorului şi sunt fideli programelor de televiziune. 51,5% dintre copii au declarat că zilnic privesc televizorul, urmaţi de cei care privesc televizorul de 2-3 ori pe săptămână 39,6%, dar avem copii care nu privesc televizorul de aceştia sunt foarte puţini – 2%,a se vedea Figura.

Este extrem de răspândită practica părinţilor de a-şi pune copiii (chiar dacă sunt foarte mici) în faţa televizoarelor pentru a-i linişti şi pentru a scăpa de grija lor. Mănâncă sau se joacă, îşi fac lecţiile sau discută cu ceilalţi în faţa televizorului. Atenţia copiilor este împărţită. S-a constatat că 60% din timp îl acordă televizorului şi nu celeilalte activităţi desfăşurate simultan [2].

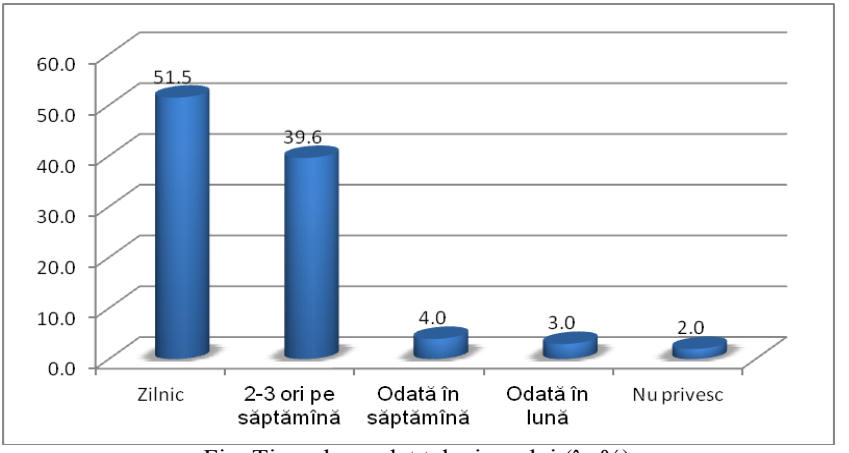

Fig. Timpul acordat televizorului (în %)
Sursa: Studiul autorului „Publicitatea televizată adresată copiilor: tactici de persuasiune şi efecte ”

Din studiul realizat observăm că cea mai mare prioritate fetele o dau publicității cu celebrități 17,5%, se cunoaşte de mult timp că artiştii sunt idolii copiilor, dar în special ai fetelor, pe când băieții preferă să vizioneze reclamele ce țin de cărți – 22,7%, cu siguranță şi băieții au idolii lor ce țin de sportive dar totuși dau preferință cărților, ceea ce este foarte îmbucurător. La fel fetele atrag atenţia la reclamele cu haine – 15,8%, hainele de ultima modă pentru fete au fost dintotdeauna o prioritate, pe când pentru băeți produsele alimentare sunt mai importante – 11,4% preferă să urmărească reclame unde sunt prezentate produsele alimentare, cum ar fi cipsuri, sucuri, dulciurile, pesmeții, iaurturile şi alte produse care apar zilnic pe sticlă şi au un aspect foarte apetisant ceea ce şi îi face pe băieți să le procure.

Potrivit estimărilor analiştilor, volumul total al pieţei de publicitate a produselor şi serviciilor pentru copii fluctuează de la 4 până la 7 miliarde de dolari. Potrivit multor cercetători, copiii contemporani au devenit publicul cel mai râvnit pentru marketologi, deoarece aceştia au dobândit o putere de cumpărare mai mare şi au o influenţă mai mare asupra părinţilor lor în comparaţie cu generaţia anterioară.

Mulți părinți gândesc că, deşi a fost expus mesajelor publicitare, copilul nu-şi poate schimba comportamentul alimentar, pentru că el nu este cumpărător independent, ci condiționat de alegerea celor adulți.

Publicitatea aparţine lumii industriale moderne şi mai ales acelor ţări care sunt în permanentă dezvoltare, publicitatea necesită multă muncă şi timp, dacă în trecut proprietarii pe loc în magazine făceau publicitate la produsele noi, acum posedă noile tehnologii care permit în orice colţ al lumii să fie prezentate noile produse.

În acest sens, rezultatele cercetării fenomenului respectiv evidenţiază necesitatea înaintării următoarelor **recomandări**:

Pentru agenţiile de publicitate:

✓ Angajarea specialiştilor cu competenţă în domeniu;

✓ Crearea publicităţii potrivit vârstei predestinate consumatorului, respectând toate rigorile necesare: redactarea corectă a textului, în ce parte a zilei este prezentată, cât de importantă este publicitatea dată;

✓ Comodatarii trebuie să ţină cont de nivelul de cunoştinţe al copiilor şi de maturitatea publicului căruia se adresează.

Pentru specialişti sociologi/psihologi:

✓ Sociologii să realizeze mai multe studii în domeniul publicităţii televizate;

✓ Să acorde o atenţie mai mare copiilor, care se confruntă cu problema dată şi să găsească modalităţi mai utile pentru a depăşi situaţia.

Pentru părinţi:

✓ Să acorde o mare atenţie copiilor, cu ce se ocupă în timpul liber şi ce privesc atunci când stau în faţa telivizorului;

✓ Documentarea cu atenţie asupra nocivităţii sau calităţii produselor pe care le consumă copiii şi jucăriile cu care se joacă;

✓ Să organizeze timpul copiilor correct, să rămână mai puţin timp televizorului.

Referinţe:

1. *Copiii, victimele reclamelor gustoase*, http://adevarul.ro/sanatate/medicina/copiii-victimele-reclamelor-gustoase-1_50acbe6b7c42d5a663895d43/index.htmlConsultat 20.11.2016

2. HERJEU, R. *Tehnici de propagandă, manipulare şi persuasiune în televiziune,*https://dorinpopa.files.wordpress.com/2008/04/herjeu-radu-tehnici-de- propaganda-manipulare-si-pers-in-tv.pdf Consultat 30.04.2017.

Recomandat

Oxana ISAC, dr.,conf.univ.

ASISTENŢA PARENTALĂ PROFESIONISTĂ – FORMĂ ALTERNATIVĂ DE PROTECŢIE A COPILULUI AFLAT ÎN DIFICULTATE

Ana BURUIAN

In this article the author made an analysis of Professional parental assistance - specialized social service, which offers children family substitute care in the family. The major reasons of people to become a professional parent assistant are: the economic one is dominant, especially for rural service employees but also the affective motives, altruistic reasons, psychosocial reasons etc. However, the author observes the distance from the community, because of the immoral behavior of some children.

În societatea modernă, actuale au devenit problemele sociale ale copiilor orfani şi cei rămaşi fără îngrijire părintească, în acest sens, Republica Moldova nefiind o excepţie. Având în vedere faptul că copilul este într-un proces continuu de dezvoltare, de formare a personalităţii şi dobândire a echilibrului psihologic, emoţional, acesta rămâne a fi cel mai sensibil şi vulnerabil la situaţiile de dificultate, având nevoie de protecţie şi îngrijire familială. Republica Moldova, fiind într-un proces de tranziţie spre economia de piaţă, plasează familia şi copilul în centrul multiplelor inechităţi, probleme sociale, dar pe parcursul anilor s-au realizat paşi semnificativi în domeniul protecţiei copilului, întrucât protecţia socială a copiilor aflaţi în dificultate sau în situaţie de risc reprezintă una din direcţiile de bază ale sistemului moldovenesc de protecţie socială.

Conform datelor MMPSF în anul 2015 au fost luaţi la evidenţă 4172 copii rămaşi fără îngrijire părintească. Aproape fiecare al treilea copil are vârsta de 11-15 ani (29,2%), iar 71,3% sunt copii din mediul rural. Cel mai des acestor copii li s-au aplicat forme de protecţie familială, pornind de la avantajele pe care acestea le presupun comparativ cu instituţionalizarea. În acest context, asistenţa parentală profesionistă se integrează în categoria celor mai solicitate forme de protecţie de tip familial din ţara noastră. Pe parcursul a 8 ani (2007-2015), numărul copiilor plasaţi în APP a crescut de la 41 la 645, iar al persoanelor prestatoare de acest serviciu a crescut de la 42 la 370 de unităţi. Totuşi, la nivel naţional, se observă o criză de asistenţi

parentali profesionişti. Studiile în domeniu prezintă că în mun. Bălţi, Comrat şi Ceadâr-Lunga, raioanele Briceni, Râşcani, Glodeni şi Rezina nu este dezvoltat serviciul respectiv.

Raionul Ungheni poate servi drept exemplu în implementarea serviciului de APP, care activează din 2003, iar actualmente, conform spuselor specialiştilor *„s-a atins o limită considerată la început a fi media necesarului de asistenţi parentali profesionişti în relaţie cu problemele şi nevoile din acest domeniu”*. Dacă în anul 2003 erau doar şase copii în familia a trei APP, atunci în 2016 erau 73 de copii plasaţi în 36 de familii de APP. În anul 2016 au fost reintegraţi în familia biologică 19 copii, iar în adopţie au fost plasaţi 5 copii, inclusiv adopţie internaţională.

Analiza experienţei în domeniul familiilor substitutive arată că funcţionarea eficientă a acestora este în funcţie de motivaţia persoanelor care a stat la baza deciziei de a lua copii în plasament. Studiile elaborate în Republica Moldova scot în evidenţă cele mai frecvente motive pentru a deveni îngrijitori: lipsa copiilor proprii; dorinţa de a ajuta copiii aflaţi la nevoie; rămân singuri/e la bătrâneţe; activitatea didactică în instituţiile rezidenţiale; dragostea faţă de copii; exemplul unor persoane din comunitate care au luat copii în îngrijire etc. În încercarea de a actualiza rezultatele cu referire la motivaţiile persoanelor de a deveni îngrijitori, au fost realizate interviuri cu specialiştii (6 specialişti: şef Serviciu APP raionul Ungheni, asistent social comunitar, psiholog, profesor, poliţist de sector, medic de familie), conform cărora motivele persoanelor de a deveni APP presupun o combinare între partea financiară şi cea morală, iar din interviurile realizate cu asistenţii parentali profesionişti, stabilim patru motive de bază ale acestora: **motive economice**: *„Fiind APP, ai salariu, ai poliţă de asigurare, ai concediu, ai şi un pic de ajutor pe lângă casă”,* **motive afective:** *„soţul şi copiii sunt peste hotare, iar eu aveam nevoie să ofer grija mea cuiva”,* **motive altruiste:** *„Nu are rost să trăim, dacă nu ştim a oferi grija noastră celor neputincioşi”***, motive psihosociale:** *„Mă simţeam izolată, fiind casnică mai bine de 10 ani, acum...particip activ la viaţa din sat..”*. Dominantă pare a fi motivaţia economică, în special la angajaţii serviciului APP din mediul rural. Cu toate acestea, atare motivaţie nu afectează calitatea serviciului prestat, întrucât pe parcursul plasamentului se formează o

relaţie bazată pe ataşament între copil şi asistentul parental profesionist. Analiza documentară a dosarelor APP ilustrează portretul psihosocial al acestora: sexul feminin, mediul rural, studii medii incomplete, vârstă postadultă, dragoste faţă de copii, starea de sănătate favorabilă, climat educaţional pozitiv în familia de origine, sindromul „cuibul gol", credinţa că va face faţă nevoilor copiilor, neintegraţi oficial în câmpul muncii o perioadă îndelungată, reticenţi faţă de copiii cu dizabilităţi sau CES. Efectele plasamentului în APP asupra dezvoltării psiho-sociale a copilului sunt diferite, în funcţie de perioada şi frecvenţa plasamentelor, experienţa de viaţă a copilului, starea lui de sănătate, pregătirea specialistului etc. Totuşi, studiile de caz elaborate prezintă că din punct de vedere psihosocial, serviciul contribuie la bunăstarea copilului la nivel de sănătate, sentimente, reuşită şcolară, cursurile de instruire iniţiale şi continue fiind bine-venite pentru angajaţii serviciului. În acelaşi timp, observăm, într-o anumită măsură, distanţare din partea comunităţii faţă de unii copii din plasament, la bază fiind comportamentul ciudat, uneori amoral. Frecventele plasamente de lungă durată afectează psihologic copilul, care se caracterizează prin inexistenţa unor relaţii stabile, dezechilibru emoţional; sentimente de inferioritate, neadaptare, agresivitate. În acelaşi timp, şi asistentul parental profesionist se confruntă cu numeroase dileme, cristalizate prin prisma salarizării neadecvate a muncii, a aşteptărilor faţă de copii şi realitatea cu care se confruntă, capacitatea de a menţine identitatea copilului, a ataşamentului care se formează între copil şi APP, iar ulterior trauma generată de despărţire şi altele.

În concluzie, cu referire la serviciul de asistenţă parentală profesionistă, putem evidenţia prevenirea instituţionalizării – ca avantaj major; posibilitatea de a oferi copilului un mediu familial provizoriu; menţinerea legăturii copilului cu familia de origine; integrarea lor socială; oferirea unui mediu familial al siguranţei şi al afecţiunii. Pornind de la multitudinea de aspecte legate de funcţionarea şi dezvoltarea serviciului de asistenţă parentală profesionistă, considerăm că impactul acestui serviciu pentru bunăstarea psiho-socială a copilului poate fi susţinut prin:

- Implementarea unor instrumente cu referire la tematicile necesare a fi abordate în cadrul formării iniţiale şi continue a APP.

- Acordarea unui ajutor financiar mai semnificativ din partea statului asistenţilor parentali profesionişti pentru a stimula această procedură.
- Stabilirea unor măsuri de pedeapsă pentru familiile care au o atitudine neglijentă faţă de propriii copii.
- Monitorizarea adecvată a motivaţiilor solicitantului la postul de asistent parental profesionist, precum şi a activităţilor desfăşurate de aceştia.
- Instruirea adecvată a asistenţilor sociali comunitari pentru a-şi cunoaşte rolul în lucrul cu persoanele implicate în serviciul APP şi pentru a influenţa corespunzător echipa multidisciplinară.
- Organizarea „orei de familie" în care să se discute toate întâmplările importante pe parcursul zilei, care ar asigura o comunicare eficientă şi siguranţa copilului că e ascultat.
- Asigurarea promovării unei atitudini corecte din partea asistentului parental profesionist cu referire la părinţii biologici ai copilului din plasament pentru menţinerea identităţii.

Bibliografie:

1. GRIGORAŞ, S., RÎJÎCOVA, S., MĂMĂLIGĂ, D. *Dezvoltarea serviciilor sociale destinate copilului şi familiei*. Chişinău, 2007. 206 p.
2. CHEIANU-ANDREI, D. *Necesităţile prestatorilor de servicii sociale în relaţionarea cu copiii separaţi de părinţi şi copiii în situaţii de risc.* Chişinău, 2015. 120 p.
3. ГИБАДУЛЛИН, В. Мотивация принятия детей-сирот и детей оставшихся без попечения родителей в замещающую семью. В: Фундаментальные исследования, № 9, 2014, p.2758. [Accesat 15.12.2016] Disponibil: https://www.fundamental-research.ru/pdf/ 2014/9 -12/35429.pdf

Recomandat
Aliona ONOFREI, dr., conf. univ.

PROTECȚIA COPIILOR RĂMAȘI FĂRĂ OCROTIRE PĂRINTEASCĂ (Analiză comparativă)

Daniela PETROV

L'article donne une attention particulière à l'enfant qui devient plus vulnérable dans la société d'aujourd'hui. C'est une analyse comparative sur les services de protection de l'enfant, en élucidant plusieurs aspects tels que la législation, l'impact sur l'intégration de l'enfant du placement de sa prise d'indépendance. Aussi, sont présentés les points forts et les faiblesses du système de la protection de l'enfant, afin de proposer des suggestions pour son amélioration.

Copilul reprezintă o resursă importantă a societății care asigură continuitatea acesteia, un adult în devenire, viitorul cetățean al societății, care nu deține capacitățile fizice și psihice necesare pentru a-și asigura bunăstarea și apăra drepturile și interesele sale.

De aceea, statul a învestit cu această responsabilitate părinții. Totodată, statul garantează fiecărui copil dreptul la un nivel de viață adecvat dezvoltării sale fizice, intelectuale, spirituale și sociale. În ultimele două decenii se accentuează tot mai mult vulnerabilitatea copiilor și se extind riscurile cu care aceștia se confruntă, ca urmare a unui șir de factori, precum: creșterea semnificativă a nivelului sărăciei, șomajului, criminalității, corupției, alte probleme sociale; creșterea numărului de familii defavorizate; migrația părinților la muncă peste hotare; comportamente deviante ale părinților (violență, neglijență, abuz de alcool etc.); schimbarea valorilor familiale. În anul 2015, conform Biroului Național de Statistică, 14 449 dintre copii aveau stabilit statutul de copil rămas fără ocrotire părintească, iar 2957 de copii se aflau în instituții de tip rezidențial. În anul 2016 numărul copiilor a crescut cu 6,6% față de anul precedent. La nivelul municipiului Chișinău, 1533 de copii aveau statutul stabilit, dintre care 367 au fost luați la evidență pe parcursul anului 2016 [1]. Intensificarea vulnerabilității copiilor și creșterea numerică a copiilor rămași fără îngrijirea părinților reprezintă un fenomen îngrijorător, care amenință stabilitatea societății, iar intervenția specialiștilor este una indispensabilă.

În contextul dezinstituționalizării, astăzi se dezvoltă mai intens serviciile de protecție de tip familial, care vin să ofere copiilor aflați în dificultate îngrijire într-un mediu familial substitutiv: tutela/curatela, asistența parentală profesionistă, casă de copii de tip familial. Totodată, datorită reformei sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, s-au produs modificări semnificative, creându-se servicii rezidențiale de tip nou: casă comunitară și centru de plasament temporar pentru copii.

Eforturile autorităților în dezvoltarea serviciilor de protecție de tip familial sunt considerabile, fapt demonstrat prin datele statistice. Astfel, identificăm, la nivel național, o creștere importantă a serviciului de asistență parentală profesionistă, pentru ultimii ani (*a se vedea Figura*).

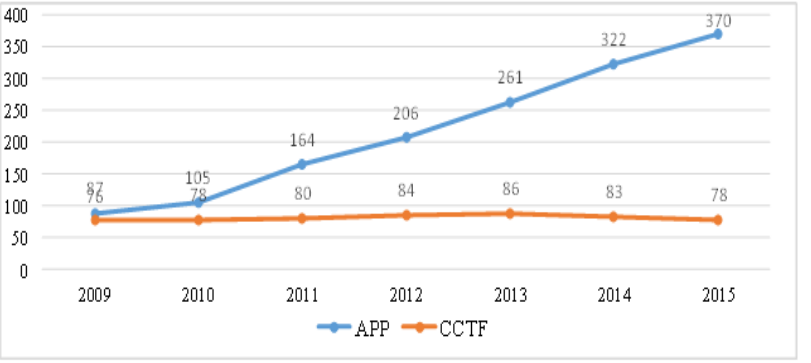

Fig. Evoluția serviciilor de protecție familială a copiilor, anii 2009-2015

Sursa: Rapoartele sociale anuale ale MMPSF.

Analizând comparativ serviciile de protecție a copilului: tutela, asistența parentală profesionistă, casa de copii de tip familial și centrul de plasament temporar, am identificat un șir de avantaje, dar și impedimente, invocate de către specialiști, privind dezvoltarea și extinderea serviciilor de tip familial.

Astfel, din punctul de vedere al acoperirii legale, actele normative ce reglementează serviciile de protecție a copiilor rămași fără ocrotire părintească necesită modificări și reajustări la realitatea actuală, în special, pentru serviciul casă de copii de tip familial. Cel mai bine documentat legal, în opinia specialiștilor, este serviciul de asistență parentală profesionistă. Tutela, în lipsa unui regulament-cadru și al instrumentelor de intervenție, la acest capitol înregistrează lacune

semnificative. Din perspectiva impactului pozitiv al plasamentului asupra integrării cu succes în viața independentă a copiilor, opinia specialiștilor s-a împărțit între trei servicii: tutelă, asistență parentală profesionistă și reintegrare în familia biologică.

Argumentele aduse sunt următoarele: prin tutelă „*se menține legătura cu familia extinsă”*, iar „*îngrijirea de către rude asigură o continuitate a dezvoltării”*; asistența parentală profesionistă presupune o îngrijire profesionistă de către un angajat pregătit în lucrul cu copiii, pe lângă aceasta „*oferă un model familial și o abordare individuală, datorită numărului redus al copiilor luați în plasament”;* reintegrarea în familia biologică, acolo unde este posibil, este foarte importantă, din moment ce „*familia de origine este cel mai prielnic mediu de dezvoltare, iar copiii vor să fie cu părinții lor”*. Astăzi, centrul de plasament temporar oferă condiții tot mai bune pentru o integrare de succes a copiilor în viața independentă, datorită reducerii numărului de copii din plasament; implicării lor în activități gospodărești; oferirii unui anumit grad de autonomie privind acțiunile și hotărârile lor; implicarea unui personal calificat în lucrul cu copiii [2].

Totodată, acesta este serviciu de siguranță în fața revictimizării copilului prin „înapoierea” lui, dar și o realitate necesară pentru a face față numărului de copii rămași fără ocrotire părintească, care nu pot fi îngrijiți în serviciile familiale. Nu există o formulă magică a integrării cu succes a copiilor, totul depinde de alegerea potrivită a formei de protecție, ținând cont de nevoile și particularitățile copilului.

Impedimentele întâlnite de specialiști în munca lor țin de finanțarea insuficientă a serviciilor, ceea conduce la creșterea cazurilor de dizolvare a tutelei, micșorarea numărului asistenților parentali profesioniști, reducerea caselor de copii de tip familial și amenință securitatea copilului. Astfel, în anul 2016, în municipiul Chișinău s-a redus numărul de asistenți parentali de la 40 la 37, iar dintre cele 4 case de copii de tip familial, nu a rămas niciuna [1].

Un alt impediment este lipsa serviciilor comunitare de sprijinire a familiilor vulnerabile prin care să se prevină separarea copilului de familie. Ținem să menționăm că cooperarea cu sectorul neguvernamental reprezintă o resursă importantă pentru dezvoltarea și extinderea serviciilor de îngrijire de tip familial: *„Cooperarea este foarte importantă și la nivel de Chișinău am realizat un șir de*

obiective, vise chiar, care păreau ireale, datorită parteneriatelor cu ONG" (specialist DMPDC). Prin aceste colaborări Direcția Municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului a reușit să implimenteze proiecte de dezinstituționalizare a copiilor, să acorde asistență și suport material familiilor social vulnerabile, să organizeze instruiri etc.

Putem spune în cele din urmă că sistemul actual de protecție a copilului deține un cadru legislativ bogat, servicii de protecție dezvoltate, dar și neajunsuri, menționate anterior. Astfel, pentru eficientizarea sistemului propunem următoarele: dezvoltarea serviciilor comunitare de sprijinire a familiei aflate în dificultate și de prevenire a separării copilului de familie; elaborarea unor instrumente clare pentru identificarea timpurie și evaluarea copiilor aflați în situație de risc; angajarea specialiștilor cu studii și experiență în domeniu; sporirea colaborărilor și parteneriatelor cu sectorul neguvernamental; actualizarea și reajustarea în permanență a cadrului legal ce vizează protecția copilului la schimbările din societate și necesitățile beneficiarilor.

Referințe:

1. *Raport anual 2016*. Chișinău: DMPDC, 2016. [Accesat 11.06.2017] Disponibil:http://dmpdc.md/wp-content/uploads/2012/03/Raport-DMPDC-2016-1.doc
2. MULHEIR, G., RICHARDSON, K., GYLLENSTEN, L. *Evaluarea strategică a sistemului de protecţie a copiilor în Republica Moldova*. Chișinău, 2014. 220 p.

Recomandat
Oleg BULGARU, dr, conf. univ.

SPECIFICUL INTEGRĂRII SOCIALE A REFUGIAŢILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

Doina CRĂCIUN, Facultatea de Sociologie şi Asistenţă Socială

The article finds out the problems that refugees' community from Moldova face with. The author mentions that most of refugees do not register good progress indicators of integration in the local community as there are enough rough living conditions. Also the lack of coherent collaboration between stakeholders, both local authorities and non-governmental organizations supported by UNHCR Moldova creates misunderstanding and confusion for refugees' integration. On the other side, undeveloped social services and a vague presence of the social workers during the integration process is constantly obstructing refugees to improve their life. As the number of refugees in Moldova is constantly growing, all stakeholders have the responsibility to create and maintain a long term partnership in order to ensure social, economic and cultural security for refugees.

Datele statistice prezentate de Biroul de Migraţie şi Azil al Ministerului Afacerilor de Interne al Republicii Moldova demonstrează faptul că ţara noastă devine o zonă destul de atractivă pentru un număr aflat în continuă creştere de *refugiaţi,* care *reprezintă indivizii care sunt în afara ţărilor de origine şi care nu pot sau nu doresc să se întoarcă datorită unor temeri bine întemeiate de persecuţie* [1]. Într-un sens mai larg, noţiunea de refugiat include *persoanele care şi-au părăsit ţările datorită violenţei generalizate sau a tulburărilor sociale grave ori ca urmare a torturii, tratamentelor inumane sau degradante* [2, p.6], persecuţiei religioase sau de alt gen, adesea agentul terorii fiind guvernele ţărilor de origine.

Acest fenomen se datorează, în primul rând, izbucnirii unor noi focare ale conflictelor armate, precum celor din Siria, Afganistan, Irak, Sudan etc., inclusiv celor din apropierea Republicii Moldova – cazul Ucrainei. Cu toate că Republica Moldova este o ţară săracă, a cărei cetăţeni în mare parte sunt migranţi, aceasta totuşi reprezintă o ţară de destinaţie pentru refugiaţii care dispun de resurse financiare insuficiente pentru a pleca în ţări prospere economic sau au venit pe o perioadă determinată cu ideea de a se reîntoarce la scurt timp înapoi sau refugiaţi care se află în drumul lor spre ţările europene, tranzitând

teritoriul Republicii Moldova. Astfel, potrivit Raportului Biroului de Migraţie şi Azil *„Profilul Migraţionist Extins al Republicii Moldova, pentru anii 2010-2015”*, protecţia internaţională a străinilor în Moldova este realizată în limitele prevederilor normelor internaţionale în domeniu, precum şi a legislaţiei naţionale.

Datele statistice denotă că numărul solicitărilor de azil în Republica Moldova pe parcursul anilor 2010-2015 a variat continuu. În anul 2015 au fost înregistrate 276 de cereri (la prima solicitare), numărul acestora majorându-se de circa 3 ori faţă de anul 2010. De menţionat că numărul solicitanţilor de azil cu cereri pe rol la sfârşitul anului 2015 a fost de 110 persoane. În structura solicitanţilor de azil după ţările de origine în 2014, pentru prima dată cetăţenii ucraineni au deţinut numărul cel mai mare, urmaţi de sirieni şi afganezi, comparativ cu anul 2013, când cetăţenii Siriei au fost în poziţiile top urmaţi de cetăţenii din Afganistan şi Kârgâzstan, pe când din Ucraina solicitanţi de azil nu au fost. Această creştere reflectă clar consecinţa conflictului din Ucraina. În anul 2015, numărul solicitanţilor de azil a constituit 276 de persoane, ponderea cea mai mare (44,6%) o deţineau, de asemenea, cetăţenii Ucrainei, urmaţi de cei din Siria, Irak şi Afganistan care împreună însumau 35,4 procente. Pe parcursul anului 2015 de protecţie umanitară au beneficiat 150 de străini, iar numărul celor cărora le-a fost respinsă cererea pentru protecţie umanitară a constituit 36 de persoane. **La finele anului 2015, în Moldova trăiau 144 de persoane cu statut de refugiat, iar la începutul anului 2017 datele arată o creştere constantă: 153 de refugiaţi, 253 de beneficiari de protecţie umanitară şi 79 de solicitanţi de azil, majoritatea dintre aceştia locuind în oraşul Chişinău,** fapt care explică necesitatea realizării cercetării anume în capitală, având drept scop analizarea procesului de integrare socială a refugiaţilor din Republica Moldova şi identificarea modalităţilor de intervenţie asistenţială, pornind de la ipoteza că dezvoltarea de servicii de asistenţă socială complexe şi focusate pe refugiaţi determină integrarea socială eficientă a acestora în societatea moldovenească.

Informaţiile colectate de Biroul de Migraţie şi Azil arată explicit necesitatea imperioasă de a dezvolta serviciile de asistenţă socială în vederea îmbunătăţirii metodelor şi tehnicilor de lucru cu solicitanţii de azil, refugiaţii şi beneficiarii de protecţie umanitară în scopul de a facilita procesul de integrare socială eficientă a acestora.

Potrivit cercetării realizate în acest studiu, majoritatea refugiaţilor consideră că nu ar putea să se integreze în societatea moldovenească din cauza următoarelor piedici: *condiţiile de trai sunt foarte anevoioase, plasarea în câmpul muncii este practic imposibilă, costul ridicat al chiriei şi lipsa surselor financiare pentru întreţinere, lipsa suportului asistenţial din partea statului şi dificultăţi de relaţionare în raport cu alţi agenţi ai statului precum primari, judecători, medici etc., dar şi dificultăţi de înţelegere cu localnicii.*

Pe de altă parte, cercetarea a scos în evidenţă lipsa unui cadru instituţional adecvat şi a unor mecanisme de implementare a legislaţiei care prevede un şir de drepturi şi servicii destinate refugiaţilor şi, prin urmare, necesitatea dezvoltării acestor servicii cu suportul organizaţiilor neguvernamentale. Din păcate, munca acestora este susţi nută exclusiv de Înaltul Comisariat al Naţiunilor Unite pentru Refugiaţi şi există puţine pârghii de acţiune în domeniul facilitării integrării refugiaţilor în societate, atâta timp cât statul întreprinde puţin pentru a-şi îndeplini obligaţiunile pe care şi le-a asumat faţă de refugiaţi prin adoptarea legislaţiei corespunzătoare.

Integrarea refugiaţilor este un proces de lungă durată şi necesită depunerea unor eforturi extraordinare, mai ales din partea refugiaţilor în situaţia în care statul îşi are reglementate toate mecanismele de realizare a acestui proces de integrare, în caz contrar, lucrurile devin mult mai complicate pentru refugiaţii care primesc suportul maxim din partea organizaţiilor neguvernamentale, partenere ale Înaltului Comisariat al Naţiunilor Unite pentru Refugiaţi din Moldova, în special a Centrului de Caritate pentru Refugiaţi.

Deoarece resursele umane şi financiare ale statului sunt limitate în procesul de integrare socială a refugiaţilor este binevenit ca statul să se angajeze în parteneriate durabile cu organizaţiile neguvernamentale din domeniu şi cu suportul organismelor internaţionale să creeze şi să desfăşoare proiecte al căror impact să fie consolidarea toleranţei şi bunei înţelegeri între refugiaţi şi moldoveni, cât şi integrarea refugiaţilor la nivel local.

Pe parcursul cercetării s-a dovedit necesitatea implicării mai multor actori în procesul de integrare socială a refugiaţilor, inclusiv specialişti din domeniul social, în mod prioritar, al asistentului social. În acelaşi context, s-a observat că refugiaţii trebuie să conteze şi pe propriile

posibilităţi de a-şi optimiza eforturile proprii în schimbarea situaţiei apărute la nivel individual şi social. Din aceste considerente, se observă necesitatea statului de continuare a eforturilor de sistematizare şi ajustare a legislaţiei naţionale cu privire la refugiaţi şi azil la standardele internaţionale şi în conformitate cu angajamentele internaţionale ale Moldovei, precum şi sporirea nivelului de cooperare a autorităţilor de stat cu organizaţiile neguvernamentale din Moldova, fapt care ar asigura respectarea drepturilor şi acordarea la un nivel înalt a ajutorului destinat refugiaţilor şi solicitanţilor de azil.

Totodată, se necesită dezvoltarea de programe incluzive în domeniul integrării sociale a refugiaţilor şi consolidarea durabilităţii programelor sectorului neguvernamental din domeniu prin crearea oportunităţilor de finanţare prin concursuri. Din motivul suprapopu lării oraşului Chişinău, este necesar a înfiinţa unele centre la nordul şi sudul ţării în localităţile din apropierea punctelor de trecere a unei părţi semnificative a solicitanţilor de azil în vederea descentralizării şi dispersării serviciilor de integrare socială a refugiaţilor şi creşterea coeziunii dintre aceştia şi localnici şi creşterea posibilităţilor de angajare în câmpul muncii. În decursul cercetării s-a dovedit faptul că refugiaţii deţin informaţii limitate privitor la rolurile specialiştilor din domeniul asistenţei sociale, a instituţiilor de resort, cât şi a drepturilor lor sociale pe care le deţin, fapt care denotă necesitatea creării de programe în asistenţă socială orientate către refugiaţi şi familiile acestora care să consolideze colaborarea secţiilor/direcţiilor de asistenţă socială cu organizaţiile neguvernamentale din domeniu.

Referinţe:

1. *Convenţia privind statutul refugiaţilor.* Geneva, 1951.
2. LEUNG, L. *Taking refuge in technology: communication practices in refugee camps and immigration detention.* Sydney, 2011, p.6.
3. NECULA, C., MIRCEA, R. *Manual de pregătire în domeniul integrării refugiaţilor în România.* Bucureşti, 2009.

Recomandat
Stela MILICENCO, dr., conf.univ.

IMAGINEA FEMEII ÎN POLITICĂ.
Cazul Republicii Moldova

Irina ARNĂUTU, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

L'article vise à étudier l'image des femmes en politique en République de Moldova. A cette fin, les points suivants sont étudiés: analyser le cadre juridique et les pratiques de son genre en Moldova, perception des problèmes d'identification de genre, identifier politique des femmes dans la perception contemporaine. Le sujet de la recherche est la perception, de l'avis des citoyens, l'image des femmes actives en politique en général et de la République de Moldova – en particulier.

Reprezentarea politică a femeilor este un subiect tot mai des abordat în cercetările din câmpul științelor sociale, perspectivele propuse mergând de la reflecții în termeni de filosofie și de știință politică la analize de sociologie politică ale sistemului partizan și ale profesionalizării spațiului politic, toate acestea stimulate, fără îndoială, de studiile feministe și studiile de gen. Participarea politică a femeilor depinde de un șir de factori, precum: cunoașterea drepturilor și revendicarea lor; accesul la informații privind legile, politicile, structurile care le „guvernează" viața; încrederea în sine, stima de sine înaltă și capacitatea de a provoca și confrunta structurile de stat; cunoașterea organizațiilor care să le acorde suport și modele de rol pozitive; existenta unui mediu politic, legal, economic și cultural care le-ar permite să se angajeze plenar în procesele de luare a deciziilor.

Alți factori demni de a fi luați în calcul sunt: dependența economică și lipsa resurselor financiare adecvate; oportunități diferite de angajare în câmpul muncii; atitudini discriminatorii și stereotipuri negative perpetuate în familie și în viața publică; suprasolicitarea cu responsabilități casnice; intimidare, hărțuire și violentă [1, p.11-13].

În Republica Moldova, femeile sunt reprezentate în proporție de 22,8% în Guvern, 22,2% în Parlament, dețin 20,6% din numărul de mandate de primar, iar în rândul consilierilor locali și raionali acestea constituie 30,04%, și, respectiv, 18,55%, indicatori ce sunt sub nivelul standardelor internaționale și angajamentelor țării asumate la nivel național și internațional [2].

În scopul studierii imaginii femeii în politică în cazul Republicii Moldova, au fost aplicate mai multe metode: ancheta sociologică (eșantionul cercetării a cuprins 101 persoane de ambele sexe, atât din mediul urban, cât și din cel rural, cu vârstele de peste 20 ani; perioada de culegere a datelor: 27 februarie – 19 martie 2017), interviul semistructurat (au fost intervievate 3 femei active politic și câte 3 femei și 3 bărbați neactivi politic), analiza documentară (au fost analizate Constituția Republicii Moldova, legile cu privire la asigurarea egalității de gen, statistici la temă, site-uri, rapoarte care reflectă tema de cercetare).

Printre rezultatele obținute merită a fi menționate următoarele:

– principalele motive ce împiedică la moment femeile să participe mai activ la viața politică sunt sistemul politic format, în mare parte, din bărbați (motiv menționat de 21,8% respondenți), apoi împovărarea femeilor cu griji casnice (19,4%), neîncrederea în sine (14,7%), tradițiile naționale (13,5%), marginalizarea femeilor (11,9%), incapacitatea femeilor de a lua decizii (9,5%), barierele psihologice (9,1%);

– organizațiile de femei funcționează pe principiul excluderii la interior, fiind un fel de enclave, care se ocupă, în partide, cu bucătăria politicii, organizează acțiuni sociale și culturale și, desigur, ele nu decid. Numărul femeilor implicate în politica din Republica Moldova este în creștere: *„...cred că va crește, deoarece femeile vor să fie implicate în politică și cred că ele vor lupta pentru a se integra în politică”* (consilier local); *„...eu cred că va crește, deoarece chiar Maia Sandu acum, la alegerile ce au fost recent, a arătat că de fapt și o femeie poate să facă lucruri mari și poate să miște carul din loc”* (primar); *„...va crește, deoarece femeile sunt mai puțin corupte și poate vor face ca țara noastră să meargă mai bine”* (pedagog);

– referitor la Republica Moldova, în actuala guvernare femeile implicate în politică formează un procent destul de mic – doar 22% din locurile din Parlament fiind ocupate de femei. Conform rezultatelor obținute, un număr mai mare de femei în politică ar aduce beneficii țării. Peste jumătate dintre persoanele chestionate (53%) consideră ca în acest caz interesele lor ar fi mai bine reprezentate în Republica Moldova și numai 11% se așteaptă la un efect contrar;

– în Republica Moldova încă predomină stereotipurile, conform cărora responsabilitățile conducerii îi aparțin bărbatului: *„...există*

aceste stereotipuri, deoarece mentalitatea societății noastre este veche, pe vremea lor, adică a bătrânilor, femeia nu prea activa într-un anumit domeniu, ea mai mult acasă cu copiii, cu îngrijirea casei, cu pregătirea bucatelor" (consilier local); *„...deoarece societatea percepe femeia ca fiind mai inferioară bărbatului, ea trebuie să îndeplinească activitățile casnice*" (primar);

– pentru o politică eficientă și coerentă, femeile ar trebui să fie susținute și încurajate mai mult. Astfel, majoritatea persoanelor chestionate au menționat că femeile merită mai mult să participe în politica din Republica Moldova, deoarece femeilor le pasă mai mult de oameni (24,7%), se implică mai mult (19,9%), ar conduce mai bine (16,3%). Alți respondenți susțin că ele sunt mai cinstite/greu coruptibile (13,3%) și au calități deosebite, ele meritând să fie recomandate în funcții publice (10,8%).

În concluzie, se poate menționa că participarea femeilor poate fi eficientă și semnificativă numai atunci când relațiile de putere între sexe, care stau la baza acesteia, sunt modificate și atunci când se acordă atenție și sprijin cunoștințelor și capacităților specifice ale femeilor. Necesitatea implicării femeilor în politică este avantajoasă, deoarece femeile sunt mai dispuse dialogului și compromisului – calități importante în politică. Ele nu sunt conflictuale și optează mai degrabă pentru negocieri. Sunt în același timp mai aplicative, mai concentrate asupra problemelor și soluțiilor concrete. Statisticile și realitatea arată că sistemul cu controlul politic, care este reprezentat de majoritatea femeilor, este mai stabil și mai puternic; de aceea implica rea femeii este necesară în politică.

Femeile sunt mult mai responsabile, cinstite, se implica în activități cu mai multă străduință și vor o dezvoltare prosperă a societății. Mobilizarea femeilor în sfera politică este un instrument necesar pentru o mai bună reprezentare a preocupărilor, nevoilor și intereselor femeilor. Însă, un aspect negativ îl reprezintă faptul că imaginea femeilor implicate în politică, este și va fi mereu umbrită de stereotipurile pe care populația le atribuie genului feminin.

În conformitate cu cele identificate prin cercetare, pentru îmbunătățirea situației existente în domeniul egalității de gen și amplificării imaginii femeii în politică se propun următoarele *recomandări*:

– Informarea populației despre egalitatea de șanse și problematica de gen prin practici educaționale în scopul promovării angajamentelor politice de care dispune egalitatea de gen.

– Susținerea ONG-urilor și mass-mediei în promovarea imaginii femeii în politică prin diferite proiecte, instruiri, centre de informare și documentare ce țin de dimensiune de gen.

– Realizarea mai multor cercetări și sondaje privind egalitatea de gen și imaginea femeii în politică, care să permită identificarea problemelor ce apar între genuri și soluționarea lor.

– Îndrumarea tinerelor pentru a participa la diferite activități civice, de mentorat pentru a-și dezvolta potențialul de lider.

– Femeile să se facă mai auzite prin intermediul interviurilor, aparițiilor în cadrul emisiunilor despre politică, prin promovarea activităților ce le implementează etc.

Realitatea ne demonstrează că femeile au reușit, pas cu pas, să-și facă auzite vocile și să-și câștige drepturile, însă departe ca acestea să reprezinte un dar, ci rezultatul unei lupte care se desfășoară cel puțin de două secole.

Referințe:

1. TERZI-BARBĂROȘIE, D. *Participarea femeilor la viața publică și politică din Republica Moldova.* Chișinău: Bons Ofiices, 2013. 54 p.
2. *Femeia în politică în Moldova*. [Accesat 16.01.2017] Disponibil: http://md.one.un.org/content/ unct/moldova/ro/home/our-work/joint-un-projects/women-in-politics-in-moldova0.html

Recomandat
Oleg BULGARU, dr., conf.univ.

DIVORȚUL: CONSECINȚE ASUPRA DEZVOLTĂRII COPILULUI DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ (Caz în r-nul Leova)

Alina STANCIU

L'article contient des données réelles qui démontrent les conséquences négatives du divorce sur les enfants d'âge scolaire. La recherche a montré que le divorce affecte négativement la santé physique, mental, émotionnel et psychologique des enfants. Le divorce des parents provoque des sérieux changements dans le comportement des enfants et après le divorce est influencé la relation de l'enfant avec les parents biologiques et leur relation avec la famille élargie. La recherche a montré aussi que les enfants d'âge scolaire acceptent le divorce plus difficilement. En conclusion, la recherche a montré que les enfants souffrent beaucoup la séparation d'un parent et pour un avenir sûr l'enfant a besoin de grandir dans une famille complète.

Actualitatea temei investigate. Căsătoria şi familia reprezintă instituţii fundamentale în orice societate, a căror funcţionare adecvată determină o funcționalitate corespunzătoare a întregii societăţi, influenţând astfel echilibrul societal. Cu toate acestea, relaţia dintre soţi uneori, din diferite motive, se destramă, ei fiind nevoiţi să recurgă la un pas destul de dureros – să divorţeze. Cât priveşte numărul de divorţuri la 1000 de locuitori, Republica Moldova a devenit în prezent unul din lideri în Europa. Conform statisticilor naționale, circa jumătate din căsătorii se încheie cu divorț. Spre exemplu, în anul 2016, în Moldova la 100 de căsătorii reveneau cca 43 de divorțuri, comparativ cu anul 1980 când această cifră era doar de 24 de divorțuri la 100 de căsătorii. De asemenea, şi raionul Leova se confruntă cu o rată mare a divorţialităţii. Astfel, în anul 2016, la 506 căsătorii încheiate reveneau 213 divorţuri. Datele statistice demonstrează de fapt că numărul de divorţuri este în creştere, iar odată cu această tendinţă cresc atât riscurile sociale, cât şi cele personale ce ţin strict de familie şi copii, mai sensibili la schimbările ce au loc după divorţ fiind însă copiii de vârstă şcolară. **Scopul** studiului constă în evidenţierea consecinţelor negative ale divorţului asupra dezvoltării copilului de vârstă şcolară din r-nul Leova şi stabilirea măsurilor de diminuare a acestora.

Baza teoretico-metodologică conţine următoarele teorii de referinţă: teoria structural-funcționalistă, teoriile conflictului, interac

ționalismului simbolic, dezvoltării (ciclurilor vieții familiale), paradigma comunicațională, teoriile atașamentului, pierderii, învățării sociale, îngrijirii. Aceste teorii își au originea în lucrările cercetătorilor: T. Parsons, R. Merton, K. Marx, J. Mead, P. Sorokin, D. Howe, H. Spencer etc.

Pentru realizarea scopului propus, au fost utilizate mai multe **metode praxiologice**: *interviul individual aprofundat* (șase interviuri cu specialiștii din raionul Leova, cinci – cu părinți divorțați și cinci – cu copii din familii divorțate); *studiul de caz* (2 studii de caz: unul cu un copil cu părinții divorțați și unul cu un copil din familia completă, prin intermediul cărora au fost elucidate diferențele dintre copilul crescut și educat de un singur părinte în urma divorțului și cel crescut și educat de ambii părinți); *analiza SWOT a legislației*, prin care s-au conturat punctele slabe și cele tari ale legislației cu referire la divorț; *tehnica „scrisoare către tatăl meu”,* aplicată la patru copii de vârstă școlară în scopul cunoașterii problemelor cu care aceștia se confruntă și a atitudinii lor față de părintele plecat în urma divorțului.

Rezultate. Din perspectivă juridică, divorțul reprezintă o procedură de desfacere a căsătoriei în mod legal, atunci când continuarea acesteia a devenit imposibilă din motive temeinice pentru cel care cere desfacerea. Cauzele divorțului invocate de specialiștii și părinții intervievați sunt multiple: *„…cele mai multe divorțuri în raionul nostru* (Leova – A.S.) *se produc din cauza geloziei, incompatibilității, infidelității sau violenței în familie. În ultima perioadă avem și cazuri când familiile divorțează din cauza banilor, neînțelegerii cu socrii sau a migrației unuia din parteneri”.*

Indiferent de cauzele care au condus la divorț, acesta implică o serie largă de efecte negative economice, morale, emoționale și spirituale pentru membrii familiei. După cum demonstrează mai multe studii, inclusiv cercetarea realizată de autor, cu cele mai grave „sechele” în urma divorțului, rămân totuși copiii. Ei sunt cei mai afectați de ruptura respectivă, suferă cel mai mult, iar în comportamentul și gândirea lor au loc transformări profunde.

Impactul negativ al divorțului este determinat de mai multe variabile, precum ar fi: gradul de conflictualitate a părinților, valoarea părintelui plecat în viața copilului etc. Vârsta copilului la divorț rămâne a fi însă cel mai important factor care influențează

comportamentul acestora. În contextul dat, copiii şcolari sunt foarte puternic afectaţi de schimbările ce au loc în familie odată cu pronunţarea divorţului, manifestând o întreagă diversitate de reacţii. *„… Nu negăm faptul că toţi copiii, indiferent de vârstă suferă de pe urma divorţului, însă cel mai greu de acceptat divorţul este pentru copiii de vârstă şcolară, ei fiind cei mai sensibili la schimbările ce au loc după divorţ”*(Psiholog, DASPF Leova).

Specialiştii intervievaţi cu referire la consecinţele divorţului asupra copiilor de vârstă şcolară au menţionat că *„…în general, divorţul afectează foarte mult latura psihologico-emoţională a fiecărui copil, copiii cu părinţi divorţaţi sunt destul de anxioşi, sfioşi, nu vor să comunice, sunt mereu supăraţi, nu răspund la întrebările adresate, alţii sunt destul de năzbâtioşi, agresivi în comunicarea cu mama, neascultători.”*; *„…rezultatele şcolare ale copiilor din familiile divorţate diferă, majoritatea copiilor au rezultate slabe şi nu se implică în activităţile curiculare”*(psiholog şcolar). De asemenea şi părinţii evidenţiază un şir de efecte negative ale divorţului asupra dezvoltării copiilor. Din relatările acestora aflăm următoarele: *„…copiii mă întreabă aproape permanent dacă din cauza lor a plecat tatăl; „…fetiţa mea mă acuză destul de des că sunt rea şi că era mai bine când tatăl ei era acasă; „…după câteva luni de la divorţ, copilul meu a început să se urineze în pat”* etc. În ochii copiilor, divorţul apare în mai multe ipostaze. Astfel, unii copii se simt vinovaţi de producerea divorţului, susţinând că *„…ştiu că tata nu mai este cu noi din vina mea, am fost neascultător şi obraznic când era el acasă”* (Bogdan, 10 ani). Alţii, dimpotrivă, îşi învinovăţesc mama de faptul că tata nu mai este cu ei, susţinând că *„…dacă mama nu se certa aşa de rău cu tata şi nu-i spunea să plece de acasă, tata acum era cu noi acasă”*(Andreea, 10 ani). O parte din copii spun că nu se simt bine că tatăl nu mai este cu ei şi nu se simt egali cu copiii din familiile complete, afirmând că *„…uneori nu vreau să merg la şcoală, ...pe prietenii mei îi aduc taţii lor cu maşina, dar pe mine mă aduce numai bunica, că mama e la lucru. Vreau şi eu să mă aducă tata la şcoală cu maşina noastră”*(Victor, 11 ani). Relaţia copiilor cu părintele plecat, dar şi cu membrii familiei extinse au de suferit în urma divorţului, unii copii menţionând că *„…nu-mi place că de când a plecat tata nici cu buneii nu mă văd”*(Ionuţ, 9 ani).

În concluzie, putem spune că cercetarea realizată de autor confirmă faptul că separarea copilului de unul din părinți în urma divorțului produce o traumă psihosocială şi emoţională profundă, cu consecinţe grave pentru dezvoltarea și sănătatea lui.

Pornind de la multitudinea factorilor ce condiţionează divorţul, considerăm că prevenirea acestui fenomen şi diminuarea consecinţelor asupra copiilor ar fi eficiente prin intervenţia activă:

- *la nivelul familiei* – prin măsuri de protecţie socială a familiei, consiliere predivorţ a cuplului şi copiilor, servicii de asistenţă socială şi psihologice postdivorţ pentru părinte şi copil;
- *la nivelul școlii* – prin elaborarea unor programe de sprijin a copiilor cu părinții divorțați, implicarea copiilor din familiile divorțate în activități extrașcolare;
- *la nivelul comunității* – prin colaborarea dintre Administrația publică locală și Administrația publică centrală în vederea creării serviciilor de sprijin pentru copiii din familiile divorțate, colaborarea dintre specialiști în vederea monitorizării schimbărilor survenite în comportamentul copiilor după divorţ, implicarea mai activă a asistentului social, psihologului în lucrul cu copiii din familiile divorțate.
- *la nivel național* – prin dezvoltarea şi promovarea serviciului de mediere pre- şi post- divorţ în cazul partenerilor care sunt conflictuali.

Bibliografie:

1. BĂRAN-PESCARU, A. *Familia azi. O perspectivă sociopedagogică*. București: Aramis, 2004.
2. BULGARU, M., CHISTRUGA, I. *Familia tânără: aspecte ale adaptării la societatea în schimbare.* Chișinău: CE USM, 2015.
3. MĂRGINEANU, L., FOCȘA, T. Consecințele psihosociale ale divorțului asupra copilului. În: *Promovarea drepturilor omului în contextul integrării europene: teorie și practică.* Conferința științifică teoretico-practică internațională. Chișinău, 2013.

Recomandat
Maria BULGARU, dr. hab., prof. univ.

ŞTIINŢE ECONOMICE

BANCA COMERCIALĂ: PRINCIPII DE ORGANIZARE ŞI DE GESTIUNE EFICIENTĂ

Daniela BOICO, Facultatea Științe Economice

The actuality of the research theme is also determined by the commercial banks' requirements to increase the bank performance indicators. In the present paper we have proposed to specify the activities of commercial banks in the Republic of Moldova, the trends of development and the search for new ways of making the business more efficient by which banks can achieve higher stability by maintaining an acceptable and properly managed risk.

In the context of the actuality of the theme, the aim of the paper was formulated in studying the role and the appearance of commercial banks in the world and on the current territory of the Republic of Moldova, the analysis of the regulatory framework governing the activity of the commercial bank in the Republic of Moldova, as well as the analysis of the banking activity through the activity of "Victoriabank" S.A.

Conform scopului şi sarcinilor preconizate în lucrare este argumentată actualitatea, necesitatea şi gradul de studiere a temei de cercetare; este formulat scopul şi sarcinile cercetării, precum şi domeniul de cercetare. În sistemul bancar, activitatea bancară se bazează pe relațiile de piață și reprezintă unul din cele mai importante sectoare economice ale unui stat. Procesul mecanismelor de piață determină transformări considerabile în toate domeniile de activitate, inclusiv în sfera bancară, influențând amplu demararea performanţelor din orice structură socială a unei comunități umane, mai ales dacă e în proces de tranziție – situația actuală a societății din Republica Moldova. Restructurarea și dezvoltarea sistemului bancar sunt puternic influențate de posibilitățile oferite de diversitatea produselor inovative. Necesitatea obiectivă de implementare a inovațiilor bancare este asigurată de faptul că acestea constituie mecanismul principal de menținere a competitivității activității bancare fiind în concordanță cu procesele care decurg pe piață.

Actualitatea temei de cercetare este determinată și de cerințele băncilor comerciale privind creșterea indicatorilor de performanță

bancară. Acest rezultat poate fi obținut prin implementarea inovațiilor în activitatea bancară, deoarece reprezintă una din activitățile de bază generatoare de venit, precum și pe gestiunea riscurilor.

În continuare este prezentată apariția băncilor comerciale, sunt prezentate funcțiile și rolul acestora. În mecanismul de funcţionare al sistemului financiar al statului, un rol important revine băncilor **comerciale.** Scopul băncilor fiind de a asigura circulaţia continuă a capitalului şi a banilor, creditarea întreprinderilor, a statului şi a populaţiei, crearea condiţiilor favorabile pentru creşterea economică.

Conceptul „bancă comercială" a apărut la etapa iniţială de dezvoltare a activităţii bancare, când băncile sprijineau preponderent comerţul, schimbul de mărfuri şi plăţile. Principalii clienţi ai băncilor comerciale în momentul respectiv erau „comercianţii", de unde provine și noțiunea de „bancă comercială".

Este efectuată analiza organizării, principiilor de funcționare și a indicatorilor activității economico-financiare a băncii, produselor și serviciilor băncii. BC „Victoriabank" S.A. activează actualmente pe piața serviciilor bancare în baza licenței nr. 004479 seria A MMII, eliberată de BNM la 26 mai 2014. Totodată, banca are dreptul de a desfășura serviciile și activități de investiții în temeiul prevederilor art. 35 alin (1) lit. c) din Legea nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital, în baza Licenței seria CNPF cu nr. 000820 din 13 martie 2015.

La situația din 01.01.2017 capitalul social al băncii se constituia din 25.000.091 acțiuni cu valoarea nominală de 10 lei, ce se aflau în posesia a 233 de acționari; în proporție de 69,12% acțiunile erau în posesia persoanelor juridice, 22,98% – la persoane fizice.

Vorbind de gestiunea riscurilor și factorii de succes ai activității bancare prezentăm situația privind managementul riscurilor și minimizarea acestora ca factor al gestiunii eficiente in sistemul BC „Victoriabank" S.A. Administrarea riscurilor bancare constituie o componentă importantă a strategiei BC „Victoriabank" S.A. de obținere a unui nivel scontat al profitului cu menținerea unei expuneri la risc acceptabilă.

Minimizarea riscurilor suportate de bancă contribuie la minimi zarea pierderilor înregistrate de aceasta și maximizarea performanțelor băncii. BC „Victoriabank" S.A. are o politică de dirijare a riscului ratei dobânzii adaptată la condiţiile ei individuale.

Pentru asigurarea unei dirijări eficiente a riscului ratei dobânzii, politica conţine elemente fundamentale cum ar fi supravegherea adecvată din partea consiliului băncii şi organului executiv, precum şi un proces complex de dirijare a riscului care stabileşte eficient, evaluează şi supraveghează riscul.

În **Concluzii şi recomandări** sunt conturate concluziile şi sunt menţionate propuneri de eficientizare a activității băncilor din Republica Moldova.

1. Pentru a-și realiza rolul important în economie, băncile se conduc în activitatea lor de un șir de principii: a) liberalism în decizie; b) toate relaţiile cu clienţii sunt formate pe baza relaţiilor de piaţă; c) activitatea băncilor trebuie să fie încadrată strict în limitele impuse de legislația statului pe teritoriul căruia activează; d) autofinanţarea ș.a.

2. Prin specificul lor băncile, spre deosebire de alte organizații, utilizează într-o măsură mare banii clienților, ceea ce face necesară existența unor reglementări ferme de prudență bancară.

3. În pofida tendinţelor macroeconomice negative, sistemul bancar rămâne suficient de capitalizat şi stabil, graţie nivelului înalt de lichiditate şi suficienţei capitalului ponderat la risc. Creditele neperformante au o pondere destul de mare în sistemul bancar.

4. Continuarea înrăutăţirii portofoliilor bancare, în paralel cu aversiunea băncilor faţă de risc, ar putea submina şi nivelul de profitabilitate din sistemul bancar în viitor.

5. Sursele de risc şi de vulnerabilitate la care sunt supuse instituţiile financiare sunt:

- Pierderea de ritm a economiei, care face mai dificilă rambursarea creditelor de către întreprinderi sau de către populație, băncile înregistrând în acest fel pierderi.
- Ineficienţa alocativă (băncile creditează anumite sectoare ale economiei în detrimentul altora) şi gradul ridicat de concentrare sectorială a creditelor denotă Creşterea vulnerabilităţii sistemului bancar.

6. Referitor la activitatea BC ,,Victoriabank” SA putem concluziona că desfășoară o activitate eficientă, dispune de o politică de management al riscurilor, are o strategie a politicii inovaționale, fapt care o poziționează la moment pe poziția a treia în clasamentul băncilor din Republica Moldova.

7. Cu toate acestea, asistăm la o cedare a poziției în ceea ce

privește ponderea creditelor neperformante, care se află în creștere față de perioadele precedente. De asemenea, este necesară și o activizare a serviciilor inovaționale în cadrul băncii, factor care ar contribui la eficientizarea activității acesteia.

Bibliografie:

1. Legea instituţiilor financiare nr.550-XIII din 21.07.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.1/2 din 01.01.1996.
2. Legea nr. 171 din 11.07.2012 privind piața de capital. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 193-197 din 14.09.2013.
3. Regulamentul cu privire la suficienţa capitalului ponderat la risc, aprobat prin Hotărârea Consiliului de administraţie al Băncii Naţionale a Moldovei nr.269 din 26.10.2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr.130/310 din 14.12.2001.
4. Site-ul oficial al BC „Victoriabank" SA, http://www.victoriabank.md/.

ANALIZA CORELAȚIILOR, COERENȚELOR ȘI CONSTRÂNGERILOR CE TREBUIE RESPECTATE ÎN CADRUL PLANIFICĂRII FINANCIARE A UNEI ÎNTREPRINDERI

Viorica COTRUȚA, Facultatea Științe Economice

The aim of the paper is to study financial planning and analysis (FP&A) in terms of successful budgeting and development of an efficient FP&A mechanism, through financial controlling and monitoring. The actuality of the topic is conditioned by the need to identify the mutual relations, suitable elements and obstacles in financial planning process within an enterprise and the opportunity to develop a mechanism to improve it through a qualitative analysis.

Analiza și planificarea financiară au devenit procese indispensabile în activitatea oricărei întreprinderi, iar o bună funcționalitate a acestor procese este baza unei situații financiare sănătoase. În prezent, multe din companiile internaționale practică bugetarea la nivel de grup, ceea ce creează o legătură strânsă între procesele de analiză și planificare, cercetarea corelațiilor, coerențelor și constrângerilor apărute în cadrul acestor procese fiind o problemă actuală a organelor de conducere.

Controlling-ul și monitoring-ul sunt procese moderne de organizare a finanțelor în cadrul întreprinderilor internaționale, ele fiind metode de optimizare a proceselor de analiză și planificare. Bugetele sunt documente financiare proforme care detaliază planurile financiare ale firmelor. Bugetele sunt folosite la planificarea, coordonarea și controlul operațiunilor firmei. Rolul lor este esențial în planificare, ele reprezintând obiectivele firmei exprimate valoric sau cantitativ. Bugetul anual reprezintă o ilustrare a potențialului financiar al companiei pe următorul an, analizat obiectiv și real, pornind de la situația actuală și previziunile pe termen scurt.

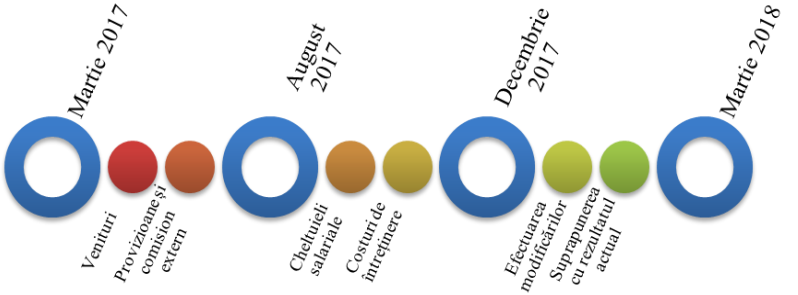

Fig. Etapele elaborării bugetului în cadrul P&P
Sursa: Elaborat de autor în baza informațiilor din cadrul companiei.

În martie anul curent, are loc începerea procesului bugetar, care corespunde cu estimarea veniturilor prognozate pentru anul viitor, de rând cu ponderea în venituri a provizioanelor și comisionului extern pe care compania îl achită partenerilor din afara companiei care oferă proiecte de lucru. Începând cu luna august, are loc acumularea informației privind cheltuielile salariale estimate pe fiecare departament aparte, costurile de întreținere a oficiilor, costurile de funcționare a departamentelor și de alte costuri legate de serviciile poștale sau birotică. În luna septembrie va avea loc dezbaterea proiectului, ca mai apoi, până în decembrie să fie efectuate toate modificările propuse de conducere, și să se suprapună rezultatul prognozat cu cel actual.

În martie 2018 bugetul va intra în vigoare și nu va mai putea suferi modificări.

Când are loc planificarea Raportului de profit și pierdere, se analizează criteriile de bază:

Tabel

Criteriile de analiză a Raportului de profit şi pierdere

Analiza	KPI	Formula	Exemplu	
			2015	2016
Ce procentaj al veniturilor din vânzări acoperă costul prestării serviciilor?	Costul vânzărilor ca procentaj în vânzări/venituri	$\frac{Costul\ vânzărilor}{Venituri\ din\ vânzări} \times 100\%$	58,7%	61,0%
Este afacerea profitabilă?	Marja profitului brut Marja profitului net	$\frac{Profit\ Brut}{Venituri\ din\ vânzări} \times 100\%$ $\frac{Profit\ Net}{Venituri\ din\ vânzări} \times 100\%$	17,5% 14,0%	19,0% 15,2%
Ce procentaj al veniturilor din vânzări acoperă cheltuielile fixe?	Cheltuielile fixe ca procentaj în vânzări/venituri	$\frac{Cheltuieli\ fixe}{Venituri\ din\ vânzări} \times 100\%$	23,8%	20,0%

Sursa: Profit & loss and balance sheets: *https://www.smallbusiness.wa.gov.au/business-advice/financial-management/budgets-and-forecasts*

În cadrul procesului de analiză financiară, şi ulterior la planificare şi execuţia bugetară, sunt întâlnite o serie de constrângeri, care în mod direct sau indirect acţionează asupra mersului sănătos al acestor procese. Astfel, aceste constrângeri pot fi de natură: financiară, administrativă, politică, tehnică, legală, instituţională.

Modele universale de formare a sistemului de controlling financiar la companii nu există. Acesta depinde de specificul fiecărei companii. Pentru că fiecare companie are o strategie unică de dezvoltare, apreciere a problemelor conducerii, interacţiune cu concurenţii ş.a.

Cu atât mai mult, cel mai des specificul tehnologic şi statutul companiei pe piaţă determină specificul managementului.

Având în vedere acestea şi multe alte condiţii, se determină sfera controlling-ului financiar pentru fiecare caz concret. În cazul analizat, controlling-ul este axat preponderent pe formarea şi îndeplinirea bugetului. Procedura monitoring-ului bugetar poate fi descrisă ca un proces de control asupra mersului progreselor realizate de indicatorilor incluşi în bugetele companiilor din cadrul grupului, cu scopul de a delimita abaterile de la plan şi cauzele lor. În urma acestui proces se formează baza de date în scopul luării deciziilor de conducere îndreptate spre asigurarea atingerii indicatorilor stipulaţi în buget.

Pe lângă acestea, se fixează limitele companiei în utilizarea

scăpărilor în cadrul formării indicatorilor, de asemenea dezvoltarea procedurilor de prezentare a datelor.

În concluzie, are loc conturarea importanţei temei în mediul real al activităţii unei companii mari, în care bugetarea este esenţială în activitatea financiară, iar fără o analiză prealabilă şi ulterioară planificarea financiară va fi departe de una perfectă.

Vorbind despre un grup de companii, activitatea financiară este realizată în baza IFRS, iar într-o companie prestatoare de servicii raportarea rezultatelor financiare din realizarea proiectelor are loc în funcţie de volumul realizării lucrărilor, ceea ce face esenţială planificarea anuală a posibilelor venituri şi cheltuieli, analiza lunară şi raportarea trimestrială şi pe fiecare jumătate de an, toate acestea fiind realizate în procesul de controlling şi monitoring financiar.

Bibliografie:

1. POPA, Cătălin C., NISTOR, Filip. *Gestiunea financiară a întreprinderii*. Constanţa: Editura Academiei Navale „Mircea cel Bătrân", 2010, p. 110.
2. GHIC, Gr., GRIGORESCU, C.J. *Analiza economico-financiara: Manual de studiu individual*. Bucuresti: Pro Universitaria, 2012, p. 98
3. PETRESCU, S. *Analiza financiară aprofundată, Concepte – Metode – Studii de caz*, Iaşi: Universitatea „Al. I. Cuza", 2005, p. 249.
4. СИВОЛАПЕНКО, Н. Контроллинг как инструмент стратегического управления предприятием. În: *Conferinţa naţională cu participare internaţională „Strategii şi Politici de Management în Economia contemporană".* Ediţia a III-a, 28-29 martie 2014, p.208-212.
5. ВОРОНЦОВ, Д.А. Организация мониторинга исполнения бюджета в группе компаний. В: *Управленческий учет и финансы,* №3, 19, septembrie, 2009, p.210-218.
6. Profit & loss and balance sheets [Accesat: 15.04.2017]. Disponibil pe Internet: https://www.smallbusiness.wa.gov.au/business-advice/financial-management/reviewing-your-finances.

Recomandat
Maria COJOCARU, dr., conf. univ.

IMPACTUL POLITICII FISCALE ASUPRA GESTIUNII FINANȚELOR ÎNTREPRINDERII

Alina GOLBAN

This work *is dedicated to study the impact of fiscal policy on enterprise finance management, the topicality theme is conditioned by necessity of estimation of the impact of fiscal policy on this and by the opportunity to elaborate a mechanism of perfection for finance policy applied in order to harmonize the interests of the state.*

Politica fiscală la nivel de întreprindere reprezintă maniera concretă prin care se utilizează instrumentele şi tehnicile specifice în vederea realizării obiectivelor gestiunii fiscale, este o componentă de bază a politicii economice, care, prin intermediul sistemului taxării şi impunerii, urmăreşte să influenţeze (să stimuleze) activitatea economică la nivelul entităţii.

Sistemul fiscal reprezintă o componentă a sistemului financiar al Republicii Moldova şi include următoarele elemente [1] :

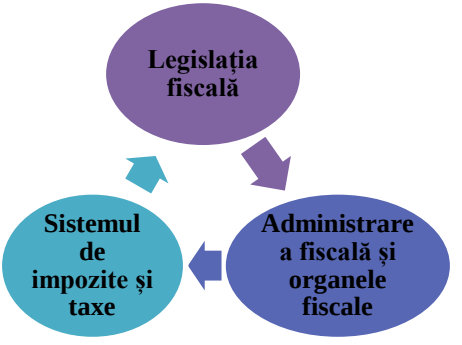

Fig. 1. Elementele sistemului fiscal al Republicii Moldova
Sursă: Elaborată de către autor în baza Codului fiscal.

Toate aceste verigi sunt strâns legate între ele, deoarece, în baza legislaţiei fiscale, organele fiscale administrează procedurile fiscale, având ca scop colectarea impozitelor şi a taxelor, acestea din urmă constituind surse de venit ale statului. În timp ce Republica Moldova are un sistem fiscal coerent, elementele de bază ale impozitării directe şi indirecte sunt compatibile cu normele UE şi ţara continuă să depună

eforturi conjugate în vederea modernizării administrației sale fiscale.

Cu toate acestea, noul progres al reformelor și soluționarea anumitor probleme-cheie vizavi de angajamentele actuale față de UE au fost stingherite de voința politică limitată și lipsa de responsabilitate față de aceste angajamente din partea Ministerului Finanțelor [2, p.123].

Presiunea fiscală exprimă intensitatea cu care sunt prelevate venituri de la persoane fizice sau juridice prin intermediul impozitării.

$$\textbf{Presiunea fiscală} = \frac{\text{Obligații fiscale}}{\text{Cifra de afaceri}} * 100 \qquad (1)$$

Tabel

Presiunea fiscală în cadrul întreprinderii analizate pentru perioada 2014-2016

Indicatori	2014	2015	2016
Obligații fiscale, MDL	7.633.638	8.929.764	15.810.508
Cifra de afaceri, MDL	27.440.442	36.682.572	73.503.704
Presiunea fiscală, %	28	24	22

Sursa: Elaborat de autor în baza situațiilor financiare ale întreprinderii pentru anul 2014-2016.

Conform datelor analizate, asupra presiunii fiscale a entității date, a influențat contribuțiile sociale și medicale, taxele locale, accizele. Astfel, observăm că presiunea fiscală se diminuează pe parcursul perioadei menționate. Acesteia îi este caracteristic majorarea cifrei de afaceri, dar totodată și creșterea obligațiilor fiscale. În anul 2014, presiunea fiscală a constituit 28%, în 2015 – 24%, iar în anul 2016 – 22%. Dacă e să ne referim la cotele TVA aplicate în stalele-membre, observăm cum fiecare stat are modul său de impozitare, ca de exemplu următoarele țări [3, p.123]:

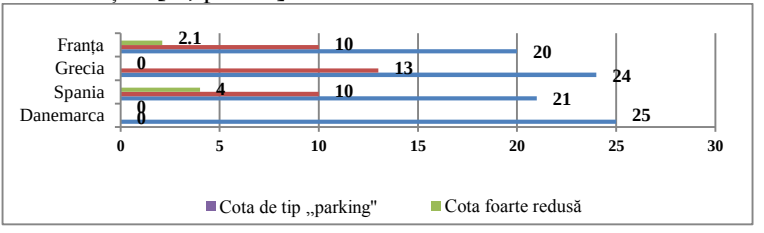

Fig.2. Cotele TVA aplicate în statele membre, %

Sursa: Elaborat de către autor baza în datelor https://europa.eu.

Conform datelor analizate, observăm că cea mai mare cotă standard este aplicată în Danemarca –25%, urmată de Grecia cu 24%, apoi Spania cu 21% şi Franța cu 20%. Cota redusă este aplicată în toate țările menționate, cu excepția Danemarcei. Însă cota foarte redusă e aplicată doar în Spania şi Franța.

Impactul politicii fiscale asupra gestiunii finanțelor întreprinderii în Republica Moldova:

▶ Nedisciplina de plată, adică faptul că se achită impozitul înainte reprezintă un impact (de exemplu, cumperi produsele, impozitul se achită, dar nu se ştie când şi dacă vor fi vândute);

▶ Impactul politicii fiscale depinde de riscul de țară, riscul valutar, în special. În cazul în care sunt procurări la export, se achită TVA, se face restituirea TVA, şi pentru entitate aceasta reprezintă un dezavantaj;

▶ Deseori are loc modificarea legilor, a impozitelor, din acest motiv se fac multe erori, ceea ce este un mare prejudiciu.

Posibilitățile de optimizare a politicii fiscale în cadrul întreprinderii:

❖ Entitatea trebuie să țină cont de planificarea achitării impozitelor, acestea trebuie să fie achitate la timp, iar statul să acorde anumite beneficii, şi invers. Aceasta va duce la disciplina de plată a impozitelor;

❖ Dacă impozitele vor fi mai mici, atunci agenții economici nu se vor eschiva de la achitarea acestora. De exemplu, cum este în cazul impozitării angajaților a căror activitate de bază este realizarea de programe;

❖ Aplicarea diferențiată a impozitelor, în funcție de genul de activitate, în special pentru activitatea de întreprinzător.

În concluzie, putem afirma că economia întreprinderii se va afla în proces de stagnare atâta timp cât nu se întreprind măsuri de îmbunătăţire a sistemului fiscal, se vor modifica structura şi metodele de lucru ale organelor de control, se va modifica legislaţia privind pedeapsa pentru activităţile ilicite şi tăinuirea veniturilor. O gestiune fiscală optimă trebuie să vizeze activităţi de administrare a aspectelor fiscale, astfel încât să se asigure respectarea prevederilor legale în domeniu, să se înregistreze cel mai mic nivel al sarcinii fiscale şi să se minimizeze riscul fiscal.

Bibliografie:

I. Actele legislative, Hotărârile Parlamentului, Hotărârile Guvernului

1. Codul fiscal nr.1163-XIII din 24.04.1997. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* nr. 62 din 18.09.1997;

II. Sursele literare şi statistice

2. STUART, E. *Armonizarea legislației fiscale cu Standardele Uniunii Europene.* Chișinău, martie 2010. 145 p.

III.Surse electronice

3. Site-ul oficial al Eurostat http://europa.eu accesat la 27/03/2017-adăugat de Administrația site-ului.

Recomandat
Galina ULIAN, dr. hab. prof. univ.

АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ С УЧЁТОМ ИНФЛЯЦИИ

Алёна САРАКУЦА

Одним из важнейших условий эффективного управления предприятием является диагностика и анализ его финансового состояния. Финансовое состояние предприятия отражает конечные результаты его деятельности, которые интересуют прежде всего собственников предприятия. В традиционном пони мании сущность финансового анализа заключается в оценке и прогнозировании финансового состояния предприятия на основе данных финансовой отчетности и учета.

Рентабельность предприятия является важным показателем, характеризующим эффективность финансово-хозяйственной деятельности. Данный показатель комплексно отражает степень эффективности использования материальных, трудовых, денежных и других ресурсов. Показатели рентабельности позво ляют характеризовать эффективность деятельности любого предприятия. Размер и уровень показателей рентабельности позволяет определить не только финансовое состояние, но и эффективность использования предприятием ресурсов. На показатели рентабельности оказывает влияние уровень инфляции.

Инфляция является одним из наиболее сложных и негативных явлений в экономике и представляет собой обесценение денег и

повышение уровня цен на товары и услуги в результате перена полнения бумажными деньгами каналов денежного обращения в экономике страны. Это сложное социально-экономическое явление порождается рядом причин, которые в данной статье не рассматриваются. Инфляция влияет на финансово-хозяйственную деятельность предприятия и, соответственно, на уровни его финансово-экономических показателей. Во-первых, это влияние на величину денежных потоков. Во-вторых, это изменение инвестиционных возможностей предприятия, сопровождаемых различными рисками. В-третьих, инфляция оказывает влияние на уровень доходов и расходов предприятия (при инфляции реальная стоимость каждого поступления (выбытия) денежных средств уменьшается еще и на величину инфляционного обесценения).

По этой причине в дипломной работе рассмотрены методические приёмы оценки влияния инфляции на показатели эффективности работы предприятия и выполнен анализ соответствующих показателей. Нами использовались следующие методики учёта инфляции [1]:

1) Методика оценки объектов бухгалтерского учёта в денежных единицах одинаковой покупательской способности (CPL);

2) Методика переоценки объектов бухгалтерского учёта в текущую стоимость (CCA);

3) Комбинированная методика, разработанная она основе вышеуказанных методик.

Расчёты индексов инфляции на уровне предприятия произво дились по методике, опубликованной в работе [2]. В результате факторного анализа рентабельности AOZORILE с учётом инфляции за 2012-2016 годы выявлено, что предприятие, осуществляя относительно стабильную деятельность, было подвержено влиянию инфляции. В 2012 году предприятие понес ло убытки в результате отрицательного результата от опера ционной деятельности, что привело к низкому уровню показате лей рентабельности продаж. В последующие годы уровень инфля ции снижался (Рис.1) как в среднем по стране, так и на уровне предприятия, что вызвало рост показателей рентабельности

продаж и других финансовых результатов (Рис.2-3).

Уровень влияния инфляции
на деятельность предприятия с 2012 по 2016 год (в%)

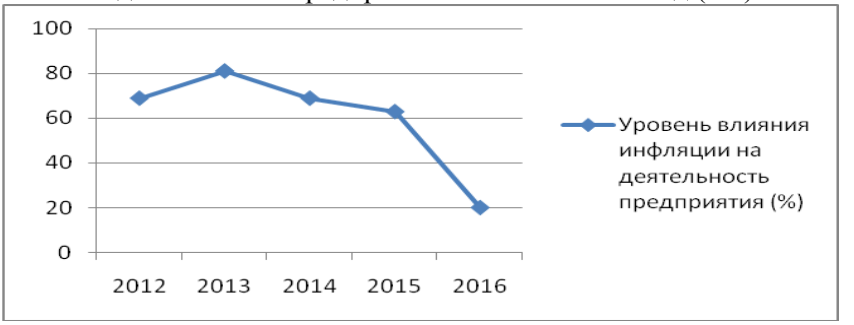

Рис. 1. Динамика показателей рентабельности инвестиций
с 2012 по 2016 год

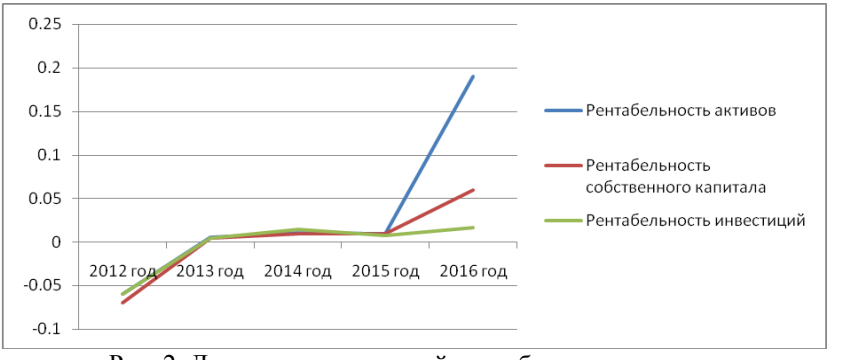

Рис. 2. Динамика показателей рентабельности продаж
с 2012 по 2016 год

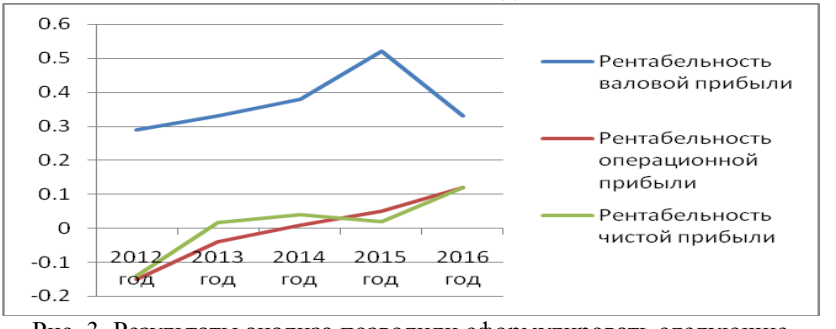

Рис. 3. Результаты анализа позволили сформулировать следующие рекомендации финансовым менеджерам предприятия:

1) Необходимо увеличить уровень прибыли, так как её величина относительно мала при весьма больших оборотах. Целесообразно пересмотреть и сформировать новую политику ценообразования на основе данных модели спроса и предложения, то есть, активизировать маркетинговую деятельность, направленную на увеличение спроса на продукцию, посредством определения оптимальной себестоимости и цены за единицу изделия.

2) Следует модернизировать производственную деятельность, а именно – применять более совершенные технологии.

3) Активизировать деятельность по расширению рынков сбыта.

4) При планировании и оценке финансовых результатов с учётом инфляции использовать методические приёмы оценки уровня инфляции на уровне предприятия, т.е. не использовать в расчётах индексы инфляции, рассчитываемые в среднем по стране.

Библиография:

1. КОВАЛЁВ, В.В. *Финансовый менеджмент: теория и практика.* Москва: ТК Велби, издательство Проспект, 2006.
2. ДАНИЛЬЧЕНКО, Л. Проблема оценки финансово-экономического потенциала предприятия в условиях инфляции. В: Conferinţa ştiinţifică internaţională jubiliară, ediţia 8. Chişinău: CEP USM, 2013.

МОТИВАЦИОННЫЙ МЕХАНИЗМ И ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ МОТИВАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ МАЛОГО БИЗНЕСА РМ

Элла КАЗАКУ

The philosophy of personnel management is the formation of relations with the objectives of enterprise development. In such circumstances, the motivation of the labor activity of the company's employees becomes particularly important. In order for a person to perform the work assigned to him in good faith and qualitatively, he must be in this interested, that is to say, motivated.

Философия управления персоналом – это формирование поведения отдельных работников по отношению к целям разви тия предприятия. В таких условиях мотивация трудовой деятель ности сотрудников фирмы приобретает особенно важное

значение. Для того чтобы человек выполнял порученную ему работу добросовестно и качественно, он должен быть в этом заинтересован или, иначе говоря, мотивирован.

Выбранная тема для исследования является ***актуальной для национальной*** экономики в целом и для предприятий малого бизнеса Молдовы в частности, так как важнейшим условием, предполагающим успех любого предприятия, является мотивация и стимулирование персонала. В основном, ни одно предприятие не может преуспеть без стимулирования работников на работу с высокой отдачей, без высокого уровня приверженности персонала, без заинтересованности членов организации в положительных конечных результатах и без их стремления внести свой вклад в достижение поставленных целей. И поэтому интерес руководителей и ученых, занимающихся изучением причин, заставляющих людей работать с полной отдачей сил, очень высок.

Целью дипломной работы являлось выявление и изучение способов мотивации персонала на предприятии, закрепление и углубление знаний в области менеджмента человеческих ресурсов, приобретение практических навыков и методов в изучении и анализе теоретического материала, а также разработка путей совершенствования мотивационного механизма в современных условиях.

Теоретической основой работы послужили исследования отечественных и зарубежных авторов, занимающихся изучением и анализом системы стимулирования и мотивации трудовой деятельности, таких как: Клочков А.; Самоукина Н.; Ильин Е.; Шапиро С.А. и др.

Методологической базой исследовательской работы послужила совокупность методов научного познания и различные методологические подходы, а именно такие как анализ и синтез, дедукция и индукция, сравнительный анализ, аналитический метод и метод изучения нормативно-правовой базы, системный подход, а также специфические технологии в области менеджмента человеческих ресурсов, а именно – анкетирование.

Был разработан ряд **мер и рекомендаций** по совершенство

ванию мотивационного механизма на предприятии.

1. Улучшить систему коммуникации и условий труда рабочих.
2. Нанять управляющего персоналом.
3. Мотивацию персонала выразить в одной из стратегий развития предприятия.
4. Разработать и внедрить систему KPI.

Ключевые показатели эффективности (*KPI*) — показатели деятельности предприятия, помогающие организации в достижении стратегических и тактических целей.

Оценка выполнения KPI менеджера по продажам в «матрице KPI»

Цель	KPI	Вес, %	Единица измерения	План	Факт	Индекс,%	Итог, %	Статус	Тренд
Выполнить план продаж товара А	Процент выполнения плана по выручке	40	%	100	98	98	39,2	0	↗
Сократить оборачиваемость дебиторской задолженности по товару А	Коэффициент оборачиваемости товара А	25	дни	26	34	130,8	12,5	-0	↗
Сократить дебиторскую задолженность по товару А	Сумма дебиторской задолженности на конец периода по товару А	25	%	400 000	480 000	120	12,5	-0	↓
Повысить удовлетворенность клиентов	Процент удовлетворенности клиентов	10	%	100	99	99	9,9	-0	→
Итого									

Источник: разработано автором.

Оценка выполнения KPI приводится в специальных таблицах – «Матрицах KPI». Такое название таблицы получили потому, что осуществляется матричный анализ и сопоставление многих данных (веса показателя и диапазона значений). Ввод в индивидуа льное соглашение по целям «Матрица KPI» количественных и

качественных целей происходит на основании совместного творчества руководителя и его сотрудников.

Экономический эффект от применения KPI:

- увеличение выручки *более чем на 10%* за счет концентрации на клиентах;
- снижение оттока клиентов и, как результат, увеличение прибыли (так как по статистике снижение на 5% оттока дает до 15% прибыли);
- снижение затрат *как минимум на 10–20%*;
- многократное *повышение производительности труда* за счет увеличения мотивации и эффективности бизнес-процессов;
- *сокращение сроков бизнес-процессов*, ведущее непосред ственно к снижению постоянных и переменных затрат;
- *качество как цель номер один*, что ведёт к победе над конку рентами;
- улучшение *конкурентных преимуществ*.

***Библиография*:**

I. Законы, постановления, нормативные акты

1. Гражданский кодекс Республики Молдова. Опубликован 22.06.2002 в *Monitorul Oficial al RM*, 2002, nr. 82-86, статья № 661.
2. Закон Республики Молдова «О предпринимательстве и предприятиях» № 845-XII от 03.01.92. В: *Monitorul Oficial al R. Moldova*, 1992, ст. 1.

II. Периодические издания, нормативные документы, статистические материалы, инструкции

3. КЛОЧКОВ, А. *KPI и мотивация персонала*. Полный сборник практических инструментов. Москва: Эксмо, 2009.
4. САМОУКИНА, Н. *Эффективная мотивация персонала при минимальных затратах:* Сборник практических инструментов. Москва: Эксмо, 2010.
5. ИЛЬИН, Е. П. *Мотивация и мотивы*: Учебное пособие для вузов. СПб.: Питер, 2000. 346 с .
6. НАВРУЗОВ, Ю., ЧЕРЕПУХИНА, Н. *Искусство управления персоналом. Таланты и лидеры.* Книга 1. К.: Издательство Алексея Капусты, 2002. 215 с.
7. http://lex.justice

RELAȚIILE MOLDO-TURCE ÎN ANII 1991-2002

Mariana BUBUIOC, Facultatea de Istorie și Filosofie

The political and diplomatic relations between Republic of Moldova and Republic of Turkey can be divided in two distinct stages: the stage of establishing (1991-1994) and the stage of consolidation of bilateral relations (1994-2002).

The parties have paid a special attention to the solving of the Gagauz and Transnistrian issues, to the strengthening of the political and diplomatic dialogue, and to the intensification of bilateral and multilateral economic relations.

Odată cu proclamarea și recunoașterea independenței sale de către statele lumii, R. Moldova devine subiect cu drepturi depline al relațiilor internaționale. Dezvoltarea relațiilor cu statele lumii era dictată de necesitatea fortificării independenței politice, dar mai ales a celei economice. În acest sens, inițierea colaborării politico-diplomatice cu R. Turcia avea să fortifice colaborarea în celelalte sfere ale vieții statului.

Procesul de stabilire al relațiilor politico-diplomatice a R. Moldova cu R. Turcia s-a produs în luna februarie 1992, eveniment ce a fost urmat de instituirea Consulatelor Generale în ambele state.

Deschiderea ambasadelor din ambele state avea să se producă în contextul intensificării dialogului politic din anul 1994.

Ca rezultat al cercetării problematicii relațiilor politico-diplomatice bilaterale, autoarea a identificat două etape: etapa stabilirii – 1991-1994 și etapa consolidării relațiilor moldo-turce – 1994-2002. Primei etape îi sunt caracteristice semnarea unor documente normative de bază care dictează cursul relațiilor moldo-turce (1992 – schimbul de note diplomatice dintre R. Moldova și R. Turcia; 1994 – *Acordul de prietenie și colaborare între Republica Moldova și Republica Turcia* ș.a.), dar și a vizitei președintelui R. Moldova în R. Turcia în 1992, a inaugurării Consulatului general al R. Turcia la Chișinău și, în cele din urmă – vizita președintelui turc la Chișinău, Suleyman Demirel în 1994. Astfel, în anul 1994 schimbările sunt legate de noile strategii ale

politicii externe turceşti vizavi de spaţiul balcanic, spaţiu în care este încadrată şi R. Moldova.

Partea moldovenească, la rândul ei, a facilitat acţiunile părţii turceşti, întrucât acestea nu se plasau în opoziţie cu interesele sale de stat.

Etapa consolidării relaţiilor moldo-turce s-a conturat pe fundalul schimbărilor calitative şi cantitative ce au corespuns învestirii în funcţia de preşedinte a lui Suleyman Demirel în mai 1993, care a pus un accent deosebit pe apropierea statelor şi comunităţilor turcice de R. Turcia. Or, pe teritoriul R. Moldova, în raioanele sudice, locuieşte compact minoritatea găgăuză, de sorginte turcică. Schimbările în relaţiile moldo-turce s-au făcut simţite în timpul şi în urma vizitei lui Suleyman Demirel în iunie 1994 la Chişinău. Acestei noi etape relaţiilor moldo-turce îi corespund o serie de caracteristici, printre care intensificarea colaborării la nivel de preşedinţii, guverne, vizite de lucru bilaterale, colaborarea la nivelul organizaţiilor internaţionale, iniţierea dialogului cu privire la soluţionarea problemei găgăuze ş.a. Cea de-a 2-a etapă a relaţiilor moldo-turce poate fi divizată, la rândul ei, în două subetape, în funcţie de intensitatea dialogului politic. Astfel, intervalul cronologic 1994-2000 este caracterizat de efectuarea a 6 vizite la nivelul preşedinţilor din ambele state. Or, vizitele la nivel înalt constituiau un factor de intensificare a dialogului politic bilateral.

Cea de-a 2-a subetapă – 2000-2002 este caracterizată de o „uşoară răcire" a relaţiilor politico-diplomatice. În acest interval, regularitatea vizitelor la nivel înalt este întreruptă, ultima vizită la nivel de preşedinţi producându-se în anul 1999. Totuşi, dialogul politic a fost menţinut prin intermediul ambasadelor, comisiilor mixte moldo-turce, organizaţiilor internaţionale şi regionale. Ambele state şi-au păstrat intacte strategiile politicii externe vizavi de celălalt.

Schimbările în politica externă a ambelor state se conturează în anul 2002, când cele două state au adoptat noi strategii ale politicii externe.

R. Turcia aborda R. Moldova prin prisma „avantajului istoric şi geopolitic" al statului turc în regiune. Principiile anterioare poziţionau colaborarea moldo-turcă în arealul restrâns al Mării Negre. Pe când noua doctrină a politicii externe presupunea intensificarea colaborării moldo-turce în baza relaţiilor istorice, dar şi a vecinătăţii în regiunea Mării Negre şi în regiunea balcanică. În politica externă a R. Moldova la fel au survenit schimbări. Schimbările ţin de fixarea vectorului de

integrare europeană a R. Moldova în urma adoptării de către UE a *Documentului de strategie a țării pentru anii 2002-2006,* act ce viza direct R. Moldova.

Conform acestui document, R. Moldova poate demara măsurile de integrare în structurile UE. Astfel, spre mijlocul şi sfârşitul anului 2002, s-a purces la constituirea comisiilor parlamentare şi de guvern ce trebuiau să se ocupe de adoptarea şi implementarea normelor legislative reieşite din noua orientare strategică a statului. Se accentuează „noua orientare strategică", deoarece începând cu anul 2002 s-a trecut de la declarații la măsuri concrete, or, președintele moldovean sublinia necesitatea „aducerii situației din țară în corespundere cu cerințele Uniunii".

În perioada dată, un rol important în evoluția relațiilor moldo-turce l-a avut președintele turc Suleyman Demirel. Autoarea subliniază rolul lui Suleyman Demirel în relațiile moldo-turce, prin asistența căruia a fost soluționată pașnic problema găgăuză, iar relațiile moldo-turce s-au intensificat pe segmentul politico-diplomatic și economic.

În general, problema găgăuză și transnistriană a fost o constantă în dialogul politic dintre R. Moldova și R. Turcia încă de la stabilirea primelor contacte. Partea turcă era preocupată de problema transnistriană, deoarece aceasta atingea securitatea în regiunea Mării Negre, unde aceasta avea interese. R. Turcia nu a susținut, și nici în prezent nu susține separatismul transnistrian. Dintre măsurile întreprinse de R. Turcia pentru a facilita soluționarea problemei transnistriene se menționează: asistența în cadrul Summit-ului de inaugurare a OCEMN din 1992, care coincidea cu derularea conflictului în regiunea transnistriană. Se consideră că prin mijlocirea părții turcești, Moscova și Chișinăul au purces la negocierile privind încheierea Războiului din Transnistria. Alt moment în care s-a manifestat asistența turcească a fost în cadrul OSCE, la Summit-ul de la Istanbul din 1999. R. Turcia a susținut ideea dezarmării regiunii transnistriene și a fost unul dintre statele inițiatoare a elaborării *Acordului privind Forțele Armate Convenționale Adaptate*, prin care Rusia era obligată să-și retragă trupele din Transnistria.

Bibliografie:

1. DAVUTOLGU, Ah. *Stratejik Derinlik (Profunzime strategică)*. Istanbul, 2001, http://www.kitapso.com/kitaplar/siyasi/9/Ahmet-Davutoglu-Strate-jik-Derinlik.pdf (vizitat 20.02.2017).

2. HALE, W. *Turkish foreign policy, 1774-2000.* London: *Frank Cass*, 2002.
3. SNEGUR, M. *Labirintul destinului, Memorii, Republica Moldova și lumea*. Vol. IV. Chișinău: *Fundația „Draghiștea”*, 2013.
4. ȚVIRCUN, V. ș.a. *File din istoria stabilirii relaţiilor bilaterale între Republica Moldova şi Republica Turcia* http://cogito.ucdc.ro/2012/vol4n1/ro/5_filedinistoriastabiliriirelatiilorbilateralevictor tvircunaurelteverdohleb.pdf (vizitat 20.02.2017);
5. *Vizita oficială a Preşedintelui Republicii Turcia în Republica Moldova.* În: Moldova suverană, nr.66-67 din 4 iunie 1994, p.1-2.
6. Vizita președintelui Turciei în Republica Moldova. În: *Moldova suverană,* 20 iunie 1998, nr. 117, p.1.

Recomandat
Liliana ROTARU, dr., conf. univ.

POLITICI DE PROTEJARE ŞI VALORIFICARE A PATRIMONIULUI ARHEOLOGIC ÎN REPUBLICA MOLDOVA (1946-2016)

Marina HUZUN, Facultatea de Istorie și Filosofie

The purpose of the thesis *is to analyze the policies of protection and valorization of the archaeological heritage in the Republic of Moldova (1946-2016).* ***Objectives of the thesis:*** *legislative analyze in the Republic of Moldova on the archaeological heritage protection; Establishment of institutions through which the state carries out the policy of the archaeological heritage protection; Elucidation of the problems which they are confronted the Republic of Moldova in the archaeological heritage protection field.*

Pe parcursul secolului XX, în condiţiile lipsei unui cadru normativ adecvat, patrimoniul arheologic din spaţiul dintre Prut şi Nistru a suportat pierderi enorme, numeroase situri şi vestigii fiind distruse.

Cu toate acestea, către începutul anului 2017, pe teritoriul Republicii Moldova au fost identificate circa 15 mii de situri arheologice din diverse epoci istorice şi care acoperă întreg palmaresul de civilizaţii care s-au constituit ori s-au perindat pe aceste pământuri în vâltoarea timpurilor. Din ele doar 5.698 sunt incluse în Registrul monumentelor istorice ocrotite de stat şi beneficiază de statutul de monument protejat.

Pentru completarea Registrului de stat al monumentelor, au fost antrenate instituţii ştiinţifice specializate care au elaborat propuneri concrete şi argumentate. Actualmente, la solicitarea Ministerului Culturii, specialiştii arheologi de la Academia de Ştiinţe, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Liberă Internaţională din Moldova, Agenţia Naţională Arheologică etc. au elaborat *Registrul monumentelor arheologice din republică*, care include informaţii detaliate referitoare la 7.368 de monumente. Pierderile din RSS Moldovenească, în domeniul patrimoniului arheologic în timpul celui de-al doilea război mondial, au fost enorme, mii de bunuri culturale au fost distruse sau retrase peste hotarele republicii, patru muzee au fost devastate. În condiţiile reconstrucţiei de după război, primele măsuri de organizare a activităţii de ocrotire a monumentelor a fost crearea cadrului instituţional şi adoptarea în anii 1945 şi 1948 a primelor hotărâri în această direcţie.

Hotărârea Cu privire la ocrotirea monumentelor istorice şi arheologice, adoptată de Sovietul Comisarilor Norodnici al RSSM la 31 iulie 1945, interzicea demolarea sau refacerea monumentelor istorice, precum şi distrugerea monumentelor arheologice.

Cercetările arheologice sistematice pe teritoriul RSSM au început în anul 1946, şi au fost coordonate conform deciziei Consiliului Comisarilor Poporului al RSS Moldoveneşti de la 21 decembrie 1945 de cercetători din RSS Ucraineană. Documentul respectiv prevedea organizarea unor cercetări arheologice în Moldova, pornind de la premisa că anterior nu au fost întreprinse astfel de cercetări, în special în perioada anilor 1918-1944.

De o importanţă majoră a fost şi documentul unional, care a constituit timp de mai mulţi ani un punct de referinţă în activitatea de protejare a monumentelor, şi anume – Hotărârea nr. 3898 Cu privire la măsurile de îmbunătăţire a protecţiei monumentelor de cultură, însoţită de anexa „Situaţia despre ocrotirea monumentelor de cultură” care au fost adoptate la 14 octombrie 1948 de către Sovietul Miniştrilor al URSS.

Activitatea legislativă în domeniul patrimoniului cultural a cunoscut o etapă nouă în anii ’60 ai secolului XX. Cu concursul membrilor SOMIC a fost adoptată la 26 decembrie 1969 Legea RSSM cu privire la ocrotirea monumentelor de cultură – prima lege

referitoare la protecţia monumentelor. RSS Moldovenească s-a numărat printre puţinele republici sovietice – Estonia (în 1961), Lituania (în 1967), Uzbekistan (în 1968), Armenia (1969), Kazahstan (în 1971) – care au adoptat la nivel republican o asemenea lege, în condiţiile în care un act similar lipsea la nivel unional.

Legea cu privire la ocrotirea monumentelor de istorie şi cultură adoptată de către guvernul Uniunii Sovietice la 29 octombrie 1976 a reprezentat primul act unional din istoria legislaţiei sovietice referitor la monumentele de istorie şi cultură. Conform legilor din 1969 şi 1976, monumentele de istorie şi cultură se aflau în proprietatea statului, teritoriul fiind gestionat de organizaţii de stat, precum colhozurile, organizaţiile cooperatiste, diverse asociaţii, organizaţiile obşteşti. Cetăţenii puteau şi ei deţine în proprietate personală obiecte patrimoniale arheologice, care puteau fi vândute sau donate cu înştiinţarea prealabilă a organelor de stat pentru ocrotirea monumentelor. Indiferent de forma de proprietate, toate monumentele aflate pe teritoriul RSSM erau protejate de stat.

Legislaţia sovietică acorda un rol deosebit întregii societăţi în activitatea de ocrotire a monumentelor. La acest proces puteau fi incluse întreprinderi, instituţii şi diferite organizaţii care puteau să stabilească patronajul asupra monumentelor de istorie şi cultură. Legea din 1976 stipula în mod tranşant că „grija pentru păstrarea monumentelor şi altor valori culturale constituie o datorie şi o obligaţie a cetăţenilor Uniunii RSS”, iar Societăţii moldoveneşti pentru ocrotirea monumentelor de istorie şi cultură, înfiinţată în 1965, îi revenea rolul de a atrage păturile largi ale populaţiei „pentru participarea activă şi nemijlocită la ocrotirea monumentelor”.

Astfel, în anii 1970-1980 tânăra ştiinţă arheologică din Moldova a obţinut anumite realizări. Aceasta este perioada de stabilizare definitivă a colectivului de arheologi, de completare a lui cu cadre tinere, totodată continuă relaţiile de colaborare cu centrele ştiinţifice din Leningrad, Moscova, Kiev ş.a. Odată cu crearea statului independent, s-a procedat la perfectarea sistemului naţional de protecţie a patrimoniului cultural, pe lângă Legea privind protecţia monumentelor istorice nr. 1530-XII din 23 iunie 1993 este şi Registrul monumentelor istorice şi ocrotite de stat, aprobat prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1531-XII din 23 iunie 1993, iar

legea aprobată în prezent este Legea privind protejarea patrimoniului arheologic nr.218 din 17.09.2010. În anii 1993-1994, proaspăt formatul Institut de Arheologie al AŞM, în baza contractului cu Ministerul Culturii şi Cultelor, a realizat proiectul Inventarierea monumentelor arheologice din Republica Moldova.

Drept rezultat au fost verificate, descoperite şi înregistrate date ample şi veridice privitor la circa şapte mii de monumente arheologice care constituiau, la acel moment, patrimoniul arheologic naţional. Spre exemplu, de o importanţă deosebită pentru istoria culturii medievale moldoveneşti au fost şi rămân a fi cercetările arheologice iniţiate în 1993 de Institut, executor fiind la acel moment Gheorghe Postică, în incinta complexelor monastice Căpriana şi Vărzăreşti, iar ceva mai târziu în curtea bisericii Adormirea Maicii Domnului din Căuşeni sub conducerea cercetătorilor Ion Tentiuc şi V. Bubulici, la fel, întreprinse la comanda şi cu suportul financiar al Ministerului Culturii şi Cultelor.

Pe de altă parte, în Republica Moldova, din cauza presiunilor timpului şi a fluctuaţiilor politice, patrimoniul arheologic a devenit o sursă de exploatare ilegală şi neraţională. La acest fapt a contribuit şi lipsa un timp îndelungat a unui cadru normativ adecvat şi a unei strategii concrete la nivel de stat privind păstrarea şi conservarea siturilor arheologice. Analiza cadrului normativ actual ilustrează evoluţia şi dezvoltarea Republicii Moldova în acest domeniu.

Protecţia şi conservarea siturilor arheologice rămâne a fi o problemă, încă nerezolvată, care conduce implacabil la dispariţia ireversibilă a zeci şi sute de monumente de unicat.

O soluţionare a problemei arheologice a Republicii Moldova ar fi definitivarea cadrului legislativ inerent unei protecţii eficiente a bunurilor din patrimoniul cultural naţional, stabilirea unul regim fiscal încurajator pentru deţinătorii de monumente şi pentru partenerii economici ai statului în activitatea de conservare, restaurare şi punere în valoare a monumentelor. Este vitală şi formarea în rândurile cetăţenilor a unei culturi de conştientizare a necesităţii protejării şi valorificării adecvate a patrimoniului arheologic.

Bibliografie:

1. MATVEEV, S. Începuturile arheologiei în RSSM. În: *Tyragetia*, s.n., 2016, vol. X [XXV], nr. 1, p. 358.

2. POSTICĂ, I. Aspecte legislative privind protejarea patrimoniului arheologic în Republica Moldova. În: *Tyragetia*, s.n., 2008,vol. II [XVII], nr. 1, p. 361-363.
3. *Arheologia între ştiinţă, politică şi economia de piaţă*. Chişinău: Pontos, 2010.
4. *Institutul Patrimoniului Cultural*. Chişinău, 2008.

Recomandat
Sergiu MATVEEV, dr., conf. univ.

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ОРИНЬЯКСКОЙ КУЛЬТУРЫ НА СРЕДНЕМ ДНЕСТРЕ ПО МАТЕРИАЛАМ СТОЯНКИ КЛИМЭУЦЬ II

Наталья ПАШЕНЧУК, факультет истории и философии

In this paper was carried out the historiographical analysis for identification of the Aurignacian culture on the Middle Dniester and on adjacent territories. Also, was analyzed the archaeological material of the upper palaeolithical site Climăuti II on the Middle Dniester in the context of the Aurignacian culture. As a rezult, the industry of Climauti II occupies the intermediate place between the early Aurignacian and the epi-Aurignacian complexes, but it is attached to the latter, that it is expressed both typologically and by radiocarbon dating.

Верхнепалеолитическая стоянка Климэуць II, обнаруженная в 1989 г. в среднем течении реки Днестр [1, с. 32], представляет собой довольно своеобразный памятник с эпи-ориньякским набором каменного инвентаря, богатой костяной коллекцией, верхний слой которой содержал остатки жилого сооружения из крупных костей мамонта и других млекопитающих. Выявление ее культурной принадлежности позволит восполнить многие пробелы, связанные с развитием ориньякской культуры на Среднем Днестре. Этому и посвящено исследование. Путем анализа историографии и данных с некоторых ориньякоидных памятников на Среднем Днестре, предполагалось определить значение данной темы исследований, а также культурную принадлежность верхнепалеолитической стоянки Климэуць II, закономерности развития и временные рамки развития культур ранней и средней поры верхнего палеолита данного региона. Методы исследования определялись характером источниковед-

ческой базы, а также поставленными целями и задачами работы. Основными методами, использованными в данной работе, являлись сравнительно-типологический и технико-морфологический анализ–продуктов первичной обработки, а также изделий со следами вторичной обработки и утилизации. Отметим, что для верхнего слоя стоянки Климэуць II в Геохронологической лаборатории Санкт-Петербургс кого университета по образцу зуба мамонта определена дата в 20350 лет тому назад (ЛУ-2481). А нижний слой продатирован в той же лаборатории по гумусному экстракту из верхов ископаемой почвы и получена дата в 24840 лет тому назад (ЛУ-2351) [2, с.74].

Стратиграфические наблюдения подтвердили относительный возраст стоянки. Интересен тот факт, что в результате анализа палинологи ческих проб было выявлено довольно большое количест во содержания пыльцы рудеральных растений, а также сорных сортов, произраставших в непосредственной близости от человеческого жилища.

Типологический анализ материалов стоянки показал, что в нижнем слое памятника не менее половины всех изделий с вторичной обра боткой были изготовлены на отщепах. Выразительной группой являются скребки-нуклеусы (нуклевидные), а из резцов можно выделить срединные двойные, многофасеточные. Довольно много архаичных форм. Имеется и пластинка с притупленным краем. Верхний слой стоянки содержит призматические нуклеусы, приблизительно равное соотношение орудий на пластинах и отщепах, при том, что большинство скребков и резцов были изготовлены на пластинчатых отщепах. На стоянке богат и разнообразен также костяной инвентарь, представленный как типичными изделиями из кости, рога и бивня (наконечники, лощила, бусы из раковин и трубчатых костей, фрагменты бивневых массивных браслетов), так и уникальными предметами (речь идет о кольцеобразных предметах из бивня мамонта, назначение которых остается неясным, а также и наверших, служивших, по всей видимости, декоративным элементом какого-либо предмета), дополняющими картину использования и обработки кости в среднюю пору верхнего палеолита на Среднем Днестре.Выделение ориньякоидных комплексов на Среднем

Днестре, как и на сопредельных территориях, началось с идентификации ориньякоидных черт в некоторых памятниках ранней поры верхнего палеолита [3, с. 50-52], с дальнейшими попытками их интерпретации и выделения в отдельные технокомплексы [4, с. 16-17].

Для решения вопроса о культурной принадлежности памятника Климэуць II, а также определения его места среди аналогичных комплексов, был проведен сравнительный анализ с рядом памятников (Сагайдак 1, Анетовка 1 и 2, Рашков 7 и 8, Мураловка) [5, с. 148].

В результате было определено, что индустрия стоянки Климэуць II, ви димо, занимает промежуточное положение между ранними ориньяк скими и эпиориньякскими комплексами, тяготея к последним, что подтверждается как типологически, так и радиоу глеродным датированием. При этом отметим, что появление эпиориньяка на юге Восточной Европы связано с проникновением носителей ориньякских традиций из центрально-европейского региона, которые были вынуждены мигрировать в северо-причерноморские степи с началом холодной фазы позднего Валдая [5, с. 147]. Подтверждением данной теории может служить сходство ретушированных пластиночек с польской стоянки Гура Пулавска с типичными микролитами Муралов ки. Путь продвижения носителей ориньякской традиции с центрально-европейских регионов в степи Северного Причерноморья очевиден и выражен довольно четко в инвентаре стоянок Гура Пулавска, Рашков VII, Сагайдак I, Мураловка, возможно и Золотовка.

А памятники с характерными ориньякскими элементами впоследствии подверглись их влиянию, образуя своеобразные местные вариа ции эпиориньяка, к числу которых относится и стоянка Климэуць II. При этом важно подчеркнуть, что Средний Днестр являлся одним из первых районов проникновения ориньякских традиций, будучи западной границей распространения эпиориньяка, продвижение которого в восточные регионы стало последующим этапом.

Библиография:

1. БОРЗИЯК, И., ГОЛЬБЕРТ, А., МЕДЯНИК, С., МОТОК. Археология и палеогеография стоянки Климауцы II, В: *Материалы и исследования по археологии и этнографии Молдавии*. Кишинев, 1992, с. 31-48.

2. BORZIAC, I., CHIRICA, V., DAVID, A., OBADĂ, Th. Planigrafia nivelului superior de locuire din staţiunea aurignaciană Climauţii II pe Nistrul Mijlociu. Locuinţa „din oase şi pământ”. În: *Revista Arheologică,* s. n., vol. III, nr. 1-2. Chişinău, 2007, c. 74-89.
3. ГРИГОРЬЕВ, Г. *Начало верхнего палеолита и происхождение Homo sapiens*. Ленинград, 1968.
4. BORZIAC, I., CHIRICA, V. Paleoliticul superior din spaţiul Carpato-Nistrean: aspecte culturogenetice şi cronostratigrafice. În: *Tyragetia,* serie nouă, vol. II (XVII), nr. 1. Chişinău, 2008, c. 9-36.
5. КЕТРАРУ, Н.А., ГРИГОРЬЕВА, Г.В., КОВАЛЕНКО, С.И. *Верхнепалеолитическая стоянка Рашков VII*. Кишинев, 2007.

Рекомендовано
С. МАТВЕЕВ, др., конф. унив.

ROLUL TEORIILOR SOCIALE ÎN ANALIZA TRANSFORMĂRILOR SOCIETĂȚII MODERNE

Ion CALCEA, Facultatea de Istorie și Filosofie

Humanity has struggled with how society works and how to build a good society for millennia. Philosophers have sought out to explain social transformations by creating social theories. These theories have evolved over time and we have today a number of options suitable for understanding human condition in society. These social theories can even be used to explain transformations specific to the Republic of Moldova and how to improve social life.

Mereu a existat dificultatea prezicerii acțiunilor umane, ceea ce înseamnă dificultăți în analiza și prezicerea transformărilor sociale în ansamblu. Situațiile care implică acțiunea umană nu sunt întotdeauna albe sau negre, iar multitudinea de beneficiari în urma unei anumite situații au diferite motive și interese. Filosofii au dezvoltat teorii sociale. Teoriile sociale sunt cadre de gândire filosofică, utilizate pentru studierea și interpretarea fenomenelor sociale.

Începând cu epoca modernă, filosofii au contribuit cu idei importante la dezvoltarea teoriei sociale: Thomas Hobbes, John Locke, Jean-Jacques Rousseau și Charles de Secondat, baronul de Montesquieu, au explorat posibilitatea cetățenilor de a lucra împreună pentru beneficiul societății. Immanuel Kant și Georg Wilhelm Friedrich Hegel au determinat modalitățile în care indivizii raționali,

morali, pot construi ordinea socială. Reprezentanții Școlii de la Frankfurt, printre care Theodore Adorno, Max Horkheimer, Herbert Marcuse și alții constată că nu poate exista o teorie socială obiectivă, pentru că toate ideile sunt produsele societății din care apar, postmoderniștii au avut tendința să explice transformările sociale folosind teorii dificil de argumentat sau de măsurat. Mai mult, unii deconstructiviști și poststructuraliști au declarat că toate metodele de cercetare sunt a priori defectuoase. Un rol important în analiza transformărilor sociale au teoriile conflictului. Conflictul social este o luptă dusă de un grup de oameni pentru o cauză comună.

Putem identifica două modele majore ale conflictelor: modelul Coase, care consideră conflictele raționale ca fiind neutre, și modelul Public Choice School, care consideră imposibilă neutralitatea conflictelor și abordează confruntări reale, uneori violente [3, p. 298].

Conflictul social este un proces continuu. Nu există nicio societate fără conflicte. Dacă putem explica în mod adecvat conflictul, vom înțelege transformările sociale; dacă explicăm în mod adecvat transformările sociale, vom putea să înțelegem conflictul. Pentru a înțelege transformările sociale, este important să înțelegem care este condiția actuală a societății. Putem identifica aici trei mari caracteristici ale societății moderne: sporirea interconexiunii umane printr-o rețea de relații care acoperă progresiv întreaga planetă; ritmul și profunzimea evoluției modurilor de viață umane determinate de inovația tehnologică reprezintă o noutate absolută în istoria omenirii; amploarea transformării antropologice și ecologice datorată interacțiunii dintre factorii evolutivi (sociali, culturali, economici și tehnologici) nu are un precedent istoric. Condițiile mai bune de trai, emanciparea populației, tehnologiile de comunicare și alte reprezentări ale progresului economic sunt asociate cu scăderea rolului tradițional al elitelor și al statului. Acest fenomen, la rândul său, a dus la promovarea individualismului [2, p.215]. Indivizii moderni învață să-și gestioneze identitățile în interacțiunile sociale, deoarece prezentarea sinelui față de ceilalți câștigă din ce în ce mai multă importanță. Sinele însă nu este stabil, ci un proces continuu, este prezentat altora ca un proiect deja finalizat.

Alienarea sinelui a dus, pe parcursul istoriei, la mișcări sociale de amploare. În contemporaneitate, acestea au fost caracterizate din două perspective: prima vede sfârșitul mișcărilor sociale în măsura în care

acestea sunt definite ca acțiuni colective organizate menite să transforme ordinea socială; a doua constată că trăim într-o perioadă de tranziție între declinul mișcărilor sociale de tip vechi (lupta pentru drepturile muncitorilor) și formarea noilor mișcări sociale care aparțin societății postindustriale [5, p. 229].

Aceste două interpretări par a se opune reciproc, însă nu sunt mutual exclusive. Societatea contemporană, deoarece distruge posibilitatea unei ordini permanente și însăși ideea societății, face imposibilă formarea mișcărilor sociale „adevărate". Însă mișcările colective nu sunt obligatoriu sociale. Obiectivul principal al mișcărilor contemporane nu este acela de a crea o societate ideală, ci de a apăra libertatea și creativitatea subiectului într-un univers care pare a fi dominat de bani și de plăcere, de tehnologie și de război. În Republica Moldova, mișcările sociale au suferit, la rândul lor, o metamorfoză. Cele mai puternice motivații de migrație (supraviețuirea fizică, economică), au fost generate de transformările sociale din cadrul societății sovietice postperestroika. Respingerea modelului sovietic de autoritate politică și economică, alimentat de lipsa unei forme alternative viabile de guvernare, au dus la reapariția clanurilor ca elite ce redistribuie resurse politice și economice [4, p. 449-466]. Acest ansamblu de fenomene a dus la un impact evident asupra bunăstării populației, care a trecut printr-o triplă transformare socială (colapsul URSS, crearea statului național și colapsul economiei). Aceste transformări au dus la apariția unei „traume culturale", care continuă și astăzi. O caracteristică a acestei traume este și pierderea încrederii în instituțiile statului și în societate ca întreg, moldovenii în mare parte păstrează încrederea doar pentru familie și apropiați [1, p.1360-1380]. Instituţiile statului în Republica Moldova trebuie să ofere, la rândul lor, cetățenilor săi încredere în propriile abilități de a supraviețui și de a schimba lucrurile spre bine, ceea ce va duce la îmbunătățirea economiei. Astăzi, în contextul abundenței conflictelor sociale, a războaielor, a proceselor de migrație și a altor transformări sociale, există o cerere din ce în ce mai mare pentru un dialog despre societate și viitorul său. Trăim într-o lume în permanentă transformare, în care în fiecare zi milioane de factori modelează ziua următoare.

Teoriile sociale sunt instrumente complexe care ne permit să prezicem rezultatele interacțiunii dintre diverse grupuri sociale în care fiecare grup și individ încearcă să-și crească nivelul bunăstării.

Filosofii sociali nu au identificat o teorie socială care ar putea incorpora toate aspectele vieții sociale, iar potrivit unor teoreticieni, o astfel de teorie este imposibilă. Asta nu înseamnă însă că aceste teorii își pierd din utilitate. Dimpotrivă, fiecare este un instrument pentru analiza societăților. A teoretiza despre transformările sociale nu înseamnă doar a crea modele de observare a mișcărilor sociale, ci și de a gândi critic asupra posibilității și validității acestor modele și ale modelelor noi.

Referințe:

1. GRANOVETTER, M. *The Strength of Weak Ties – Stanford Sociology.* University of Chicago Press, 1973.
2. SIMMEL, G. *Georg Simmel on Individuality and Social Forms.* University of Chicago Press, 1972.
3. STRINGHAM, E. *Anarchy, state and public choice.* New Thinking in Political Economy Series, 2005.
4. SZTOMPKA, P. Cultural Trauma: The Other Face of Social Change. In: *European Journal of Social Theory*, vol 3, ed. 4, 2011.
5. TOURAINE, A. *The self-production of society.* Chicago: University of Chicago Press, 1977.

Recomandat
Dumitru DODUL, dr., conf. univ.

SUBIECTIVITATEA ÎNTRE METAFIZICA VIZIBILULUI ȘI FENOMENOLOGIA PRIVIRII

Cristina RAILEAN, Facultatea de Istorie și Filosofie

Starting point of this thesis was the perplexity in front of privileging sight in the disfavour of the other senses. We questioned the virtues of vision, showing how they determined the passive hypostasis of the thinker to the world, based on his manner of philosophizing. We distinguished between a ocular model of theoretical investigation and a phenomenological one, which would review the ontological and epistemological status of the thinker for his social commitment and accountability.

Gândirea occidentală se află de câteva milenii sub imperativul privilegierii vederii, depreciind celelalte simțuri. Această evoluție a ei este subsumată termenului de ocularcentrism, explicitat pe larg în cercetările lui M. Jay [9], D. M. Levin [12] și D. Kavanagh [11]. Nedumerirea esențială din spatele acestei lucrări constă în

chestionarea motivului derivării terminologiei filosofice din percepția vizuală. Terminologia oculară influențează până în zilele noastre gândirea și discursul filosofic, idee susținută prin enumerarea cuvintelor-cheie pe care le folosim în construirea raționamentelor și demersurilor noastre: perspectivă, speculație, observație, reflecție, evidență, intuiție, claritate, viziune, punct de vedere, orizont de înțelegere/interpretare, analiză, detașare reflexivă, reprezentare etc. Această derivare a condiționat apariția unei analogii între modul de dobândire a informațiilor vizuale de către simțul vederii și modul de raportare a intelectului uman față de obiectele gândirii – inteligibilele. Istoria gândirii filosofice este o istorie a înșiruirii inteligibilelor examinate și a constituirii unor viziuni despre lume, ci nu a actelor subiective ce ne instituie intențiile și argumentațiile și mai cu seamă, nu a modului în care se gândește pe sine filosoful. Inovația acestei teze de masterat constă în reformularea întrebării cu privire la statutul și activitatea gânditorului după abandonarea gândirii și revenirea în lumea aparențelor ca sălaș al său, în care ar trebui să se simtă „în mod natural și originar acasă".

Această lucrare va să problematizeze modul în care ne gândim pe noi înșine, pornind de la modul în care facem filosofie. Privilegierea văzului în istoria gândirii filosofice a determinat instaurarea unei paradigme ocular-centrice, servind drept fundament pentru elaborarea sistemelor filosofice ale gânditorilor, care conțin, mai cu seamă, temeiurile perceperii lumii înconjurătoare și priceperii de sine. Astfel vorbind, văzul a avut un rol primar în receptarea și organizarea experienței subiectului cunoscător, îndrumându-l spre o staticitate în raport cu obiectul cunoașterii. Gânditorul devine spectator dezinteresat, care doar contemplă realitatea, adică se lasă afectat de o stare de lucruri sau alta. Necesitatea scoaterii subiectului din această staticitate rezidă din decizia angajării sociale a filosofului. Filosofia actuală pierde tot mai mult teren, fiind izgonită în mediile academice din mai toate sferele sociale. Tendința curentă a filosofilor din lumea întreagă este de a-și asuma responsabilitatea față de umanitatea per ansamblu, față de societate, față de membri concreți ai ei, față de cei apropiați, față de sine sau față de filosofia însăși. Pentru a-și lărgi sălașul de abitare, ei au nevoie să-și regândească statutul ontologic, epistemologic și cel social. De aceea, propunem o revizuire

fenomenologică a modelului ocular de investigare teoretico-filosofică, în vederea realizării saltului ontologic al gânditorului contemporan spre o subiectivare activă.

În cadrul *evoluției metafizicii tradiționale sub imperativul categoriei vizibilului*, am făcut o incursiune în istoria gândirii filosofice, concentrându-ne atenția asupra principalelor sisteme metafizice ce au categorisit vederea ca simț prioritar de dobândire și sistematizare a informațiilor, având în vizor calitățile acesteia. În atare scop, ne-am orientat spre filosofia lui Aristotel [2], Berkeley [3], Descartes [4], Husserl [5], [6] și Heidegger [7]. Trăsăturile vederii le-am tratat corespunzător, referindu-ne la cele trei performanțe vizuale tematizate de către Hans Jonas în lucrarea *Noblețea vederii:* simultaneitatea imaginii, neutralizarea dinamică și distanța spațială [10]. Totodată, am comparat vederea cu celelalte simțuri, scoțând în evidență determinațiile și funcționalitatea auzului, pipăitului, gustului și mirosului. Datorită deosebirii dintre obiectele proprii fiecărui simț în parte, am putut ajunge la conceptul unei sensibilități comune, ce ne-a facilitat înțelegerea modului în care se fundează cunoașterea umană. Am orientat cercetările întru determinarea unui model alternativ de examinare a realității, plecând de la distincția fundamentală efectuată de Heidegger [7] între privirea neangajată, pe care am atribuit-o manierei de interogație proprii metafizicii tradiționale, și privirea ambientală, pusă pe seama felului de tratare fenomenologic, orientat înspre resemnificarea și reabilitarea înțelesului conceptelor lumii vieții, trării și experienței. De la Husserl [6] am preluat funcționalitatea și aplicabilitatea plimbării metodice a privirii fenomenologice pe care am folosit-o întru sistematizarea și explicitarea posibilității de transformare a vizibilului sensibil. Pentru a ajunge la conceptul scrutării fenomenologice, mai întâi am analizat modul în care își dobândește și își constituie intelectul obiectele gândirii, apelând la cercetările aristotelice cu privire la facultățile sufletului. În lucrarea *Despre suflet* [2], am găsit argumente pentru a susține analogia dintre simțul vederii și intelect, pe care le-am descris pe larg, caracterizând facultățile sensibilității și gândirii, în baza criteriului continuității dintre sensibile și inteligibile.

Mai departe am clarificat conceptul subiectivității pasive ca precondiție esențială pentru regândirea modului în care se prezintă gânditorul în lume. În acest sens, am întrebuințat metoda destrucției

heideggeriene ca parte componentă a metodei fenomenologice, în general, întru reconducerea privirii fenomenologice dinspre conceptul de subiectivare pasivă spre cel al unei subiectivări active.

Conceptul subiectivității pasive l-am fondat pe teoria aristotelică a receptivității sensibilității și intelectului, dar și pe comprehensiunea husserliană a lumii ca sol al donației prealabile pasive, afectivității și receptivității gânditorului ca strat de bază al activității sale. Problemei subiectivării de sine a filosofului i-am găsit temeiul în analiza statutului ontologic al acestuia, pornind de la întrebarea cu privire la localizarea și acțiunea gânditorului în timpul gândirii, pe care o enunță Hannah Arendt în lucrarea *Viața minții* [1]. Pentru examinarea sensului subiectivității active ca acțiune transformatoare asupra lumii, am preluat firul director al tentativei de întemeiere a unei propedeutici filosofice a lui Lyotard [13] prin restabilirea contactului dintre filosofie și acțiune. Totodată, am amintit despre eforturile marxiste de reabilitare a activității practice, în pofida privilegierii celei teoretice pe tot parcursul istoriei filosofiei. Și nu în cele din urmă, am introdus ideea necesității unei responsabilizări a filosofului față de lumea înconjurătoare, ca subiect prins în treburi obștești, prin prisma criticii extinderii formalizării în toate domeniile vieții sociale de către James Mensch [14] și schemei distinctive a celor patru tipuri de culpabilități descrise de Karl Jaspers [8].

Referințe:

1. ARENDT, H. *The life of the mind.* New York: Harcourt, 1981.
2. ARISTOTEL. *Despre suflet.* București: Humanitas, 2005.
3. BERKELEY, G. *Teoria vederii.* București: IRI, 2006.
4. DESCARTES, R. *Meditații metafizice.* București: Crater, 1997.
5. HUSSERL, E. *Idei privitoare la o fenomenologie pură și la o filosofie fenomenologică.* București: Humanitas, 2011.
6. HUSSERL, E. *Experiență și judecată.* București: Humanitas, 2012.
7. HEIDEGGER, M. *Ființă și timp.* București: Humanitas, 2003.
8. JASPERS, K. *The question of German guilt.* New York: Fordham University Press, 2000.
9. JAY, M. *Downcast eyes. The denigration of vision in twentieth-century french thought.* California: University of California Press, 1994.
10. JONAS , H. *The phenomenon of life.* Evanston: Northwestern University Press, 1966.
11. KAVANAGH D. Ocularcentrism and its others: A framework for meta-theoretical analysis. In: *Organization Studies*, 25, 3 (2004), p. 445-464.

12. LEVIN, D-M. *Sites of vision. The discursive construction of sight in the history of philosophy*. London: The MIT Press, 1997.
13. LYOTARD, J-F. *De ce să filosofăm?* Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2013.
14. UČNÍK, L. *The phenomenological critique of mathematisation and the question of responsability.* New York: Springer, 2015.

Recomandat
Alexandru LUPUŞOR, lector

SALT ONTOLOGIC-TEHNOLOGIC, UMAN ȘI DIVIN

Mihail DUCA, Facultatea de Istorie și Filosofie

Creators of artificial intelligence are trying nothing less than to "humanize" machines. The final intention is not to make a pale copy of human intelligence, but a "humanization" through an ontological leap. If the ontological leap from technology to human is possible then we can assume that the next leap from technology to divine is just as possible. This simple conclusion allows us to predict the ontological limits of AI.

Eliminând granița dintre om și mașină,
se elimină granița dintre om și Dumnezeu.

În ultimii ani, industria cinematografică a scos pe marele ecrane un număr impunător de filme care au ca subiect principal inteligența artificială. Să ne amintim de așa *blockbuster-e* precum seria „Terminator” sau trilogia „The Matrix” în care oamenii sunt subjugați dominației mașinilor și sunt într-un război crâncen de redobândire a libertății.

Filmul „*Ex Machina*” ne relatează drama unui tânăr programator care supune testului Turing o femeie-android. Chiar dacă până în prezent nici o mașină de calcul nu a fost în stare să treacă cu succes acest test, filmul dat ne sugerează că acest lucru cu siguranță va fi posibil, dacă nu acum, atunci în viitorul foarte apropiat. Scenariștii filmelor „Transcendence” și „Lucy” apărute în 2014 merg și mai departe. Ei prezintă posibilitatea creării unei inteligențe omniprezente, omnipotente și omnițiente, atribuindu-i astfel caracteristici divine. Este interesant să vedem cum producțiile cinematografice influențează tot mai mult formarea mentalității omului contemporan, care nu mai

are nevoie de un Dumnezeu Personal, ci își creează „idoli” după chipul și asemănarea sa.

Una din concluziile care s-ar putea desprinde din analiza atentă a principalelor abordări ale inteligenței artificiale (IA) ar fi aceea că, indiferent de poziția filosofică adoptată, efortul creatorilor de mașini considerate „inteligente” nu încearcă nimic altceva decât o „umanizare” a acestor mașini. Unele voci se ridică și pretind că ceea ce este important nu constă atât în copierea inteligenței umane, ci, pur și simplu, în realizarea unei inteligențe care să rezolve anumite sarcini și probleme specifice. Inteligența artificială ar trebui să fie, în opinia lor, o **altfel** de inteligență, nu o încercare de „clonare” a inteligenței de tip uman.

Acest punct de vedere sună foarte straniu, dacă încercăm să-l argumentăm folosind exemple concrete. Care realizare din domeniul inteligenței artificiale poate fi privită ca fiind o **altfel** de inteligență, independentă de atributele pe care le atribuim în mod obișnuit inteligenței umane? Ce problemă anume încercăm să rezolvăm folosind mașinile, pe care mai întâi să nu o fi abordat prin mijloacele proprii inteligenței umane? Istoria tehnicii nu este altceva decât istoria eforturilor de prelungire și amplificare a simțurilor și abilităților biologice. Putem observa foarte ușor cum străvechile abacuri devin mașinile de calcul analogice și, în cele din urmă, calculatoare digitale moderne, cu perspectiva de a se transforma în viitor în calculatoarele cuantice. De fiecare dată progresul este marcat de îmbunătățirea unei abilități care își are originea în inteligența biologică.

Se pot da nenumărate exemple din tehnica de zi cu zi. De pildă, este foarte interesant de observat cum au fost perfecționate de-a lungul timpului automobilele. Ceea ce inițial era doar un mijloc de a amplifica viteza de deplasare (limitată pentru un om), devine în secolul nostru o mașină din ce în ce mai „înomenită”. Sistemele de control automat, calculatorul de bord, GPS-ul și toate celelalte cuceriri ale tehnicii moderne nu fac altceva decât ca mașina să semene din ce în ce mai mult cu un „sclav” care ne execută cu promptitudine dorințele. Aristotel vorbea despre sclavii din antichitate ca despre niște „unelte vorbitoare”. Este uimitor să constatăm cum artefactele moderne seamănă tot mai mult cu niște „sclavi vorbitori”.

Putem trage concluzia că dispozitivele tehnice care realizează diferite sarcini (sarcini care în trecut trebuiau îndeplinite exclusiv prin

efortul fizic uman), cu cât devin mai eficiente, cu atât ele par mai „umane”. Componentele „*hardware*” devin mult mai „*user freindly*” tocmai prin încorporarea de „inteligență” (*software*). Practic, apreciem gradul de „inteligență” al mașinilor prin capacitatea lor de a fi autonome și deci finalmente, de a fi asemănătoare agenților biologici, în general și omului, în particular.

Această „umanizare” din ce în ce mai pronunțată pe care o constatăm în evoluția tehnologică poate fi pusă în analogie cu un concept care a apărut și s-a dezvoltat în contextul teologiei creștine a primelor secole. Este vorba despre conceptul de **înomenire**. Cuvântul a apărut din dorința de a explica modul în care Iisus Hristos și-a asumat condiția umană. Așa cum se afirmă în teologia patristică, Dumnezeu s-a făcut om ca omul să se poată îndumnezei. Pentru a face posibilă îndumnezeirea ființei umane (*theosis*), Dumnezeu Însuși a trebuit să se facă om (*enanthropesis*). Termenul grecesc *enanthropesis* este întâlnit pentru prima dată chiar în Mărturisirea de credință (Crezul) de la Niceea (325 d.Hr.). În articolele care explică divino-umanitatea și lucrarea în lume a lui Iisus Hristos, se afirmă, printre altele, că acesta „S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și s-a făcut om”. Este interesant de observat că Părinții Bisericii au sesizat diferența subtilă dintre asumarea corporalității („întrupare”, în greaca veche *sarkothenta*) și înomenire („s-a făcut om”, în greaca veche *enanthropesanta*, forma de participiu aorist a verbului *enanthropeo*, „a (se) face om, a (se) înomeni”). A deveni om nu se reduce doar la asumarea unei biologii umane, ci și a unei condiții specific umane. În acest sens, este util de remarcat că *The Concise Greek-English Lexicon of the New Testament* al lui Frederick William Danker traduce cuvântul *enanthropeo* cu expresia „*take a human nature*”, iar lexiconul Liddell-Scott cu „*put on man's nature*” [2, p. 554].

Indiferent de angajamentul religios al gânditorilor și oamenilor de știință din spațiul geografic în care a apărut și s-a dezvoltat credința creștină, este evident că ideile și conceptele culturii și teologiei creștine și-au pus o amprentă de neșters asupra modelelor filosofice, artistice și științifice care încearcă să descrie și să explice lumea. Credem că nu este o analogie forțată, dacă admitem că și realizările tehnoștiințifice au fost marcate de astfel de concepte. De aceea putem considera toate încercările și experimentele legate de crearea și

perfecționarea unei inteligențe artificiale ca un efort de **înomenire** (*enanthropesis*) a mașinilor. André Malraux, în celebra sa carte *La condition humaine*, afirmă că orice om visează să fie mai mult decât un om, „orice om dorește să fie zeu...”[3, p. 219]. Dorința omului de a-și depăși condiția umană se manifestă și în continuul efort de **înomenire** (*enanthropesis*) a mașinilor.

Există limite insurmontabile în încercarea de a simula complet o inteligență de tip uman. Aceste limite nu țin de stadiul actual al științei și tehnologiei, ci sunt limite impuse de legile naturii. De asemenea, transferul în mașini a unei psihologii de tip uman este limitat de un dat ontologic care definește unicitatea ființei umane. Am putea spune, urmând citatul lui André Malraux, că, pentru a putea realiza replici tehnologice ale ființei umane, ființa umană însăși trebuie să fie mai mult decât un om. Judecând din perspectivă teologică, pretenția că omul poate crea mașini capabile a se substitui total ființei umane este un nou mod de a declara ca omul se poate îndumnezei pe sine altfel decât proclamă teologia creștină atunci când vorbește de *theosis* (îndumnezeire). Pentru omul modern, nu mai este nevoie de un Dumnezeu care să se facă om pentru ca el să se poată îndumnezei. Cu alte cuvinte, omul modern crede că este posibil un proces de *autotheosis*, transferând conceptul de *theosis* din zona sacrului în zona profanului. Implicațiile acestor concluzii de ordin teologic au consecințe semnificative în morala vieții practice. Oare nu cumva suntem martorii unei noi încercări de a redefini ceea ce este OMUL?

Traducere adaptată, care exprimă mai bine intenția autorului în articolul de față. „To erase the line between man and machine is to obscure the line between men and gods” (Pentru a șterge linia dintre om și mașină, este nevoie de ascuns linia dintre om și zei) – Filmul „Ex Machina” din 2015 regizat de Alex Garland.

Testul Turing – conceput de matematicianul britanic Alan Turing în 1950, care are ca scop, prin intermediul întrebărilor formulate într-un limbaj natural, să clarifice sau să identifice capacitatea mașinilor de a gândi.

Referințe:

1. DESCARTES, R. *Pasiunile sufletului*, București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1984. 239 p.
2. LIDDELL, H.G. SCOTT, R., *A Greek-English Lexicon*, Oxford: Calderon Press, 1996. 1705 p.
3. MALRAUX, A. *Condiția umană*. București: RAO, 2006. 378 p.

4. PENROSE, R. *Incertitudinile raţiunii: Umbrele minţii.* Bucureşti: Editura Tehnică, 1999. 532 p.
5. SF. MAXIM MĂRTURISITORUL. *Mystagogia. Cosmosul şi sufletul, chipuri ale Bisericii.* Bucureşti: Ed. I.B.M.B.O.R., 2000. 112 p.

PROBLEMA AUTENTICITĂŢII: IPOSTAZE HEIDEGGERIENE

Dumitru SĂCĂREANU, Facultatea de Istorie şi Filosofie

The word we translate as 'authenticity' is actually a neologism invented by Heidegger, the word Eigentlichkeit, which comes from an ordinary term, eigentlich, meaning 'really' or 'truly', but is built on the stem eigen, meaning 'own' or 'proper'. So the word might be more literally translated as 'ownedness' or even 'being one's own', implying the idea of owning up to and owning what one is and does.

În opera sa *Fiinţă şi timp*, Martin Heidegger utilizează un limbaj complicat şi greu de înţeles la prima vedere, exemple de cuvinte complexe fiind: Uneigentlichkeit — „neautenticitate", Entschlossenheit — „starea de hotărâre", Veroffentlichung (*trecere în spaţiul public*). Însă acest jargon exprimă adevăruri care ne ajută să avem o mai bună înţelegere a vieţii noastre şi sensului ei. Martin Heidegger atribuie autenticităţii o mai mare importanţă, căci problema devine tot mai actuală, mai ales că astăzi suntem înconjuraţi de o lume tehnologizată, supuşi unei permanente înstrăinări, care doreşte intenţionat sau nu, să ne distragă atenţia de la simplul *fapt-de-a-fi-în-lume*. În ce priveşte acest fenomen al alienării, subiect central în *Fiinţă şi timp,* trebuie gândit un drum care ne va elibera de propria înstrăinare şi ne va duce către sinele nostru autentic.

De altfel, primul lucru pe care îl sugerează M. Heidegger este că uităm că suntem în viaţă. Ştim asta, teoretic, însă în viaţa cotidiană nu ne gândim la misterele existenţei, numite de el „das Sein", sau, în română — "fiinţă". Doar în anumite momente ciudate, poate noaptea uitându-ne la stele, când am fost singuri o zi întreagă sau când facem o călătorie departe de casă, realizăm lucrurile ciudate de peste tot: de ce există lucrurile aşa cum le vedem, de ce suntem aici şi nu acolo, de ce este lumea aşa cum e. Astfel, de la bun început trebuie să facem o

mică introducere a celei mai importante noțiuni din gândirea sa — *Dasein*. Deci, de unde vine termenul de *Dasein* şi ce este el la M. Heidegger? Termenul de *Dasein* s-a născut din verbul *dasein*, alcătuit din adverbul *da* (aici) şi *sein* (a fi) şi înseamnă „a fi prezent". *Dasein* ca substantiv apare în secolul al XVII-lea în vocabularul curent cu sensul de „prezenţă", iar în vocabularul filosofic el pătrunde un secol mai târziu pentru a-l traduce pe latinescul *existentia"*[1, p. 589]. Dar ce este şi ce semnifică el pentru M. Heidegger? În esenţă este vorba despre om, însă este necesar să înţelegem că *Dasein* este locul în care „a fi" este înţeles, rostit şi, la limită, interogat în privinţa sensului său. În topografia fiinţei, locul central este ocupat tocmai de fiinţarea care are cunoaşterea lui „a fi" şi care îl utilizează în mod curent; mai mult, de fiinţarea care *are ca miză* propria sa fiinţă şi care, de fiecare dată, sîntem noi înşine" [1, p. 589]. În aceeaşi ordine de idei, înţelegem că „e vorba nu de om în genere, ci de fiecare dată de mine, cel de «aici», care am de fiecare dată *de a fi*, care am în sarcină, clipă de clipă, realizarea propriei mele fiinţe [2, p. 38].

M. Heidegger îşi pune problema *Fiinţei* şi face deosebire între lucrurile care *sunt* şi cele care *există*. Astfel, fiind în lume „omul este în afara sa, după cum şi semnifică etimologia cuvântului: ek-sistenta – a se ţine în afară, a ieşi în afară de [4, p. 94]. Scaunul, copacul sau câinele *sunt*, numai omul *există*, dacă înţelegem prin existenţă această capacitate a omului de a se ţine în afara sa.

În mod asemănător, e necesar să trasăm şi să delimităm planurile ontologice ale *Dasein*-ului conform autenticităţii, respectiv neautenticităţii. Dar să nu uităm şi că ele fac parte din structura fundamentală a *Dasein*-ului unită prin ceea ce filosoful german Martin Heidegger numeşte *grijă* (Sorge).

Pe de o parte, trebuie făcută o caracteristică *Dasein*-ului în *faptul-de-a-fi-căzut.* Deci, în planul neautentic al căderii, „*Dasein*-ul se înţelege pe sine pornind de la ceea ce nu este el însuşi şi se pierde pe sine în cuprinsul fiinţării care este cunoscută. Astfel, în termeni heideggerieni el este mai mult *a-fi-în-preajmă* decât a se alege pe sine şi a fi autentic".

Pe de altă parte, înţelegem caracteristica *Dasein*-ului în planul *existenţialităţii* ca fiind unul autentic. Astfel, în planul autentic al existenţialităţii, „*Dasein*-ul este întotdeauna deja în-preajma- putinţei sale de a fi, pe care este chemat să o realizeze. Astfel, în termeni

heideggerieni el este a-fi-înaintea-lui-însuşi" [2, p. 100]. Trebuie să fim *liberi* şi să trăim pentru noi *înşine.* Astfel, trebuie să acceptăm *faptul-de-a-fi-căzut,* să ignorăm starea de a-fi-în-preajma noastră şi să ne asumăm responsabilitatea pentru a fi ceea ce suntem cu adevărat, să trăim pentru noi înşine. Este important de subliniat aici că, în viziunea lui M. Heidegger, fiecărui plan îi este caracteristic câte un element din care el este compus. Astfel, în planul neautentic al *Dasein*-ului, elementul din care este compusă *căderea* sa este *discursul*. Şi anume în acest sens este vorba de o formă mai deosebită a vorbirii, „care în spaţiul cotidianităţii îţi pierde esenţa şi devine *flecăreală"* [2, p. 89]. În contrast cu *discursul*, elementul din care este compusă *existenţialitatea este — proiectul,* care defineşte fiinţa autentică. Proiect înseamnă că el este în mod constant mai mult decât este el de fapt. „*Dasein* este ceea ce nu este încă, ceea ce devine şi ce nu devine. El este *a-fi-înaintea-ta-însuţi"* [2, p.79].

Eşuăm pentru că urmărim flecăreala sau "das Gerede". Eşuăm pentru că urmărim flecăreala sau bârfa la TV, în ziare sau pe Facebook.

Ceea ce ne poate ajuta să ne îndepărtăm „de ei", cei care flecăresc, este o concentrare asupra aproprierii morţii. Atunci realizăm că alţii nu ne pot salva de moarte, adică nu pot muri ei pentru noi. Prin impersonalul „se" înţelegem vorbele de genul: *se* spune că e bine să faci sport, *se* spune că e cool să ai un blog sau *se* zice un partid este aşa şi nu altfel. Faptul că prin acest „se" vorbesc *toţi*, dar niciunul anume, înseamnă că nu vorbeşte nimeni şi toate vorbele de acest gen se anulează, nu mai au validitate. De altfel, trebuie să evităm interpretarea grijii ca activitate predominantă în secolul XXI cu sensul de *stare stresantă* sau *plin de griji.* Trebuie înţeleasă aici grija ca posibilitatea *a-nu-mai-fi*-ului *Dasein*-ului, iar aici înţelegem de ce viaţa unui om lipsit de griji, în special un bătrân, poate fi plină de *grijă existenţială*, căci timpul lui se scurge şi degrabă el va trece în nefiinţă sa.

Din acest motiv trebuie să înţelegem că moartea nu este ceva care survine la bătrâneţe, aşa cum suntem obişnuiţi să spunem. Ea poate veni oricând şi oriunde, iată de ce trebuie să ne grăbim să trecem din căderea noastră cotidiană în sinele nostru propriu, din neautenticitate în autenticitate. Martin Heidegger oferă o mare importanţă trecerii de la sinele impersonal la cel personal prin chemarea conştiinţei, iar în

termeni heideggerieni această chemare sună — *faptul-de-a-avea-conştiinţă* sau (*Gewissen-haben*).

Ne spune Martin Heidegger ceva nou? Nu e vorba de *Carpe Diem,* dar despre o trăire mult mai înțeleaptă. De exemplu, trecem de la neautenticitate la autenticitate, atunci când înțelegem *nimicul* sau *nimicnicirea* noastră pe fondul neantului, mai ales atunci când facem o plimbare în care evităm acel impersonal ,,se" sau flecăreala. Cum trebuie să ne *trăim viața*? Martin Heidegger ne răspunde scurt la această *întrebare*: ,,ar trebui să stăm mai mult prin cimitire". Walter Biemel, care este unul dintre cei trei români ce au trecut prin şcoala lui Martin Heidegger, va rezuma într-o formulă tezele autenticității: ,,Dasein-ul își hotărăște existența sa, fie prin posibibilitățile sale, fie prin neluarea lor în seamă" [3, p. 82].

Aceasta şi este premisa existențialismului şi a filosofiei heideggeriene, căci acest gânduri nu sunt unele ce țin de chietism, ci de acțiune, de implicarea noastră proprie pentru crearea acestei lumi. Dacă-i lăsăm pe alții să facă ceea ce eu nu pot, atunci rezultă o stare de neautenticitate completă, în care eu ca individ sunt distrus şi trăiesc în impersonalul ,,se". De altfel, atunci când avem *conştiință*, când avem această chemare a conştiinței, începem să trăim în Existențialitate şi, respectiv, să devenim autentici, să devenim *noi înşine*.

Referinţe:

1. HEIDEGGER, M. *Fiinţă şi timp*. Bucureşti: Humanitas, 2003.
2. LIICEANU, G. *18 cuvinte-cheie ale lui Martin Heidegger*. Bucureşti: Humanitas, 2012.
3. BIEMEL, W. *Heidegger*. Bucureşti: Humanitas, 1996.
4. CODOBAN, A. *Semn şi interpretare: o introducere postmodernă în semiologie şi hermeneutică*. Cluj-Napoca: Dacia, 2001.

DINAMICA MANIFESTĂRII ŞI INTERPRETĂRII CREAŢIEI

Sofia MUTU, Facultatea de Istorie și Filosofie

Creation is the result of multilateral development of personality, it is one of the basic factors that contribute to the formation of man, to social progress. Creation is a side of the human condition, by which man wants to remove his own limits. The purpose of this article is to demonstrate the importance of the creation in our actual society, to highlight the evolution of creation throughout history.

Singurul scop absolut al omului este creaţia.
L. Blaga

Creaţia vizează un fenomen pe cât de complex, pe atât de contradictoriu, este o aspiraţie a oamenilor, a societăţii. Conceptul de creaţie de-a lungul istoriei a fost interpretat divers, a suferit schimbări odată cu trecerea de la o epocă la alta, iar impreciziile manifestate referitor la acest concept demonstrează că omul în permanenţă s-a căutat şi s-a contemplat pe sine. În concepţia profesorului V. Ţapoc, creaţia reprezintă ,,activitatea omului, îndreptată către un anumit scop, ca urmare a căreia sunt create noi valori materiale şi spirituale, ce prezintă sau pot prezenta o anumită importanţă pentru societate" [1, p. 3].

Anticii au gândit profund şi au creat multiple capodopere în artă, filosofie, arhitectură etc. În Antichitate, grecii nu aveau termeni care să corespundă celor de „a crea" şi „Creator", însă aveau termenii *techne* (*τεχνη*), ceea ce însemna meşteşug, iscusinţă, artă; şi *poiein* (*ποιεῖν*), cu sensul de „a face", iar de la *poiein* a evoluat în *poesis*, din care provine „poezie", ceea ce desemna iniţial pentru greci „producţie". Aristotel defineşte *techne* ca o „dispoziţie orientată spre producere şi nu spre acţiune, care se naşte din experienţa cazurilor individuale şi trece de la experienţă la *techne,* atunci când din experienţele individuale se ajunge, prin generalizare, la cunoaşterea cauzelor: omul cu experienţă ştie cum dar nu şi de ce"[2, p. 269]. Noţiunea de creaţie începe să se precizeze abia spre sfârşitul Antichităţii şi este legată de mitul cosmogonic, de gestul înfăptuirii din nimic. În epoca creştină s-a produs o schimbare fundamentală pentru termenul de „creaţie", care rămăsese rezervat pentru înfăptuirile dumnezeieşti: *creatio ex nihil*. În Renaştere, conceptul de creaţie se desprinde de rigiditatea dogmatică a credinţei religioase,

creaţioniste, şi dobândeşte treptat sensuri noi, acestea fiind strâns legate de activitatea umană.

Omul s-a smuls din centrul religios căruia îi fusese supus toată viaţa sa în Evul Mediu, el a dorit să meargă pe o cale independentă şi liberă. Însă, el era încă aproape de izvoarele spirituale ale vieţii, nu a reuşit să se îndepărteze atât de mult în drumul său spre suprafaţă. Omul Renaşterii este, în viziunea lui Berdiaev, un „om dedublat aparţinând la două lumi, iar aceasta face complexitatea şi bogăţia puterii sale creatoare" [3, p.27].

În Epoca Modernă, a rămas doar ideea că în creaţie operează puterea: poetul creează lumea asemenea lui Dumnezeu. Manifestarea creatoare a omului îi atribuie acestuia un statut de fiinţă istorică.

Creaţia are menirea de a contribui la transformarea mediului natural, social sau mental, şi prin aceasta, la transformarea creatorului însuşi.

Dacă în secolul trecut era predominant convingerea că doar artistul e creator, în secolul nostru se afirmă că şi alţi oameni activi în alte domenii ale culturii pot fi creatori, nu numai artiştii. Creaţia e posibilă pe toate tărâmurile în care produce omul. Creaţia, în sensul care i se oferă astăzi, vizează o noţiune cu o sferă foarte largă: ea cuprinde o infinitate de activităţi şi produse umane. Noţiunea de creaţie, proprie vremurilor noastre, este mai largă, incluzând nu numai arta.

Creaţia artistică presupune o reflectare, o transpunere a realităţii în opere artistice, prin orientarea emotivă a artistului fiind un aspect de bază în acest proces. Aceasta reprezintă un fel de revelaţie ce înglobează o conotaţie estetică, o operă individuală dotată cu talent, realizată prin intermediul spontaneităţii şi a inspiraţiei, un mijloc de exprimare a sinelui. Prin artă sufletul omului se întregeşte, şi se exercită într-un mod în care numai el o poate determina. Estetica îşi întruchipează valoarea în opera de artă, pe care Vianu o defineşte drept „produsul unei anumite activităţi creatoare ce produce la rândul ei o serie de reacţii subiective în sufletul celuia care este în contact cu ea." [4, p. 17] Creaţia artistică şi sentimentele puse în mişcare de artă sunt oglindirea artistului, care a trecut prin aceste procese în timpul producerii operei de artă.

Creaţia ştiinţifică „vizează un proces complex în care se înterpătrund structurile logice cu cele extralogice, raţionalul cu

iraţionalul, demersul analitic cu intuiţia sintetică" [4, p. 52-53]. Tendinţele autodezvoltării omenirii în general sunt asociate cu dezvoltarea ştiinţei şi tehnicii, datorită progresului ştiinţific şi tehnologic inedit, ce acoperă toate domeniile vieţii şi activităţii umane. Tehnica şi ştiinţa sunt două atribute esenţiale ale omului, două laturi ale activităţii lui creatoare.

Ştiinţa creează edificiul teoretic, iar tehnica – edificiul practic pe baza folosirii aceloraşi legi şi, în esenţă, chiar şi a aceloraşi metode.

Revoluţiile industriale şi tehnice au adus omului multiple beneficii, însă în rândul aspectelor importante ale vieţii, acestea nu pot satisface cerinţele profunde ale personalităţii creatoare. Fără dezvoltarea capacităţilor unice energetice, gânditoare şi creatoare, indivizii pierd puterea personalităţii. Puterea tehnicii are o consecinţă gravă pentru care omul nu este adaptat în suficientă măsură. Se produce accelerarea din ce în ce mai rapidă a timpului, căreia omul nu-i mai face faţă. Omul este solicitat în aşa măsură încât nu se regăseşte pe sine, iar aceasta face din el o fiinţă pasivă.

El devine un mijloc al procesului extrauman, o funcţie a procesului de producţie; se istoveşte caracterul activ al spiritului uman.

În Epoca Contemporană sunt condiţii din ce în ce mai minime pentru dezvoltarea şi manifestarea normală a creaţiei. „Un rol important în creaţie îl are microclimatul şi colectivul din care face parte subiectul creaţiei. În condiţiile de ajutor reciproc, încurajare şi participare activă a membrilor colectivului, procesul de creaţie obţine succese mai efective" [1,p.136].

Arta contemporană este influenţată de un fenomen care persistă în viaţa dinamică a vieţii cotidiene: kitsch-ul, care pendulează între două extreme: pe de o parte, rămâne criptic cu desăvârşire, pe de altă parte, înseamnă tot ce este negativ în fluxurile vieţii materiale şi spirituale. Acest fenomen vizează o „deplasare de la un sine a măsurilor inerente"[6, p.119]. Astfel, Kitsch-ul poate fi considerat ca un paradox al unei tentative de despecificare a unui sine esenţial, structural, punând în loc ceva străin sinelui respectiv. Creaţia, fie ea artistică, filosofică, ştiinţifică sau tehnică, produs recapitulativ al unităţii vitale, destinat să fie exprimat, deci comunicat şi implantat într-o multiciplitate de alte spirite umane, este o veritabilă eflorescenţă, aceasta din urmă fiind continuarea fondului funcţional al unei

personalităţi. Nevoia de frumos rămâne o realitate pozitivă. Opera de artă aspiră spre universalitate şi spre eternitate. Această aspiraţie este destinaţia pe care artistul creator o dă operei, atunci când îi creează aparatul de expresie, şi când o lansează în lume.

Referinţe:

1. ŢAPOC, V. *Intuiţie şi Creaţie*. Chişinău: Cartea Moldovenească, 1979. 178 p.
2. PETERS, F.E. *Termenii filosofiei greceşti*. Bucureşti: Humanitas, 1997. 325 p.
3. BERDIAEV, N. *Un nou Ev Mediu*. Craiova: Omniscop, 1995. 136 p.
4. VIANU, T. *Estetica*. Bucureşti: Orizonturi, 1996, 431 p.
5. LUCACI, F. *Creaţie şi Umanism. Încercare asupra ideii de creaţie.* Timişoara: Facla, 1989. 228 p.
6. SMEU, G. *Esteticul cotidian în lumea de azi.* Bucureşti: Editura Academiei Române, 1992. 131 p.

Recomandat
Vasile ŢAPOC, dr. hab, prof. univ.

IMPACTUL TEATRULUI SOCIAL-POLITIC ASUPRA GÂNDIRII SOCIALE (Cazul Republicii Moldova)

Chiril SEMIONOV, Facultatea de Istorie şi Filosofie

The purpose of this thesis was to identify the impact of the contemporary social-political theatre on the society's perception of different social-ethic problems of moldovan reality. In order to do so we analyzed existing knowledge in the field of theatre anthropology by determining the impact of the performance of contemporary social-political theater on the spectator. Based on this knowledge, we identified the changes in social representations that occured to spectators who have seen a contemporary production of social-political theatre in Republic of Moldova.

Actualitatea temei constă în faptul că există o percepție generală că teatrul este o simplă sursă de divertisment al populației. Există o preconcepție că scopul teatrului e ca prin muzică, costum, dramă, spectatorului să i se transmită un mesaj emotiv și estetic pentru a îndeplini necesitatea lui de plăcere și aspirația culturală. Mai puțin se observă în entitatea teatrului, potențialul său de a transmite mesaje,

idei, gânduri şi simboluri de tip educativ-formativ, legate de aspecte existenţiale ale societăţii contemporane sau în diversele ei etape istorice: de la principii morale, până la evenimentele social-politice. Teatru poate fi şi este (în orice caz vom încerca să demonstrăm) un mijloc ideal pentru educarea şi informarea spectatorului despre problemele sociale şi politice contemporane, şi mai mult decât atât are potenţialul de a porni sau chiar produce schimbări în gândire socială.

Scopul cercetării constă în demonstrarea existenţei a unui impact al teatrului social contemporan asupra percepţiei societăţii a diferitelor probleme de ordin etico-moral din realitatea societăţii moldave.

Ipoteza centrală a tezei date sună astfel: teatrul social-politic contemporan este un instrument semnificativ în schimbarea gândirii sociale în cadrul unei societăţi; Ipoteza de lucru: în Republica Moldova impactul teatrului social-politic contemporan este puţin cunoscut în sensibilizarea populaţiei vizavi de problemele sociale actuale. Mai cu seamă în dimensiunea perceperii societăţii moldave asupra Holocaustului şi a modului cum acesta a afectat populaţia din regiune.

Obiectivele propuse în cadrul acestui studiu sunt:

- să se analizeze dezvoltarea istorică a teatrului;
- să se profileze principalele concepte, teorii care definesc şi explică teatrul social-politic contemporan;
- să se identifice studiile antropologice desfăşurate asupra fenomenului de teatrul social-politic contemporan;
- să se stabilească nivelul impactului teatrului social-politic contemporan asupra gândirii sociale;
- să se estimeze impactul teatrului social-politic contemporan asupra societăţii Republicii Moldova.

Urmărind fenomenul teatrului pe parcursul istoric, putem constata că toate formele teatrale sunt în esenţa lor social-politice. Având ca punct iniţial de apariţie – ritualul, teatrul pe parcursul istoriei sale îşi asumă mai multe roluri diferite: unul social, de apropiere socială; de informare; de manifestare a sacralităţii; de manipulare; de divertisment etc. – unele fiind mai practice, iar altele existente doar de dragul său; unele reunind un număr mai mare a populaţie, iar altele rezervate unui grup restrâns, select. Istoria existenţei sale, care putem spune că oglindeşte istoria omenirii, a permis fenomenului de teatru să-şi formuleze o poziţie binedefinită ca practica culturală umană.

Multitudinea de forme și tipologii teatrale reflectă pluritatea funcțională care a fost și este în continuare asociată acestui fenomen.

Sub genericul de teatru social-politic contemporan, se reunesc mai multe forme teatrale contemporane, care din punctul de vedere al specificului fiecăreia din ele, ar fi incorect de a plasa în aceeași categorie. Însă în același timp aceste forme teatrale posedă un set de elemente comune. La baza acestui gen de teatru sunt situate viziunile și teoriile lui B. Brecht și E. Priscator. Teatrul dat pune accent puternic pe aspectul cognitiv al spectacolului, pe transmiterea unui mesaj contemporan spectatorului, pe informare cât mai completă și autentică a spectatorului în legătură cu tema spectacolului, pe ideea de a pune în mișcare gândirea spectatorului, de-al influența de nu a rămâne indiferent, în același timp complet negând rolul teatrului ca doar o „formă de divertisment".

Puterea și importanța esteticii teatrale rămâne un factor important în crearea condițiilor necesare pentru transmiterea mesajului. Teatrul social-politic contemporan este o formă de artă vie, foarte deschisă la experimentalism și utilizarea tuturor posibilităților de a reda mesajul într-o formă cât mai reușită. Prin analiza literaturii din domeniu, am constatat că antropologia teatrului și spectacolului identifică teatrul și spectacolul ca două forme distincte de instituții culturale. Acest domeniu specific este relativ tânăr, din aceste considerente, cuprinde un număr mai restrâns de cercetări. În același timp, antropologia teatrului și spectacolului ia naștere și se subcategorizează studiului *Performance*-lui în antropologie, Performance fiind un termen englez care desemnează orice manifestație în care este prezentă o persoană sau un grup de persoane care demonstrează o performanță și publicul care este martor la această performanță (care poate fi însuși cei care demonstrează această performanță). În această categorie de studii intră nenumărate cercetări culturologice și antropologice, care scot în evidență mai multe aspecte relevante, chiar și pentru fenomenul teatral: natura manifestărilor și cauza lor; relația dintre actori și spectatori; formarea și puterea mesajului și modul de transmitere al acestuia; semnificația mesajului; felul în care acest fenomen cultural influențează individul și societatea.

În urma analizei bazelor teoretice ale formelor de gândire socială ca atitudine socială și reprezentare socială, și anume, a teoriilor asupra

faptului cum acestea se formează, se schimbă, a condițiilor necesare pentru schimbare, putem constata că ambele reprezintă arealul necesar pentru cercetarea noastră. Ambele se referă la anumite procese psihologice individuale care în fond se reflectă asupra poziției generale a grupului. Atitudinile şi reprezentările sociale sunt concepte complementare care acoperă acelaşi domeniu de idei din două perspective diferite. Reieşind din faptul că spectacolul, fiind un fenomen complex, care transmite un mesaj, creează o convenție, apelează la cogniția, valorile, atitudinile spectatorului, operează cu fondul emotiv al spectatorului, putem spune că: spectacolul, deci și teatrul în sine, au un potențial înalt de a provoca sau influența declanşarea transformării în gândirea socială a omului.

Din aceste considerente, nu putem spune că teatrul social-politic contemporan poate fi considerat ca o metodă care pe cont propriu poate produce schimbări esențiale și cardinale în gândirea socială. Însă putem spune că datorită specificului său ca: abordarea emotivă și cognitivă, aspectul estetic, varietatea de forme artistice utilizate, teatrul social-politic contemporan poate servi ca o modalitate complementară de a informa, educa și sensibiliza societatea.

Bibliografie:

1. BEEMAN, W. O. The Anthropology of Theatre and Spectacle. In: *Anual Review of Anthropology,* vol. 22, 1993.
2. CHELCEA, S. *Psihosociologie: teorii, cercetări, aplicații.* București: Economică, 2006.
3. CURELARU, M. *Reprezentări sociale.* Iaşi: Editura Universităţii „Al. Ioan Cuza", 2007.
4. FISCHER-LICHTE, E. *History of European Drama and Theatre.* Routledge, London, 2002.
5. PANDOLFI, V. *Istoria Teatrului Universal.* Vol. 1-4. București: Meridiane, 1971.
6. SCHECHNER, R. *Between Theatre and Anthropology.* Philadelphia, Univ. Penn. Press, 1985.
7. SCHECHNER, R. *Performance: Introducere și Teorie.* București: Unitex, 2009.

Recomandat
Sorin SCUTELNIC, magistru, lector

ВЛИЯНИЕ РЕЛИГИОЗНОГО ФАНАТИЗМА НА СОВРЕМЕННОЕ ОБЩЕСТВО

Христина УЗУН, факультет истории и философии

Fanaticism, as a manifestation of the emotional aspect, consists of excessive zeal, excessive passion, and blind faith in the correctness of their religious and political views and beliefs, and the indestructible advantage of the correctness of their beliefs and the same supporters as he.

На сегодняшний день проблема влияния религиозного фанатизма становится все более актуальной, хотя феномен фанатизма, в любом своем проявлении и направлении, изучаем с давних времен. Несмотря на то, что современному обществу присущ высокий уровень образованности населения, а религии и религиозные конфессии давно не представляют собой организации, которые управляют людьми, проблемы религиозного фанатизма и его проявлений в современном мире продолжают оставаться насущными. Ученые полагали, что освоение и признание научных знаний, а также прекращение распространения религии, её взглядов, идеалов и поучений, приведет к упадку и искоренению религиозного фанатизма.

Ж.Боссюэ первым ввел понятие «фанатизм». В его понимании фанатиками являлись протестанты, так как считали, что их верования вдохновлены Богом. Протестанты полагали, что их вера основывается только на деяниях Всевышнего, а не диктуется правилами и установлениями церкви, принятыми кем-то.

Фанатизм как эмоциональное проявление характеризуется чрезмерным рвением, энтузиазмом, одержимостью, слепой верой в правоту своих (чаще всего, экстремальных религиозных или поли тических) убеждений, в превосходство и исключительность предмета своего обожания и его последователей в «собственном лице». Понятие фанатизма применительно к религии абсолютно неверно. Единственно, что является причиной появления такого понятия, как религиозный фанатизм, это неправильное понимание сущности религиозной веры. Религия исключает фанатизм, и он никак не относится к ней, косвенно и напрямую.

Он свойствен людям, искренне верующим, а также служителям тех или иных культов и другим причастным к этому людям.

Такой аспект не исключает критики других религий и верований как изменение истинной веры, так как допускается связь религии и фанатизма именно в случае изменения истиной веры, то есть фанатизм – это форма изменения истинных вероучений, идеалов и религии в целом [1 с. 212]. Эмиль Дюркгейм дает следующее определение религии: «Религия – это унифицированная система верований и практик, относящихся к сакральным предметам, которые отделены и запретны; верования и практики, объединяющие в отдельную духовную общность всех, кто примкнул к ним, называют церковью» [2, с. 44]. Второй частью определения Дюркгейм подчеркивает, что идея религии неотделима от идеи церкви, имея в виду то, что религия должна рассматриваться как коллективное явление. Религия, по его мнению, есть полноправный общественный феномен, оказывающий воздействие как на общество в целом, так и на каждого индивида в отдельности. Социолог полагал, что общество в большей мере, нежели личность, может претендовать на роль источника священных и профанных норм. Дюркгейм вводит понятие «коллективные представления»: это идеи (верования, нравственные понятие), которые человек получает не из своего индивидуального жизненного опыта, а в результате воздействия на него обычаев, воспитания, общественного мнения.

Фанатик слепо прославляет свою идею и принципы. Все его поступки сосредоточены на уничтожение ценностей других культур, религий, мировидений. По мере приобщения фанатика к группе, нарастание идеи охватывает всех её членов, придавая им силы для дальнейших действий. У всех людей вера и фанатизм могут ужива ться совместно, но основным является то, что у всех различное соотношение одного и иного: у кого-то фанатизм берет верх, что приводит к печальным последствиям. Джеймс Фрейзер поясняет, что именно он понимает под религией и последовательно употребляет этот термин в указанном смысле: «Так вот, под религией я понимаю умилостивление и умиротворение сил, стоящих выше человека, сил, которые, как считается, направляют и контролируют ход природных явлений и

человеческой жизни. Религия в таком понимании состоит из теоретического и практического элементов, а именно из веры в существование высших сил и из стремления умилостивить их и угодить им. На первом месте, конечно, стоит вера, потому что, прежде чем угождать божеству, надо верить в его существование. Но если религия не ведет к религиозному образу действий, это уже не религия, а просто теология, так как, по выражению святого Иакова, „одна вера без дел мертва”» [3].Фанатиком становятся поэтапно, и существует такая группа людей, которые при их жизненной точке зрения более подвержены риску. На исходном этапе человек, терзающийся от того, что ему его жизнь кажется скучной и неинтересной, ищет человека, на которого он мог бы равняться. Далее человек прислушивается к тому, что несет в массы данный религиозный лидер. Начинающий фанатик находит в его словах схожесть со своими идеями и убеждениями. Человеку кажется, что его лидер всецело его понимает. Он начинает все больше проникаться жизнью своего кумира, ищет все больше и больше информации о нем. Затем фанатик начинает сравнивать себя с кумиром.

Он находит такую же группу людей, с такими же идеями, и становится частью этой группы.

Религиозная вера подразумевает то, что основное, самое первое и самое важное для человека не может быть приобретенным им через знания, но только через веру. Фактически это значит, что человек должен в первых вопросах жизни действовать от себя, а не следовать неким проверенным и подтвержденным алгоритмам, изобретенным посредством опыта или науки. На сегодняшний день фанатизм свойствен как религии, так и политике – используется как инструмент манипуляции обществом для религиозного или политического давления. Из этого следует, что фанатизм реализуется посредством таких явлений, как терроризм, экстремизм и так далее. Процесс последующей политизации религии, характерный для современной культуры, основан на подмене целей религиозного фанатизма, что в ряде случаев трансформируется в терроризм [4, с. 28].

Для успешной борьбы с терроризмом следует мобилизовать усилия всех стран и бороться с его причинами – религиозным

экстремизмом и фанатизмом. Что касается мусульманского фанатизма, борьба с ним уже была начата в конце предыдущего века самими мусульманами, в частности – реформаторами от духовенства.

Международный терроризм является всеобщей задачей на сегодняшний день. Сам термин «терроризм» въелся в человеческое сознание, вызывая ужас и тревогу у тех людей, что проживают в особенно подверженных этому странах.

Библиография:

1. БУЛГАКОВ, С. *Православие: Очерки православной церкви.* Москва, 2000.
2. ДЮРКГЕЙМ, Э. Элементарные формы религиозной жизни. В: *Мистика. Религия. Наука. Классики мирового религиоведения. Антология.* Москва, 2011. 230 с.
3. *ФРЕЙЗЕР, Д. Золотая ветвь* http://www. gumer.info/bogoslov_Buks/-Religi/ Frezer/04.php *(посещен 18.04.2017).*
4. МОРАН, Г. Религиозный фанатизм В: *Религия и право*. Букинистическое издание. Москва, 2003, 321 с.

Recomandat
Dumitru DODUL, dr., conf. univ.

ПРОЯВЛЕНИЕ ФЕНОМЕНА ИГРЫ В ПОВЕДЕНИИ И ВО ВЗАИМОДЕЙСТВИИ ЛЮДЕЙ

Михаил ЧЕБАНУ, факультет истории и философии

Live is a game and people decide how deep to get involved in it. Game phenomena is one of the oldest instincts that can be found not only in the people's behaviour, animals also play games. Game has influence on the culture, it creates different social forms of life and provide space for practice. Game is the part of humans being that helps people to understand and rediscover themselves.

Вся жизнь – игра, и люди сами выбирают насколько сильно в нее вовлекаться. Играют все, люди и животные, дети и взрослые, вне зависимости от выбранной роли. В повседневной речи мы обнаруживаем, что играют и волны и ветер, краски и цвета, даже Бог с Дьяволом тоже играют, что наводит на мысль о том, не является ли игра космической универсалией или в этом мире «всё

есть игра». Возможно ли, что такой феномен, который мы понимаем под игрой, на самом деле оказывает серьезное влияние на человечество, или игра действительно не представляет из себя ничего более, кроме как приятное времяпрепровождение?

К началу XXI в. появилось множество концепций, посвящённых феномену игры, однако даже несмотря на то, что важность и значимость игры признаётся практически всеми, до сих пор в мировой науке нет однозначного определения, что же такое игра. Феномен игры существовал задолго до появления людей.

Согласно Хейзингу, игра старше культуры, так как культура предполагает человеческое сообщество [2]. В игре мы имеем дело с такой функцией, которая полностью может быть столь же мало определена биологически, как логически и этически. *«Подлинная культура не может существовать без игрового содержания, она разверты вается в игре и как игра».* Эти слова Хейзинга определяют культуроформирующее свойство игры, связанное с тем, что для изменения окружающей среды посредством материальной действительности человеку необходимо первоначально совершить аналогичную работу в собственном воображении, т.е. своего рода «проиграть» процесс. Можно с уверенностью сказать, что человеческая цивилизация не добавила никакого существенного признака к общему понятию игры. Игра связывалась с пограничными состояниями проявлений человеческого «Я». Переживаемая как естественное бытие, игра является неотъемлемым атрибутом жизни человека, способом познания им действительности и себя самого и предоставляет ему возможность творческой самореализации.

Часто можно слышать в адрес игры, что это «несерьёзное» занятие. Хотя утверждение, что общественная жизнь развивается в форме игры, не означает, что это «забавно» или что участники несерьёзно относятся к жизни. В то же время футбол и другие спортивные игры могут принимать весьма незабавный ход, игроки во время происходящего события предельно серьёзны, а азартные игры могут довести игроков вплоть до фатального исхода. Психологи относят игру к основным видам человеческой деятельности наряду с трудом, а также учёбой. Все мы в какой-то

период времени играем, учимся и трудимся [3]. Эти виды деятельности сопровождают нас от рождения до смерти, но роль их в разные периоды жизни неодинакова: в детстве на первом месте – игра, затем – учёба, а потом – труд. Неудивительно, что слово «игра» чаще всего ассоциируется с детскими забавами. Однако надо помнить, что существует множество игр, в которые играют взрослые. Элементы игрового поведения можно обнаружить в весьма серьёзных занятиях: военных учениях, дипломатических переговорах, религиозных обрядах, политических кампаниях. Поэтому вполне нормально задаваться вопросом: что же такое игра и чем она отличается от других видов человеческой деятельности?

При более подробном изучении влияния игры на культурное развитие можем отметить способность игры к созданию предпосылок для возникновения многих форм общественной жизни. Она позволяет человеку совершить апробацию своих возможностей, упражняться в выполнении любой социальной роли в предложенных игрой обстоятельствах. Проигрывание разных жизненных ситуаций влияет на его сознание, социальные роли, формирует устойчивые интересы, качества, потребности, навыки взаимодействия и профессиональные действия [2]. Через игру формируются определенные поведенческие стереотипы, развивается способность к ролевому взаимодействию, поэтому игра является средством психологической подготовки к будущим жизненным ситуациям. Еще древние греки периода классики относились к игре как действенному способу воспитания гражданина в античном полисе. В ней «человек устремлён к преодолению собственной скованности и выявлению полноты экзистенции».

В XX веке вопрос взаимодействия рационального и иррациональ ного в жизни людей стал наиболее актуальным. Роже Кайуа предложил концепцию игры с позиций иррационализма, согласно которой игра оказывается способна освободить инстинкты человека благодаря тому, что в ней они реализуются в искусственно созданных условиях. Именно переход от забавного «paidia» к ориентированному на достижение желаемого «ludus» постепенно переводит иррациональные стремления в рациональные концепции культуры [1].

Переживаемая как естественное бытие, игра является неотъемлемым атрибутом жизни человека, способом познания им действительности и самого себя. Понимание игры открывает новые возможности и ракурсы к постижению мира и бытия. Она дает возможность каждому человеку получить опыт выхода из обыденного состояния, испытать себя и проверить сильные стороны личности.

И все же на вопрос, почему люди играют, все соглашаются с версией голландского культуролога Хейзинги: люди играют, да потому что у человека, как и у других животных, есть физиологическая потребность в этом. Игра является не просто способом проведения досуга, она также несет в себе сильнейшие рычаги влияния на внутреннее состояние человека и его ощущения. Это доказывает большой опыт игровой индустрии.

В ходе эксперимента по игрофикации социального мероприятия, в котором применялись различные механики и техники для придания атмосферы игры, феномен игры продемонстрировал себя как практический инструмент по вовлечению и мотивации людей в современном пространстве. Коллективное участие оказало сильный эффект вовлечения в игру. Моментальная обратная связь мотивиро вала участников достигать новых результатов, а на фоне соперничества команды проявляли серьезность в отношении достижения поставленных перед ними задач.

Конечно, не все так гладко в отношении игры и ее связи с человеком. Распространение игрового «стандарта» на столь обширные аспекты человеческого бытия свидетельствует об утрате серьезного и ответственного отношения человека к обоснованности своего существования. Место труда и творчества замещается имита цией и мимикрией. Такая антропологическая деформация прово цирует социокультурные тренды с преобладанием пуэрилистического и имитационного сегмента в ущерб созидательному, конструк тивному [4]. Путь выхода из сложившейся ситуации возможен, и он лежит в возрождении первозданной игровой природы в культурном сознании. Именно философско-антропологический ракурс пости жения игры дает возможность не только выстраивать дескрипцию наличных форм

игры, но и осуществлять диагностику и прогнозирование игровых феноменов современной культуры.

Роль игры несомненно исторически продолжает изменяться, но она остаётся тем самым влиятельным фактором развития культуры. Ведь игра продолжает служить на пользу человечеству, помогая ему развиваться, совершенствоваться и стремиться к успеху.

Возможно, в этом и состоит феномен игры.

Библиография:

1. КАЙУА, Р. Игры и люди. Статьи и эссе по социологии культуры. Москва: ОГИ, 2007. 302 с.
2. ХЁЙЗИНГ, Йохан. *Человек играющий. Опыт определения игрового элемента культуры*. Издательство Ивана Лимбаха, 2011. 390 с.
3. ЭЛЬКОНИН, Д.Б. *Психология игры*. 2-е изд. Москва: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. 360 с.
4. СЫСОЕВА, С.Л., ГОЛОБОРОДОВА, Т.Н. Онтологические и антропологические проблемы игры в постмодернистском дискурсе. В: *Вестн. Томского гос. пед. ун-та*, 2001, вып. 3 (28), с. 3–7.

Рекомендованно

Евдокия Сахарняну, профессор, доктор хабилитат

STRUCTURAL, SEMANTIC AND GRAMMATICAL PECULIARITIES IN RENDERING ATTRIBUTIVE CONSTRUCTIONS IN THE ASSOCIATION AGREEMENT

Anastasia GADJA, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Acest articol are ca scop analiza multiaspectuală a unui subiect actual al teoriei şi practicii traducerii – cel al construcţiilor atributive. Obiectivul lucrării este analiza particularităţilor structurale, semantice și gramaticale ale construcţiilor atributive din limba engleză, și identificarea metodelor, strategiilor și tehnicilor de traducere a acestora în limba română. Corpusul de exemple analizate este extras din Acordul de Asociere dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

One of the unique features of the twenty-first century is rapidness. Quick developments are not displayed only in the world of gadgets, but also in the development of countries. An illustrative example is the signing of various agreements, which enable a country to access the world market and integrate the EU and global policies.

The Association Agreement (AA) between the European Union (EU) and the Republic of Moldova is a comprehensive treaty establishing the relations between the parties and includes long-term reforms to be implemented by Moldova. The content aims to establish a Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) and is one the most important parts of the overall Agreement. The political purpose is to deepen relations with the EU and to set Moldova for a European path. This means to promote the European values, namely democracy, the rule of law and respect for human rights, and norms of the European security order.

Besides the economic and political advantages of this document, it is also a valuable field of exploration for linguists. The AA abounds in economical and compact constructions such as the attributive constructions. These are words joined together grammatically and logically without forming a full sentence. Attributive constructions are mainly created to save space and time, to be as informative as possible by being as short as possible. However, rendering attributive

constructions can be rather difficult. Moreover, the way words are organised in the attributive constructions in the source language will not necessarily correspond to the way they are organised in the target language. In this case, the role of the translator is to ensure that the meaning will correspond. There are three elements to which the translator shall pay attention while translating attributive constructions: structure, semantics and grammatical peculiarities.

First of all, the structure of the construction is made up of a head noun and modifiers. Usually the modifiers, the dependents added to the head element, are in preposition, which means that the construction is regressive i.e. it develops to the left, with the headword being the final element. The Romanian attributive construction is progressive, it develops mostly to the right, with the attributes used in postposition [4, p.21]. For example: *consumer protection – protecția consumatorului, member states – state membre*. The head word in the English construction is at the right, whereas in Romanian the head word is at the beginning, i.e. at the left. However, this rule cannot always be applied. We have cases when the construction unfolds from the left to the right as in *inviolability of borders* which is translated as *inviolabilitatea frontierelor*. In the following example the order is not from the left to the right, but first comes the element in the left, then the first one and then the middle one*: world disarmament conference – conferința mondială de dezarmare.* It means that there are cases when the correct order of words shall be decided by the translator. Consequently, the first rule in translating attributive constructions is to identify the head word and then logical order of modifiers [2, p.136].

The second aspect is linked to semantics. The translator shall be able to establish correctly the semantic relationship between the words. Hence the second rule in the process of translation is to identify the semantic units. Semantic analysis implies the process of examining the meaning of the constituents within attributive constructions. Semantic analysis is at the level of meaning rather than vocabulary. It is needed because language has a very generic representation and words can express anything, but we need to grasp the exact meaning of the constructions. Semantic aspects such as polysemy or homonymy may usually lead to serious misunderstandings, ambiguity and consequently to severe translation mistakes. One word can have various meanings in different contexts,

hence the homonymy of words. In the following examples we can observe this phenomenon: ***light*** *weapons* and *fixed* ***light*** *source*. In the first case light is an adjective meaning having little weight, whereas in the second it a noun with the meaning of a source of light. Ambiguity of the constituents can hinder the process of translation, for instance *date of deposit* [1, p.79] should not be translated as data depozitării, but *data depunerii* in comparison to *acceptance of deposits* [1, p. 81] which is translated as *acceptarea depozitelor* but not aceptarea depunerii.

Finally, sometimes due to the complexity of the structures, there is a need for establishing the semantic units, in order to render them correctly. For instance:

1 2

[*United Nations Convention] against [transnational organised crime]*.

We have in this case two semantic units. Thus, the translator has to render them separately and afterwards merge them. So that the final result is:

[Convenția Organizației Națiunilor Unite] împotriva [criminalității transnaționale organizate].

English language is unique do to its way of compressing words and being concise. Attributive constructions are rather transparent from the semantic point of view. It implies that the meaning of the construction is understood from its components. For instance: *border security* is the security of borders. However, in English, sometimes shortness takes priority over clearness, which can lead to ambiguity. There are cases when it is hard to understand the construction, due to the fact that it is rather compact as in: *tourism training*, which is not the training of tourism. In such cases, attentiveness to context is mandatory.

The final aspect is linked to the grammatical peculiarities and changes that occur in the process of translation of attributive constructions. Differences in the grammatical structures of the source and target languages change the structure of the construction, but do not alter its message. This can happen when the target language has a grammatical category which the source language lacks [5]. English does not have the grammatical category of gender and does not distinguish between feminine and masculine nouns, in comparison to

Romanian which is an inflected language, meaning that words change the form to show their grammatical relations. Usually constructions are translated by adding a suffix to the head (the process of adding a suffix or prefix is called declension). In the following examples *territorial integrity* is translated as *integritate teritorială* and *cross-border cooperation* is rendered as *cooperare transfrontalieră*. In English both nouns are masculine, whereas in Romanian, the head nouns are feminine, therefore the modifier shall be subject to the process of declension and also be feminine.

To sum up, rendering attributive constructions is not purely a mechanical task, but it comprises structural, semantic and grammatical aspects to which a translator shall pay attention. By observing closely these peculiarities, the process of translation shall not be a rocket science. This topic is undeniably important due to the fact that it is a subject that is still explored by linguists and translators. Moreover, by understanding such a complex process of construction formation enables translators, in the future, to grasp without any difficulty the contents of any economic, political and scientific text. Thus, explaining how these constructions are made up, understood and translated is of a paramount importance.

References:

1. Association Agreement between the Republic of Moldova and European Union, 2014, 735 p., available at http://dcfta.md/uploads/0/images/large/eu-md-aa-dcfta-en.pdf, consulted on May 24.
2. CROITORU, E. Interepration and Translation. Galati, 1996. 256 p.
3. GUSATU, I. *Aplicatii ale Lexiconului Generativ. Grupul Nominal.* Bucuresti, 2015. 216 p.
4. GUTMAN, A. *Attributive Constructions in North-Eastern Neo-Aramaic: Areal, Typological and Historical Perspectives.* Konstanz, 2016, available at https://kops.uni-konstanz.de/bitstream/handle/123456789/36118/Gutman_0-352520.pdf?sequence=6, consulted on April 15, 2017.
5. Romanian Grammar, available at http://www.seelrc.org:8080/grammar/pdf/stand_alone_romanian.pdf, consulted on April 20, 2017.

LINGUISTIC REPRESENTATION OF THREAT IN ENGLISH WRITTEN DISCOURSE BASED ON "HUNGER GAMES"

Daniela BERLINSCHI, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Această lucrare studiază conceptul THREAT exprimat prin diferite cuvinte, combinări de cuvinte și propoziții. Mai mult ca atât, se prezintă o analiză statistică a semnificațiilor sale în baza exemplelor colectate din trilogia „Hunger Games" scrisă de Suzanne Collins. În plus, sunt comentate aspectele culturale reflectate în conceptul THREAT.

It is known that every nation has its own culture, through which it can be characterized, and a language which cannot be regarded as a separate phenomenon, because it is a medium through which people express their thoughts and feelings. Therefore, we decided to investigate the concept THREAT in the English written discourse, as concepts are means of presenting world views. The aim of this research is to contribute to the study of the concept THREAT by linguistic means of its designation and to shed the light upon the linguistic manifestation of THREAT in the culture of native speakers of English.

Several researchers explored the concept THREAT in modern linguistics, for instance E.V. Slepushkina, A.A. Navitskaite, L.I. Magsumova, N. V. Hohlova, but the novelty of this research consists in the fact that it explores the linguistic manifestation of the concept THREAT in the context of a trilogy of dystopian novels "Hunger Games". Consequently, the objectives are the following: 1) To investigate what other researchers have written about the concept THREAT and the Hunger Games Trilogy; 2) To identify, how the concept of THREAT is objectified in English Language by creating diagrams which present a statistical analysis of its meanings based on the collected examples. 3) To comment on the cultural aspects reflected in the concept THREAT. In order to obtain the set objectives, we have used several research methods and techniques among which: descriptive, statistical, definitional, classification, commentary and interpretation. The theoretical part is based on the researches of the following linguists in the field of linguoculturology and cognitive linguistics: V.I. Karasik, S. G. Vorkaciov, I.S. Stepanov

, N.D. Arutiunova, E.S Kubreakova, D. S. Lihaciov, etc. The primary source used is a trilogy of dystopian novels written by Suzanne Collins: *The Hunger Games* (2008), *Catching Fire* (2009), and *Mockingjay* (2010). Therefore, the corpus contains 170 examples collected from all of three trilogy novels. The examples were compiled while reading, conveying the concept THREAT, basically, by means of sentences, but also words and word-combinations.

After having done the definitional analysis of the THREAT, we have identified that the basic meanings of it are: 1. A promise to harm; 2. Someone/something that is likely to harm; 3. A possibility of danger/trouble [4]. However, based on our primary source, we have found examples which render: 4. An action which implies threat. Moreover, during the classification of the examples, we observed that sometimes it was quite challenging to decide in which category to include some cases. This is the reason why we decided to create the fifth group named "2 units combined" and these two units are 1. Someone/something that is likely to harm and 2. A possibility of danger.

I. Threat – as a promise to harm: X promises Y that something bad will happen to him/her, if Y does not meet certain conditions set by X; X-the one who threatens, Y- the one threatened. For instance: "*If not, you'll be imprisoned*" [1, p. 18]. In this example, one can clearly see that X is in a bad mood and if Y does not do as X says then this will result in something bad for Y. Moreover, we observe that this type of sentence is a conditional (type I), which is used to make statements about the real world.

II. Someone/Something that is likely to harm: In this case there is no direct threat from someone; there is a certain situation, when it is evident who and what appears as a threat for somebody/something. Here, the concept THREAT is expressed through different nouns (common and abstract) and personal pronouns. For instance: *"In theory, it's supposed to be electrified twenty-four hours a day as a deterrent to the predators that live in the woods- packs of wild dogs, lone cougars, bears- that used to threaten our streets"* [1, p. 5]. We observe that there is no direct addresser who threatens someone, by saying something. However, it is mentioned by the speaker that there is such X, in this case "predators" which threaten people.

III. An action which implies threat: This category represents an

action, which conveys the concept THREAT; X performs something which threatens the safety of Y. Moreover, there are basically two cases when X commits something bad to Y in order to threaten another person Z. For example: *"When he turns back to reach for the spirits, I drive my knife into the table between his hand and the bottle, barely missing his fingers"* [2, p.65]. In the novel X commits this action, because Y has not taken X seriously. Therefore, X throws the knife which threatens Y.

IV. A possibility of danger/trouble: This category is represented by the examples which render the fact that X is under threat and something bad to him/her can happen. Moreover, threat comes from the outside world and X cannot control it. For example: *"Our canary has stopped singing"* [2, p.373]. This example is very important because the canary plays a great role in the novel. The idea is that people from District 12, where Katniss lives, use canary when they work in the coal mines, because when a canary stops singing that means that the air is bad and people have to go out.

V. 2 units combined: This category is invented in order to show that there are examples when the concept THREAT can appear with two meanings in one sentence. In this case, there are examples which contain two categories, for instance: 2. Someone/ Something that is likely to harm and 4. A possibility of danger/ trouble. For instance: *"There could be any number of animals stalking me at this moment"* [1, p.180]. This example is also quite interesting. The animals in this case represent something that can harm; however, there is also the modal verb "could" which shows already the possibility of danger. It is not for sure that there are animals there but the speaker [Katniss] speculates upon the fact that it is possible that they are there.

We have concluded in our thesis that the native speakers of English are more likely to be the observers of the situation than the participants in the fiction novels. Taking into consideration all three diagrams we saw that the categories of "A promise to harm" and "An action which implies threat" have the fewest percent, the first one ranging from 14% to 25%, the second one from 9% -to 0. Moreover, it seems to be clear, that the native speakers of English try to assess the situation and to think about the possibilities of danger and to be watchful in fiction novels.

We have identified the following ways of expressing the concept

THREAT: (1) the concept THREAT can be objectified by means of conditional (type I) which is based on facts and expresses a certain result, for instance "If not, you'll be imprisoned". We have observed that suchlike examples are included in the first group "Threat–as a promise to harm". (2) The concept THREAT can be expressed through various nouns (common and proper) and personal pronouns which characterize it, for instance ,,predators", ,,Peeta Mellark", ,,Gamemakers", ,,pack", ,,they", ,,wasps", ,,Cato", ,,Finnick", ,,fog", ,,President Snow", etc. When it is clear who or what is likely to harm, we included such cases in the group of "Someone/ something that is likely to harm". (3) The concept THREAT can be objectified through means of modal verbs, which express the probability and possibility, for instance "I must accept that at any moment I can be arrested" and suchlike examples are included in the fourth category "A possibility of danger/ trouble". (4) Sometimes the concept THREAT can be expressed implicationally, then the examples needs an additional explanation for those who have not read the text yet; for instance "But suddenly I am thinking of Gale and his forty-two names in that big glass ball and how the odds are not in his favor.", therefore, here this catchphrase means that Gale does not have many chances to win, that is why there is a possibility of danger.

References:

1. COLLINS, S. *The Hunger Games.* London: Scholastic Ltd, 2011. 435 p.
2. COLLINS, S. *The Hunger Games: Catching Fire.* London: Scholastic Ltd, 2011. 439 p.
3. COLLINS, S. The Hunger Games: Mockingjay. London: Scholastic Ltd, 2011. 441 p.
4. LONGMAN. Dictionary of American English. Pearson Education Limited Edinburgh Gate Harlow Essex CM20 2JE England, 2004. ISBN Paper 0-13-192762-0 Hardcover 0-13-192764-7

LECTURE INTERTEXTUELLE ET INTERCULTURALITÉ DANS LE TEXTE *LA QUARANTAINE* DE JEAN-MARIE GUSTAVE LE CLÉZIO

Felicia DARII, Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine

Cercetarea se axează pe problematica lecturii intertextuale şi a realizării sale în textul leclezian ***La Quarantaine****. Pornim de la ideea că interculturalitatea poate să se prezinte ca unul dintre factorii declanşatori ai lecturii intertextuale şi propunem modele concrete ale lecturii intertextuale în acest corpus textual.*

L'actualité du sujet s'explique par le fait que le texte et sa lecture connaissent actuellement un regain d'intérêt en linguistique. Quand à l'interculturalité, celle-ci représente un phénomène très productif pour l'interprétation du texte.

L'originalité de la recherche est due à notre tentative de synthétiser, dans les limites d'une seule étude, la problématique du texte, de l'intertextualité et de l'interculturalité et d'appliquer le modèle théorique élaboré sur texte concret.

Le but du travail réalisé est d'explorer le texte par le prisme de la lecture intertextuelle et d'illustrer le fait que l'interculturalité peut être une source des sens multiples du texte. Cette finalité se laisse détaillée en plusieurs **objectifs** et notamment: définir le texte; conceptualiser l'intertextualité comme facteur inducteur de la lecture plurielle du texte littéraire; décrire les particularités de la lecture intertextuelle; définir les concepts de culture et interculturalité; illustrer les mécanismes de réalisation de la lecture intertextuelle dans le texte leclézien.

Les méthodes utilisées pour réaliser les objectifs fixés sont: l'analyse, la synthèse, la description, l'interprétation et, bien-sûr, l'exemplification. Des scientifiques provenant de domaines de recherche divers (linguistique, littérature, sémiotique, théorie de la lecture, etc.) et représentant différentes cultures ont proposé leurs diverses analyses dans ce domaine. Notre investigation se construit sur **les paradigmes théoriques** formulés par: R. Barthes, P. Charaudeau, D. Mainguneau, M. Riffaterre, J.-M. Adam, G. Genette et valide les affirmations théoriques retenues dans le texte *La Quarantaine* de J.-M. G. Le Clézio.

L'importance théorique de la recherche peut s'expliquer par la tendance d'éclaircir les notions du texte, de l'intertextualité, de la culture et de l'interculturalité, mais en ce qui concerne l**'importance pratique,** celle-ci consiste dans la possibilité d'utiliser les résultats de la recherche dans l'organisation des cours en linguistique, sémantique et notamment des cours d'analyse textuelle.

En consultant différents dictionnaires, nous avons comparé diverses définitions proposées par les spécialistes dans le domaine afin d'en adopter une pour notre recherche. En situant le texte dans la classe des entités sémiotiques, nous avons déduit que le texte est un macrosigne verbal ou un complexe sémiotique verbal qui se caractérise par la textualité et par la transtextualité. Dans la définition de la textualité, nous avons adhéré à la vision du linguiste J.-M. Adam qui soutient que la **textualité** est « le résultat de la collaboration des forces centripètes qui assurent l'unité et l'irréductibilité de cette unité et des forces centrifuges qui ouvrent le texte vers le monde» [1, p. 29]. En suivant les thèses des linguistes R. de Beaugrande et W. Dressler, nous parlons de sept **standards de la textualité** et nous situons *l'intertextualité* à côté de *la cohésion*, *la cohérence*, *l'intentionnalité*, *l'acceptabilité*, *l'informativité*et de *la situationnalité*. G. Genette, à son tour, place l'intertextualité dans la catégorie générale de la **transtextualité**, à côté de la *paratextualité*, de la *métatextualité*, de l'*architextualité* et de l'*hypertextualité* [4, p.7]. Il faut préciser que c'est J. Kristeva qui introduit le terme d'*intertextualité* dans le métalangage sémio-linguistique pour développer la théorie du dialogisme de M. Bahtin. Elle trouve que l'intertextualité est un processus indéfini, une dynamique textuelle. R. Barthes affirme que « le texte est un tissu de citations, issues de mille foyers de la culture » [2, p. 65] et que « tout texte est un intertexte; d'autre textes sont présents en lui, à des niveaux variables, sous des formes plus ou moins reconnaissables » [4, p. 328]. Le chercheur M. Riffaterre enrichit la poétique de l'intertextualité et définit l'intertextualité et l'intertexte d'une manière très claire: « L'intertextualité est la perception par le lecteur, des rapports entre une œuvre et d'autres, qui l'ont précédée ou suivie. Ces autres œuvres constituent l'intertexte de la première » [6, p. 7].

Les recherches effectuées et la documentation scientifique nous permettent de définir **l'*intertextualité*** comme ***propriété inhérente au texte qui l'ouvre vers d'autres textes et conditionne sa lecture***

multiple. Il convient de remarquer que le *plagiat,* l'*allusion,* la *citation,* la *référence* sont des intertextèmes, à vrai dire des connecteurs intertextuels qui actualisent la lecture intertextuelle du texte.

Le travail réalisé sur le corpus textuel nous a permis d'observer que l'*intertextualité* est conditionnée par l'interculturalité qui représente l'ensemble des relations et des interactions entre des cultures différentes, générées par des rencontres ou des confrontations, qualifiées d'interculturelles. Dans notre vision, la ***lecture intertextuelle*** représente ***la totalité des activités perceptives, cognitives et métacognitives, d'identification, d'interprétation et de valorisation des intertextèmes***. Le but de cette lecture est de bien comprendre, interpréter et évaluer le sens du texte. Nous considérons que le texte *La Quarantaine* de J.-M.G. Le Clézio est un haut lieu de communication interculturelle et se prête parfaitement à une lecture intertextuelle. L'intertexte leclézien tisse des liens qui ne tiennent pas compte de temps ni d'espace. Influencé par ses origines familiales: française et mauricienne, Le Clézio fait référence dans son texte tant à des écrivains français: a) A. Rimbaud qui va servir doublement d'intertexte par sa biographie, par ses poèmes: *Le bateau ivre, Voyelles, Les assis* [5, p.24]; b) Ch. Baudelaire par les poèmes: *L'ennemi, L'homme et la mer,* qu'à des écrivains anglophones: P. B. Shelley, H.W. Longfellow [5, p.295, 308, 409].

Au niveau paratextuel d'analyse, nous observons que le titre *La Quarantaine* situe le lecteur dans le temps et dans l'espace, dans des cultures diverses et dans «des espaces errants » de l'univers textuel universel. Celui-ci représente à la fois un espace: l'île concrète – La Quarantaine; une maladie: l'épidémie de variole; l'âge de quarante ans: la période où l'homme se questionne sur son identité et sa culture. Nous soutenons que le titre *La Quarantaine* est un titre polysémique, dénotatif et connotatif à la fois. Il actualise des connotations culturelles et affectives énantiosémiques.

Un autre élément paratextuel analysé est l'épigraphe. Cet indice textuel ouvre un intertexte vers les légendes sacrées de l'Inde, celui-là se perpétuant dans tout l'espace textuel en renvoyant le lecteur aux religions et à la mystique de l'Inde. L'épigraphe situe le lecteur dans un autre monde qui a une autre culture donc d'autre valeurs, d'autres visions, coutumes, traditions. Pour opérer une lecture intertextuelle à

partir de l'épigraphe, il est nécessaire que le lecteur possède obligatoirement une compétence encyclopédique vaste afin d'être capable de comprendre, expliquer, interpréter, évaluer et valoriser les incursions intertextuelles de l'auteur. En guise de conclusion, nous soutenons que le texte de Le Clézio peut être comparé avec une carte géographique étendue qui est, en même temps, une carte culturelle ou interculturelle qui offre des liens vers les textes des autres cultures. Le lecteur doit conjuguer les compétences de toutes les disciplines connexes pour réussir une lecture adéquate.

Références:

1. ADAM, J.-M. *La linguistique textuelle*. *Introduction à l'analyse textuelle des discours*. Paris: Armand Colin, 2006. 286 p.
2. BARTHES, R. *Le Bruissement de la langue*. Paris: Seuil, 1984. 384 p.
3. CHARAUDEAU, P., MAINGUNEAU, D. *Dictionnaire d'Analyse du Discours*. Paris: Seuil, 2002. 661 p.
4. GENETTE, G. *Palimpsestes: la littérature au second degré*. Paris: Seuil, 1982. 467 p.
5. LE CLÉZIO, J. M. G. *La Quarantaine*. France: Gallimard, 1995. 540 p.
6. RIFFATERRE, M. La trace de l'intertexte. In: *La Pensée,* CCXV, 1980, p. 4-7.

Recomandat
Silvia GUŢU, dr., lector

A CONTRASTIVE STUDY OF ENGLISH AND ROMANIAN TERMINOLOGY IN THE DOMAIN OF BANKING AND FINANCE

Natalia GOBJILA, Facultatea de Limbi şi Literaturi Străine

This paper focuses of the structural and lexico-semantic analysis of English and Romanian terminology from the domain of banking and finance, paying attention to the specific patterns of term formation occurring within this particular field of study, as well as semantic relations that help us understand the systemic nature of terminology and correlation between concepts that make up the conceptual structures of this domain.

There are a lot of opinions among the researchers when it comes to terminology. Some consider it a separate, autonomous and self-sufficient discipline of study; some view it as a part of another

discipline like linguistics and the particular subject field it is linked to; others emphasize the interdisciplinary character of terminology [2, p.19]. When it comes to the domain of banking and finance, terminology plays a particular role in shaping our understanding of specific phenomena that build the foundation of the financial system as a whole, providing important insights into key concepts of banking activities and financial operations.

Term creation occurs as a conscious and systematic process, and requires consistency when it comes to designation of concepts within a particular field of enquiry. The formation of terms is carried out by three different methods, and namely by use of existing resources, modification of existing resources, and creation of new linguistic entities [6, p. 28]. Analyzing the terms selected from the Financial Stability Report published by the National Bank of Romania [1], we concluded that in the domain of banking and finance there are both **simple terms** as *bond, debt, bank, asset, share, profit,* and terms formed by the modification of existing resources employing the processes of **derivation** involving the addition of **prefixes** (e.g. English: ***in****solvency*, ***re****payment*, ***inter****mediation;* Romanian: ***ne****rambursare*, ***in****solvenţă,* ***dez****intermediere*) and **suffixes** (e.g. English: *invest****ment****, liquid****ity****, deleverag****ing****, recess****ion***; Romanian: *lichid****itate****, credit****are****, decont****are****, îndemniz****aţie***), compounding, and compression.

If we speak about **compounding**, there are three forms of compound terms: the **closed form** in which the parts of the compound are melted together, the **hyphenated form** in which the parts of the compound are linked through a hyphen (e.g. English: *mortgage-backed* commercial loan *risk-weighted* assets), and the **open form** in which the parts of the compound are separated (e.g. English: *balance sheet adjustment, inflationary pressures, hedging derivatives*; Romanian: *rata rentabilităţii finaciare, expuneri neperformante, măsuri macroprudenţiale*).

Compounds can also be classified according to the type of composition and the linking element into three groups: **neutral** (formed by joining together the parts of the compound without any connecting elements), **morphological** (the components are joined by a linking vowel or consonant - generally quite non-productive) and **syntactic** (contain linking elements such as prepositions, conjunctions, articles,

adverbs). There are three subtypes of neutral compounds depending on the structure of immediate constituents: **simple neutral compounds** which consist of simple stems (e.g. English: *liquid asset, cash flow, euro area, deposit rate*; Romanian: *deficitul contului curent, capital străin, active externe*); **derived compounds** which have affixes in their structure (e.g. English: *financial performance, currency depreciation*; Romanian: *expuneri neperformante, creanţe imobiliare, profit nerepartizat*); **contracted compounds** which have a contracted stem in the structure (e.g. English: *FX swaps*). Regarding **syntactic compounds** we can cite the following several examples in English: *stock of loans, adjustments for impairment,* and in Romanian: *monedă de denominare, fond de pensii*.

These are only a few examples of **abbreviations** in English: *VAT* (for value-added tax), *FX* (for foreign exchange market), *GDP* (for Gross Domestic Product), and in Romanian: *ROA* (for rata rentabilităţii economice) *TVA* (for taxă pe valoare adăugată), *PIB* (for produs intern brut).

The next aspect that will discuss in this paper is the lexico-semantic analysis. Examining the selected terms we noticed that the majority of terms in both English and Romanian corpus are **monosemantic**, and are in compliance with the principle of univocity considered an ideal situation when it comes to terminology [8, p.35], e.g.: *solvency* – the ability of an individual or business to pay their long-term debts including any associated interest [5]; *rambursare* – restituire a unui credit sau a unei sume împrumutate la termenul scadent prevazut în contractul de împrumut [4].

As terminology is based on the principle that one designation corresponds to one concept, **polysemy** is considered an undesirable occurrence [3, p.108]. Following our analysis, we found out that in the domain of banking and finance the instance of polysemy is a quite rare one.

The next semantic relation found between terms from our corpus is **synonymy.** We noticed that in the domain of banking and finance, both in English and in Romanian, a concept may be designated using several terms; however, in Romanian the phenomenon of synonymy is more widely present. A few examples of such terms are: *foreign currency lending, foreign currency credit* and *foreign currency-*

denominated loan; *efect de levier* and *efect de pârghie.* In the same context we can speak about **antonymy –** designation of opposite concepts (e.g. English: *domestic currency loan* and *foreign currency loan*; *credit în monedă locală* and *credit în monedă străină*).

The last two semantic realtions analyzed are **hyponymy** which represents the hierarchical ordering of the terms based on a certain criteria (e.g. *loan* as hypernym for such terms as *consumer loan* and *housing loan* (the criterion here is the purpose of the loan); *activ* as hypernym for the terms *activ intern* and *activ extern* (the criterion here is the country of provenance of the assets)), and **meronymy** which implies the existence of a holonym, that designates the unit, and one or more meronyms defining the part or parts [7] (e.g. English: *loan portfolio* as holonym, meaning all the loans held by a bank or finance company, and *loan* as meronym; Romanian: *portofoliu de credite* and *credit*).

Banking and finance is an infinitely fascinating domain to explore from the perspective of terminology. The two aspects discussed in this paper, and namely structural and lexico-semantic analysis of English and Romanian terms from this particular field offer an insight into the patterns of term formation and relations between terms, and give us the opportunity to make a comparison between terms from these two languages, and conclude that there are more similarities than one might expect, proving at the same time the diversity and richness of the special language of banking and finance both in English and in Romanian.

References:

1. Banca Naţională a României. [Accesat 15.02.2017] Disponibil pe Internet: http://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=6877
2. CABRÉ, M.T. Terminology Today. In: SOMERS, H. (Ed.) *Terminology, LSP, and Translation.* Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin Publishing Company, 1996. 248 p.
3. CABRÉ, M.T. *Terminology: Theory, Methods, and Applications.* Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin Publishing Company, 1999. 249 p.
4. *Dicţionar economic.* [Accesat 13.04.2017] Disponibil pe Internet: http://www.contabilitateafirmei.ro/dictionar/dictionar_economic
5. *Investopedia Financial Dictionary.* [Accesat 11.04.2017] Disponibil pe Internet: http://www.investopedia.com/dictionary/
6. SAGER, J.C. Term Formation. In: WRIGHT, S.E., BUDIN, G. (eds.)

Handbook of Terminology Management. Vol. 1. Basic Aspects of Terminology Management. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin Publishing Company, 1997. 370 p.
7. STAICU, S.N. *Hierarchic Structuring Medical Terms according to the Semantic Content.* [Accesat 10.04.2017] Disponibil pe Internet: http://cis01.central.ucv.ro/revista_scol/site_ro/2013/LEXICOLIGIE/STAICU.pdf
8. TEMMERMAN, R. *Towards New Ways of Terminology Description: The Sociocognitive Approach.* Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin Publishing Company, 2000. 264 p.

STRUCTURAL AND SEMANTIC FEATURES OF NONCE-WORDS IN FICTION BASED ON THE FANTASY TRILOGY 'HIS DARK MATERIALS' BY PHILIP PULLMAN

Olga IEȘEANU, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

The fantasy trilogy 'His Dark Materials' by Philip Pullman is celebrated for its artistic and innovative depiction of the astronomical theory of the multiverse. Thus, the paper focuses on structure and meaning of the authorial creations which denominate unique objects and phenomena and add to the atmosphere of estrangement inherent to a universe with numerous parallel worlds.

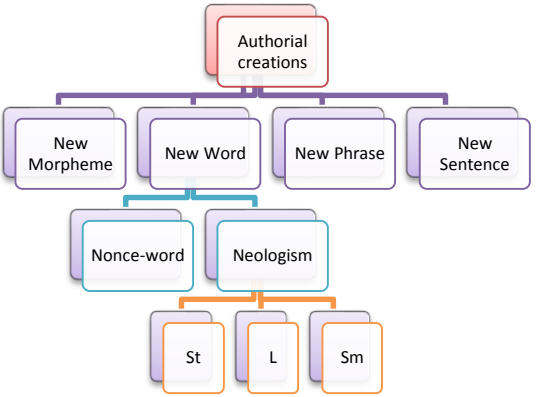
The study of scientific literature revealed various interpretations and lack of unity of opinions regarding the definitions of the key concepts in the field of neology. In addition, since there is no special term in English to refer to novel formations the usage of which is restricted to a literary work and the existing terms do not cover this idea, a more general word combination 'authorial creation' was opted for [1, p.94]; it serves as a generic term for all novel formations which appear in a piece of literature and are the stylistic markers of the text.

The terminological basis of the paper could be best presented by the following hierarchical taxonomy (see: Bar Chart), according to which the generic term is 'authorial creations', on the next level one may find the basic level terms: new morpheme, new word, new phrase, or new sentence. Then each language category is divided into the sets of nonce-formations and neo-formations, each of which is

divided further on into stylistic, lexical, or semantic type of creation (adding syntactic in the case of 'phrase' category). An authorial creation is considered to be a stylistic one, when a new form is introduced; a semantic, when an existing word receives a new meaning, and lexical, when both a form and a meaning are novel. This distribution is based on the semantic triangle, proposed by F. de Saussure.

In this work a neologism or a neo-formation is a word or a phrase which denotes an element of the objective reality in fictional world described in the trilogy, the main function of which is to denominate new locations, objects, phenomena, and creatures.

Terminological Taxonomy of Novel Formations

Bar Chart

As for nonce-formation, it is one-time word or phrase. The term presupposes high level of context-dependency and denotes the lexical innovations unlikely to repeat.

As a result of the conducted research it was found that the distribution of the authorial creations is not at all even among the basic categories. For example, there is one sole instance of neo-morpheme of fairly opaque meaning; it is the prefix *byan-* (as in 'byanplats', denoting a location, such as a plateau) which structurally might be the fusion of the preposition 'by' in the sense of 'in proximity with' and indefinite article 'an'; however, this is so far just a speculation. The nonce-sentence 'Ayama yuman' is stylistically marked and is another

way of saying ‘I’m a human’ by someone who is new to English; thus the present category is also rather poor.

The category of ‘new words’ is the most numerous (118 nonce-words and neologisms out of 158 authorial creations). P.Pullman made use mostly of compounding, but also of borrowing, respelling, derivation, and, finally, coinage to craft novel lexical and stylistic units. As for the category of ‘new phrases’ it has the second largest number and comprises 38 neo-phrasemes.

In what follows one will find a brief representation of the algorithm devised for checking the component of novelty of the authorial creations. Firstly, translate the formations into the native tongue; a novel creation should not be found in any of the dictionaries. Secondly, look up the remaining list of formations in the explanatory dictionaries (e.g. OED, Merriam-Webster). Thirdly, use Google Ngram for checking; the words found in this engine are not new. Finally, to check hyphenated words or word-combinations, look for an exact match in the Google search engine surrounding a formation with double quotation marks.

To provide a vivid sketch of the fine-spun fictional world and some directions of the intricate theoretical ideas proposed in the trilogy, we will firstly address its central concept, ‘Dust’, which distantly could be associated with the Dark Matter introduced by modern Physics. The semantic neologism ‘Dust’ denotes a special kind of conscious elementary particles which tend to condense. Another way of referring to this fundamental phenomenon is the coinage ‘sraf’, which, as a matter of fact, is a lexical neologism; used by peculiar beings inhabiting one of the parallel worlds described in the trilogy. The semantic neologism ‘Shadows’ and the eponym ‘Rusakov Particles’ also mean the very exact idea.

In the fictional universe ‘Dust’ is really influential upon life in general, natural processes, and even work of objects. Thus, for example, the work of ‘alethiometer’, of a compass-like device which truthfully answers questions pointing at tiny polysemous images, is a way the particles chose to communicate with people [2]. The word in fact comes from Greek in which ‘alethea’ stands for ‘truth’ and ‘meter’ means ‘measure’. Another fictional object ‘the subtle knife’ is used to make openings between the worlds. However, this action has a great influence upon the behaviour of dust, which proves to be even harmful. In one of the many worlds in Pullman’s universe, which has

taken another path of development than our world did, 'the wheel-pod trees' gave fewer and fewer seeds, which are of paramount importance to the life and existence of the Mulefa (rational cattle-like creatures, who 'have one front leg, one back leg, and two side legs, in a diamond-shaped formation and can cover great distances, by hooking claws on their front and back legs into wheels') [2]. Another P.Pullman's original creation 'Æsahættr' (which is the synonym for 'subtle knife') is absolutely opaque due to foreign linguistic material used for its crafting. Etymologically the formation goes back to the Norse language and literally it means 'destroyer of the *Æsir*', where *Æsir* was the Norse name of the ruling gods [3].

The knife 'has its own intentions' and everytime it is used for 'cutting-through', a 'Specter' comes into being. This is a wicked spirit which roams about freely and consumes souls exclusively of adults (children do not even see them). This new concept is developed by P.Pullman through a number of novel formations: an adult, who suffered from an attack by this creature is characterized as 'Specter-eaten' and children, deprived of their parent in this way become 'Specter-orphans'; this technique is called domestication and it is used to bring unusual authorial creations home to the reader.

Moreover, the 'Shadows' are the subject of study of the 'experimental theology' (a semantic neo-phrase), which has nothing to do with the study of God, but mostly with philosophy and a science remotely related to modern physics. In this case the writer makes use of such technique as foreignization to introduce a new concept disguised under the form of the existing and rather familiar words.

In conclusion, Philip Pullman crafts a whole new vocabulary of authorial creations which set an atmosphere of mystery and estrangement. The novel formations appear mostly on the level of 'word'; they are in the majority of cases stylistically marked, yet of transparent meaning. The most productive means of word-building is by far compounding.

References:

1. CHEETHAM, D. Dahl's Neologisms. In: *Springer Science+Business Media New York*, 2016, no. 47, p. 93-109.
2. *Dictionary of 'His Dark Materials'* [Retrieved on 25.06.17] Available on the internet: http://www.bbc.co.uk/radio4/arts/hisdarkmaterials/dictionary_a.shtml

3. TILTON, L. *His Norse Materials: The Norse Mythos in Philip Pullman's Epic for Young Adults* [Retrieved on 11.04.17] Available on the internet: http://www.irosf.com/q/zine/article/10205

Recomandat
Elena GHEORGHIȚĂ, dr., conf.univ.

PRAGMATIC FUNCTION OF INTERROGATIVE SENTENCES IN ADVERTISEMENTS

Alexandra ȘUMSCHI, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Acest articol are ca scop analiza funcțiilor pragmatice ale propozițiilor interogative în publicitate în baza cercetării efectuate și a corpusului de exemple colectate din spoturile publicitare pentru produse cosmetice. Considerăm această temă actuală, deoarece, până în prezent, nu s-au efectuat studii privind abordarea pragmatică a limbajului publicitar. Astfel, există necesitatea de cercetări pentru a investiga utilizarea tehnicilor textuale și lingvistice în spoturile publicitare pentru produse cosmetice.

The pragmatic function of interrogative sentences from our corpus of advertisements was analyzed according to the classification suggested by Amy Tsui, who considers the question neither a semantic category, nor an illocutionary act, nor a request. In accordance with her theory, the utterances which elicit solely a response are called 'elicitations'. Thus, we consider the following forms of interrogative questions which can appear in TV commercials: elicit information, elicit confirmation, elicit agreement, elicit commitment, elicit repetition and elicit clarification [5,p.102].

The majority of interrogative sentences from the selected TV commercials, twenty nine out of forty four, have a pragmatic function of eliciting confirmation from the audience, twenty eight of them are yes-no questions and one is a declarative question. For example, in "*Weak and thin hair shows in your ponytail*?", *"First greys?","Have you always wanted thicker hair?"* the advertiser empathizes on the 'problem' of the potential customer. We use the word problem in inverted commas, because many advertisers shape this attitude by encouraging women to feel dissatisfied with their appearance. As it was planned by the advertiser, after the potential consumer confirmed

the existence of the 'problem' stated in the interrogative question from the commercial, she is likely to resolve it. So some of them, depending on the influence of the advertisement, brand image and motivation, will develop a favorable disposition towards the product and make the purchase.

Further we will analyze an example that includes an interrogative sentence which elicits agreement. Generally, there are three interrogative sentences of this type in our study, and they are made of yes-no questions. This category of interrogative sentence includes those questions which invite the addressee to agree with the speaker's assumption that the expressed proposition is self-evidently true. To state that the interrogative sentence from the Maybelline Master Strobing Stick advertisement elicits agreement, we should examine it together with the context of the question: *"Happening now? The strobe effect! New Master Strobing Stick from Maybelline New York".* As we know, makeup is filled with innovation. We would like to open a parenthesis on one of the biggest makeup trends in the beauty world right now – contouring – the tricky technique of using light and dark makeup to change the way the face looks. It has many synonyms as strobe effect or highlighting. Contouring has been a red carpet celebrity makeup trick for ages, but it only gained mainstream beauty popularity in the last few years. Thus, the advertisement starts with the question "Happening now?", inviting the target audience to agree with them, hence establishing the existing common ground between them and the addressee. Altogether, it makes the potential customer be in trend, desire the product, purchase it.

Out of forty four interrogative questions in our study, eight have the function of eliciting information, and all of them are wh-questions. This kind of elicitation invites the addressee to supply a piece of information. Let us consider the following examples as in *"How do I stay looking young? By stimulating my body, my mind, my curiosity, and when it comes to my skin, I get it covered with Revitalift".* A famous actress asks a question on behalf of the audience, like this is what comes to the mind of a woman, when she looks at the actress, and finds out her age. This interrogative question elicits information, but instead of letting people think about it and answer it, they, the creators of advertisement, provide the response themselves. The actress enumerates the actions that keep her looking young and mentions

about the beauty product. This technique is used to make the potential consumer interested by learning about brand benefits, developing a favorable disposition towards the brand and forming a purchase intention.

The last type of interrogative sentences from our study is rhetorical question. As the structure and speech function of rhetorical questions are not matched, they perform indirect speech acts. The speaker has no intention of eliciting answer from the hearer in posing rhetorical questions. Instead, he or she is making statements by asking rhetorical questions. As the main goal of this work is to determine the pragmatic functions, then we should find the function of rhetorical question, considering it an indirect speech act. This kind of questions is an exception from the classification of questions by Amy Tsui, because it does not correspond to the concept of elicitation. According to Quirk, in this example: *"Who needs false lashes?"*, the implicature should be understood as: "Nobody needs false lashes"[4,p.826]. But taking into consideration that this rhetorical question is taken from an advertisement, the implicature can be as follows: "Nobody needs false lashes, when there is the Falsies Push Up Angel by Maybelline New York". Looking upon both of the implicature suggestions, we can affirm that the advertiser makes an emotionally colored statement. From the pragmatic point of view and in accordance with the classification of speech acts [3,p.119], these implicatures are representatives, in other words they assert what the addresser believes to be the case.

Next rhetorical questions were asked at the very beginning of the TV commercials: *"Why commit to just one color*?", having the implicature: "Don't commit to just one color", but the implicature from the advertiser would sound as follows: "Don't commit to just one color, use Casting Crème Gloss by L'Oreal Paris".

In these cases, if the implicatures were deduced from the perspective of advertising language, then they would be directives. In other words, they are attempts by the speaker to get the addressee do something, buy and use the advertised products, in order to fulfil the implicature.

The statistical data regarding the pragmatic function of interrogative sentences analyzed in this study. Regarding the position of the interrogative sentences in the TV commercial, we noticed that thirty

eight interrogative sentences, that is the majority, are placed at the beginning of the advertisement. According to the AIDA technique from marketing, where A stands for attention, the first hurdle for any piece of writing is to capture the reader's attention. Accordingly, advertisers place interrogative sentences at the beginning of TV commercials, in order to attract attention and arouse curiosity from its first second, before people switch the channel.

Speaking about the form of the questions from analyzed TV commercials, we observe that thirty three interrogative sentences or seventy five percent have a short form, and only eleven questions or twenty five percent have a full form. Advertisers just eliminate non-essentials, as auxiliary verbs, verbs *to be* or *to have*, the subject. Sometimes they leave only the object, as in the example *"Dark circles?"*, whose full form would be "Do you have dark circles?". All advertisements should be as brief as possible and still complete the sales story. The text of an advertisement is short, but it should communicate a lot.

Taking into consideration all these conclusions, we would like to make some recommendations for future advertisement makers:

- Do not be afraid to use interrogative sentences in the text of the commercial.
- Mix the imperative forms with interrogative ones, people pay a lot of attention to them, especially if the question elicits confirmation, the target audience confirms the existence of the 'problem' and his or her interest in the advertised product increases.
- Be as short as possible. People like when the things are called by their name, and it is advantageously, because the prospect's time is precious.

References:

1. BOVÉE, Courtland L. *Contemporary advertising*. Irwin: Homewood Boston, 1992. 718 p.
2. LEECH, G. *Principles of Pragmatics*. London: Longman, 1983. 243 p.
3. MEY, J. *Pragmatics. An Introduction*. Oxford: Blackwell, 1993. 416 p.
4. QUIRK, R., LEECH, G. *A Comprehensive grammar of English language*. London: Pearson Longman, 1985. 1792 p.
5. TSUI, Amy. *A functional description of questions*. *Advances in spoken discourse analysis*. New York: Routledge, 1992. 260 p.

LEXICAL PECULIARITIES OF FANTASY FICTION, BASED ON *HARRY POTTER AND THE PRISONER OF AZKABAN* BY J. K. ROWLING (Translation problems)

Irina MOISEENCO, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Genul literar fantasy este relativ tânăr, de aceea traducătorii care lucrează cu romane fantasy nu dețin, de obicei, suficiente resurse teoretice care să îi ajute să traducă aceste texte într-un mod priceput. În lucrarea noastră vom investiga provocările pe care le putem întâlni în timpul traducerii romanului fantasy, punând accent special pe particularitățile lexicale ale genului dat. Noi vom analiza rolul pe care îl joacă numele proprii și cuvintele ocazionale în fantasy, precum și strategiile de traducere a acestora din limba engleză în limba rusă.

Literary translation deals with literary texts, whose main function is to make an emotional or aesthetic impression upon the reader. One of a literary translator's primary tasks is to reproduce this quality in translation [5, p. 51].

Fantasy as a term is a bit tricky as in their in-depth definitions critics considerably depart, however the major theorists within the field – Tzvetan Todorov, Colin Manlove etc. – all agree that fantasy is about the construction of the impossible [2, p. 1]. Fantasy has its roots in myth, and authors very often choose to include mythical elements into their worlds. Thus, it is important that a translator have some background knowledge on the myths and legends of different cultures. Authors often get inspired by myths when they give names to their characters and locations or create occasionalisms. As proper names and occasionalisms largely help authors create, showcase and explain their fictional world, we defined them as the main lexical features of fantasy genre. Understanding how and why certain names are given to literary characters will help the translator choose the best way to render them, especially when it comes to fantasy literature.

From a translational perspective, names in literature can be broadly divided into two categories: conventional names and loaded names. Conventional names are those seen as ‘unmotivated’ for translation, since they apparently do not carry a semantic load. Loaded names, which are those seen as ‘motivated’ for translation, include those fictional and non-fictional names that are suggestive and have particular connotations.

Conventional names are usually rendered through transcription or transliteration.

1. **Harry Potter** was a highly unusual boy in many ways [4, p.7]. ***Гарри Поттер*** *— необычный мальчик во всех отношениях* [7, p.3]. *По всем статьям,* ***Гарри Поттер*** *был весьма необычным ребёнком* [8].

The name of the protagonist is central in probably all works of fiction, because it can influence the reader's impression not only about the character but also about the whole piece of writing. The name, Harry Potter, is almost as typical a British name as a name can get. Giving a fictive person such a normal name can be used to emphasize the character's normality in comparison with the surroundings [1, p. 336-337], as well as help the reader relate to him. Secondly, the name clearly refers to Great Britain, connecting the story to a particular culture. Therefore translators of this series in general have not altered the name [1, p. 125-126]. Both M. Litvinova and M. Spivak use the traditional translation Гарри, and transcribe his surname, which in our opinion is the best solution. Using calque here would create an unnecessary comic effect.

A problem is rather presented by the translation of **the loaded names**. The translator's approach to each name should be individual. We should consider what the author wanted to convey by choosing each character's name.

2. **Severus Snape** was pulling off the Invisibility Cloak [4, p. 262]. *Это был* ***Северус Снегг****. Он сбросил с себя мантию-невидимку* [7, p. 419]. ***Злодеус Злей*** *стаскивал с себя плащ-невидимку* [8].

Severus Snape is depicted as a very unpleasant person, both in his appearances and behavior. His first name comes directly from Latin *severus*, "severe". There are numerous definitions to "severe", but in none of them can we find any connection to "evilness". This already proves M. Spivak's handling of the name quite erroneous. The name is obviously a semantically expressive one, as it contains significant connotative content that strengthens the descriptions of the character given in the text and also offers further information about the fictive person.

Litvinova rendered his first name by transcription, while rendering his last name by replacing it with a name with a different connotation

that overlaps with that of the first name, at the same time there remained some similarities with its original phonetic structure. “Северус Снегг” effectively conveys the coldness of Snape’s character. The reader, however, would still have the same associations with Snape’s personality even if the translator chose to transcribe both his first and last name. That’s why many readers prefer his name to be rendered as “Северус Снейп”. Spivak, however, replaces the character’s name completely with another connotation, trying to convey his qualities in an easily understandable way for child audience. The replacement, though, proves to be misleading, as in the later books we uncover that it does not match the character’s personality and neither gives clues to the path he is following throughout the series. It will also sound very inappropriate in the continuation of the Harry Potter series from the stylistic point of view, as the next books gradually gain a much darker tone.

Occasional words are new words which do not apply to the usage and language tradition. They are created and live only in a certain context and out of it they are not reconstituted. The metho-ds of nonce words’ translation are: transcription and transliteration; loan translation and descriptive counterparts (an explanation of the English word’s meaning).

3. Non-magic people (more commonly known as **Muggles** [4, p. 7]. *Люди, в чьих жилах нет волшебной крови (более известные как* ***маглы*** [7, p. 3]. *Не владеющие магией люди (более известные как* ***муглы)*** [8].

Muggle is derived from the word "mug," which refers to a gullible person. M. Litvinova transcribed the word (магл), while M. Spivak mixed transcription and transliteraltion. We think that here, as in most cases, transcription is a more preferable technique.

In this paper we have attempted to outline the difficulties that a translator may encounter while dealing with fantasy literature, as well as the decisions he or she can make in order to skillfully render such texts. Dealing with fantasy, it is important that the translator have some background knowledge on myths and legends, as they are often the source of inspiration for fantasy writers. In fantasy, most of the proper names and occasionalisms and have a particular connotative meaning. The translator of a literary text is expected to make a careful study of the genre the text belongs to, the other works of the same

author, the peculiarities of his individual style and so on.

References:

1. FELECAN, O. *Name and Naming: Synchronic and Diachronic Perspectives*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2012.
2. MENDLESOHN, F., JAMES, E. *The Cambridge Companion to Fantasy Literature.* New York: Cambridge University Press, 2012.
3. PROSHINA, Z. *Theory of Translation (English And Russian).* 3rd Edition. Vladivostok: Far Eastern University Press, 2008.
4. ROWLING, J. K. *Harry Potter and the prisoner of Azkaban*. London: Bloomsbury, 1999.
5. КОМИССАРОВ, В.Н., КОРАЛОВА, Д.Л. *Практикум по переводу с английского языка на русский*. Москва: Высшая школа, 1990.
6. КРЮКОВА, Н.Н. Ways of formation and translation of occasional words in fiction. В: *Филология и лингвистика в современном обществе: материалы II Междунар. науч. конф.* Москва: Буки-Веди, 2014.
7. РОУЛИНГ, Дж.К. *Гарри Поттер и узник Азкабана.* Перевод с английского М. ЛИТВИНОВОЙ, Москва: РОСМЭН-ПРЕСС, 2011.
8. РОУЛИНГ, Дж. К. *Гарри Поттер и узник Азкабана*. Перевод с английского М. Спивак. Disponibil pe Internet: www.litbook.net

STYLISTIC DEVICES USED IN E.A.POE'S STORIES AND THEIR TRANSLATION INTO RUSSIAN AND GERMAN LANGUAGES

Ecaterina DODI, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Lucrarea de cercetare vizează figurile de stil utilizate de E.A. Poe în capodoperele lui și traducerea sale în limbile rusă și germană. Sunt dezvăluite de noi următoarele motive teoretice: caracteristicile limbii engleze literare; stiluri funcționale și rolul lor în limba engleză; capodoperele lui E. A. Poe ca un domeniu de cercetare a mijloacelor expresive și figurilor de stil; principalele metode și tehnici de traducere în cadrul operelor literare. În ceea ce privește partea practică a lucrării noastre de cercetare, exemple de astfel de structuri sintactice și semantic- stilistice sunt studiate și analizate împreună cu traducerea lor.

The translator had the responsibility of finding a solution to the most daunting of problems, and he declared that the functional view must be adopted with regard not only to meaning but also to style and

form. To attempt to impose the value system of the source language culture onto the target language culture is dangerous ground, and the translator should not be tempted by the school that pretends to determine the original intentions of an author on the basis of a self-contained text. The translator cannot be the author of the source language text, but as the author of the target language text has a clear moral responsibility to the target language readers. No two languages are ever sufficiently similar to be considered as representing the same social reality.

The translation of idioms takes us a stage further in considering the question of meaning and translation, for idioms, like puns, are culture bound. The source language phrase is replaced by a target language phrase that serves the same purpose in the target language culture, and the process here involves the substitution of source language sign for target language sign. Translation involves far more than replacement of lexical and grammatical items between languages and, as can be seen in the translation of idioms and metaphors, the process may involve discarding the basic linguistic elements of the source language text so as to achieve 'expressive identity' between the source language and target language texts. But once the translator moves away from close linguistic equivalence, the problems of determining the exact nature of the level of equivalence aimed for begin to emerge. It is an established fact in translation studies that if a dozen translators tackle the same poem, they will produce a dozen different versions. And yet somewhere in those dozen versions there will be the 'invariant core' of the original poem. This invariant core, he claims, is represented by stable, basic and constant semantic elements in the text, whose existence can be proved by experimental semantic condensation. Transformations, or variants, are those changes which do not modify the core of meaning but influence the expressive form. In short, the invariant can be defined as that which exists in common between all existing translations of a single work. Equivalence in translation, then, should not be approached as a search for sameness, since sameness cannot even exist between two target language versions of the same text, let alone between the source language and the target language version.

One of the most interesting aspects of the theory of translation is the problem of passing stylistic devices in the target language. Scientists-linguists investigate this problem. However, this problem is

not developed enough. It is evident, that studying of the different ways of translation has a great importance. There is the necessity to pass faithful figurative information in any work of art. There are some principles, thanks to which the relation between the dictionary and contextual logical meanings may be obtained. It can be maintained on the principle of affinity, on that of proximity, or symbol – referent relations. Thus the stylistic device based on the first principle is *metaphor* [6, p.136]. A metaphor is based on some existing or supposed resemblance. It also has a connection with personification because it endows a phenomenon with features peculiar to a human being, for example:

The depth lies in the valleys where we seek her, and not upon the mountain-tops where she is found.

Die Wahrheit liegt nicht in den tiefen Tälern, wo wir sie suchen, sie liegt auf der Höhe der Berge, wo wir sie finden.

В насущных вопросах ***она****, по-моему, скорее* ***лежит на поверхности****. Мы ищем ее на дне ущелий, а она поджидает нас на горных вершинах.*

In this example we can see that the metaphor is used in the beginning of the sentences in both English and German versions, but in Russian translation it stays at the end of the sentence. We also have already been able to notice one of the translation techniques-antonymic translation, which is used in German version with the help of *nicht*. In the original text we have an affirmation while in German it involves translating a phrase that contains a negation. The translator of Russian version used another technique that is called transposition, because in this case such word order is more frequently used. It sounds logically correct.

The interaction of the logical dictionary meaning and the logical contextual meaning assumes different forms. Sometimes this interaction is perceived as a deliberate interplay of the two meanings. In this case each of the meanings preserves its relative independence. However, there are some cases, when the metaphoric use of a word begins to affect the source meaning, i.e. the meaning from which the metaphor is derived, with the result that the target meaning, that is, the metaphor itself, takes the upper hand and may even oust the source meaning. In this case we speak of dead metaphors. Let us view an example of trite metaphor used in E. Poe's work:

I **lack words** to express the full extent, or the earnest abandon of his persuasion [4,p.98].

Es **fehlen** mir **die Worte**, um die ganze Ausdehnung dieser Idee, um die unbeirrte Hingabe meines Freundes an sie auszudrücken.

***Не нахожу слов**, чтобы вполне передать пыл искреннего самозабвения, с каким он доказывал свою правоту*.

The phrase *lack words* is too often used in these three languages, that is why it is considered as a stereotyped unoriginal phrase. The translator of German version used the literary translation method. Thus, the target text remains very close to the source text. Nevertheless, in Russian version the translator used the antonymic translation. Here we can see the negation *не нахожу слов*. It is translated with the opposite meaning but the idea of the original text remains.

To sum up the ideas stated above we can say that the translator has to take the question of interpretation into account in addition to the problem of selecting a target language phrase which will have a roughly similar meaning. Exact translation is usually impossible. In determining what to use in English, the translator must consider the work as an integral unit and translate in sections, asking himself 'before each what the whole sense is he has to render', render idiom by idiom 'and idioms of their nature demand translation into another form from that of the original, render 'intention by intention', bearing in mind that 'the intention of a phrase in one language may be less emphatic than the form of the phrase, or it may be more emphatic'. By 'intention', we are talking about the weight a given expression may have in a particular context in the source language that would be disproportionate if translated literally into the target language, never embellish.

Bibliography:

1. ARNOLD, I.V. *Stylistics*. Moscow, 1989.
2. CARTER, R. *Language and Literature*. London, 1982.
3. POE, Edgar Allan. *Tales of Mystery and Imagination*. Saint Ives: "HarperCollins Publishers", 2011.
4. POE, Edgar Allan. *Unheimliche Geschichten*, Köln: Anaconda Verlag, 2007.
5. FREEMAN, D.C. *Linguistic and Literary Style*, New York, 1970.
6. GALPERIN, I.R. *Stylistics*, Higher School Publishing House, Moscow, 1971.
7. KOMISSAROV, V.N. & KORALOVA, A.L. *Manual: of Translation*

from English into Russian. Moscow: Higher School Publishing House, 1990.
8. ПО, Эдгар Аллан. *Полное собрание рассказов в одном томе*. Москва: «Эксмо», 2015.

THE CHALLENGES OF RENDERING HUMOUR IN „A CONFEDERACY OF DUNCES" BY JOHN KENNEDY TOOLE

Anastasia CATLABUGA, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Obiectivele acestei cercetări constau în definirea conceptului de umor în contextul literaturii, studierea dificultăților de traducere a umorului din limba engleză în limba română, analizarea cu atenție a tehnicilor de traducere folosite în interpretarea umorului dintr-o cultură în alta. Într-o analiză amplă a lucrării din limba engleză și versiunii traduse în limba română sunt evidențiate procedeele și strategiile de evitare a conceptului de „netranslatabilitate".

Humour plays an important role in the context of intercultural communication. Partly universal, partly individual, and at the same time rooted in a specific cultural and linguistic context, humour possess a real challenge for translators. When translating humour a number of factors need to be taken into consideration. Translators' ability to make creative decisions is often tested by culturally bound elements and language-specific devices.

Humor establishes communicative relationships and expresses a certain attitude. So, humor can only be effective for the recipients, who have the same collective, socio-cultural image, and becomes discreet for the audience of another language-culture. Thus, we can reasonably assume that humor can become an obstacle in intercultural communication and becomes a translation challenge. The sense of humor is influenced by the traditions, culture, history of a people, or differs from the position on the social hierarchy or age scale.

The translation of humor has long been considered to be an impossible task. There are many studies that show that a good translator can create the same comic effect for the target audience, despite the cultural differences. Humour has always been one of the major

challenges for translators, especially when it comes to translating extra linguistic elements such as culture. Therefore, the translator needs to understand a specific culture and decide what can be translated and how to translate it in order not to cause offense in the target culture. Even though. humour is said to be universal, each culture has its own, and sometimes one culture's humour is hard to understand for others. This researsch is focused on understanding how humour should be translated, which are the difficulties, and what elements are involved in translating humour.

„A Confederacy of Dunces" was in the attention of the novelist Walker Percy, who had ushered the book into print. The story of loneliness and dissimilarity is written incredibly funny, and this combination of sagacity and satire makes the book simply brilliant. In 1981 Toole was awarded the Pulitzer Prize for Fiction.

Speaking about the practical part of the research, here we can see the analysis of several humour translation examples, as the following:

Source text: *"— Bring that **old bag** here?"*

Target text: *" — S-o aduc pe **băbătia** aia aici?"*

The English informal word combination *„old bag"* is an insulting address for an old or ill-tempered woman who is an unpleasant person. By this description the author introduced to the readers the color of sarcasm. Into Romanian language *„old bag"* was translated as *„băbătia"*. This is a Romanian regionalism, which means „grumpy old woman". Also, it is a typical name of old witches. So, the translator has chosen the suitable Romanian version of translation using the technique of modulation in order to preserve the humour, and especially the sarcasm, outlined in this informal word combination.

Another example of humour translation is the addressing:

Source text: *„Oh, hush, you **big thing**."*

Target text: *„Ia taci, **malacule**."*

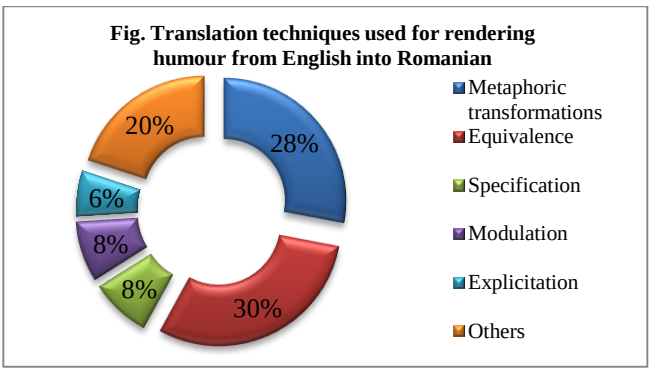
The Romanian word "*malac*" means in English *"calf",* it is used as derogatory epithet for a fat, slow and lazy man. The technique that was used here is modulation, for "*big thing*" was find a word that emphasizes the same meaning. As a technique, modulation in translation helps to illustrate the difference between literal translation and coherent meaning translation.

Another interesting example of humour translation is the following

affirmation:
Source text: ,,*Let that old man alone, you* ***dirty cop****."*
Target text: ,,*Lasă-l în pace pe bătrăn,* ***curcan împuţit*** *ce eşti."*

The English word ,,cop" was translated into Romanian language as ,,curcan". What is interesting here is that English word ,,cop" has to meanings: 1. a police officer and 2. a large domesticated game bird native to North America, having a bald head and red wattles. The English word ,,cop" was also assimilated in Russian language, where *,,кон"* has only one and direct meaning, being universally a slang denoting police officer. So, *,,cop"* could be translated without any doubts into Romanian language as *,,poliţist"* meaning *,,police officer".* Despite of this fact, the translator has chosen to use for the English *,,cop"* the meaning of turkey, emphasizing the humour.

Creating a statistics regarding translation techniques used for rendering humour from English into Romanian, we see that the most used were metaphoric transformations and equivalence in order to transpose the humour and the meaning of the jokes, whether it was sarcasm, irony, satire or others. Here, we are noticing the fact that humour usually implies metaphorical meaning, thus the translator many times resorted to metaphorization, demetaphorization or remetaphorization. In the case of equivalence, mostly it was possible to use this technique in rendering idioms, thus preserving the style and the humour for the target audience. Equivalence is regarded as a perfect match between two languages, thereby we can strongly affirm that the translation was performed faithfully and transparently, implying increased attention and professionalism (Fig.).

The novel has been a huge international best seller, capturing the hearts and minds of millions of readers swept up into the world of 1960's New Orleans and into the paws of its leviathan hero, Ignatius J. Reilly. Today, there are more than two million copies in print. The book has been published in 35 languages, including Romanian language. Toole's book traveled to book shelves and into the hands of readers all over the world.

Bibliography:

1. ATTARDO, S. *Translation and Humour. An Approach Based on the General Theory of Verbal Humour (GTVH).* Youngstown State University, 2002. 186 p.
2. BAKER, M. *In Other Words. A Coursebook on Translation.* London: Routledge, 1992. 317 p.
3. BALLARD, M. *Les Stratégies de Traduction des Désignateurs de Référents Culturels*. Artois Presses Université, 2005. 148 p.
4. BARANAUSKIENE, R., POCIUTE, L. *Challenges of Humour Translation in Fiction*. Šiauliai University, 2012. 194 p.
5. CATFORD, J.C. *A Linguistic Theory of Translation.* London: Oxford University Press, 1965. 110 p.
6. CHIARO, D. *The Language of Jokes.* London: Routledge, 1992. 140 p.
7. CHIARO, D. *Translation, Humour and Literature*. Continuum International Publishing Group, 2010. 229 p.
8. VANDAELE, J. *Humor in Translation*. University of Oslo, 2010. 468 p.

ABBREVIATIONS IN MEDICAL DISCOURSE

Iuliana AVGUST, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

În acest articol este evidențiată importanța și principalele funcții ale abrevierilor în discursul medical. În articol prezentăm clasificarea și tipologia acestora, precum și tipurile de abrevieri ce predomină în discursul medical și factorii ce determină acest fapt, precum și trăsăturile distincte ale acestora atât în limbajul general, cât și în cel specializat.

Abbreviations are used widely in medical discourse due to an increasing necessity to save time and contribute to the efficiency of communication in a rapidly changing society. New concepts, procedures and techniques are discovered and developed in medicine at present at a far more frequent pace than in the previous decades. This phenomenon is caused by multiple factors such as constant

development in technology, daily change in language and vocabulary (language is a "living instrument" which shifts quickly and evolves by introducing new words, terms and methods such as neologisms, abbreviations, clipping of words, etc.), increased environmental pollution and radiation that generate new types of diseases which require a space-efficient name. Specialists in the medical domain use abbreviations on a daily basis in order to preserve time, to act as fast as possible in an emergency situation, to create an unique universal code among doctors and to make the information inaccessible to patients due to ethical reasons.

Medicine is a domain in which the human factor has great relevance, thus pragmatic elements: setting, speaker and audience are paramount to anyone dealing with medical discourse. For instance, in highly-specialized settings such as medical conferences and conventions, conversations between staff members, speakers resort to abbreviations because the listeners receiving the information possess the necessary level of specialized knowledge and are able to comprehend the message. Emergencies are phenomena that often occur in the medical field and they require a quick reaction in order to prevent fatal consequences. Thus medical personnel should be able to provide a rapid response which is possible due to abbreviations.

The classification of abbreviations, their typology and taxonomy have always been rather controversial due to the relatively recent increase in the research of this domain. Linguists researching the field of word formation have discrepant opinions regarding the typology of abbreviations, therefore it is quite difficult to state that a certain classification is the ultimate version without stirring up serious debate. The reason this phenomenon occurs is that linguists view abbreviations through their own perspective based on certain linguistic, morphological or grammatical principles, thus they choose to consider categories such as *blends* or *clippings*, acronyms which consequently is definitely bound to cause confusion as different categories are mixed into one. The tendency to place the categories together originates from the fifteenth century when all the shortened forms of words were thought to be abbreviations [1, p.106]. For instance, López Rúa separates abbreviations into two categories: simple and complex shortenings. Simple shortenings refer to words written in their abbreviated form while in spoken form they preserve their full structure. Complex shortenings are words that preserve their

abbreviated structure in written form as well as orally (clippings, blends and initialisms). Further her classification divides initialisms into alphabetisms and acronyms. While Cannon and Harley opt for the term *initialisms* as the generic concept, thus initialisms are divided into acronyms and abbreviations. Plag, on the other hand resorts to *abbreviations* as the superordinate term which consequently includes acronyms and initialisms. Basically he follows the same classification as Cannon and Harley, the only difference being his choice of the generic term. Jackson and Ze Amvela consider that shortenings are the general category being divided into acronyms and initialisms. Fandrych believes the generic term should be acronyms which branch out into acronyms and abbreviations. Stockwell and Minkova have a slightly different view of the classification system. In their works they do not offer such a division as superordinate and subordinate. Instead they opt for a single group of abbreviations; in their case they call it acronyms and add a subgroup to it – initialisms [2, p.200].

According to a more or less agreed upon common classification, abbreviations are divided into graphical, initialisms and acronyms.

Graphical abbreviations represent shortened words and phrases that are used in written form, while orally they are pronounced and read according to their corresponding full structure. They are used for economy of space and effort in writing. Graphical abbreviations are more often used in pharmacology in prescriptions and drug recipes.

A doctor must have a signed consent form from the family members of the deceased patient in order to perform a ***p.m.*** *(post-mortem) examination.*

Initialisms (from Latin "beginning") are abbreviations consisting of the first letter or letters of words in a phrase. They might also be called alphabetisms. They are slightly similar to acronyms, but unlike them initialisms are pronounced as a string of letters rather than as a whole word. They appear in a language in order to represent an existing concept in a shortened form with the purpose to save time in communication and space in writing.

The Intensive Care Unit ***(ICU)*** *is a unit in the hospital where seriously ill patients are cared for by specially trained staff.*

Acronyms represent shortenings that are perceived as common lexical units. They can be formed from different combinations of letters that can be either the initial ones or from several first letters and

one last letter, but it can also be any other possible order [3, p.550].

AIDS *is a syndrome caused by the* ***HIV*** *virus that gradually attacks the immune system.*

Lexical abbreviation which can also be called clipping consists of cutting a part of the structure in the beginning, middle or end in order to create a new lexical unit where either the meaning or the style are different from the full form. It is more likely to encounter clippings in surgical abbreviations than in any other medical sub-domain.

There are three main types of lexical abbreviation according to the part of the word that is clipped:

1) Apocope (also called final clipping) – it is the most common type of clipping because in many cases the beginning of the word represents its root and contains the lexical meaning. It consists of shortening the ending of the word. *Laparoscopic cholecystectomy* ***(Lap Chole)*** *is a procedure in which small incisions are made and tubes are introduced to remove the gallbladder.*

2) Aphaeresis (also known as initial clipping) - consists of shortening a word from its beginning.

3) Syncope (also, medial clipping) – consists of reducing the middle part of the word [4, p.120]. *The patient has stage 4 skin cancer with* ***mets*** *to the brain and lungs.*

Medical abbreviations appear relatively fast in modern English and are characterized by ambiguity due to the fact that they can have more meanings referring to the same or different domains. For example, the initialism *BC* has the following meanings: *bradycardia, breast cancer, blood culture, bar code, Boston College,* etc.

The main types of medical abbreviations are initialisms and acronyms due to the fact that these are the most common types of abbreviations used in general language, thus they are easier to create. Graphical abbreviations have ancient origins and usually refer to Latin or Greek words which means it is more difficult to create them. Clippings have a rather informal register; therefore they are more likely to be used in a non-professional setting or in conversations between medical personnel.

The function of abbreviations is to increase the efficiency of communication and to allow medical specialists to offer the best healthcare services to patients. Anyone dealing with medical discourse should be aware of this distinctive feature of specialized languages.

Bibliography:
1. CANNON, G. *Abbreviations and Acronyms in English Word-Formation,* American Speech, Summer, 1989. Vol. 64, no. 2. 198 p.
2. STOCKWELL, R. A. *English words, history and structure*. Cambridge: University Press, 2001. 231 p.
3. KUZMINA, Olga D. *Problems of the English abbreviations in medical translation*, Procedia - Social and Behavioral Sciences, Republic of Tatarstan, Russian Federation: Elsevier, 3 August 2015, vol.199. 554 p.
4. ДУБЕНЕЦ, Э. М. *Lexicology of the English Language,* 2004. [Accessed 15.03.2017] Retrieved from http://ref.by/refs/29/4976/1.html

LA CONSTRUCTION ARGUMENTATIVE DES ÉMOTIONS DANS LES DISCOURS PARLEMENTAIRES FRANÇAIS SUR L'EUTHANASIE

Ludmila CEBAN, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Fiind o sursă de informație și un suport în luarea deciziilor, emoțiile sunt necesare în argumentarea opiniilor privind eutanasierea în discursurile parlamentare franceze. Efectul discursului mereu depinde de strategiile individuale ale locutorului. Baza unui discurs de succes o reprezintă categoria emotivă. Astfel cum discursul parlamentar privind eutanasierea este un text de specialitate psiho-juridică cu conotații morale și creștine, s-a abordat funcționarea categoriei emotive ca fenomen social în contextul activității politice, precum și particularitățile specifice de traducere a unui astfel de mesaj textual sau verbal.

Les études dans le domaine des émotions est très nécessaire dans le siècle de la modernisation car les émotions sont la force motrice de la communication. Elles sont une source précieuse d'information et contribuent même à la prise des décisions. Les informations communiquées par l'émotion pourraient assurer des fonctions facilitatrices, complémentaires, ou au contraire interférer avec d'autres formes de communications posant la question de la nature des informations communiquées par des expressions émotionnelles: états émotionnels, évaluations des situations, tendances à l'action, commandes ou requêtes sociales.

Le champ affectif de la vie quotidienne est vaste mais compliquée à définir. Larousse définit l'*émotion* comme réaction affective

transitoire d'assez grande intensité, habituellement provoquée par une stimulation venue de l'environnement. Robert Dantzer [1, p.7] qui est un physiologiste et neurobiologiste considère que «*le terme d'émotion désigne des sentiments que chacun de nous peut reconnaître en lui-même par introspection ou prêter aux autres par extrapolation* ». L'importance de l'étude des émotions pour mieux comprendre la communication, est confirmée par la théorie de l'argumentation [6, p.17]: Christian Plant reconnaît depuis longtemps qu'«*il est impossible d'étudier l'argumentation en négligeant les émotions qui sont attachées aux situations argumentatives de base, le débat politique et la confrontation judiciaire*».

Dans le monde, on peut classifier les émotions dans deux catégories en émotions de base et émotions sociales. Le psychologue Paul Ekman [7, p.4] voit l'émotion comme une entité physiologique et comportementale discrète, individualisée en nombre fini: les émotions de base qui ont en commun un déclenchement rapide, une courte durée, une survenue spontanée, une évolution automatique, et des réponses cohérentes. Les 6 émotions fondamentales sont la joie, la tristesse, la peur, la colère, la surprise et le dégoût. Dans l'avis des psychologues les émotions sociales jouent un rôle important dans la vie en société et sont acquises et apparaissent plus tard dans l'enfance, elles n'ont pas d'expressions faciales spécifiques (pas encore trouvé). Parmi ces émotions sociales, on trouve la honte, la culpabilité, l'embarras, la jalousie et l'envie.

Les différents approches à l'étude de l'émotion ont abordé plusieurs concepts sur les unités émotives. Donc, dans le livre *Psychologie des émotions* [3, p.17] nous pouvons découvrir certains approches à l'étude de l'émotion. La vision platonicienne de l'émotion est fort négative puisque elle ne fait que pervertir la raison et l'empêche de se développer de manière fructueuse. D'apres Aristote l'homme construit un univers émotionnel à partir de ses cadres de référence (croyances) et de ses préférences personnelles (attitudes). Pour Damasio, il faut d'abord cesser de voir le corps comme un instrument du cerveau. Le corps et le cerveau sont partenaires. Il a déjà montré que les émotions sont indispensables à la validité de nos raisonnements.

Les émotions constituent une source d'information précieuse, elles

facilitent l'action en apportant un guide de comportement, elles assistent la prise de décision, et elles permettent d'agir le plus adéquatement possible dans toute une panoplie de situations. L'article de M-L Brunel [4, p.191] nous informe qu'il existe un dispositif naturel de partage des émotions: c'est la conversation. Cette activité peut être considérée comme un ensemble de procédés de mise en commun des énonciations, des émotions, des représentations ainsi que des rapports au monde qui leur correspondent. Le langage permet non seulement d'exprimer aux autres les ressentis mais également de comprendre les propres états émotionnels.

Le discours politique [5, p.145] constitue un élément essentiel du langage du XXIe siècle, le langage est devenu l'arme principale d'attaque des opposants politiques. Tout discours qui a un but politique, qui peut influencer un processus politique - peut être considéré comme un discours politique. Donc, le discours politique est une forme de la discursivité par l'intermédiaire de laquelle un certain locuteur (individu, groupe, parti, etc.) poursuit l'obtention du pouvoir dans la lutte politique contre d'autres individus, groupes ou partis.

La communication faite dans l'espace politique a un certain nombre de caractéristiques communes pour le types de discours institutionnel, mais présente aussi, un certain nombre de particularités (règles et contraintes). Le discours politique moderne se caractérise par trois coordonnées : simplicité, spectacle et substance. Selon les linguistes il existe trois types de discours politique qui sont: le discours délibératif, le discours judiciaire et le discours épidictique. Le discours parlementaire s'inscrit dans le discours politique et du point de vue de la rhétorique, le discours parlementaire appartient au genre délibératif. C'est une sorte de discours qui est parlé à un public et qui est tenu de prendre une décision en évaluant les avantages et les désavantages des actions à venir.

Les messages du député sont l'une des formes d'activité de l'Assemblée Nationale qui traite des informations positives et utiles pour la délibération, pour former des opinions et pour prendre des décisions. Le message du député est fait en fonction du règlement de l'Assemblée Nationale, et son pouvoir de persuasion est déterminée par les outils rhétoriques tels que: les arguments, les émotions, les gestes, le ton, les expressions faciales et d'autres. La base d'un discours de succès est la catégorie émotive. Le même message réalisé

avec des émotions différentes aura une persuasion différente et un impact social différent. Dans ce cas, l'émetteur est le député qui possède l'art de la rhétorique et conquiert des techniques de manipulation émotionnelle, aura des résultats beaucoup plus élevés dans la conviction du récepteur et aura une plus grande crédibilité vers le récepteur.

Le discours parlementaire représente un texte de spécialité qui veut informer le public sur un certain domaine, par exemple l'euthanasie. A retenir que l'euthanasie désigne l'acte médical consistant à provoquer intentionnellement la mort d'un patient afin de soulager ses souffrances physiques ou morales considérées comme insupportables, soit en agissant à cette fin, soit en s'abstenant d'agir. Donc, par la traduction des discours on peut adoucir les disparités résultant des divergences discursives entre les deux cultures. Les compétences comme les capacités, connaissances, habiletés, attitudes sont très nécessaires dans la traduction. En fait, le traducteur doit savoir traduire, rédiger, se relire, trouver l'information, et savoir se documenter. Il doit également trouver et gérer les informations, connaître les domaines techniques généraux et manipuler tous les outils, matériels et logiciels propres à cette profession. Traduire c'est effectuer des manipulations textuelles de différents types. L'emploi d'une stratégie textuelle varie certainement, du moins jusqu'à un certain degré, en fonction du couple de langues étudié. Mais on peut, de plus, s'attendre à des différences en fonction de l'expérience de la traduction [2, p.23].

La spécificité des textes de spécialité comme le discours parlementaire sur l'euthanasie est la terminologie qui tient du domaine juridique et médical, la migration conceptuelle, la citation etc. Comme difficulté de traduction aussi, sont considérés les noms propres, les collocations, la sagesse populaire, les expressions phraseologiques.

Références:

1. DANTZER, R. *Les émotions.* Vol. 2380 de Que sais-je ?, Éditeur Presses universitaires de France, 2002. 126 p.
2. GRĂDINARU, A., ZBANȚ, L. *Les techniques de la traduction écrite (français-roumain, roumain-français). Support de cours.* Chișinău: USM, 2014. 143 p.
3. LUMINET, O. *Psychologie des émotions: Confrontation et évitement.* Éditions: De Boeck Université, 2008. 261 p.
4. BRUNEL, M.L. *La place des émotions en psychologie et leur rôle dans*

les échanges conversationnels. Santé mentale au Québec. Vol. 20, n° 1, 1995. 177-205 p.
5. HOARȚĂ CĂRĂUȘU, L. *Strategii persuasive în discursul politic românesc actual* [En ligne] : http://www.philippide.ro/Romani%20majoritari_2007/15_CARAUSU.pdf, (consulté 25.04.17).
6. CIGADA, S. *Les émotions dans le discours de la construction européenne.* Milano, 2008. 145 p.
7. COSNIER, J. *Psychologie des émotions et des sentiments.* Retz, 1994. 175 p.

Recomandat
Angela GRĂDINARU, dr., conf.univ.

PRAGMATIC APPROACH TO THE TRANSLATION OF THE BOOK VERSUS THE TRANSCRIBED VERSION OF THE MOVIE BASED ON THE NOVEL *THE BOOK THIEF* BY MARKUS ZUSAK

Cristina PLATON, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Acest articol are ca obiectiv analiza specificului traducerii literare în baza traducerii romanului „Hoțul de cărți" de Markus Zusak din limba engleză în limba română. Articolul se concentrează pe abordarea pragmatică în traducerea literară, adică dificultățile de traducere și strategiile aplicate de traducător în funcție de aspectele socioculturale, istorice, lingvistice din textul-sursă. Menționăm impotanța competențelor vaste și multiaspectule ale traducătorului literar.

Translation can be found everywhere in our life. When we watch a foreign film we hear the voice of a translator. When we read a novel, we read the translation. Especially if we talk about literary translation, we may mention the competences and skills a good literary translator should possess in order to render a faithful Target Text.

While dealing with a piece of literature, the translator has to find the balance between the two cultures, the language s/he translates from and into. And, to be honest, not all translators could behave as a co-author and create a text out of the original text. Beside well-mastering of a foreign language, literary translation also demands an artistic sense [2].

One of the most important aspects of literary translation is the knowledge the translator has about the Source Language country, culture and mentality. More than that, the translator, the second author, is to deliver the style of the creator of the work and also his literary intention, preserving harmony and balance of the piece of literature.

When we speak about translating literature, we understood that there is no need "to stick to a word" as the context, in general, is what really matters in a translation and by context we mean the history and culture of the Source Text [1].

When translating the text the translator should turn on his imagination and imagine himself as a writer. His responsibility is enormous, as translating literary works is not an easy task, and by assuming such a translation he "signs" a contract of imagination and fidelity. Each literary text has two types of information, the visual one and the deductible one. And here is the struggle. The translator may not know the message hidden between the lines and here comes the tendency to translate all the information, so as not to miss any relevant component. This ability is individual and depends on various factors like creativity and experience. But this method of translation of literature has a dangerous side, it can deviate from the original and a conflict may appear between the translator and the client. To stick to the original text or to adapt it here is the most challenging question [5].

When translating a piece of literature, the translator may face various struggles. S/he may choose to render it lexically, that is to say word-for-word. Translating literally may reflect the syntax of the Source Text, but would be hardly a Target Text. Or the translator may opt for a syntax that may match or to be an equivalent to the syntax of the original text in relation to the Target Text. But these are only some problems. Also, we may consider local problems, restricted to one sentence only, or general problems that would affect the entire text. It is also the translator's decision either to preserve the temporal archaic dialect or to modernize it. It is also a possibility to give a "boring" text a new face and to make it new for the public. Each translator of literature works continuously in various dimensions, making choices on each of the three sides, the linguistic, the literary and the sociocultural, so being given the possibility either to make the exotic or natural, historic or modern choice. Theorists believe though that modernizing a piece of literature is already re-creation, that is

inadmissible because the original text is what really matters. Others, advocate for making new a piece of literature by means of creative literature. But, completely preserving the culture of the Source Text is rarely made and a mixture of everything is often present.

No translation of a piece of literature is ever the same as to the source language readers. It is rarely considered an equivalent to the original. More than that, literary translation is full of challenges and it requires a rigorous approach on the translational transformation level [3]. In order to support everything stated above about translation difficulties, we would provide examples from the novel "The Book Thief" by Markus Zusak, and its translation into Romanian "Hoțul de cărți" by Adelina Vasiliu. It is a novel published in 2005, and screened in 2013, that narrates about the horrors of World War II, and tells the story of a young girl, Liesel, who finds solace by stealing books and sharing them with others.

If we speak about the difficulties in literary translation referring to the example of the novel "The Book Thief", we may start from the very beginning – the title. It presented a dilemma, as the main character is a girl, thus feminine character, in English, "The Book Thief" may be attributed to both genders, the reader finding out the truth only from the context. But, in Ro-manian the situation is different, is either a He, masculine, or a She, feminine. As in the first pages of the novel the gender of the character is not revealed, the translator wanted to keep the mystery of it and rendered the title via an archetype, using masculine for ,,The Thief" – ,,Hoțul" instead of ,,Hoața".

Another difficulty found in the novel presents the character of the Death. In English we refer to the Death as to an IT, something of no gender at all. But, things are different in Romanian. In Romanian we refer to the Death in feminine gender, SHE. Although it is not necessary that the noun if feminine, being referred to as such, it can also be masculine as well. In the novel, it is presented as a *Woman* doing *Man*'s job, a hard one, implying no emotions, as one should not get involved with such a cold job.

The delicacy of literary works is the beauty consisting of detailed and colorful descriptions and this implies the use of stylistic devices. The faithfulness of rendering such details demands keeping the author's style, that create the work so unique and liked or not by the

author. Like in the example from the novel *The horizon was beginning to charcoal / Orizontul începea să capete culoarea cărbunelui*. Here, the verb to adverb change, though changing its grammatical value, still preserves the effect of darkening the sky. If in English we may verbalize any noun, then in Romanian we cannot do the same with any word. And as in Romanian we cannot use a verb with the same root, the translator opted for a comparison, meaning the sky was dark like charcoal [4].

Besides stylistic devices that create the style of the author, we may mention all the borrowings that present cultural value. They also create the ambient of the period, region, traditions of a place, culture, art. In our case, we speak about WWII, Nazi Germany, Hitler and banned books. The author kept borrowed words and also translated them along with the original words. As well did the translator – she translated and also referred to the footnote in order to explain the meaning of a specific lexical unit. Mainly, in the book we may meet curse and rude words attributed to one of the characters – Rosa Hubermann. She has a quick temper, rules the household with an iron fist, and is known for straightening out previous foster children; however, though she often swears at Liesel. Among the words that are frequently met in the text we may mention: *Spinnst du? Are you stupid? = Spinnst du? Ești prost?; G'sindel - what rubbish! = G'sindel - Ce porcărie; Saukerls – Pig = Porc mizerabil; Arschloch – Asshole = Nenorocit; Scheisse – Shit = Rahat.*

So, literary style can be considered one of the most developed, as it differs from author to author, from translator to translator. It has no limits towards perfection. More than that, everything new that appears in this style is welcomed, as the more unusual, the better.

References:

1. BASSNETT, S., LEFEVERE, A. *Constructing Cultures: Essays on Literary Translation*. Great Britain: Multilingual Masters, 1998. 168 p.
2. HOLMES, J. S., RODOPI, B. V. *Translated!: Papers on Literary Translation and Translation Studies*. Amsterdam: Rodopi Bv Editions, 1988. 118 p.
3. *Особенности перевода художественных текстов* [visited on 13.02.17] Available on Internet: http://fabrikaperevodov.ru/o-nas/38-osobennosti-perevoda-khudozhestvennykh-tekstov;
4. *Translational Equivalence* [visited on 02.03.17] Available on Internet: http://www.01.sil.org/linguistics/glossaryoflinguisticterms/WhatIsTransla

tionalEquivalence.htm;
5. *Художественный перевод текста* [visited on 18.03.17] Available on Internet: http://www.effectiff.com/hudozhestvenny-perevod.

Recomandat
Rodica CARAGIA

LA PRODUCTIVITÉ DE LA SUFFIXATION DIMINUTIVE: VERBALE ET NOMINALE

Tatiana CUCEREAVÎI, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Noutatea și originalitatea științifică a studiului rezidă în faptul că formarea noilor cuvinte prin sufixare este în permanentă „neologizare”. Scopul cercetării este a arăta productivitatea sufixului diminutiv, în special în rândul substantivelor și al verbelor; a identifica frecvența cu care sunt folosite sufixele diminutive și contextul în care acestea sunt utilizate pe scară mai largă.

Une langue vivante évolue continuellement. Le répertoire lexical de cette langue est ouvert et il se trouve dans une permanente modification et perfection. Les linguistes français soutiennent que la dérivation est le procédé essentiel et le plus productif de l'enrichissement du lexique français. Donc, dans cette étude consacrée à la dérivation suffixale, on va essayer d'apprendre si la suffixation est en déclin ou en progrès dans le français d'aujourd'hui.

L'actualité de cette étude est marquée par le fait que la formation des mots nouveaux par l'intermédiaire de la suffixation, est en permanence «néologisation». La difficulté d'utiliser la suffixation diminutive dans les contextes, démontre que ce phénomène n'est pas si simple. En réalité, il joue un rôle important dans la formation des mots nouveaux.

La nécessité du travail s'explique par les controverses sur la vitalité de la suffixation dans le français et plus concrètement sur les particularités des suffixes diminutifs. Il faut démontrer que la suffixation diminutive est utilisée quand même comme procédé d'enrichissement du lexique français.

Le but principal que nous nous sommes proposés à résoudre est de démontrer la productivité de la suffixation diminutive notamment parmi les noms et verbes. On va identifier la fréquence avec laquelle

les suffixes diminutifs sont utilisés et le contexte où ils sont employés plus largement.

Pour réaliser le but on a fixé quelques o**bjectifs**: identifier l'origine des suffixes, spécifier les fonctions des suffixes, distinguer les suffixes appréciatifs: verbaux et nominaux, démontrer la productivité de la suffixation diminutive dans les œuvres littéraires, dans la presse, etc.

La dérivation est sans conteste le procédé de la morphologie lexicale qui a extrêmement enrichi le répertoire lexical français. Les sources consultées, nous ont permis de constater que la meilleure définition de la dérivation est celle proposée par J. Dubois qui soutient «c'est un procédé qui consiste, à partir d'un mot de base, à fabriquer un mot nouveau, soit par addition, soit par suppression, soit par remplacement d'éléments appelés préfixes et suffixes».

La dérivation suffixale est un procédé de formation bien productif dans le français contemporain. Cependant, cette opinion sur le degré de vitalité de la suffixation n'est point partagée par tous les linguistes. D'un côté Ch. Bally, A. Dauzat, J. Marouzeau parlent de la déficience suffixale française et de l'autre côté E. Pichon, J. Dubois, Kr. Nyrop, M-F Mortureux, soutiennent que la dérivation par suffixes est en pleine vigueur dans le français contemporain.

Nous tenons à mentionner que les controverses sur la productivité de la suffixation ont apparu depuis les années '30. C'est A. Dauzat qui parle tout d'abord de cette déficience. Il décrit les causes de nature phonétique de la dérivation, en disant que: « la crainte de l'hiatus a paralysé la dérivation».

Selon le linguiste J. Dubois « La vitalité de la dérivation qui n'a jamais cessé de se manifester, a pris un aspect nouveau avec le développement des vocabulaires techniques et scientifiques: les suffixes -isme, -iste, -iser, -isation, etc. connaissent une expansion considérable». Le linguiste roumain I. Dumbrăveanu a aussi étudié ce problème et il a publié l'article «Controverses autour de la déficience suffixale de la langue française» dans lequel il se prononce sur la problématique de la déficience suffixale.

Les mêmes débats sont actuels et pour la suffixation diminutive. Le linguiste M. Weber estime que «La diminution française ne vit véritablement, elle ne fait que vivoter, du moins dans la langue commune. Elle y manque surtout de spontanéité, c'est dans certains secteurs marginaux de la langue qu'elle fait plus que couver ». Alors

que le linguiste B. Fradin soutient que la suffixation en – *et* est le principal procédé de formation des diminutifs en français contemporain: «Chacun aura été convaincu de la vitalité des suffixes en -ette et -otte. Elle est aussi incontestable que c'est l'atrophie de la formation des suffixes diminutifs».

Pour le côté pratique, nous avons travaillé sur les diminutifs véritables qui sont les plus nombreux dans les œuvres littéraires et dans la publicité. Les sources employées, nous ont permis d'observer la productivité de toute sorte des diminutifs: nominaux et verbaux. Il est évident que les diminutifs nominaux sont plus nombreux que les diminutifs verbaux. Dans la suite, on présente quelques exemples relevés dans les contextes littéraires et publicitaires:

−«Au centre de la *placette* à Cambridge se dressait un square». (*Portraits intimes du dix-huitième siècle, Frères Goncourt, Paris, 1856*, p.22)

−« Mon frère, mon petit frère ! *Frérot*». (*Portraits intimes du dix-huitième siècle, Frères Goncourt, Paris, 1856,* p. 128)

−«L'après-midi entière, il *flânochait* dans le quartier». (*La Cousine Bette*, Honore de Balzac, Paris, 1963, p. 56)

−«Il vous aurait à la *chansonnette*, grommelais-je». (*La Cousine Bette*, Honore de Balzac, Paris, 1963 p.55)

−« On *a parloché* un peu d'abord». (Qui *j'ose aimer*, Hervé Bazin, Paris, 1856, p.18)

−« Tire la chevillette, la *bobinette* cherra… ». (Le Petit Chaperon rouge, « Contes en vers, contes en prose », Ch. Perrault, Paris, 1990, p. 195)

−« …pour dresser des *cornettes* à deux rangs… ». (La Cendrillon« Contes en vers, contes en prose », Ch. Perrault, Paris, 1990, p.247)

−« ... Un chapelet de *bombettes* incendiaires». (Le Figaro, 20 avril 1987, p. 7)

−« Lapidus (...) a créé des vestes et pantalons ou *jupette* ». (Le Monde, 5 février 1989, p. 16)

−*«* Le couple d'habitants d'une *dette*... ». (Vie et langage, juin 1990, p. 20)

On a fait une analyse minutieuse sur la productivité des suffixes diminutifs relevés dans les textes littéraires. On a constaté que du point de vue statistique, l'utilisation des diminutifs nominaux dans la littérature prend l'aspect suivant: les plus nombreux diminutifs sont

ceux avec le suffixe *-ette* (57%), qui est un des plus productif parmi les suffixes diminutifs; le suffixe *-et* est le suivant avec 13%, puis le suffixe - *ard* avec 7% etc. Les moins productifs sont les suffixes - *ichon* et *-otte* qui reste avec 1%. Pour les diminutifs verbaux trouvés dans les textes proposés, la statistique montre les résultats suivants: les plus nombreux sont les verbes avec le suffixe diminutif *-iller* (40%), les suivants sont ceux avec le suffixe *-oyer* et *-oter* (15%). Les moins utilisés sont ceux avec le suffixe *-asser* et *-onner* (5%).

En guise de conclusion je voudrais souligner le fait que la suffixation est un phénomène très important dans la formation des mots nouveaux.. Les diminutifs sont comme des instruments attachés aux autres mots pour les faire plus intéressants et captivants. La suffixation diminutive sert à créer des dérivés pouvant remplir quelques fonctions: exprimer l'idée concrète de petitesse, donc indiquer une relation d'appartenance ou de ressemblance avec le mot de base, ou porter une nuance subjective sur le référent, marquant l'affection, la dépréciation, etc. Donc, la suffixation diminutive est moins productive de nos jours par rapport à la dérivation suffixale, mais très importante pour les contextes publicitaires et littéraires.

Bibliographie:

1. BERNARD, Fradin. *La suffixation en -ette! La question de la productivité.* Lyon, 1989.
2. DAUZAT, Albert. L'appauvrissement de la dérivation. FM, 1937.
3. DUBOIS, J. *Étude sur la dérivation suffixale en Français moderne et contemporain.* Paris, 1962.
4. DUMBRAVEANU, I. Controverse în jurul așa-zisei deficiențe sufixale a limbii franceze. In: *La linguistique entre recherche et application.* Chișinău, 2005.
5. Weber, M. *Contributions à l'étude du diminutif en français moderne.* Thèse de l'Université de Zürich. Zürich: Imprimerie Otto Altdorfer, 1963.

Recomandat
Lidia MORARU, dr., conf. univ.

MOTIVUL ŞAHULUI ÎN LITERATURĂ
(Studiu comparativ în baza romanului *Apărarea Lujin* de Vladimir Nabokov, a nuvelei *Jucătorul de șah* de Stefan Zweig și a povestirii *O Luptă* de Patrick Süskind)

Victoria CUCU, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

The work examines the motif of chess in literature reflected in the novel The defense by V.Nabokov, in the novella The Royal Game by S.Zweig and in the story A battle by P.Süskind. The author of the work comes to the conclusion that the chess motif illustrates persuasively the alternative reality as also the dualistic nature of the human being.

Având originile demult pierdute în negura timpurilor, şahul renaşte continuu sub forma diverselor combinaţii, constituind totodată o alternativă a lumii, situată între doi poli opuşi, aflaţi într-o transcendenţă, care pe cât de prolifică, pe atât de distrugătoare poate fi. Pornind de la această idee, a dualismului, a atracţiei dintre figurile albe şi negre, care pornesc de la acelaşi punct asemeni benzii lui Möbius, şahul esenţializează în sine o concepţie utopică a universului, o ordine care e mereu într-o etapă tranzitorie, armonia echivalând într-o anumită măsură cu haosul, fapt ce duce prin urmare la absurd. *Dar nu-l limitezi oare, în mod condamnabil, numindu-l joc? Nu este oare o ştinţă, o artă sau ceva suspendat la mijloc, între acestea două, ca sicriul lui Mahomed – între cer şi pământ* [4, p. 435]?

Literatura a încercat şi ea să pătrundă în limba misterioasă a acestuia, dezvăluindu-i noi valenţe. Astfel şahul este perceput ca un cod universal, ce reflectă lumea din jur, conferindu-i o altă dimensiune, care ar putea stabili contacte cu o lume superioară.

Anume acest fapt a constituit imboldul de a urmări şi compara prezenţa şi evoluţia motivului şahului în contextul literaturii secolului XX, tematica căruia este axată pe fenomenul dezumanizării. Lucrarea cu titlul *Motivul șahului în literatură* este axată pe studiul comparativ al motivului șahului în baza a trei opere literare din secolul XX: *Apărarea Lujin* de Vladimir Nabokov, *Jucătorul de șah* de Stefan Zweig şi a povestirii *O luptă* de Patrick Süskind.

Actualitatea temei abordate rezidă în faptul că aceasta reflectă problematica societății contemporane prin prisma motivul șahului. În

acest sens, motivul şahului în cadrul operelor sus-numite dispune de mai multe interpretări şi idei, precum ideea absurdităţii războiului, terorii regimurilor politice radicale (în contextul nuvelei *Jucătorul de şah* şi a povestirii *O luptă*), natura dual a fiinţei umane, realitatea alternativă (în contextul romanului *Apărarea Lujin* şi a nuvelei *O luptă*).

În nuvela *Jucătorul de şah* autorul plasează paralel natura dual a fiinţei umane şi tendinţa ei spre autodistrugere cu caracterul dual al şahului. Astfel protagonistul nuvelei, Dr. B., prin intermediul şahului ajunge la o duplicitate a gândirii – *das Doppeldenken*. Şahul apare atât ca simbol al logicii de oţel, cât şi al fanteziei şi spiritului care eşuează şi se resemnează cu teroarea, în pofida tuturor încercărilor de a se opune acesteia. Faptul dat reprezintă o formă de contrapunere cu fascismul [1, p.133]. La fel şi povestirea *O luptă* prin descrierea sa laconică şi caustică a unei partide şah face unele trimiteri subtile la absurditatea războiului, regimurilor totalitare (jocul de cuvinte în spirit postmodernist *Ein Kampf* şi *Mein Kampf*), la modul în care poporul german a fost manipulat de naziştii. Romanul *Apărarea Lujin* sugerează şi el unele idei legate de venirea la putere a fasciştilor. Izolarea lui Lujin, încercarea acestuia de a *şahiza* lumea înconjurătoare pot fi interpretate ca o autoapărare şi presimţire inconştientă a protagonistului a unei anomalii istorice, precum izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial.

Perceperea şahului ca o realitate alternativă conţine germenii conceptelor despre joc elaborate de istoricul Johan Huizinga (jocul ca o microlume temporară [2, p.8]). Motivul şahului perceput ca o realitate alternativă reliefează două întrebări existenţiale în nuvela lui Zweig *Jucătorul de şah* şi în romanul *Apărarea Lujin* de Nabokov. Astfel, în nuvelă se deduce întrebarea cum îşi poate afirma fiinţa umană şi psihicul acesteia propria libertate faţă de dominaţia violenţei fizice şi morale, pe când în opera *Apărarea Lujin* – faţă de dominaţia lumii plate, banale, a rutinei. În ambele mostre literare, evadarea în şah formează un raport de compensare între eroi şi lumea înconjurătoare, care treptat devine din ce în ce mai inaccesibilă pentru aceştia. Astfel Lujin şahizează realitatea, care-i pare monotonă, dezolantă, mult mai plictisitoare faţă de labirinturile ademenitoare ale şahului. Dr. B. devine victima unui paradox. Iniţial şahul îi compensează lumea dincolo de gratii, reîntorcându-i şi întărindu-i încrederea în propria gândire,

fiind totodată o altă formă de izolare, ce duce la dedublarea conştiinţei eroului nuvelei. Astfel ambele personaje ale operelor schiţează un prototip de personaj tipic literaturii secolului XX – inadaptabilul.

Şahul ca o realitate alternativă descoperă natura dual ă a fiinţei umane, care la rândul ei se poate ilustra convingător prin intermediul benzii lui Möbius. Compararea topologiei tablei de şah cu Banda lui Möbius sugerează în contextul operelor sus-numite pierderea orientabilităţii personajelor în lumea şahului, albul suprapunându-se pe negru. O astfel de abordare a motivului şahului este relevantă pentru toate cele trei texte literare. Principiul jocului de şah este asemănător cu cel al benzii lui Möbius, ilustrând prezenţa aparentă a luptei dintre alb şi negru, dintre doi poli opuşi care pornesc din acelaş punct. Prin intermediul benzii lui Möbius este creionată o altă interpretare a motivului şahului – şahul ca o formă de ilustrare a duplicităţii umane. Duplicitatea lui Lujin se manifestă prin identificarea acestuia cu una dintre figurile sale – calul negru. În nuvela *Jucătorul de şah* acesta se regăseşte în gândirea dublă a lui Dr. B. – eul alb şi eul negru. Astfel eroul ajunge la o aparentă duplicitate a gândirii, pe când pentru Lujin prin prisma jocului de şah realitatea îi pare ireală în comparaţie cu combinaţia sa, care-l face să evadeze din lume printr-o sinucidere inconştientă. Lujin urmărind combinaţia sa, urmărea traiectoria unei astfel de benzi fără ieşire. precum cea a lui Möbius, dorind să se depăşească pe sine şi să atingă inaccesibilul, la care atât de mult tindea. În povestirea *O luptă* banda lui Möbius reflectă anumite aspecte dualiste referitor la şah, care în final sugerează absurdul utopic. Victoria în şah nu joacă niciun rol, ci procesul, devenirea jucătorului în timpul unei partide. Astfel este reliefată ideea că adevărata esenţă a şahului rezidă în etica sa, care nu este accesibilă oricărui jucător, şahul generând în acest sens o psihologie proprie, o etică divină, fiind comparat cu o insituţie divină [3, p. 10].

Dacă în romanul *Apărarea Lujin* este zugrăvită o blândă, fecundă *şahizare* a lumii, ce duce la o copleşitoare autodistrugere, pledând pentru o armonie ce nu se poate realiza aici pe pământ, atunci în nuvela *Jucătorul de şah* prin intermediul şahului este sugerată duplicitatea psihicului uman sub presiunea unui regim inuman, nazist. Povestirea lui Patrick Süskind *O luptă* reprezintă o sinteză complexă a lumii, în care şahul se identifică cu o morală superioară, divinul.

Motivul şahului în contextul literaturii secolului XX s-a dovedit a fi un teritoriu fertil în literatură, care alimentează teme literare de o importanţă majoră, precum dezumanizarea, înstrăinarea, duplicitatea umană, viaţa ca un joc şi jocul ca viaţa.

Bibliografie:

1. HOBEK, F. *Erläuterungen zu Stefan Zweig Schachnovelle.* Hollfeld: C.Bange Verlag, 1993. 152 p.
2. HUIZINGA, J. *Homo Ludens*. London: Routledge & Kegan Paul, 1949. 220 p.
3. SADOVEANU, M. *Aventurile şahului.* Chişinău: EUS, 1993. 111 p.
4. ZWEIG, S. Schachnovelle. În: Zweig, S. *Meisternovellen.* Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag, 2001. 491 p.

Recomandat Ivan PILCHIN, magistru, lector

CORRÉLATION COMPÉTENCE LINGUISTIQUE – COMPÉTENCE INTERCULTURELLE DURANT LE PROCESSUS D'ENSEIGNEMENT/APPRENTISSAGE DU FLE AU NIVEAU B1

Valentina GOSPODINOV, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Cultural context, communicative competence, and intercultural knowledge, skills, and attitudes were not conceptualized until more recently as having anything to do with language learning. More recently, it has been recognized that cultural context is more complex than this and that language learners need to be able to communicate in diverse contexts with diverse interlocutors, something that requires more generalized intercultural knowledge, attitudes, and skills, which can be applied to new situations as they are encountered.

Chaque langue exprime le regard spécifique que ses locuteurs portent sur le monde, leur manière de structurer la réalité, de même qu'une culture ne peut exister indépendamment d'une langue qui en est son messager. Par conséquent, l'enseignement d'une langue étrangère prolonge et complète la compétence linguistique par une compétence inter/culturelle.

L'enseignement des langues étrangères doit avoir pour but de produire des locuteurs cultivés qui non seulement maîtrisent une ou plusieurs grammaires étrangères, mais qui ont, en outre, «une pro-

fonde compétence translinguale et transculturelle». Cette compétence se traduit par une capacité à «opérer entre les langues» et à «considérer d'autres manières de voir, de sentir et de comprendre». Outre l'acquisition d'une compétence fonctionnelle de communication, l'enseignement doit viser à développer chez les apprenants l'esprit critique, l'analyse linguistique, les stratégies d'interprétation et de traduction, la conscience historique et politique, la sensibilité sociale et la perception esthétique.

L'actualité du sujet peut s'expliquer par le fait qu'il est primordial que l'enseignement d'une langue étrangère soit associé pas seulement à une acquisition de connaissances des domaines de la grammaire, de la phonétique, de l'orthographe, etc., mais aussi à celui de la culture dans laquelle cette langue est imprégnée.

Le but que nous nous sommes proposés à résoudre c'est d'une part de développer la compétence linguistique par l'entraînement interactif-participatif des élèves dans les activités d'enseignement-apprentissage; d'autre part, motiver l'élève à se familiariser avec la culture étrangère.

Suite au but envisagé ci-dessus surviennent *les objectifs* suivants:

– analyser les définitions de la compétence et de la linguistique et de l'interculturel;

– examiner le rôle de la compétence linguistique et interculturelle dans l'ensemble de compétences prévues par le CECR, le Curriculum de Français pour les classes bilingues (édition 2008) et le Curriculum National (édition 2010);

– déterminer les composantes de la compétence linguistique et de la compétence interculturelle;

– analyser l'enseignement de la compétence linguistique et la compétence interculturelle dans la classe du FLE.

La nouveauté du travail est imposée par l'existence des différentes opinions sur la position que devrait occuper la dimension de l'interculturel dans une classe de langues étrangères par rapport à la compétence linguistique:

Avant → L'apprentissage des langues reste confiné dans la linguistique.

Aujourd'hui → Moyen de communication, la langue est aussi une modalité d'expression de la culture et un médiateur de l'identité.

Tout d'abord il faut préciser que la notion de compétence est assez

polémique, elle ne comprend pas seulement l'acquisition des connaissances, mais aussi le pouvoir de les appliquer en pratique, c'est l'habileté, la capacité de l'individu de faire des jugements de valeur, d'avoir une attitude, une aptitude et de pouvoir réaliser une action concrète dans une situation concrète, parce que la compétence n'est visible que dans l'action. De même, elle nécessite du temps de maturation, la compétence est visible avec le temps et s'observe par la mobilisation des ressources internes et externes dont dispose un individu et par l'obtention de la performance.

Ainsi, l'étudiant devra démontrer les compétences nécessaires pour discerner pas seulement tous les éléments constitutifs de la compétence linguistique, c'est-à-dire de la phonétique, des données en langue étrangère pour démontrer la connaissance du système grammatical et lexical de la langue étrangère étudiée, pour régler les problèmes dans le texte et sa typologie, pour posséder le métalangage notionnel - genre, nombre, personne, conjugaison, mais aussi il faut aborder la démarche didactique interculturelle qui permet à l'apprenant de lutter contre les réflexes d'ethnocentrisme et les comportements stéréotypés subséquents et de développer des habiletés cognitives/affectives lui permettant de produire des comportements appropriés à une communication efficace dans une situation socioculturelle déterminée.

Réalisant une étude comparée entre le *Manuel national du français* et les *Méthodes françaises* nous pouvons faire des constatations, des déductions sur les méthodes les plus efficaces et de démontrer comment l'enseignement de la compétence linguistique peut promouvoir la dimension interculturelle.

L'analyse du *Manuel national du français* et des *Méthodes françaises* (*Alter Ego, Connexions 2*) nous a permis de saisir que ce sont des méthodes adéquates et conformes aux prévisions curriculaires nationales et internationales. Nous avons osé, afin d'améliorer le travail avec ces manuels, de faire des recommandations et des suggestions telles que:

– pour les méthodes *Connexions 2* et *Alter Ego 3,* on pourrait revenir à la structure et à l´organisation des manuels, surtout dans *Connexions 2,* où l'on se perd dans le livre vu la multitude des tâches à faire et où une restructuration plus claire serait nécessaire;

– pour le *Manuel de français* de l'école nationale c'est, à titre de

grand inconvénient, le manque de documents authentiques qui est ressenti. Voilà pourquoi, il serait indispensable de le compléter à l´aide de pareils documents pour que l´enseignement soit plus efficace. On peut utiliser par exemple: dépliants, papillons, plans, cartes, photos, etc.

En guise de conclusion, il faut remarquer que la formation à l'interculturel n'a pas seulement pour objectif de permettre aux apprenants de mieux maîtriser la langue étrangère dans ses dimensions linguistiques et culturelles, elle permet également de revaloriser la finalité éducative de l'école (remise en cause des stéréotypes sociaux, lutte contre la xénophobie et le racisme, respect de l'autre, ouverture à l'altérité) désormais élargie à un projet humaniste à l'échelle du monde (compréhension entre les peuples, enrichissement mutuel).

Bibliographie:

1. CHARAUDEAU, P. *Langue, discours et identité culturelle*. Études de linguistique appliquée, 2001.
2. Conseil de l'Europe: *Cadre européen commun de référence pour les langues*. Paris: Didier, 2001.
3. *Curriculum pentru disciplina Limba străină 1. Clasele X-XII*. Chişinău: Ştiinţa, 2010.
4. FONTENAY, Hervé de, GROUX, D. et LEIDELINGER, G. *Classe de langues et culture(s): vers l'interculturalité?*, 2016.

Recomandat
Ion GUȚU, dr., conf.univ.

L'ORALITÉ ET LE REGISTRE FAMILIER DANS LA TRADUCTION DES CONTES DE ION CREANGĂ

Irina DOMENTI, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

Our paper aims at studying the particularities of the colloquial register and analyzing and illustrating the difficulties of translation of the orality and the colloquial register in Ion Creangă's fairy tales at phonetical, grammatical, lexical, and syntactical levels.

L'**actualité** de notre ouvrage est prouvée par l'importance des retraductions systématiques, surtout dans le cas de la littérature de

derniers siècles pour les enfants, où le registre familier est supposé être l'un des défis des traducteurs.

Notre étude se propose le **but** d'analyser comment les éléments du registre familier ont été mis en valeur lors de la traduction dans la perspective qualitative et quantitative.

Les **objectifs** de notre étude sont : définir les mots-clés, analyser les types de registres, surtout celui familier, analyser la traduction du registre familier et identifier en les difficultés.

Après avoir consulté plusieurs définitions du terme « registre» nous pouvons les synthétiser de la manière suivante: le choix linguistique que fait tout locuteur en fonction de la situation de communication. La majorité des experts acceptent l'existence de trois registres : familier, courant, soutenu dont les particularités se manifestent au niveau phonétique, grammatical, lexical et syntaxique.

Conformément à l'étude de Jean Dubois «un *style,* une *langue,* un *mot* sont *familiers* quand leur emploi implique un degré d'intimité entre les interlocuteurs et conjointement un refus des rapports cérémonieux qu'exige la langue soutenue ou académique » [6, p. 195].

Les **méthodes** utilisées pour faciliter le travail sont: l'induction, la déduction, l'observation et la méthode comparative-historique.

Notre recherche est fondée sur la traduction des contes de Ion Creangă *Punguța cu doi* (1875), *Soacra cu trei nurorii* (1875) et *Fata babei și fata moșneagului* (1877) réalisées par Stanciu Stoian (*La petite bourse à deux liards, La fille de la vieille et la fille du vieillard, La belle mère et les trois belles-filles,1931*), Victor Banaru (*La boursette avec deux sous, 1994*), Mariana Cojan Negulesco (*La petite bourse aux pièces d'or, 2003*) et Yves Augé (*La fille de la vieille et la fille du vieux, 2003*).

Au niveau phonétique nous avons identifié 84 phrases qui comportent beaucoup d'exemples de registre familier. Voilà un exemple:

I. Creangă: -Mă! **da'** al dracului cucoș i-**aista**! (Punguța cu doi bani). [4, p. 20]

S. Stoian: -Malédiction !... **Ce** coq est le Diable en personne !... [1, p. 94]

M. Cojan Negulesco:- Fichtre ! **Ce** coq est vraiment diabolique ! [5]

V.Banaru: -Holà! quel diable de coq **celui-là!** [2, p. 10]

Dans cet exemple nous observons l'adjectif démonstratif forme abrégée au registre familier *aista*. Toutefois, les trois traductions n'ont

pas résolu le problème d'ordre phonétique, mais celle de Victor Banaru reste la plus fidèle à la construction de la phrase en changeant la catégorie grammaticale. Un autre exemple trouvé dans la même phrase – la conjonction *dar* dont la dernière lettre est supprimée. Les traductions l'omettent totalement, car l'accent est mis sur l'injure. Ainsi, nous nous sommes hasardées à proposer une variante de traduction à cet exemple: « - **V'là** ! c'est **l'** diable en personne, ce coq ! », étant donné que ces particularités phonétiques sont très utilisées par les locuteurs français.

Au niveau grammatical nous avons identifié 28 exemples de registre familier. Voilà un exemple:

I. Creangă: ...unele mai vechi şi mai urîte, **altele mai nouă** şi mai frumoase. (Fata babei şi fata moşneagului) [4, p. 110]

S. Stoian: ... les uns vieux et laids, **d'autres neufs** et beaux ... [1, p. 25]

Y. Augé: ... il y en avait de vieux et de laids, **d'autres étaient neufs** et beaux. [3, p. 9]

Dans cet exemple nous observons la manifestation du registre familier dans l'adjectif féminin singulier *nouă* qui devrait s'accorder en genre et nombre avec le nom. Les deux traductions sont fidèles quant à la classe grammaticale, l'adjectif étant bien accordé en nombre et en genre. Par contre, le degré de comparaison disparaît dans les traductions françaises. Nous proposons la variante suivante:

... les uns **plus** vieux et **plus** laids, **d'autres plus neufs** et **plus** beaux ...

Cette variante est fidèle, nous proposons une traduction non seulement communicative, mais aussi sémantique, car la répétition n'alourdit pas le sens et reprend le style de Ion Creanga.

Au niveau lexical nous avons identifié 117 phrases qui comportent beaucoup plus d'exemples de registre familier. Voilà un exemple:

I. Creangă: … Apoi se suie iute în pod şi scoboară ... nişte chite de cînepă şi vreo două **dimerlii** de păsat. (Soacra cu trei nurori) [4, p. 6]

S. Stoian: Alors elle monta tout de suite dans le grenier et en rapporta ... quelques poignées de chanvre et environ deux **banitză** de maïs grossièrement moulu. [1, p. 214]

Cet exemple suscite des discussions, car le culturème *dimerlii* a été traduit par Stanciu Stoian en empruntant son synonyme en roumain *banitză* et en préservant aussi la forme phonétique roumaine. Ce choix du traducteur nous a incité à faire une petite recherche. Dans plusieurs

dictionnaires français nous n'avons pas trouvé l'entrée *banitză*, mais nous l'avons trouvée dans le DEX roumain avec la définition de vieille mesure de capacité pour les grains. Ensuite, nous avons cherché le terme pour cette notion et le portail Larousse et le Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales nous a donné l'entrée *boisseau*. Alors, nous constatons qu'il y a un équivalent pertinent de ce culturème et le choix du traducteur est assez étrange. Comme variante de traduction, nous proposons de remplacer le culturème *banitză* par son équivalent français *boisseau.*

Au niveau syntaxique nous avons identifié 28 exemples de registre familier. Voilà un exemple:

I. Creangă: - Apoi dar... dăă!... (Soacra cu trei nurori) [4, p. 8]

S. Stoian: - En somme, tu peux faire ce que tu voudras!... [1, p. 217]

Cet exemple présente un cas d'ellipse, mais dans la traduction nous constatons que le traducteur a opté pour transmettre le message complet. De plus, cette phrase contient aussi une marque au niveau phonétique – *dăă* – qui présente un allongement phonétique. Dans cet ordre d'idées, nous proposons deux variantes de traduction: *Alors ... entendu...* ou *Alors ... marché conclu ...* . Même si la particularité phonétique du registre familier nous n'arrivons pas à la transmettre, on est fidèle au type de la phrase.

En **conclusion**, la traduction littéraire c'est un labeur éprouvant, mais la traduction des contes est beaucoup plus éprouvante, vu que le destinataire est le jeune lecteur. Tout conte représente la civilisation, les mœurs, les traditions du pays source exprimées le mieux par le registre familier, ce qui rend la traduction une tâche assez complexe. Notre étude a essayé de relever la présence, les difficultés, les moyens, les lacunes, un terrain qui demande des études ultérieures plus profondes.

References:

1. CREANGA, I., STOIAN, Stanciu (trad.). *Contes populaire de Roumanie. Povești*. Paris: Maisonneuve Frères, Editeurs, 1931. 245 p.
2. CREANGA, I., BANARU, V. (trad.). *La boursette avec deux sous.* Chișinău: ÎL AVAT & ALERT, 1994. 31 p.
3. CREANGA, I., Augé Y. (trad.) *La fille de la vieille et la fille du vieux.* București: Coresi, 2003. 16 p.
4. CREANGA, I. *Povești.* Chișinău: Pontos, 2006. 125 p.

5. CREANGA, I., COJAN NEGULESCO, M. (trad.), *Punguța cu doi bani*, disponibil pe Internet http://seine-et-danube.over-blog.com/article-petite-bourse-pieces-or-seine-danube-negulescu-68593414.html (consultat 24.60.2017)
6. DUBOIS, J. et autres. Dictionnaire de linguis-tique et des sciences du langage. Larousse, 1994. 514 p.

Recomandat
Larisa CEBUC, lector

LA MÉTHODOLOGIE ET LA TECHNOLOGIE ACTUELLE DE L'ORGANISATION DU TRAVAIL INDIVIDUEL DE L'ÉLÈVE EN CLASSE DE FLE NIVEAU B1

Tatiana ISTRATI, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

The article is a theoretical and practical study. It reflects some aspects, which increase the success of the French classes by using the current methodology and technology in organizing the individual work in the class. In this article the keywords have been analyzed; has been realized an experiment by applying the current methodology and technology. Also, were proposed some recommendations and suggestions of selecting an appropriate methodology for the efficiency of individual work in the French classes.

L'actualité à présent ce sujet est analysé de plus en plus par des enseignants, par des experts en didactique et même par des parents. On comprend ainsi le besoin d'une plus grande diversité de scénarios et des outils d'apprentissage, ouverts, dynamiques et souples indispensables à la formation des citoyens autonomiques, libres et critiques, capables de se battre pour la démocratisation et de participer à la construction d'une société plus juste et solidaire. La société évolue en permanence et les méthodologies doivent répondre aux exigences actuelles. **Le but** est d'investiguer tous les documents de la politique éducative et de voir où est le lieu de la méthodologie dans le cadre du travail individuel et en même temps de proposer des recommandations pour améliorer l'apprentissage des élèves en classe de FLE. Un autre but de ma recherche est de mettre en évidence l'importance de la méthodologie et de la technologie actuelle dans l'apprentissage d'une langue étrangère et comment elles contribuent à

la motivation des élèves pour apprendre le FLE.

Dans le cadre de ce recherche nous avons analysé les mots clés comme méthode, méthodologie et technologie. Selon Jean-Pierre Cuq et Isabelle Gruca **la méthodologie** est un ensemble construit des procédés, des techniques, de méthodes, le tout articulé autour d'option ou de discours théorisants ou théoriques d'origine diverse qui le sous-tendent [2].

Il ne faut pas confondre la méthodologie avec la méthode car la méthodologie c'est plus générale mais la méthode c'est plus concrète et s'inclue dans la méthodologie. Et pour enlever cette confusion nous avons analysé le concep de méthode. Et, donc le mot **méthode** désigne une manière de s'y prendre pour enseigner et pour apprendre : il s'agit donc d'un ensemble raisonné de procédés et de techniques de classe destinés à favoriser une orientation particulière pour acquérir les rudiments de la langue et soutenus par un ensemble de principes théoriques [3].

Les technologies éducatives son des outils, procédés, documents et suports matériels dont se servent les enseignants et les élèves à des fins pédagogiques [4].

Méthodes d'enseignement interactives pour le travail individuel en classe de FLE. Comme exemple des méthodes de travail individuel de l'élève en classe de FLE peuvent servir: Techniques de la prise de notes, la fiche de synthèse, Fiche de révision, La synthèse, Le résume, L'exposé, Le dossier, Recherche documentaire, Établir une bibliographie [1].

L'utilisation des méthodes actuelles en classe de FLE est très important car elle correspond à l'actualité et à l'intérêt des élèves qui aujourd'hui sont très difficils à motiver de participer activement aux leçons de FLE. Leur rôle est de: susciter et mentenir l'attention de l'élève; organiser des sctivités interactives; diversifier le processus d'enseignement; faciliter l'aquisition des nouvelles compétences par l'élève; donner une dinamique aux activités en classe du FLE; impliquer la participation active de l'élève comme agent de l'activité éducative.

L'expérimentation pédagogique. L'expérimentation pédagogique a été menée dans trois étapes. Dans *l'étape de diagnostique* nous avons apliqué un teste à la classe expérimentale et à la classe de contrôle. Pendant *l'étape expérimentale formative* à la classe

expérimentale nous avons considéré l'utilisation des méthodes et des techniques actuelles pour l'organisation du travail individuel de l'élève en classe de FLE pour stimuler la créativité et pour promouvoir l'apprentissage interactif. À la classe de contrôle, le mode de travail était mené courante, non- influencée par la méthodologie et la technologie actuelle. *Étape expérimentale de contrôle* consistait en l'administration d'un test pour l'évaluation finale, le même pour les deux classes: de contrôle et expérimentale. Nous avons représenté les resultats de l'expérimentation dans la diagrame qui suit:

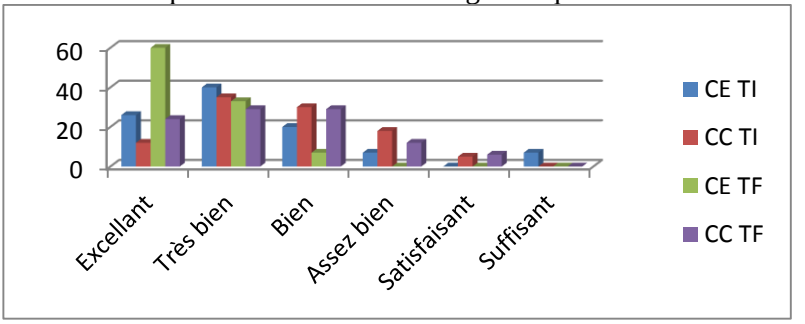

Fig. Les resultats de l'expérimentation pédagogique:
CE – classe expérimentale; TI – test initial;
CC – classe de contrôle, TF – test final

Conclusions et recommendations. Les résultats de la recherche théorique et expérimentale nous donne la possibilité d'affirmer que l'organisation du travail individuel de l'élève en classe de FLE peut être efficace par la mise en œuvre d'une variété des méthodes et techniques actuelles et traditionnelles en même temps. L'analyse statistique des résultats de l'expérimentation démontre des changements positifs dans le profil des compétences des élèves de la classe expérimentale. En ce sens il est évident que un bon choix de la méthodologie en classe de FLE peut dynamiser la classe des élèves et donner des bons résultats. En tenant compte des conclusions ci-dessus, dans but d'améliorer le processus d'enseignement\ apprentissage, nous proposons les suggestions suivantes:

- Utiliser plusieurs activités de créativité, qui amènera les enfants à penser de façon créative en français;
- Équiper les salles de classes avec de technique performante afin d'organiser des leçons motivantes et efficaces;

- Permettre aux élèves de s'impliquer activement dans le processus d'enseignement\apprentissage en proposant des suggestions, des idées pour faciliter l'assimilation de la langue française;
- Compléter le curriculum et les manuels nationaux avec des exemples des méthodes et techniques actuelles de l'organisation du travail individuel de l'élève en classe du FLE;
- Apporter en classe de FLE plus des activités de visionnage, combiner les activités de groupe avec celles individuelles pour faire que chaque élève interagit avec ses collègues.

Références:

1. CERGHIT, I. *Les méthodes d'enseignement. Bucarest: Edition Didactique et Pédagogique, 1997.*
2. CUQ, J.-P. et GRUCA, I. *Cours de didactique du français langue étrangère et seconde,* 2002.
3. CUQ, J.-P. *Dictionnaire de didactique du français langue étrangère et seconde, Paris 2003.*
4. *Le Grand Robert Dictionnaire de la langue française.* Paris, 1992.

Recomandat
Ion GUŢU, dr., conf.univ.

TRADUCEREA ACRONIMELOR ȘI SIGLELOR ÎN DOCUMENTELE UNIUNII EUROPENE (engleză, română, italiană)

Irina MACARIȘIN, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

The purpose of the study is to identify and examine the translation strategies of acronyms and initialisms, adopted and used by the European Union, in order to ensure international communication. These lexical structures fulfill time necessities but they require a regular update. For this reason and for the purpose of getting maximum objectivity, two translation directions, English – Romanian and English – Italian, have been researched based on 11 specialized fields of the EU.

În contextul unui secol al vitezei, al progresului științific continuu, al digitalizării, al impunerii limbii engleze drept limbă de circulație internațională și, desigur, al integrării europene, sistemul lingvistic tot mai des pledează pentru crearea unităților lexicale noi prin intermediul mecanismului de abreviere. Aceste unități sunt extrem de pragmatice,

deoarece permit comunicarea unei informații vaste într-un timp scurt și spațiu minim. De aceea, abrevierile se infiltrează cu ușurință în toate domeniile de specialitate, ceea ce putem observa chiar și în documentele oficiale ale Uniunii Europene.

Merită să accentuăm de la bun început că fenomenul abrevierii este puțin studiat în lingvistică, iar în cercetările existente, referitoare la acestea, nu există uniformitate terminologică și conceptuală. Astfel, realizând un studiu comparat al clasificării abrevierilor în diverse limbi, am constatat că tipurile de bază sunt *acronimul, sigla, trunchierea* și *cuvântul telescopat*. Primele două s-au dovedit a fi cele mai frecvente la toate nivelurile limbii, însă ele prezintă deseori un grad sporit de confuzie conceptuală. De aceea, ne-am propus să evidențiem specificul fiecărui termen și să trasăm o linie clară de divizare între aceste noțiuni în limbile română, engleză, franceză și italiană.

Prin „acronim" se subînțelege prescurtarea unei expresii lexicale sau a unui termen-sintagmă, la care se folosesc inițialele sau fragmentele inițiale ale componentelor. Acest tip de formațiinne lexicală se pronunță silabic, cu alte cuvinte ca un lexem obișnuit (ex. *UNESCO, CEDO*). Pe când, „sigla" presupune reducerea la literele inițiale ale sintagmei vizate și, datorită configurației sale fonetice deosebite, este pronunțat alfabetic, adică fiecare literă separat (ex. *USM, SRL, ONG*).

Abrevierile au depășit demult limitele limbajului oral, în special cel al tineretului, impunându-se tot mai insistent în limbajul scris și, mai ales, în cel specializat. Acest fapt poate fi demonstrat prin intermediul diverselor documente normative emise de diverse instituții, care precizează modul de utilizare a siglelor și acronimelor în anumite texte. Drept exemplu, am cercetat ghiduri instituționale de redactare stilistică elaborate în unele instituții și organizații. Acestea au funcția de instrumente de standardizare și reglementare a aspectelor de ordin lingvistic și facilitează înțelegerea pe plan internațional, ceea ce este esențial în cazul comunicării multilingve specifice Uniunii Europene. Pentru traducători asemenea documente prezintă un interes deosebit datorită faptului că ele conțin o sinteză a tuturor abrevierilor frecvent utilizate în cadrul unui domeniu de specialitate, iar compararea diverselor versiuni (în mai multe limbi) ale ghidului oferă posibilitatea de a identifica strategia de traducere potrivită fiecărei abrevieri. Deși nu

toate ghidurile reușesc să facă distincția justă între conceptele de „acronim” și „siglă”, putem totuși evidenția o serie de recomandări comune: unele abrevieri sunt traduse prin forme individuale în fiecare limbă, altele sunt preluate dintr-o singură limbă în forma lor originală, iar atunci când există variante ale abrevierii, de obicei ele constituie calchierea descifrării originale; acronimele și siglele, de cele mai dese ori, sunt de gen neutru. Am înregistrat cazuri când în același text coexistă atât abrevierea împrumutată dintr-o altă limbă, cât și echivalentul acesteia în limba-țintă.

Partea aplicativă a studiului nostru, bazată pe examinarea a 11 domenii de lucru ale Uniunii Europene și pe două direcții de traducere (engleză – română și engleză – italiană) ne-a permis să identificăm 4 strategii de traducere, utilizate în documentele UE, în cazul acronimelor și siglelor specializate. Prima este împrumutul din limba sursă a abrevierii și a descifrării acesteia (care poate fi atât din engleză, cât și din franceză): *FCP* – Forward Commitment Procurement; *SNCB* – Société nationale des chemins de fer belges. Cea de-a doua o constituie împrumutul abrevierii și calchierea descifrării. În acest caz, abrevierea poate fi împrumutată din engleză sau franceză, iar descifrarea poate fi doar calchiată sau pe lângă calchiere să menționeze și descifrarea originală: *CLLD* (Community-led local development) – *CLLD* (Sviluppo locale di tipo partecipativo); *WCO* (World Customs Organisation) – *WCO* (Organizaţia Mondială a Vămilor (World Customs Organization)). A treia strategie o reprezintă omisiunea abrevierii și calchierea descifrării: *CMEF* (Common Monitoring and Evaluation Framework) – Cadrul comun de monitorizare și evaluare; *CSR* (Country specific recommendations) – Raccomandazioni specifiche per paese. Iar calchierea atât a abrevierii, cât și a descifrării este cea de-a patra strategie utilizată: *CSDP* (Common Security and Defense Policy) – *PSAC* (Politica de securitate şi apărare comună); *MIP* (Macroeconomic Imbalance Procedure) – *PSM* (Procedura per gli squilibri macroeconomici).

Ulterioara cercetare detaliată a fiecărei sigle și acronim identificat ne-a permis să definim caracterul acestor structuri lexicale în documentele Uniunii Europene, prin constatarea unei serii de particularități comune tuturor domeniilor de specialitate. În majoritatea domeniilor de cercetare, am identificat numeroase omoacronime –

abrevieri care trezesc asociații cu lexeme de uz colocvial: *LEAF* (din engl. frunză) și *LIFE* (din engl. viață) în agricultură; *PISA* și *Tempus* – în cultură; *JEREMIE, JASMINE, JESSICA, JASPERS* – pentru domeniul întreprinderilor; *GIOVE* (din it. Jupiter), *IUCLID* (Euclid – matematician grec din antichitate) – în știință și tehnologie; *SIGMA, AMIS* (din fr. prieteni) – în relații externe etc. În plus, am depistat fenomenul de formare a noilor acronime și sigle în baza unora mai vechi, care deja sunt răspândite și cunoscute: *COSME, SMEG, SMEFF* – de la SME (rom. întreprinderile mici și mijlocii), *VIES* (VAT Information Exchange System) – de la VAT (rom. TVA), *Egesif* – de la ESIF (rom. fonduri structurale și de investiții europene), *SpERC* – de la ERC (rom. categoria de eliberare în mediu), *GSA* (GNSS Supervisory Authority) – de la GNSS (rom. Sistemul Global de Navigație prin Satelit) etc.

În unele cazuri, atât în italiană, cât și în română, am identificat lipsa unității în adoptarea strategiilor de traducere. Aceeași siglă, în același domeniu de lucru, dar în diferite documente este tradusă prin intermediul a două strategii diverse. Cel mai frecvent sunt alese strategiile de calc total și de împrumut al abrevierii, calchiind descifrarea: *EGTC* (European Groupings of Territorial Cooperation) – *EGTC* (Gruparea europeană pentru cooperare teritorială) sau *GECT* (Gruparea europeană pentru cooperare teritorială).

Conform statisticii realizate, în cazul celor 1.580 de sigle și acronime analizate, putem afirma că cel mai frecvent se aplică strategia de împrumut al abrevierii și calchierea descifrării (416 – română, 423 – italiană). Calchierea abrevierii și a descifrării se impune în 291 de cazuri în română și 264 în italiană. Strategia de omisiune a abrevierii și calchiere a descifrării este a treia în clasificarea după frecvență (română – 71, italiană – 74), strategia de împrumut atât a abrevierii, cât și a desficrării este aplicată mai rar (română – 12, italiană – 30).

Putem concluziona că mecanismul abrevierii, într-adevăr, prezintă o importanță deosebită în perioada actuală, inclusiv din perspectiva traducerii lor în documentele specializate. Am demonstrat că acronimele și siglele și-au extins dominația în toate domeniile specializate, de aceea fenomenul dat merită o atenție deosebită și studii aprofundate și actualizate în continuare.

Bibliografie:

1. VINAY, J.-P. DARBELNET, J. *Comparative Stylistics of French and*

English. A methodology for translation. Amsterdam: J. Benjamins Publishing Company, 1995, p. 358.
2. STOICHIȚOIU-ICHIM, A. *Vocabularul limbii române actuale: dinamică, influență, creativitate*. București: All Educational, 2001, p. 168.
3. MELENCIUC, D., ZBANȚ, L., CONSTANTINESCU, O. Peculiarities of Acronyms and Shortenings. În: *Anadiss*, 2008, no. 6, p.151-162.

Recomandat
Ludmila ZBANȚ, dr. hab., prof. univ.

LES MÉTATROPIES LIÉES À LA PARONYMIE

Veronica URSU, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

The thesis is based on the study of the paronymy and its effects on the words structure in the process of the word formation. The purpose of this study is to identify the place of paronyms in the metatropies, to identify the lexical meaning and to analyse the operating system of the paronyms in the process of the word formation.

«La communication est une science difficile. Ça n'est pas une science exacte. Ça s'apprend et ça se cultive» (Jean Luc Lagardère). Tout commence par l'apprentissage des règles grammaticales, syntaxiques et sémantiques de la langue. Ces éléments constituent la base du code linguistique. Dans ce contexte, la linguistique est la science qui étudie les langues envisagées comme systèmes sous leur aspect phonologique, syntaxique, lexical et sémantique. Les relations lexico-sémantiques sont définies comme étant un sujet complexe qui a donné naissance à beaucoup de contraintes en linguistique, notamment parce qu'il n'y a pas de délimitation stricte entre les composants lexico-sémantiques, fait pour lequel ce sujet reste confus et insatisfaisant. La paronymie, qui constitue une des sept relations lexicales fondammentales entre les signes linguistiques, pose de nombreux problèmes pour les linguistes, au niveau de la dénomination du phénomène, de la définition de ses particularités et parfois au niveau de la structure des mots paronymiques. Le problème du fond de la paronymie, c'est qu'il est difficile d'y trouver une considération proprement logique. La paronymie est encore appellée une homophonie proche ou une homonymie approximative, fait qui provoque déjà des confusions.

Ainsi, nous nous somme proposé de pénétrer le caractère proprement logique de la définition des paronymes qui entraîne de graves conséquences.

Aino Niklas-Salminen définit les paronymes comme «des termes dont les signifiés sont différents, mais dont les signifiants sont presque identiques ». Dans ce contexte elle prend l'exemple de la *collision (*un choc de deux objets*) et collusion (*entente secrète faite dans le but de nuire à quelqu'un*),* de *percepteur* (un fonctionnaire chargé de recevoir le paiement des impôts directs et des amendes qui y sont reliées) *et précepteur (*une personne qui assure, à domicile, l'éducation d'un enfant qui ne fréquente pas l'école. D'un côté on observe que la définition se résume au fait que les paronymes sont des mots proches par la sonorité. De l'autre Sylvie Blachard, Dominique Korach, Jean Pencreach, Mériem Varone rajoutent qu'ils sont proches aussi par «la graphie et ils peuvent provoquer des méprises de sens», comme dans le cas de: *affectif* (des états de plaisir et de douleur, les sentiments)*/effectif* (un résultat réel). Dans ce même contexte Alena Policika définit les paronymes comme «des mots d'une ressemblance formelle qui est à l'origine de confusions involontaires».

D'un point de vue général, la métatropie est une sorte de remaniement inspiré par la paronymie, que la retouche concerne l'ortographe du mot ou son image accoustique, sa signification ou encore le signe dans sa totalité. Ansi on peut constater que la métatropie se réalise à quatre niveaux différents: celui de l'étymologie savante, du signifiant, du signifié et au niveau du signifiant et du signifié en même temps. La métatropie liée à l'étymologie savante entraine des modifications qui touchent les voyelles et les consonnes. Les reconstructions de la graphie d'un mot à partir de son étymon s'accomplissent fréquemment sans erreur d'interprétation. Quand elles concernent les voyelles, elle sont généralement audibles et touchent donc à la fois le système graphique et celui phonétique, par exemple: lat. *lacrima* > a.fr. *lerme*, *lairme* (1050) > m.fr *larme (1549)* refait sur *lacrima* (Catach, 618b; D.H.L.F., 3, 3316a).

En revanche, les modifications consonnantiques adoptent plus souvent un caractère purement orthographique et ne sont en général pas perçues par l'oreille, par exempe: lat. *tempus* > a. fr. *tens, tems (1150)* > m.fr. *temps* refait sur *tempus* (Catach, 1022b, D.HL.F., 3, 3784b). Il peut arriver que les changements orthographiques portent en même

temps sur une voyelle et sur une consonne. Dans ces occurences, l'introduction d'un ***h*** ne s'entend pas, alors que la mutation vocalique se perçoit distinctement, fait observé dans l'exemple suivant: lat. *arrha* = «gage» > a.fr. *erres* (XIIeme s.) > fr. mod. *arrhes* (1610) = «somme d'argent que l'on donne au moment de la conclusion d'un contrat», à partir de *arrha* (Catach, 85a, D.H.L.F., 1,211a).

Dans le cas des métatropies au niveau du signifiant, les remaniements opérés sur les mots par influence de leurs paronymes n'affectent pas nécessairement leur signification, mais se limitent quelquefois à des simples modifications formelles, dites des « adaptations phonétiques». Prenons l'exemple de «faubourg », *p*our dénommer la «partie d'une ville située hors de l'enceinte», l'a. fr. possède le nom *forborc* ou *forsborc*. Comme la selection de territoire localisée hors de la cité paraît s'opposer au «vrai bourg», *forsborc* va se muer *en faulx borc* (v. 1400), puis en *faulxbourg* (1478). Cette mutation s'est produite plus tôt en latin où en relève la forme *falsus burgus* dès 1380. Le changement formel n'a pas affecté en profondeur la signification de *forsbors* (en fr. mod. *faubourg* désigne toujouts une « partie de ville ou un quartier qui n'appartient pas au centre»), mais a profondément modifié l'image graphique du terme (D.H.L.F., 2, 1403a).

La métatropie portant sur le signifié implique une attraction paronymique qui peut se limiter à engendrer des changements de sens, sans affecter en rien l'orthographe ou la prononciation. Cette métatropie d'ordre essentiellement sémantique a pour effet de substituer une signification nouvelle à l'acception originelle d'une unité lexicale. Ainsi, jusqu'au début du XIXeme siècle, l'adjectif *primordial* comporte une valeur temporelle et signifie « le plus ancien, celui qui est à l'origine de ». Le rapprochement de primordial avec son paronyme *premier* (< lat. *primarius*) a oblitéré sa signification temporelle d'origine au profit d'une valeur hiérarchique : *primordial* n'est plus utilisé qu'avec le sens de «essentiel, de première importance, capital ».

Le mécanisme de la métatropie se produit parfois de manière totale. La modification du signifiant sous l'effet de la paronymie entraîne souvent une mutation concomitante du signifié. L'attraction paronymique est alors double et déploie ses effets sur l'orthographe ou l'image phonique du mot autant que sur sa valeur sémantique, comme

en témoignent l'exemple suivant : le verbe *habiller* a acquis son orthographe définitive au XVème siècle. À l'origine du mot s'observe la forme *abillier* qui signifie « préparer une bille de bois ». Cette valeur liée au concept de préparation s'est maintenue jusqu'en fr. mod. où, dans divers emplois techniques (cuisine, boucherie etc.), *habiller* veut toujours dire « préparer ». Durant le XVeme siecle, *abiller* subit la double influence, formelle et sémantique, *d'habit*. Dès lors, il s'utilise surtout au sens de «couvrir d'un vêtement», d'abord à la forme réfléchie puis en emploi transitif.

Pour que la paronymie se concrétise dans la linguistique, il est nécessaire de faire une analyse de fond. Il faut définir sa place dans les relations lexico-sémantiques entre les signes, car certains linguistes placent la paronymie en dehors du système lexico-sémantique. La paronymie constitue une voie relativement nouvelle d'enrichissement du vocabulaire. Ainsi, nous considérons indispensable de mener les études dans ce sens.

En conclusion on aboutit à l'idée qu'il est important de faire attention aux mots employés. Avant de produire un discours, on doit se renseigner sur la signification des mots. Si on parle d'un discours oral et spontané il est mieux d'utiliser des mots qu'on connaît. Si on veut être original, il est nécessaire de chercher soit dans le dictionnaire d'usage, soit de se renseigner auprès d'une personne qui connait le terme. La paronymie est une source innépuisable d'interprétations, c'est une nouvelle piste d'étude pour les linguistes.

Bibliographie:

1. BLANCHARD, S., KORACH, D., PENCREACH, J., VARONE, M. Vocabulaire. Edition Nathan, 1995, p. 256.
2. NIKLAS-SALMINEN, Aino. La lexicologie. Paris: Armand Colin, 1997, p. 223.
3. LEMAIRE, J. Ch. Les mécanismes linguistiques de l'évolution sémantique en français. Edition universitaires europeennes, 2015, p. 204.
4. POLICIKA, A. Initiation à la lexicologie française. Nrmo: Masarykova univerzita, 2014, p.160.

THE ROLE OF IRONY REFLECTED BY NEOLOGISMS IN AMERICAN TV-SERIES 'HOW I MET YOUR MOTHER'

Nadejda TIBULISCAIA, Facultatea de Limbi și Literaturi Străine

The television series ,,How I Met Your Mother" (2005-2014) has a long history of generating new words, phrases and concepts. Many of the larger, repetitive concepts - Slap Bet, steak sauce, The Bro Code - have successfully penetrated pop culture, bearing the comic (ironic) meaning of a certain situation. Consequently, the research focuses on the word-building patterns of neologisms and their ironic effect on the language of the show.

To begin with, the paper was elaborated to demonstrate that language is a dynamic system that changes and develops all the time. The main arguments for choosing this subject are high topicality and importance of new words in our life. In particular nowadays, in mass media, a significant number of new words have appeared in the English language and a massive amount of them are still unfamiliar to many people. Moreover, it is very intriguing to cast ways of formation and development of neologisms, as well as to understand the process of their appearance in the given language; and to trace the impact of newly coined words on modern sitcoms.

In consequence, based on the theoretical material the two core definitions of new formations were extracted and taken as a basic criteria for detecting neologisms. The famous researcher P. Newmark claims that neologisms can be defined as "newly invented lexical units or existing lexical units that acquire a new meaning" [4]. Whereas in accordance with another researcher J. Algeo "the new word is a form or use of a form that is not recorded yet in common dictionaries" [1].

At the same time the irony is defined as first: mild mockery, disguised as forms of expression; and second: a stylistic device in which words are used in such a manner that their intended value differs from their actual value [2].

As to classifications of neologisms one of the most finest, regarding the style, was given by I. Galperin. The linguist distinguishes three types of newly coined words. The first one is terminological coinages or terminological neologisms – those which designate newborn notions. The second type is stylistic coinages, - words coined by

people, who look for expressive statements. And the third type is the nonce-words – these words are created only to serve the particular occasion and live only in the moment of speaking; what is more, they are not likely to be repeated [3]. Moreover, the work was concentrated namely on this type of new formations, as the gigantic part of newly invented elements live only in the series, to be there for an immediate need.

As for the irony, it was fully classified by N. Greben. In their work the researcher distinguishes: 1) defensive irony; 2) constructive critical irony; 3) friendly irony; 4) irony exhibiting superiority of a speaker over an addressee; [2] and further on, relying on these categories collected examples were separated.

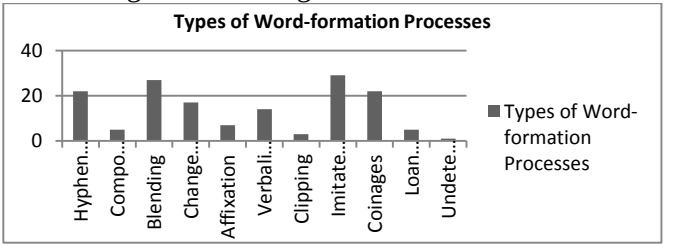
It is worth while mentioning that the formation of new words involve many morphological processes; it can be loan translation (claque), compounding, shortening, hybridization, or affixation, etc. That is why, the criteria for the examples were as follows: the words or expressions had new forms, new meaning or both; their absence in dictionaries; context dependency; and they were used in a funny trend line that would invoke laughter. To make sure that all of the selected examples were truthful, it was decided to check each word or expression in dictionaries (Merriam-Webster, Online Oxford Dictionary and Online Urban Dictionary).

For instance, imitative pattern, namely the phonetic model *wine… not* that imitates the existing question "why not", in this comic way (using *friendly irony*) the character suggests to drink some *wine*. In the example of hyphenation *Lake No-One's-Going-To-Drive-That-Far* the personage tries to express the feelings of complaint and uses the whole expression as a proper name to demonstrate the sarcastic mood by not remembering even the signification of that place.

In the instance *a cock-a-mouse*, the characters in a very creative and humoristic manner name new and unknown animal or insect. They cannot detect whether it is a *mouse* or *cockroach* and in this respect they have blended these words into one, applying the *friendly* kind of *irony*. Verbalization was also seen in the data under investigation as a successful method of word-building. In the case of *don't Ted out about it* the proper name and the particle form a new verb with the meaning "to overthink"; the speaker coins it to show that the character is thinking too much. Next follows one more similar

invented verb - *Ted up* - to overthink something with disastrous results. To illustrate, clipping is still used in search of comic expressions and linguistic economy. Similar to these cases *Bro(s)* from brother, and *The Bro Code* again was coined from the brother's code using *friendly irony*. Another samples *Toot-a-loo* and *Toodles*, according to Urban dictionary are a shortened Anglicized version of the French phrase à tout à l'heure with the meaning „goodbye", so the characters used it to express *friendly irony* to each other. Whereas the coinage *Falafel* has the meaning „I love you"; in episode the speaker tries to say that she is in love but instead murmured the unrecognizable word.

The bar graph below illustrates the number of words created by different word-building processes used to form humorous, ironic and sometimes even sarcastic neologisms and occasionalisms. From the total number of 151 examples the number of imitative patterns (see Bar Graph) applied here is one of the highest – 29 examples. Apart from imitation, the highest numbers show blending, coinages and hyphenated words ranging from 27 blended new formations to 22 coined and 22 hyphenated expressions. Additionally, the least successful procedure applied is clipping, only 3 new words and expressions were generated using this method.

Bar Graph.

Summing up the conducted research, we can say that the English language has enough potential to embrace the new creativities in the word-formation domain and that the given TV-series made a significant influx into modern language, particularly slang. However, there were instances in which some rules of English were breached what was convincing enough to be addressed to as the comic license by which the comic and ironic discourse could further set the goals.

References:

1. ALGEO, J. *Fifty Years among the New Words: A Dictionary of Neo-*

logisms. Cambridge: Cambridge University Press. 1991, p.268.
2. FATEEVA, J., KRAYNIKOVA, S. Irony as a Lifestyle, or Russian view on British Medical Problems (as exemplified in D. Cepov's prose). B: *Символ науки* 2015, №12-1, c.211-214.
3. GALPERIN, I.R. *Stylistics*. Москва: Высшая школа, 1981, c. 319.
4. NEWMARK, P. *A Textbook of Translation*. New York: Prentice Hall International, 1988, p. 311.

Recomandat
Viorica LIFARI, dr., conf.univ.

FORME TEXTUALE CANTABILE SPECIFICE CULTULUI ORTODOX

Ecaterina BRĂGUȚĂ, Facultatea de Litere

La musique religieuse est une composante obligatoire dans le culte orthodoxe, ayant une tradition millenaire. Les formes structurales dominantes du texte chanté sont: le condac, le tropaire, l'acathiste, le canon. Ces structures chantées ont été traduites en roumain à partir du XVII-ème siècle. Le chant religieux est un genre épique-lirique, le langage figuratif étant très riche. Le rôle du texte chanté est de faciliter la communication humaine-divine.

Muzica este o formă de exprimare. „Acționând asupra psihicului uman și stimulând ansamblul de fenomene și procese cognitive, afective și volitive, muzica a însoțit și însoțește plenar, sub diverse forme și manifestări, existența individului" [2, p.17].

Epitaful de Seikilos, găsit aproape de Trales, în Asia Minoră, fiind datat cu al doilea sau primul secol înainte de Hristos, este cel mai vechi exemplu de compoziție muzicală cu notație proprie, descoperit până acum pe pământ.

Ne punem întrebarea: de unde descinde muzica în tradiția ortodoxă? Marele prooroc Isaia mărturisește că în jurul Tronului Dumnezeiesc, serafimii cântă necontenit și îi aduc slavă lui Dumnezeu prin cântarea îngerească „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot". Putem presupune că Adam și Eva, după ce s-au pomenit izgoniți din rai, își aduceau aminte cu tristețe de melodiile încântătoare pe care le auziseră. Probabil, ei au încercat să transmită această frumusețe și copiilor, dar deja cu vocea omenească imperfectă, după cum susține protoiereul Aleksandr Vorona.

Vechii iudei foloseau pe larg diferite instrumente muzicale. Astfel, proorocul David, insuflat de Dumnezeu, îndeamnă să-L lăudăm pre Domnul: *„Lăudați-L pe El în glas de trâmbiță; lăudați-L pe El în psaltire și în alăută.//Lăudați-L pe El în timpane și în horă; lăudați-L pe El în strune și organe."* Proorocul David este cel care a dat viață

psaltirii şi psalmilor, care după Avraam este tatăl popoarelor şi primul cântăreţ [1, p.338].

În timpurile noastre, slujba ortodoxă este de neînchipuit fără de muzica bisericească. Dar spre deosebire de alte religii şi confesiuni creştine, în ortodoxie nu se face uz de instrumente muzicale, considerându-se că cel mai bun mijloc de a-L slăvi pe Dumnezeu este vocea omului. Unica excepţie fiind clopotele, dangătul cărora cheamă creştinii ortodocşi la slujbă. Clopotele scot în evidenţă, de asemenea, cele mai importante momente ale serviciului divin.

Muzica bisericească nu este destinată a fi interpretată la concerte. Ea se ascultă în biserică şi se percepe ca parte integrantă a Liturghiei. Cu toate acestea, există numeroase cântări-rugăciune, care pot fi interpretate atât în liniştea chiliei, cât şi în timpul concertelor de muzică duhovnicească. Doar că sunt reguli de selectare a cântecelor admisibile pentru asemenea evenimente [5].

Necesitatea de a cânta în biserică vine şi din intenţia de a facilita comprehensiunea textelor pline de sens, ajutând credincioşii să memorizeze mai uşor învăţăturile. Aceasta poate fi urmărit în baza exemplului psalmilor: ,,psalmul este glasul bisericii; el înveseleşte sărbătorile şi face să se nască în inima credinciosului dorul după Dumnezeu. Chiar şi din inimile de piatră psalmul stoarce lacrimi. El este o faptă îngerească, o trăire cerească, o mireasmă duhovnicească" [1, p.338].

Muzica religioasă din spaţiul românesc este de origine bizantină, suferind influenţa slavă. Ca stil particular de cântare, muzica bizantină s-a răspândit pe o vastă arie etnogeorgrafică, ce include întreaga Peninsulă Balcanică, Orientul Apropiat, Africa de Nord şi toată Rusia veche, până în Asia Centrală. Segmentul temporal pe care s-a extins este impresionant, aceasta încadrându-se între primele secole ale erei creştine şi contemporaneitate. Popoarele ortodoxe o practică în continuare, ceea ce probează că muzica bizantină este un fenomen viu, germinator, iar istoria sa – una deschisă, cu perspectivă în ambele sensuri [2, p.375].

Cultul ortodox se sprijină pe doi piloni: Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie. Păstrându-le nealterate, comunitatea ortodoxă urmează aceloraşi principii fundamentate din primele veacuri de creştinătate. Cărţile de cult care au conservat comoara duhovnicească a primelor veacuri sunt: *Octoihul mare, Octoihul mic (catavasier), Mineiele, Evanghelia-*

rul, Apostolul, Psaltirea,Triodul, Penticostarul, Liturghierul, Ceaslovul mare, Tipicul bisericesc.

Primele cărți care au adus buchia sfântă mai pe înțelesul neamului românesc datează din secolul XVI, urmând cărților slavone. Călugărului de origine sârbă Macarie îi datorăm tipărirea mai multor cărți de cult ortodox, doar că în limba slavonă, după cum urmează în ordine cronologică: *Octoih, Cetinje,* 1494; *Psaltire cu tâlc, Cetinje,* 1495; *Molitvenic, Cetinje,* 1493-1495; *Liturghier, Târgoviște,* 1508; *Octoih, Târgoviște,* 1510; *Tetraevanghel, Târgoviște,* 1512.

Următoarele cărți apar în limba română sunt rezultatul muncii Mitropolitului Dosoftei: *Dumnedzăiasca Liturghie, în* 1679, *Psaltirea, în* 1680, iar peste un an este tipărit *Molitfelnicul*.

Cea mai mare parte a cărților ce conțin texte cantabile a fost tradusă în română mai târziu. Ele apar în urma unei activități bogate orientate în direcția naționalizării cultului de la sfârșitul secolului XVII-începutul secolului XVIII. La această epocă limba română ajunge la un nivel înalt, creativitatea lexicală dezvoltându-se considerabil. Un alt impediment în calea traducerii textelor cantabile era de ordin muzical. ,,Poezia liturgică era însoțită de cântări structurate pe prozodia limbii grecești sau slavone, iar la acel moment, încă nu exista în limba română posibilitatea de adaptare desăvârșită a acestor cântări, care trebuiau traduse în mod corespunzător din punct de vedere literar și melodic" [4, p.280].

Cântarea bizantină domină până în zilele noastre în oficierea cultului divin. Structurile poetico-muzicale, datând din primele veacuri de creștinătate, s-au păstrat nealterate, răspândind spiritul veacurilor de aur din istoria Ortodoxiei. Și chiar dacă cântarea psaltică, originară din bizanț a fost treptat înlocuită de muzica europeană corală, tipologia cântărilor religioase a rămas intactă.

Imnografia sau imnologia, reprezentând arta compunerii poeziei religioase creștine, mai precis a imnelor folosite în cultul bisericesc, prezintă următoarele forme textuale destinate cântării: *troparul, stihira, condacul, canonul, acatistul*.

Aceste texte au structucturi strict determinate, fără a admite intervenții majore, iar din ele derivă mai multe forme de cânt religios. Sub aspect structural, fiecare dintre aceste forme textuale poetico-muzicale se conduc de reglementări stricte, precizate de canoanele bisericești.

Deşi textul religios cantabil este neintenţional literar, el prezintă modele de exprimare plastică, având calităţi poetice de valoare. Textul cântat se prezintă a fi drept proză profund marcată de elemente de lirism, precum: afectivitatea, expresivitatea, limbajul figurativ. Tropii sunt prezenţi într-un număr impunător, comparaţia şi metafora având întâietate: *„ieşind din mormânt ca un mire”; „ca un mieluşel de un an”; „Hristos, Soarele dreptăţii, tuturor viaţă răsărind”, „Bucură-te, Ceea ce ai născut pe Săditorul vieţii noastre”* ş.a. Topica frazei este inversată, din raţionamente melodice, în primul rând. Textul cantabil păstrează componenta afectivă, fiindu-i caracteristică modalizarea deontică, actualizată gramatical de modurile conjunctiv şi imperativ, vocative.

Funcţia textului cântecului religios este de a crea o punte de comunicare transcedentală, facilitând dialogul uman-divin, precum şi comprehensiunea dogmelor cu un conţinut profund. Arta muzicală, literatura bisericească şi cultul ortodox, fiind piloni ai culturii, naţionale motivează studiul transdisciplinar al textului religios destinat cântării.

Referinţe:

1. *Cuvânt înainte despre puterea Psalmilor şi despre ce este Psaltirea. Carte de rugăciuni.* Tipografia Mănăstirii Noul Neamţ „Sf. Paisie Velicikovski”.
2. GALAICU, V., GHILAŞ, V. (coord.). *Arta muzicală din Republica Moldova. Istorie şi modernitate.* Chişinău: GrafemaLibris, 2009, 952 p.
3. GHERASIM, Al., CARA, N. Teoria textului. Antologie. Chişinău : CEP USM, 2008.
4. GIOSANU, M. Aspecte lingvistice în Triodul de la 1726. În: *Revista „Text şi discurs religios”*. http://www.cntdr.ro/revista
5. Пр. ВОРОНА, Ал. *Музыка и ее влияние на человека.* http://churchs.kiev.ua

Recomandat
Alexandra GHERASIM, dr., conf. univ.

CÂMPUL LEXICAL AL EMOȚIILOR ÎN PROZA SCURTĂ CONTEMPORANĂ (Aurelian Silvestru „Fărâme de suflet”)

Ana FERAFONTOV, Facultatea de Litere

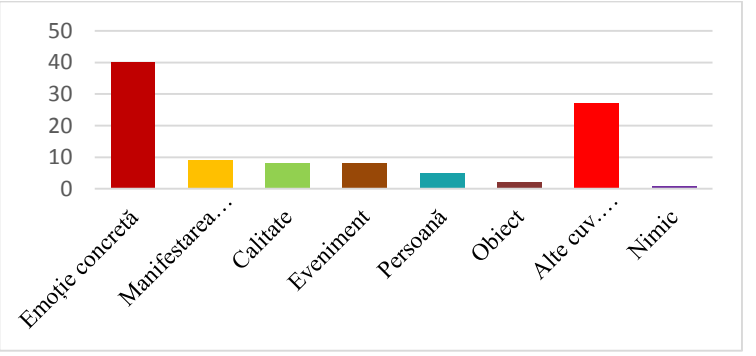
În teoria câmpurilor lexicale s-au conturat două direcții: cea tradițională, reprezentată de linia F. de Saussure – J. Trier – L. Weigerber, și cea modernă, de după apariția semanticii structurale, promovată de E. Coșeriu.

Primele încercări de dovedire a existenței câmpurilor lexicale îi aparțin savantului Wilhelm von Humboldt, care a argumentat ideea că viața și activitatea umană sunt concentrate în jurul anumitor domenii, omul percepând fiecare obiect, lucru ca făcând parte dintr-un ansamblu – ansamblu ce se supune întregului reprezentat de univers. Apoi, un alt lingvist care a demonstrat principiul practic al segmentării vocabularului este Jost Trier. Un alt nume de mare rezonanță este cel al lingvistului Eugen Coșeriu, care a promovat teoria câmpului lexical din perspectiva semanticii structurale. În opinia sa, *câmpul* reprezintă o „structură paradigmatică care constă din unități lexicale (lexeme) care își împart o zonă de semnificație continuă comună și care se află în opoziție nemijlocită” [2, p.31]. E. Coșeriu afirmă ideea conform căreia câmpul reprezintă „alegerea lexicală operată în interiorul unei paradigme limitate și delimitabile” [1, p.144]. Tot lui E. Coșeriu îi aparține prima și cea mai precisă clasificare a câmpurilor, care are la bază trei criterii: 1) tipurile opozițiilor și configurația lor (sau numărul dimensiunilor); 2) sensul obiectiv al câmpurilor; 3) expresia verbală a câmpurilor.

Cercetarea efectuată ne-a permis să constatăm că, în limba română, câmpul lexical al emoțiilor este constituit din arhilexemul „emoție” și lexemele care denumesc stări emoționale: *bucurie, tristețe, îngrijorare, mânie, frică, admirație* etc. Elementele din cadrul câmpului sunt unite pe baza unor trăsături comune, și anume, semele: /reacție afectivă/ + /durată relativ scurtă/ + /modificări în activitățile organismului/ + /atitudinea individului față de realitate/. Dar, totodată, acestea se deosebesc prin seme graduale și substanțiale. Toate unitățile din cadrul câmpului emoțiilor se constituie în microcâmpuri (al mâniei, al

tristeții, al fricii, al bucuriei, al iubirii, al surprizei, al dezgustului, al rușinii, al vigilenței).

În urma unui experiment asociativ desfășurat pe un eșantion de 100 de persoane de vârste diferite, am determinat că cei mai mulți vorbitori de limbă română asociază cuvântul „emoție" cu o emoție concretă – 40 de răspunsuri (*admirație, bucurie, dragoste, fericire, frică, îngrijorare, uşine, satisfacție, surprindere, tristețe* etc.), manifestarea exterioară a emoției – 9 răspunsuri (*zâmbet, zâmbetul mamei*), calitate – 8 răspunsuri (*frumos, pozitiv, senin* etc.), eveniment – 8 răspunsuri (*concert, întâlnire, prima dragoste, primul examen, scenă, ziua nunții* etc.), persoană – 5 răspunsuri (*bebeluș, copil, mama, oameni*), obiect – 2 răspunsuri (*carte, flori*), alte cuvinte abstracte – 27 de răspunsuri (*culoare, impuls, sentiment (2), suflet (2), trăiri (7), văzduh, viață (3), vibrație* etc.), nimic – 1 răspuns.

Diagramă. Asocierile legate de conceptul emoției

Experimentul ne-a ajutat să construim câmpul asociativ al conceptului emoție, să deducem principalele sensuri ale cuvântului și să formulăm o definiție: emoția este o parte indispensabilă a ființei umane, o trăire interioară, fie pozitivă, fie negativă, care se manifestă în exterior prin anumite gesturi și este provocată de anumite circumstanțe – evenimente, persoane, obiecte cu semnificație personală etc.

Mulți psihologi, printre care și Paul Ekman, au dovedit caracterul universal al emoțiilor, afirmând că toți oamenii, indiferent de etnie, rasă, limbă, vârstă, cultură, trăiesc aceleași emoții. Dar s-a constatat că nu toate emoțiile au echivalente semantice în toate limbile. În *Trilogia*

culturii, L. Blaga relatează despre trei stări specifice românești, care nu au echivalente în alte limbi: *dorul, jalea* și *urâtul*. Acestea subliniază specificitatea câmpului lexical al emoțiilor în limba română față de alte limbi.

În studiul pe care l-am efectuat, am urmărit expresia câmpului emoțiilor în proza a patru scriitori, ale căror lucrări le considerăm relevante pentru subiectul cercetat, și anume: Aureliu Busuioc (*În căutarea pierderii de timp*), Ion Druță (*Vatra Blajinilor*), Iulian Filip (*Nuca lui Newton*), Victor Teleucă (*Improvizația nisipului*). Textele menționate sunt foarte diferite ca stil, dar ne-au oferit un număr impunător de exemple cu privire la expresia câmpului emoțiilor în limba română.

În mod special am studiat câmpul emoțiilor în *Fărâme de suflet* de A. Busuioc. Cel mai frecvent se întâlnesc lexeme denominative pentru emoțiile de bază: bucuria, tristețea, mânia, disprețul, frica, iubirea, surpriza, dezgustul, dar identificăm și varietățile acestora (vinovăția, jena, mulțumirea de sine ș.a). Lexemele-emoții din opera lui A. Silvestru caracterizează:

- o persoană („Speriat, *Hitler* a luat-o la fugă…”);
- o colectivitate („*Roma* e înspăimântată.”);
- o divinitate („S-a întristat *Dumnezeu*…”);
- un corp neînsuflețit („Speriat, *izvorul* s-a retras în măruntaiele pământului.”);
- impersonal („*A te bucura* de clipa în care un copil îi oferă altuia o bomboană sau o jucărie înseamnă a stimula în acel copil dorința de a face bine.”).

Pentru a identifica impactul câmpului emoțiilor în receptarea operei, am întocmit un chestionar pe care l-am aplicat pe un eșantion de 100 de persoane de diferite vârste. Rezultatele experimentului ne-au permis să concluzionăm că cei mai mulți vorbitori de limbă română nu deosebesc emoțiile de sentimente, iar cuvinte precum *iubire, milă, indiferență, recunoștință, mulțumire* ș.a. sunt considerate mai degrabă sentimente.

Noutatea prezentei cercetări constă, în primul rând, în aplicarea teoriei câmpurilor în proza scurtă contemporană, fiind realizată o sinteză a aspectului afectivității în opera lui A. Silvestru. În al doilea rând, este efectuată o descriere detaliată a câmpului emoțiilor în limba ro-

mână, aspect mai puțin studiat în lingvistica românească. Studiul realizat reprezintă doar o introducere în cercetarea câmpului emoțiilor în limba română, întrucât, așa cum ne-am convins, câmpul emoțiilor este vast și cuprinde elemente eterogene, care nu pot fi cuprinse într-o lucrare de acest gen.

Referințe:

1. OGLINDĂ, E., CERCHES, G. *Lingvistică generală. Compendiu. Suport didactic destinat studenților de la masterat.* Chișinău: CEP USM, 2008.
2. *Tratat de lingvistică generală.* Redactori responsabili: Al. GRAUR, S. STATI, L. WALD. București: Ed. Academiei Republicii Socialiste România, 1972.

Recomandat
Alexandra GHERASIM, dr., conf. univ.

O RECEPTARE COMPARATISTĂ ŞI PSIHOCRITICĂ A PROZEI LUI EMINESCU ŞI NERVAL

Cristina MALACHE, Facultatea de Litere

*The purpose of the thesis **A comparative and psychological reception of the Eminescu and Nerval** is to identify obsessive images attached to feminine figures in Mihai Eminescu's prose and that of Nerval. with the elucidation of their significance. Theoretical value of the study consists in defining the concept of obsessive figure; in revealing of unconscious personality of Romanian and French writer; as well as in the identification of feminine figures in the prose of Eminescu and Nerval. Applicative value of the study lies in the implementation of the obtained results in teaching of Eminescu's creation, for the illustration of the significance of feminine figures in the author's prose.*

Apartenenţa lui Eminescu şi Nerval la marea familie a romanticilor europeni generează numeroase corespondenţe şi afinităţi atât la nivel de destin, cât și la nivelul creației artistice. Realizând o cercetare comparatistă a operei eminesciene şi celei nervaliene, corelate cu metoda psihocritică a lui Charles Mauron, constatăm mai multe similitudini. În primul rând, se atestă prezenţa unor rețele de asociații asemănătoare: *Copilărie – trecut – Antichitate – origini ale lumii* sau *Viaţă interioară – vis – moarte – reincarnare; Zeiță – fecioară – sfântă – muză – actriță – copilă – păcătoasă* sau *Templu – castel – casă*. În al doilea rând, e vorba de originea rețelelor de asociații și, respectiv, a figurilor,

care reprezintă imagini obsedante, transpuse prin mijloace plastice într-o operă de artă, avându-şi originea în fenomenele care, cândva, au făcut parte din viaţa conştientă a autorului, marcându-l, dar care, din anumite motive, au trecut în sfera inconştientului, unde există în formă latentă.

În opera nervaliană, Charles Mauron atestă o prezenţă feminină în care se contopesc femeia-mamă şi femeia-iubită, întregul univers nervalian sprijinindu-se pe un conflict continuu între „o eternă afirmare şi o eternă negare" [3, p.190], „un duel pe viaţă şi pe moarte cu dublul pentru a o poseda pe mamă" [2, p.194]. Astfel, idealul feminin se construieşte în jurul ideii de *femeie totală*, în care coexistă mama, iubita, sora, divinitatea etc.: „Eu sunt aceeaşi cu Maria, aceeaşi cu mama ta, aceeaşi de asemenea pe care, sub toate înfăţişările, ai iubit-o întotdeauna" [4, p.112]. Aceeaşi prezenţă feminină o atestăm şi în proza eminesciană: „Afară de aceea, mă mir de amorul ce-l am pentru tine. Este o simţire ciudată... Pare c-aş fi femeia ta, dar de mult, de mult, ori pare că muma ta..." [1, p.240].

Originea acestei *figuri* (a *femeii totale*) a fost căutată nu doar în proza artistică a autorilor, ci şi în operele aferente, inclusiv în biografia acestora, fapt ce a permis să constatăm că prezenţa obsesivă a imaginii materne în figurile feminine nervaliene este determinată de pierderea mamei la vârsta de doar doi ani. Ca urmare, cum susţine şi Charles Mauron, se produce „o fixaţie maternă care a antrenat, în operă, o identificare a tuturor figurilor feminine cu mama adorată şi necunoscută" [3, p.197]. În ***Plimbări şi amintiri*** Nerval scrie: „Nu mi-am văzut niciodată mama, portretele sale au fost pierdute sau furate (...). Febra de care a murit ea m-a cuprins de trei ori, în perioade care formează în viaţa mea, diviziuni regulate, periodice. Mereu, în acele momente, mi-am simţit spiritul lovit de imaginile de doliu şi durere care mi-au înconjurat leagănul" [4, p.86].

Tot din biografia lui Nerval aflăm despre pierderea iubitei. Există date care confirmă că Nerval a fost îndrăgostit de frumoasa actriţă Jenny Colon, care însă l-a respins, căsătorindu-se cu altcineva şi stingându-se din viaţă la puţin timp după căsătorie. În studiul său ***Eminescu şi intertextul romantic***, doamna Marina Mureşanu Ionescu menţionează că „moartea prematură a lui Jenny Colon înseamnă un moment de răscruce, echivalând cu o fundamentală răsturnare de valori. Iubita

pierdută prin moarte devine (...) valoare supremă, zeiță, înger, entitate perfectă căreia i se vor închina toate ofrandele" [3, p. 198], fapt confirmat de Nerval, însuși el urmărind „o imagine, nimic mai mult" [4, p.122].

Astfel, se poate admite că *figura femeii totale* din opera lui Nerval își are originea în pierderea celor două „mari iubiri" – mama și femeia dragă, care s-au contopit în inconștientul autorului, devenind o imagine unică, o femeie în care se regăsesc toate. Însuși Nerval vorbește despre caracterul obsedant al propriei gândiri: „Să urmărești aceleași trăsături în femei diferite. Îndrăgostit de un tip etern". Această însemnare fugară, făcută de Nerval pe carnetul pentru Călătorie în Orient, definește nu numai legea căreia i se supune poetul îndrăgostit, dar și, în general, mecanismul gândirii sincretice care încearcă să topească o realitate fragmentară într-o unitate esențială" [3, p.189-190]. Nerval se simte urmărit de o idee fixă: „Poate că amintirea aceasta e o obsesie!" [4, p.137].

Referitor la *figura femeii totale* din opera eminesciană, aceasta poate fi expresia artistică a imaginii latente a iubitei moarte de la Ipotești (De ce-ai murit înger cu fața cea pală/ Au nu ai fost june, n-ai fost tu frumoasă?*)*, conjugată cu imaginea mamei: „Nu-mi aduc aminte de mama decât ca de-o ființă palidă, un înger care mi-a descântat copilăria cu glasul ei dureros şi suferitor. (...) o femeie îmbrăcată într-o haină lungă şi albă... era maica mea... Eram încă mic când, într-o zi, băgai de seamă că mama nu mai vrea să-mi răspundă, căci ea adormise, galbenă, cu furca-n mână şi cu buzele ce zâmbeau abia*"* [1, p. 142-143], ca, la un moment dat, să devină un tot întreg: „Afară de aceea, mă mir de amorul ce-l am pentru tine. Este o simțire ciudată… pare c-aș fi femeia ta, dar de mult, de mult, ori pare că muma ta…"[1, p.240].

O altă asemănare dintre figurile feminine eminesciene şi cele nervaliene ține de ipostazele în care acestea apar. Putem vorbi, în acest sens, despre imaginea femeii-zeițe, întruchipată de Isis („o comuniune generală a vieții" [3, p.192]), prezentă în nuvela lui Eminescu *Avatarii Faraonului Tlà*, dar şi în opera lui Nerval, unde îşi revendică un rol de primă importanță, Aurelia, Regina din Saba, Artemis şi celelalte femei totalizante fiind niște „avataruri ale ei" [3, p.191]. O altă ipostază comună e reprezentată de femeia-actriță: Poesis din ***Geniu pustiu*** la Eminescu („Actriță de mâna a doua, de la un teatru de mâna a doua" [1, p.147]) şi iubita Janny Colon la Nerval.

E important de menționat că în opera ambilor scriitori se atestă bipolaritatea tipului feminin: „femeia este în același timp înger și demon, materială și spirituală, terestră și celestă, de cele mai multe ori androgină” [3, p.194]. Androginul, care e mai mult decât o ipostază a *figurii femeii totale*, reprezintă întregul, ființă arhetipală: „Figura androgină este ipostaza cea mai împlinită a antropologiei romantice deoarece, dincolo de trecerea de la multiplu la unu, ea simbolizează și ideea imortalității: o ființă sau o divinitate androgină este capabilă să se autoreproducă la infinit, sustrăgându-se legii timpului și a morții [3, p.195]. La Eminescu *androginul* sau *grațioasa androgină* din *Avatarii Faraonului Tlà*, evocată prin existența a două ipostaze Cesar și Cesara, este o figură de sinteză. Preferăm să vedem în Cesara un model arhetipal feminin (la limita dintre conştient şi inconştient), care uneşte celelalte figuri într-un tot întreg, fiind expresia eternului feminin. Cesara e tot: demon, om și înger, e întregul, e cea din care celelalte încep și-n care celelalte se sfârșesc, e conținutul care umple formele.

Referinţe:

1. EMINESCU, M. *Proză literară*. Ed. îngr., tabel cronol., note, bibliogr. de I. CHEIE-PANTEA. Timişoara: Facla, 1987. 366 p.
2. MAURON, Ch. *De la metaforele obsedante la mitul personal*. Trad. de Ioana Bot. Cluj-Napoca: Dacia, 2001. 384 p.
3. MUREȘANU IONESCU, M. *Eminescul și intertextul romantic*. Iași: Junimea, 1990. 302 p.
4. NERVAL, G. *Fiicele focului. Aurelia*. București: Univers, 1974. 288 p.

Recomandat
Dorina ROTARI, lector

EXPRESII ALE TRADIȚIONALISMULUI ÎN POEZIA ROMÂNEASCĂ INTERBELICĂ

Nina PLĂCINTĂ, Facultatea de Litere

The object of the research *are: to analyse the main directions of the inter-war Romanian traditionalism in its first period.*

The newness and scientific originality *of the work consists of interpretation of the literary work not only from thematic point of view, but also from structural point of view.*

La începutul secolului al XX-lea, în literatura română se dezvoltă succesiv trei direcții care pun bazele poeziei tradiționaliste interbelice:

sămănătorismul, poporanismul și gândirismul. Curentul literar, dar și cultural întâi format – sămănătorismul – a putut să existe și să se dezvolte datorită faptului că nu reprezenta interesele, slăbiciunile, neajunsurile sau vanitățile unui grup de oameni, ci o stare de spirit. Potrivit lui N. Iorga, acest curent a fost promovat de scriitorii grupați la revistele *Sămănătorul*, *Luceafărul* și *Făt-Frumos*. Curentul, spune istoricul, a fost numit cât se poate de simplu, dar românesc, pentru că a și scos în evidență caracterul unitar al neamului. Fiecare autor care se încadra în estetica acestei orientări își deținea numele și faima doar prin și pentru neam, nu pentru sine. Orice literatură care iese din mijlocul românilor trebuie să fie, mai mult sau mai puțin, una sămănătoristă, adică să oglindească viața și felul românului de a fi, ca ulterior să fie restituită adevăratului beneficiar – celui care, prin intermediul literaturii, urmează să atingă un nivel mai înalt de alfabetizare.

Sămănătorismul își mai propunea să mențină cultul trecutului, interes care a mai fost propriu și romantismului, ambele direcții literare fiind, într-o măsură sau alta, forme ale tradiționalismului românesc. G. Călinescu vede în reprezentanții sămănătorismului niște naționaliști veritabili, deoarece: „Naționaliștii rețin formula artei drept mijloc și înlocuiesc doar scopurile, punând în locul tendinței internaționale tendința națională” [1, p. 216]. Sămănătorismul este un curent literar, chiar dacă nu-i lipsesc accentele ideologice. Deși în tot și în toate se simțea prezența spiritului național și a unei mobilizări generale în numele culturii autohtone, curentul nou format a însemnat mai mult decât câteva lozinci anunțate repetat, fiindcă a lăsat în istoria literaturii române autori ale căror scrieri mai trăiesc și astăzi și nu și-au pierdut din actualitate. Anume din aceste considerente sămănătorismul este considerat un curent mai plin de substanță decât poporanismul.

Poporanismul este considerat un curent literar odată cu apariția publicațiilor *Evenimentul literar* și *Lumea nouă științifică și literară*, dar numai odată cu noua revistă *Viața românească* se poate crea un focar literar și cultural, care va impresiona lumea artistică prin numărul mare și foarte divers al colaborărilor, dar și prin verticalitatea ideologiei literare. În esență, poporanismul a însemnat o mișcare ideologico-politică și literară care, dincolo de aparențe, a reușit să insufle românilor acele principii etice deseori ignorate, și anume: dragostea față de țară și de aproapele, respectul și recunoștința pentru cei care-și apără poporul, voința de conservare și valorificare a tradițiilor și a istoriei

naționale. Deși au rămas în umbră valorile estetice, semnificativ este faptul că reprezentanții și fondatorii acestui curent au realizat ceea ce și-au propus inițial – crearea unei literaturi care să nu fie lipsită de scop, fie el social, politic, cultural etc.

În raport cu tradiționalismul sămănătorist, cel gândirist este unul de conținut, unul care se caracterizează prin mai multă substanță, datorită valorificării miturilor folclorice, a tezaurului inepuizabil al culturii populare. Din punctul de vedere al expresiei literare, formal, gândirismul promovează modalități și formule moderne, în special expresioniste. Pentru astfel de particularități, gândirismul a fost considerat o formă a unui modernism lejer sau moderat.

O. Goga – unul dintre reprezentanții poporanismului, dar și cu unele inflexiuni sămănătoriste – s-a plasat inevitabil pe axa personalităților de valoare în domeniul literaturii române, deoarece spiritul său creator a atras multe priviri, iar rezultatul muncii sale demonstrează că nu i-a fost străin aspectul folcloric al culturii naționale, încercând să-l valorifice și să creeze o atmosferă folclorică inedită, pornind de la structurile asimilate și redirecționate artistic.

Structura sufletească a poetului, au constatat unanim cercetătorii și o susținem și aici, este cea a unui „poet al pătimirii", poet „al poporului" în sensul direct al cuvântului și apărător al cetății culturii noastre, al demnității de neam. Toate acestea și-au găsit expresia în opera sa literară și i-au asigurat un loc aparte în memoria mai multor generații de cititori, fapt ce demonstrează actualitatea operei lui Goga și caracterul atemporal al unor teme literare abordate.

Octavian Goga este poetul care scrie în memorie, dă impresia unei improvizații, fiindcă nu se chinuie în fața foii albe, dar, în același timp, „face" o poezie cu o structură elaborată, este prezent aspectul intenționat și, prin urmare, opera copleșește printr-o retorică a discursului originală, poetul proclamându-se un reformator al principiilor retoricii clasice. Dincolo de orice observație stilistică, retorică, structurală, poetul are abilitatea de a se face ușor înțeles și de a fi convingător, prin faptul că își asumă fiecare vers, fiecare cuvânt cu o sinceritate incontestabilă. Fără riscul de a fi acuzați de o atitudine exagerată, putem afirma simplu, dar adevărat că Octavian Goga este poetul care-și simte și trăiește poezia ca un fior al unei dreptăți „ce va să vie".

Reprezentanții **gândirismului** românesc interbelic și ai neotradiționo-

nalismului ortodoxist sunt poeții Vasile Voiculescu și Ion Pillat. Opera lui Vasile Voiculescu, guvernată, în mare parte, de misticism și pitoresc, și-a asigurat un statut special în istoria literaturii române, prin originalitatea sa discursivă, ghidată, pe de o parte, de tradiția literară și orientată, pe de altă parte, de spiritul inovator. Poetul și-a constituit orizontul artistic din apelul la misticism, pentru interiorizarea discursului liric; îndreptarea conștiinței spre divinitate, spre orizontul mitic; aspirația spre catharsis-ul sufletului; comuniunea și comunicarea omului cu Dumnezeu sau unirea profanului cu sacrul; ieșirea din păcat și din sine; extazul mistic; raportul eului cu eternitatea; afinitățile cu tradiția și rusticul; vocația stihialului, a naturii – spectacol sau a metamorfozelor cosmice. Toate configurează o personalitate poetică remarcabilă și irepetabilă, poetul însuși fiind de un pitoresc al gândirii, izvorât dintr-un ansamblu de cunoștințe generale admirabil. În cazul lui Vasile Voiculescu, putem afirma fără rezerve că „chipul" creației reprezintă, de fapt, „chipul" creatorului.

Personalitatea creatoare a lui Ion Pillat nu a ezitat să-și exprime entuziasmul față de arta noastră populară, conferindu-i atributul maxim al genialității, dar și s-a integrat aproape organic culturii citadine a epocii lui, devenind un promotor al aspectului de primitivism în poezia nouă. Deși universul tematic în volumul *Pe Argeș în sus* nu este unul foarte extins, inflexiunile noi și originale, prezente în fiecare poem, copleșesc printr-un exotism sufletesc încadrat în formula națională. Dorul de ținutul argeșean rămâne a fi un indice al autenticității în problematizarea sentimentului de prezență a spațiului originar, sentimentului nostalgic al trecerii timpului, comuniunii om – natură sau „înfrățirii" omului cu natura, rememorării vârstei infantile, reintegrării eului dezrădăcinat și tendința autoexprimării prin peisaj.

Concluzionăm că valorificând tradiționalismul interbelic actualizăm și menținem valori artistice inconfundabile, un fond afectiv de mare profunzime. Fără îndoială, nu am epuizat subiectul, lăsând spațiu și pentru alte interpretări, întrucât Octavian Goga, Vasile Voiculescu și Ion Pillat sunt poeți a căror creație se caracterizează, prin autenticitate și originalitate, prin varietate și inedit artistic.

Bibliografie:

1. CĂLINESCU, G. *Istoria literaturii române* de la origini până în prezent. București: Minerva 1986

2. GEAMBEI, L. I. *Tradiționalism și modernism în interbelic*. *Șase trasee lirice*. Craiova: Universitaria, 2014.
3. POPESCU, F. *Pe urmele lui Vasile Voiculescu*. Buzău: Biblioteca județeană „V. Voiculescu”, 1994.

LIMBAJUL APOFATIC – DISTORSIUNI SEMANTICE ALE NEGĂRII

Alexei BOENCIUC, Facultatea de Litere

In the present thesis we sought to argue the hypothesis that the means of expressing the negation in the religious discourse gets a semantically distorted character, following a descriptive and analytical algorithm which satisfies four perspectives: the conceptual perspective - by describing the apophatic modality of meeting God; the lexico-grammatical perspective - by investigating the opposing relationship of antonymy between the denominated entities; the morphematic perspective - by inventorying the instrument of expressing negation; the aesthetic perspective - by interpreting the arsenal of tropes and stylistic devices, designed to sensitize the reader and the listener of the religious discourse.

În ultimul timp, atenţia tot mai mare a filosofilor, lingviştilor, sociologilor şi a altor reprezentanţi ai ştiinţelor umaniste este orientată spre problemele dialecticii negaţiei în dezvoltarea culturii, ştiinţei, artei şi a societăţii, în general. Sporirea interesului faţă de această temă este condiţionată de particularităţile procesului social, care se caracterizează printr-o schimbare sporită, ce rezultă în negarea sferei materiale şi/sau spirituale a societăţii.

Negaţia există încă în sistemele filosofice antice. Însă, în calitate de categorie filosofică, negaţia se desprinde din limbă şi abia mai târziu devine obiectul cercetărilor sociale. Dezvoltarea ideii de negaţie în istoria filosofiei începe de la principiul cunoaşterii, operaţiile formale logice şi finalizează cu legea dialectică de bază, care, la rândul ei, duce la elaborarea principiului metodologic.

Demersul investigaţiei noastre îl întemeiem pe modalitatea apofatică de cunoaştere a lui Dumnezeu în opoziţie cu cea catafatică. Din perspectivă creştină există două căi de cunoaştere a lui Dumnezeu: cea afirmativă – catafatică, şi cea negativă – apofatică. Prima funcţionează

exprimând calitățile și atributele relatate ale lui Dumnezeu, cea de-a doua încercând să depășească această expunere printr-o serie de negații. Teologia catafatică caută să-L cunoască pe Dumnezeu în ceea ce El este, în timp ce teologia apofatică, conștientă de incognoscibilitatea lui Dumnezeu și de imposibilitatea cuprinderii Sale conceptuale, încearcă să-L cunoască în ceea ce El nu este.

Din punct de vedere etimologic, termenul de „apofatic" vine de la grecescul *apophasis*, care înseamnă „negare". Folosirea lui în raport cu teologia a apărut datorită ideii că ființa lui Dumnezeu, existența Lui este atât de diferită de a noastră, încât limbajul uman nu poate să-L descrie, atribuindu-I, în mod pozitiv, calități. De aceea, atunci când vorbim despre El, trebuie de fapt să spunem ceea ce nu este. Teologia apofatică îi neagă rând pe rând lui Dumnezeu calitățile antropomorfe sau derivate din lumea creată, sau chiar cele care sunt manifestate în iconomie, afirmând în felul acesta o apropiere mai adecvată de ceea ce El este cu adevărat. Dar teologia apofatică este mai mult decât antropormofism – este folosirea sistematică a „căii negării" (*via negativa*) în discursul despre Dumnezeu.

Părintele Dumitru Stăniloae deosebeşte teologia negativă, adică negarea cognoscibilităţii lui Dumnezeu, sau conştiinţa neputinţei intelectului de a exprima fiinţa divină, de apofatismul, adică teologia mistică, a simţirii şi experienţei directe a lui Dumnezeu, care nu poate fi expusă total în termeni pozitivi. Contemplarea nemijlocită a Raţiunii supreme, sânul tuturor raţiunilor create, este mai mult decât teologia negativă. Spre deosebire de Vladimir Lossky, cel care precizase acest punct, anume că apofatismul este altceva decât teologia negativă intelectuală, Părintele Stăniloae consideră că apofatismul are şi el mai multe trepte. V. Lossky se opreşte la apofatism în sensul de cunoaştere a necunoaşterii lui Dumnezeu [2, p.10]. Părintele Dumitru Stăniloae vrea să evite impresia că teologia apofatică se limitează la incognoscibilitatea absolută a lui Dumnezeu.

Pentru a evita acest pericol, Părintele Stăniloae a accentuat importanţa *unirii ipostatice* pentru gnoseologia teologică creştină şi a dezvoltat trei trepte sau trei grade ale apofatismului.

1. Apofatismul teologiei negative intelectuale.
2. Apofatismul de la capătul rugăciunii curate, odihna minţii sau apofatismul de gradul al doilea.

3. Apofatismul vederii luminii dumnezeieşti – o cunoaştere mai presus de cunoaştere, o cunoaştere supraconceptuală [3, p.45].

Filosofii nu se limitează însă la analiza negaţiei ca fenomen obiectiv sau proces logic, dar atrag atenţie şi asupra formei ei lingvistice, cu ajutorul căreia, de fapt, se şi studiază şi exprimă adevărata negaţie. „Vorbirea este în primul rând afirmaţie şi doar apoi negaţie" [1, p. 353]. Prin afirmaţie se enunţă existenţa obiectului, care comportă anumite caracteristici, iar prin negaţie – existenţa acestuia. Astfel, negaţia şi afirmaţia se află în raport de contradicţie. „Afirmaţia este opusă negaţiei, iar negaţia – afirmaţiei" [1, p. 96-97].

În susţinerea acestui demers, în lucrare am examinat modalitatea de denominarea antonimică, raportată la limbajul apofatic şi am identificat resursele derivative drept instrumente de expresie a negării. În acest sens, am constatat că există unele serii sinonimice de adjective de origine participială, derivate cu *ne-*, la care sensul negativ al formaţiilor trece pe planul al doilea în favoarea ideii de superlativ. De exemplu: *nespus* înseamnă şi „care nu s-a spus", dar şi „extraordinar" (*frumuseţe nespusă*); tot aşa: *ne(mai)auzit, ne(mai)întâlnit, ne(mai)pomenit, ne(mai)povestit, ne(mai)văzut* etc. Alte formaţii cu valoare de superlativ conţin ideea de „foarte mare": *necuprins, nelimitat, nemărginit, nemăsurat, nenumărat* etc.

Partea originală şi inedită a lucrării o constituie disocierea reflexelor distorsionate ale negării în discursul religios, care se metamorfozează într-un superlativ al excepţiei. Pentru argumentare şi pentru relevarea convingătoare, am prezentat exemple în care aceleaşi structuri morfematice au mărci logico-semantice [+ negare] şi [- negare] în structuri de tipul *ne+substantiv, ne+adjectiv, ne+participiu, ne+mai+participiu, ne+mai+gerunziu.* Aceste situaţii pot fi probate pe următorul fragment din *Rugăciunea întâi: Doamne, Cel ce eşti prea curat, neîntinat, fără de început, nevăzut, necuprins, de nepătruns cu mintea, neschimbat, neîntrecut, nemăsurat şi fără de răutate; Care singur ai nemurire, locuind în lumina cea neapropiată; Cel ce ai făcut cerul şi pământul şi marea şi toate cele zidite în ele...*

Perspectiva sintactică acceptă structurile cu prefixul negativ ***ne-*** în majoritatea rolurilor logico-semantice. Pentru ***nume predicativ,*** aducem drept exemplu un fragment din RUGĂCIUNEA CĂTRE DUMNEZEU TATĂL: „Atotputernice Stăpâne, înţelepte şi atotbunule Doamne, Născătorule cel *fără de început* al Fiului celui dintru o fiinţă

născut, şi purcezător al Sfântului şi celui de viaţă făcătorului Tău Duh, veşnic şi pururea fiitor; Însuţi pricinuitorule de purcedere, a Cărui mărire este *nemărginită*, slavă *nespusă* şi milostivire *nemăsurată;* Cel ce ne-ai adus pe noi din *nefiinţă* şi ne-ai cinstit cu chipul Tău cel preascump. (Acatistul Sfintei Treimi, Acatistier, Orhei, 1994, p. 54.)

Atribut /apoziţie: Maicii Domnului i se atribuie o serie de calităţi exprimate prin negaţii cu intenţii mai arhaicizante. Astfel Maica Domnului este numită: Povăţuitoare *neostenită;* Celor săraci bogăţie *neîmpuţinată;* Ajutătoare *nebiruită* şi folositoare; Adâncimea cea *nemăsurată*; Minunea cea *neştiută;* Minune *nespusă;* Biserică *nefăcută* de mână omenească; Turnul cel *neclintit*. (Acatistul Buneivestiri, p. 29.)

În concluzie menţionăm că deviaţiile denominative în cazul lexemelor-negaţii contribuie la redarea anumitor nuanţe afective şi prin funcţia expresivă exercită o influenţă asupra destinatarului, provocându-l la acţiune sau la renunţarea la ea, actualizând astfel funcţia conativă a limbajului. Limbajul apofatic generează deviaţii denominative şi distorsiuni logice în discursul teologic, convertind structurile negative să exprime calităţi pozitive.

Referinţe:

1. ARISTOTEL. *Organon. Categoriile. Despre interpretare*. Vol. I. Bucureşti: IRI, 1997.
2. LOSSKY, Vl. *După chipul şi asemănarea lui Dumnezeu*. Bucureşti: Humanitas, 1998.
3. STĂNILOAE, D. *Teologia dogmatică ortodoxă*. Vol. I. Bucureşti, 2003.

Recomandat
Alexandra GHERASIM, dr., conf. univ.

STRUCTURI SINTAGMATICE SPECIFICE LIMBAJULUI RELIGIOS (Studiu de caz în baza romanului *„Noaptea Sfântului Andrei''* de Ion Vicol)

Diana BERZOI, Facultatea de Litere

Religious language contains a number of specific syntagmatic structures that have the role of naming the basic concepts of Christianity. Their appearance is determined by the necessity of the Christian, who lives the

divine revelation, to communicate with the divinity. This communication does not aim the correct expression from a logical or linguistic point of view, but the transmission of emotion, momentary soul experience. These syntagmatic structures are instilled through use in the vocabulary of believers and are used by the writers to convey religious ideas.

Limbajul religios reprezintă o sursă bogată de fenomene lingvistice care constituie obiectul de studiu pentru lingvişti, dar şi pentru scriitorii dornici de a crea texte cu caracter religios. Unul dintre aceştia este şi Ion Vicol, care, pentru a fi cât mai aproape de adevărul biblic şi a-l convinge pe cititor de veridicitatea celor relatate, apelează la un număr considerabil de structuri sintagmatice specifice limbajului religios – 177. Ele pot fi clasificate după două criterii: semantic şi structural.

Din punct de vedere semantic, structurile sintagmatice specifice textului religios utilizate de Ion Vicol în textul artistic formează următoarele clase:

a. **Structuri sintagmatice care trimit la Dumnezeu**: *Iubitorul de oameni, Tatăl ceresc.*
b. **Structuri sintagmatice ce se referă la Duhul Sfânt**: *Duhul Adevărului, Vistierul bunătăţilor* etc.
c. **Structuri ce trimit la Fecioara Maria**: *Cea fără prihană, Cea plină de dar* etc.
d. **Structuri sintagmatice ce se referă la Apostolul Andrei**: *Întâiul chemat, ucenicul Domnului.*
e. **Structuri sintagmatice ce trimit la diavol**: *duşmanul mântuirii omeneşti, duhuri ale satanei* etc.
f. **Structuri sintagmatice ce se referă la**:

– ***Însuşiri, trăiri şi acţiuni omeneşti***: *somnul cel greu al lenei, pătimaşul meu suflet* etc.;
– ***Însuşiri şi acţiuni divine***: *lumina credinţei lui Iisus, îndelungărăbdarea Ta* etc.

g. **Structuri sintagmatice ce se referă la creştinism şi învăţătura acestuia**: *Evanghelia iubirii, viaţa veşnică* etc.
h. **Structuri ce se referă la răspândirea creştinismului/propovăduitorii creştinismului**: *păstorii bisericii lui Iisus, mărturisitorul lui Dumnezeu* etc.

Analizându-le din punctul de vedere al structurii lor, putem obser-

va faptul că aceste construcţii sintagmatice pot fi clasificate în două grupuri mari: **grupul nominal** şi **grupul verbal**. Între elementele componente ale structurilor sintagmatice, atât ale celor care formează un grup nominal, cât şi ale celor care formează un grup verbal, se stabileşte un raport de subordonare.

Construcţiile sintagmatice care formează un grup nominal au următoarele structuri:

– **Substantiv + substantiv**. Acestea, la rândul lor, pot fi formate în mai multe moduri:

a. Substantivul determinat este în cazul Nominativ, iar substantivul determinativ este în cazul genitiv: *Mielul lui Dumnezeu, Harul Domnului, Împărăţia cerurilor, Fiul Omului*.

b. Substantivul regent este în cazul Nominativ, cel determinativ – în cazul Acuzativ, fiind introdus, de obicei, cu prepoziţiile „de'' sau „cu'': *iubirea de aur, iezerul cu foc*.

– **Pronume demonstrativ + adjectiv/substantiv cu prepoziţie**: *Cel Atotputernic, Cea fără prihană, Cea plină de dar, Cel dorit.*

– **Substantiv + adjectiv**: *Dumnezeu adevărat, Împăratul ceresc, viaţa veşnică*.

– **Substantiv + articol + adjectiv**: *drumul cel adevărat, Dumnezeul cel răstignit, omul cel vechi.*

– **Substantiv + substantiv în genitiv + adjectiv**: *biruinţa vieţii veşnice, vrăjmaşul neamului omenesc, robul plăcerilor trupeşti*.

Structurile sintagmatice substantivale sunt numeroase în textul religios. Frecvenţa mare a structurilor sintagmatice nominale în textul religios se explică prin tendinţa omului – trăitor al revelaţiei divine – de a se apropia de o realitate dintr-o altă sferă (divinitatea – Creatorul său), pe care nu o poate cunoaşte pe cale raţională, ci doar trăind-o.

Structurile sintagmatice ce formează un grup verbal sunt mai puţine, în comparaţie cu precedentele. După structura lor le putem clasifica în următoarele tipologii:

- **Verb + substantiv (+substantiv):** *a da pierzării, a aştepta plinirea vremii, a semăna Cuvântul Domnului.*
- **Verb + prepoziţie + substantiv:** *a dezlega de moarte, a dezlega de păcate*.
- **Verb + prepoziţie + substantiv + substantiv în genitiv:** *a scoate din robia satanei, a şterge de pe faţa pământului, a lăsa în plata Domnului.*

- **Verb + prepoziţie + locuţiune substantivală**: *a cerceta cu luare-aminte*.
- **Verb + adverb**: *a se tângui amarnic*.
- **Verb + prepoziţie + substantiv + adjectiv**: *a arunca în focul cel veşnic, a se abate de pe calea cea dreaptă, a spori în credinţă şi fapte bune*.
- **Adverb + adjectiv**: *îndelung răbdător*.

Din cele 177 de structuri sintagmatice religioase, identificate în romanul *Noaptea Sfântului Andrei*, 103 sunt preluate de către Ion Vicol cu forma şi sensul din textul religios. Cele mai multe sunt specifice limbajului biblic, autorul apelând la ele pentru a fi cât mai aproape de adevărul istoric, dar şi de cel conceptual-dogmatic. Alte 49 de structuri sintagmatice suferă mici modificări de structură sau de sens. Aceste schimbări sunt operate de autor în scopul de a clarifica sau a evidenţia anumite idei, trăiri, concepte şi nu afectează nicidecum sensul întregii structuri, mai ales că cuvintele pe care le adaugă sunt, de obicei, dintre cele mai utilizate în limabjul religios.

Şi, desigur, că ochiul său de artist nu putea să nu găsească noi posibilităţi de combinare a cuvintelor în structuri sintagmatice care s-ar asemăna celor din textele religioase şi care ar reda esenţa vieţii creştineşti, 25 de structuri fiind creaţii proprii. Aceste creaţii sintagmatice proprii sunt bine-venite şi cerute de contextul romanului şi nu reduc deloc din valoarea textului religios. Mai ales că autorul este foarte atent în alegerea şi combinarea cuvintelor în structuri sintagmatice noi, fiind conştient că limbajul religios este unul foarte deosebit şi nu oricine poate opera cu el.

Aceste observaţii ne conduc la ideea că limbajul religios este foarte bogat în structuri sintagmatice, structuri care pot deveni instrumente indispensabile într-un text artistic cu subiect religios. Lucrarea de faţă, fiind o modestă încercare de a elucida anumite laturi ale problemei, este, totodată, şi un îndemn către specialişti de a-şi aduce contribuţia la menţinerea şi perpetuarea valorilor morale.

Bibliografie:

1. AVĂDANEI, C. *Construcţii idiomatice în limbile română şi engleză*. Iaşi: Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza'' din Iaşi, 2000, p.188.
2. CHIVU, Gh. *Civilizaţie şi cultură. Consideraţii asupra limbajului bisericesc actual*. Bucureşti: Editura Academiei Române, 1997, p.304.

3. CORLĂTEANU, N. *Limba moldovenească literară contemporană.* Vol.1: *Lexicologia*. Chişinău: Lumina, 1969, p.240.
4. DRAGOMIRESCU, Gh. N. Îmbinări de cuvinte indivizibile, analizabile şi neanalizabile. În: *Limbă şi Literatură, 1964, nr.8, p.391-410.*
5. IRIMIA, D. *Structura stilistică a limbii române contemporane.* Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986, p.216.
6. MUNTEANU, Cr. *Frazeologie românească. Formare şi funcţionare*. Iaşi: Institutul European, 2013, p.251.
7. MUNTEANU, E. *Lexicologie biblică românească*. Bucureşti: Humanitas, 2008, p.658.
8. ŢÂRA, Gh. B. Structura sintagmatică. Delimitări şi caracteristici. În: *Studia în honorem magistri Vasile Frăţilă.* Timişoara, 2005, p.520-527.
9. ZGARDAN, S., A. *Probleme ale motivaţiei unităţilor polilexicale stabile în limba română*. Chişinău: Magna-Princeps, 2011, p.151.

Recomandat
Alexandra GHERASIM, dr., conf. univ.

IPOSTAZE ALE DISCURSULUI CONFESIV ÎN *ÎNGERUL SUPRAVIEȚUIRII. MĂRTURII ȘI SPOVEDANII* DE ION DRUȚĂ

Constanța (SOLTAN) ȚURCAN, Facultatea de Litere

The theme of this thesis is The hypostases of the confessional discourse in "The Angel of Survival. The Testimonies and Confessions"which will have two sections (The Confessive discourse between tradition and modernity, The Hypotheses of Confessive Discourse in "The Angel of Survival. The Testimony and the Confessions"), each in turn has a number of chapters derivatives. The novelty of this theme is that the issue of confessional discourse and intertextuality is one of the most studied concepts in literary science, being in the attention of contemporary researchers. This attention is due to the fact that the concepts in question are closely related to the notion of text / discourse.

În încercarea de a face o privire retrospectivă asupra activității lui Ion Druță, menționăm că este un scriitor al existenţei şi al conştiinţei ce-şi caută esenţa şi care se zbate să rămână fidel atât adevărului lumii, cât şi imperativelor estetice, reuşind să împace admirabil datoria de a fi moral cu exigenţele frumosului.

Volumul *Îngerul supraviețuirii. Mărturii și spovedanii* se deschide generos spre toate orizonturile existentului și receptează tragedia de zi

cu zi a omului. Lucrarea se distinge printr-o elevată calitate estetică, o profundă meditaţie asupra existenţei umane. Primatul candorii, bucuria descoperirii şi cunoaşterii existentului ca armonie, oroare în faţa existentului degradat şi mistificat, invitaţia la normalitate, nostalgia originarului: toate acestea se regăsesc în acest volum. Lucrare reprezintă o serie de mărturii care vor consolida discursul narativ şi o serie de balade cu tentă religioasă sau cum le spunea Mihai Dolgan nişte „comunicări" – convorbiri sacre cu Dumnezeu, „şoptite în ceas de mare tulburare a sufletului, asupra treburilor lumeşti, asupra a tot ce este sau ar trebui să fie rostul existenţei umane, al plugarului în plan universal"[1, p.142-148].

Actualitatea şi importanţa temei rezidă în faptul că, deşi s-a acumulat o literatură bogată atât la tema discursului confesiv, cât şi la tema intertextualitatea, lucrarea *Îngerul supraveţuirii. Mărturii şi spovedanii* nu a fost tratată, cu excepţia unui singur articol scris de profesorul Mihai Dolgan. Sunt multiple aspecte ce necesită a fi cercetate, pentru că ele vor contribui la dezvoltarea literaturii de confesiuni şi la explicarea fenomenului intertextualităţii reflectat în opera lui Ion Druță. Această teză este importantă şi prin faptul că am încercat să facem o privire retrospectivă asupra discursului confesiv, să explicăm treptele prozei druțiene, să demonstrăm simbioza discursurilor narativ şi religios în această creaţie.

Un prim obiectiv al lucrării a fost să elaborăm o „Ochire retrospectivă" asupra discursului confesiv, unde am încercat să precizăm primele abordări ale discursului confesiv care îşi au originiile începând cu ani 60-70 ai secolului al XX-lea. De asemenea, am analizat şi cele 7 funcţii ale discursului religios, în calitate de discurs instituţionalizat şi ipostazele discursului religios în calitate de manifestare publică, care îmbracă formele specifice comunicării de masă: predicarea în biserică, prelegerea academică, conferinţa [2, p. 61].

Pentru a demonstra legătura indisolubilă a lucrării *Îngerul supraviețuirii. Mărturii și spovedanii* de Ion Druță cu *Biblia,* vom porni un demers interpretativ practic**:** Chiar de la titlul poemului putem observa o conexiune cu Cartea sfântă, întrucât salcâmul aşa cum reiese din relatările *Vechiului Testament*, de la Ieşire, lemnul acestui copac este la fel de valoros ca şi metalele preţioase – aurul, argintul şi arama. Dumnezeu a cerut lui Moise să folosească lemnul de salcâm pentru a face chivot legii, o masă pentru pâinile aduse ca ofrandă, pilaştri pentru

cortul adunării şi altarul tămâierii [3, Ieşirea 25, 5]. Ion Druță folosește drept titlu această denumire de copac sacru, dar şi-l descrie drept un copac singuratic ,,veşnic stârpit de prin grădini, din faţa caselor, de pe sub garduri, de nenorociţii mei pământeni, care habar n-aveau că-şi stârpesc norocul". Prin urmare, constatăm că autorul înțelege importanța acestui copac şi în acelaşi timp aduce obiecții la adresa oamenilor care îl marginalizează.

Ion Druţă apelează la simbolul „corbilor", păsări de rău augur, care, de regulă, prevestesc o nenorocire. În această ipostază de „mesageri ai morţii" ei apar în extraordinara baladă creştină „Corbii de noapte", care reprezintă o rugă francă, după miezul nopţii. Iată cum începe acest întins poem: „Stoluri de corbi, / Doamne, / Au împânzit / Cerul / Patriei mele... / Şi tot rotesc, / Rotesc, / Rotesc ... / Nici soare, / Nici lună, / Nici stele... / Beznă, / Miez de noapte, / Tăcere de mormânt". Făcând o paralelă cu versetele din *Vechiul Testament* în care corbul este echivalent cu răul şi păcatul „vei bea apă din pârâu şi am poruncit corbilor să te hrănească acolo", cuvinte spuse de Dumnezeul pentru pedepsirea Profetului Ilie. Și din acest exemplu putem remarca legătura strânsă cu Cartea sfântă, întrucât autorul are predilecție spre simbolurile expuse în *Biblie*.

Ion Druţă scrie o admirabilă baladă *Rugă albă* plină de lumină și tămăduire prin desele invocări și implorări fierbinți ale Divinității, rugată să îmbunătățească lucrurile rele de pe pământ, cum ar fi „Curăţă-ne, / Doamne…/ De toate/ Rătăcirile,/ De toate/ Păcătuirile,/ De toate nelegiuirile…"; inspirându-se din *Biblie* „Curăţiţi-vă mâinile, păcătoşilor; curăţiţi-vă inima, oameni cu inima împărţită! " [3, Iacov 4:8]. Dacă Ion Druță se adresează la persoana I plural „curață-ne", în *Biblie* atestăm pesoana II plural „apropiați-vă, curățiți-vă" ce exprimă un îndemn spre purificare și liniște deplină.

O altă invocare a Divinității este și următoarea rugă „Izbăveşte-ne,/ Doamne,/ De străvechiul/ Nostru blestem/ De-a pururi peste tot/ Şi-a nu ajunge nicăieri./ De-a încărca mai mult/ Decât putem duce,/ De-a le începe pe toate,/ Şi a nu duce nimic/ Până la capăt", care în *Biblie* este atestată în două versete ale lui Matei „şi nu ne duce în ispită, ci izbăveşte-ne de cel rău. Căci a Ta este împărăţia şi puterea şi slava în veci. Amin!" [3, Matei 6:13] și Luca „şi ne iartă nouă păcatele noastre, fiindcă şi noi iertăm oricui ne este dator, şi nu ne duce înispită, ci izbăveşte-ne de cel rău"[3, Luca 11:4]. Atestăm o intertextualitate

propriu-zisă în aceste cazuri, deoarece leagă textul druțian de textul biblic prin invocarea Domnului, dar și prin caracterul religios care predomină chiar de la primul lexem „izbăveşte-ne”. În urma cercetărilor, am ilustrat și analizat modele teoretice ce vizează discursul confesiv, am demonstrat apartența operei la conceptul în cauză prin exemple elocvente, am analizat baladele ce se pretează versetelor din *Biblie.*

Lucrarea *Îngerul supraviețuirii. Mărturii și spovedanii* se remarcă atât prin originalitatea stilului, profunzimea exprimării, cât şi prin ineditul conținutului. Împletirea celor două discursuri este vizibilă și prin cele două capitole, primul „Îngerul supraviețuirii” figurând și ca denumire generală a volumului; cel de-al doilea e cuprins în metafora „Flori de salcâm (balade creştine)”. Am numit-o simbioză, întrucât îmbină într-un mod aparte primul compartiment, care este formulat într-un stil informativ şi publicistico-polemic cu cel de-al doilea compartiment formulat intr-un stil confesiv-religios, care are menirea de a ne demonstra prin prisma creştinismului valorile și nonvalorile acestei lumi. Baladele creştine din cartea unică „Îngerul supraviețuirii” demonstrează faptul că şi în sfera poeziei se simte mâna unui mare maestru, care este Ion Druță, maestru care cunoaşte foarte bine postulatul estetic: cu cât o operă este mai poetică, cu atât ea exprimă mai mult şi mai profund adevărul şi omenescul, bunătatea şi frumosul.

În concluzie, menționăm că Ion Druță se arată un adevărat exporator al discursului confesiv, cercetând din plin Marele Text al *Bibliei* şi Marele Text al *Paremilologiei Populare,* el deplânge în aceste mărturii şi spovedanii declinul sacrului, propria identitate supusă umilințelor, personalități golite de esența divină, prigoana şi agresiunile împotriva bisericii, ruina satului, efectul de structurant al timpului. Scriitorul este atras de meditații elegiace impregnate cu lirism şi având tonalități liturgice, în atenția lui se află în permanență ocrotirea valorilor creştine, promovarea unui etos popular sănătos. În plămădirea baladelor sale din aluatul realității, Ion Druță ar avea tot dreptul să spună: „Scriu cu fața întoarsă spre Tine, Doamne!”.

Referințe:

1. DOLGAN, M. Ion Druță, poetul, sau semnificația baladelor lui creştine. În: Literatura şi arta, 2012, nr.2, p.142-148.
2. VÂLCU, A. *Funcționarea discursului specializat.* Iaşi: Ştefan Lupaşcu, 2003, p. 61.
3. *Biblia: Vechiul Testament, Noul Testament.*

Recomandat Alexandra GHERASIM, dr., conf. univ.

TENDINȚE NEOEXPRESIONISTE ÎN POEZIA ROMÂNĂ CONTEMPORANĂ (Ileana Mălăncioiu și Mariana Marin)

Victoria SOTNIC, Facultatea de Litere

This article is an investigation of the contemporary Romanian poetry from the perspective of continuity of literary movements and aims to define the characteristics of neo-expressionism in Romanian literature as a new version of modernist expressionism based on Ileana Mălăncioiu and Mariana Marin's poetry. Extremely variable, post-war expressionism went beyond its historical limits of affirmation, taking another understanding. That's why a phenomenological analysis of neo-expressionism is a valuable approach in the reading and interpretation of contemporary Romanian poets.

Curentele literare sunt atitudini și modalități de percepere a realității mai mult decât coduri estetice și ideologice, strict legate de un context istoric. Aceasta determină și explică fenomenul proliferării, al reactualizării lor permanente la anumite distanțe temporale.

Din perspectivă extensivă, expresionismul ni se dezvăluie nu atât ca un curent artistic sau un stil valorificat până la epuizare în perioada interbelică, ci ca o formă de experiență sau stare de spirit atemporală, care, reactualizată, s-a constituit în perioada postbelică într-o linie de forță a poeziei românești.

Revirimentul expresionismului postbelic, puternic ancorat în expresionismul interbelic, are loc în anii '60-'70, noua direcție afirmându-se plenar în anii '80 ca linie divergentă faţă de optzecismul postmodern. Principala mutație care a dus la reconfigurarea expresionismului originar ține de „pierderea absolutului, a transcendenței", ceea ce a generat „o anxietate de tip bacovian în fața ilimitatului" [2, p.44]. Astfel, din cele trei ipostaze ale expresionismului interbelic: bacoviană, blagiană și cotrușciană, neoexpresionismul actualizează și acutizează expresionismul maladiv de tip bacovian, definit de criză, spaimă, angoasă, alienare, presimțirea morții, sentimentul prăbușirii, experienţe traumatice, senzaţie de crepuscul, atmosferă de coşmar şi iminenţa Apocalipsei.

Fenomen artistic recidivant, prelungind constante ale expresionismului modernist, ilustrate poetic în spațiul literar românesc de mode-

lele menționate, neoexpresionismul dezvoltă și impune note particulare, care constau într-un realism ostentativ, într-un acut sentiment al crizei, exprimată prin violența extremă a limbajului și a imaginilor.

Pe fundalul dominator al postmodernismului, neoexpresionismul se va lăsa pe alocuri contaminat de ideologia artistică și procedeele lirice ale acestuia, însă chiar dacă specificul său poate fi definit în termenii abjecției, suferinței, maleficului și a morții, sensul său ultim este unul transcendent, specific expresionismului modernist.

Prin urmare, neoexpresionismul, ca fenomen recurent în artă, de o consistență valorică deosebită, cu rădăcini în expresionismul modernist interbelic, se manifestă în prelungirile sale postbelice ca un recul estetic și ontologic, marcând întoarcerea la o artă întemeiată metafizic și relansând o problematică etică.

Poezia Ilenei Mălăncioiu și cea a Marianei Marin se încadrează în orientarea neoexpresionistă prin aderența la o po(i)etică a spaimei și a traumei, prin recursul la vizionarism și la tensiunea limitelor, dar și printr-o pendulare între gestica banalului cotidian și tentația elevației metafizice. Creația ambelor autoare actualizează tema expresionistă bacoviană a lumii bolnave și sentimentul de angoasă provocat de conștientizarea precarității existențiale.

Exersând intensitatea stărilor extreme, Ileana Mălăncioiu transcrie experiențe infernale în linii exagerate, apropiate de plastica expresionistă. Neoexpresionismul acesteia este particular și poate fi discutat atât în funcție de modelul blagian, prin toposul rural demonizat, dar și în raport cu cel bacovian, dominat de un imaginar al morții. În manieră neoexpresionistă se configurează în creația autoarei o poetică a suferinței ca expresie a crizei existențiale. Imaginarul strident și realismul crud al observației sunt expresii ale unei percepții acute a suferinței, a supliciilor istoriei și a anihilării ființei sub presiunea ideologiei totalitare. Poeta conturează expresionist tablouri apocaliptice, care trezesc sentimentul de prăbușire a lumii (*Începutul sfârșitului; Arca lui Noe; Coșmar).*

Autoarea creează pe criteriul coșmarului și al obsesionalității, oscilând de la stadiul inocent al notației la stadiul spasmatic. Violența imaginativă și de limbaj are funcție terapeutică. Poemul, deși demonic și depresiv, e salvator, e unica șansă de mântuire într-o realitate cuprinsă de spaimă și disperare. Prin urmare, măcelul imaginativ și verbal e în poezia Ilenei Mălăncioiu unul purificator.

În manieră neoexpresionistă este actualizat în creația autoarei și fondul liric arhetipal, care, marcat de un dramatism auster, transpune vechile eresuri și credințe în haina tenebrosului și a macabrului. Mitologiile poetei sunt alcătuite din fantasme tulburătoare, reprezentate într-un desen tragic, de maximă pregnanţă, evocând experienţe umane inițiatice și de cele mai multe ori traumatice (*Pasărea tăiată; La moară; Gheorghe cu roata).*

Universul liric al Marianei Marin este, de asemenea, edificat pe temelia unei sensibilități expresioniste. Elementele care configurează specificul neoexpresionist al liricii autoarei sunt stările convulsive, refuzul identificării cu sine în peisajul epocii, teatralitatea, delirul fantezist, tonul patetic, secvenţele violente, criza interiorităţii și patosul sarcastic, iar teme ca singurătatea, moartea, criza eului sunt împletite cu tehnici scripturale de actualitate – directeţe, oralitate, biografism, confesivitate, intertextualitate, autoreferenţialitate.

Două sunt aspectele esențiale care prefigurează neoexpresionismul Marianei Marin: negarea unei realități demonice, produsă de politica regimului totalitar *(Trăiesc; Contractul social e bun de la natură?, Ieșirea din criză)* și accentul pe corporalitate. În lirica acesteia, chiar și corpul s-a contaminat de răul istoric și a devenit un sediu al efemerului, al destrămării și al morții. Astfel, notațiile poetei cu privire la corporal vor fi crude, iar imaginile se vor configura în detalii aspre conform esteticii urâtului (*Un măr dulce, dulce; Orbirea; Hohotul manechinelor*). În poezia Marianei Marin apar foarte des imagini ale sinelui mutilat, ale corpului în descompunere, cuprins de tulburările somatice ca rezultat al presiunii regimului comunist asupra ființei și al unei realități care-i suprimă libertatea și creează o senzație carcerală, de sufocare existențială.

Expresionismul Marianei Marin e alimentat de un imaginar carnal ce ilustrează drama umanității intrată în agonie. Autoarea golește de grație poezia, impunând repulsivitatea atât în registrul imaginarului, cât și al regimului dicțiunii reprezentat de un limbaj convulsiv și o sintaxă panicată. Estetica hidosului reflectă în creația acesteia mortificarea spiritului într-un mediu ostil, iar automutilarea funcționează ca o etică pedepsitoare, de corecție a sinelui, dar și un act de răzbunare și autoflagelare în speranţa resacralizării lumii.

Prin urmare, reperele noexpresioniste în creația celor două autoare sunt evidente și se impun prin temperament impetuos, exprimat într-o

scriitură convulsivă şi dramatică, dominată de anxietăţi, drame, obsesii. Un sentiment crepuscular alimentează creaţia ambelor autoare, constituind dovada unei vocaţii expresioniste native. În virtutea acestei tensiuni lăuntrice care le-a caracterizat şi personalitatea artistică şi pe cea umană, Mariana Marin şi Ileana Mălăncioiu pot fi numite poete *condamnate la expresionism* [2, p.32], pentru care neoexpresionismul este soartă asumată existenţial şi nu manieră artistică.

Poezia neoexpresionistă, fiind o poezie de viziune, profund ancorată existenţial, va continua să fie mereu practicată de poeţii inspiraţi, profetici, damnaţi, stăpâniţi de convulsii, în pofida hegemoniei altor curente. În acest sens, afirmaţia lui Mircea Cărtărescu precum că neoexpresionimul este singura zonă poetică în care mai persistă, manifeste şi afirmate, „marile teme" ale modernităţii, discreditate în întreaga poezie a lumii, este o dovadă că lirica românească contemporană datorează anume neoexpresionismului întoarcerea la o artă întemeiată metafizic şi că această linie are suficientă vigoare şi substanţă încât să contribuie la depăşirea crizei poeziei actuale.

Referinţe:

1. CĂRTĂRESCU, M. *Postmodernismul românesc*. Bucureşti: Humanitas, 1999.
2. MOARCĂS, G. *Disonanţe. Studii asupra expresionismului în poezia română contemporană.* Braşov: Editura Universităţii „Transilvania", 2011.

Recomandat
Marcela ADAM, lector superior

FUNCŢII ŞI VALORI ALE TITLULUI ÎN TEXTUL PUBLICISTIC ROMÂNESC

Doina DUZENCO, Facultatea de Litere

The purpose and tasks of the theme consist in revealing the semantic, stylistic, grammatical and linguistic peculiarities, the functions and values of the press titles in Romania and the Republic of Moldova.

***Key words**: journalistic style, title, functions, values, types, heterogeneity, journalistic text.*

În sec. al XXI-lea, secolul informaţiei, al vitezei şi al tehnologiilor moderne, este imposibil şi inadmisibil să nu cunoaştem nimic despre ceea ce utilizăm, consumăm sau citim. Reţeaua comunicativă şi-a extins aria: pe străzi ne întâmpină panouri publicitare, în librării ne atrag

atenția titluri de cărți dintre cele mai diverse, ziarele din chioșcuri conțin articole cu titluri provocatoare, emisiunile TV și radio incită prin denumiri amuzante, captivante. Așadar, zeci de titluri pe zi ne trec prin față, încât e aproape imposibil să le memorizăm, să le sistematizăm etc.

În ceea ce ne privește, vom încerca să redescoperim semnificația structurilor metaforice, a titlurilor, în diversele lor ipostaze neordinare, remodelate de spiritul creator, care include toate inflexiunile stilistice ce-i sunt cu putință maestrului.

Aglomerarea de metafore, prezența neologismelor, precum și expresia oralității în titlu comportă semnificații stilistice și conținuturi pragmatice care, așadar, ne ajută să observăm predilecția autorilor pentru elementul șocant, argotic, familiar, neologic, popular metaforic (prin frazeologisme), care sporesc ostentația titlului și interesul receptorului.

Dacă în literatura română avem sau nu un stil jurnalistic şi un limbaj publicistic a fost întotdeauna o temă de discuție pentru cercetători, argumentele fiind în favoarea primei opinii. Unul dintre cei care și-a exprimat ideile cu privire la acest subiect a fost Alexandru Andriescu, care a afirmat că „stilul jurnalistic al literaturii române s-a născut în secolul al 19-lea (...) s-a convenit că procesul prin care elementele sale au fost diferențiate s-a încheiat în jurul anului 1860” [1, p.7].

Limbajul presei înregistrează constant o mulţime de inovaţii şi abateri în raport cu norma reperabile la toate nivelurile limbii: fonetice, în preluarea ironică a unor forme arhaice şi regionale (*hirea, pohta*), lexicale, prin inventivitatea derivării, a compunerii prin trunchiere, a împrumuturilor din engleză sau din americană, gramaticale, textuale – prezenţa unor structuri hibride din punctul de vedere al organizării textului, care nu respectă trăsăturile fundamentale ale acestuia: coeziunea şi coerenţa.

Este indiscutabil faptul că unul dintre criteriile după care un cititor alege un ziar îl reprezintă și capacitatea acestuia de a-i stârni interesul prin titluri tentante, pline de elemente pitorești, senzaționale. De aceea redacțiile acordă o importanță tot mai mare titlurilor, folosind în acest sens o paletă largă de posibilități: de la procedee grafice până la năstrușnice inovații lingvistice. Cristian Florin Popescu recunoaște puterea de influențare a titlului ce combină informativul cu incitativul [3, p. 150].

Se acceptă, în general, ideea că între un text şi titlul acestuia există

o legătură fundamentală de interdependenţă: orice titlu are un sens, dar el nu are încă semnificaţie decât prin confruntare cu conţinutul textului titrat şi, totodată, titlul oferă posibilitatea înţelegerii adecvate a mesajului textului respectiv. Tema anunțată de titlu trebuie să fie dezvoltată în corpul textului, nu rareori, după cum observăm, titlul este „spectaculos-înșelător” [2, p. 25]. Mulți cercetători preocupați de problema titlului susțin că acesta trebuie să conțină un mesaj foarte clar, mesajul să fie excerpat din informația principală a articolului și nu din cea colaterală, să existe o strânsă legătură între text și tilul purtat de acesta, titlul să fie formulat corect, ușor de reținut și fără echivoc, titlul trebuie să dea un imbold spre lectură, să fie incitant și să posede o informație veridică.

Interesante sunt diverse tipologii extrem de rafinate ale titlurilor, ilustrând bogăţia materialului în discuţie (acestea incluzând, în general, categorii precum: titluri informative, titluri bazate pe jocuri de cuvinte, titluri-citat, titluri parafrază, titluri rimate, titluri interogative sau exclamativ-imperative, titluri defective de predicat, titluri evazive, titluri asociate cu supratitluri şi subtitluri etc.).

Pentru fiecare categorie de titlu, putem atribui o anumită funcție, care argumentează necesitatea titrării și fondul semantico-retoric al acestora. Există trei etape de percepere a textului (pretext, familiarizarea cu textul și înțelegerea acestuia după lectură), astfel pentru fiecare etapă titlul îndeplinește o anumită funcție.

Alături de funcția informativă/referențială, titlurile pot realiza și funcțiile: **poetică** („Acolo unde curg râuri de lapte și miere” timpul.md, 30 martie, 2017), **fatică (**„Vă rog frumos, încetați să ne prostiți în halul ăsta! timpul.md, 26 aprilie 2017!), **conativă** („Dragi tovarăşi şi pretini”, mai ţineţi minte? Revelionul românilor, în vremea lui Ceauşescu: banane coapte în ziare, vin spumant „Zarea” şi mesajul dictatorului” (Adevărul, 1 ianuarie 2016).

În prezent atât în România, cât și în Republica Moldova, sunt folosite titluri șocante și incitative care să atragă cât mai mult cititorul. Așa cum am specificat, jurnaliștii apelează la diferite valori stilistice, lingvistice şi pragmatice în titlul presei scrise, cum ar fi: titlurile care utilizează jocurile de cuvinte, de litere, citatele, rimele, prezența limbajului oral în titlu, titluri ce conțin frazeologisme. De asemenea, sunt foarte des întâlnite titlurile care utilizează valori stilistice ale unor semne de punctuație, titluri care parafrazează, titluri evazive, defective

de plural etc. Foarte des folosite în titlul presei sunt și procedeele stilistice ca: repetiția, chiasmul, enumerația, elipsa, epitetul, anafora, alegoria etc.

Valoarea pragmatică a titlului publicistic se poate realiza prin intermediul destructurării: suprimarea, adăugarea, substituirea unor elemente care denotă anumite structuri persuasive.

Valorile lingvistice sunt exprimate și prin intermediul mijloacelor fonologice, gramaticale ale oralității, adică formele ce țin de fonetică, morfologia sau sintaxa limbajului oral. Fondul de valori şi funcţii pragmatice însă, în ambele cazuri, este destul de consistent și vizibil.

Cu ajutorul presei se formează o terminologie specifică uzuală, care reflectă, în primul rând, după cum obsevăm din exemplele propuse spre analiză, viața politică, viața socială, eonomică, morală etc. Un bun principiu de promovare a articolului constă în atragerea atenției asupra unor detalii amuzante, surprinzătoare sau pitorești, chiar din titlu, astfel fiind utilizate diverse procedee stilistice și un limbaj variat, ornamentat stilistic și incitativ.

Considerăm că problema titrologiei, în general, și cea a titlurilor, în particular, prezintă un câmp vast și complex, investigabil din diverse perspective, deoarece titlul are o gamă foarte largă de utilizări. Fără el, nu există nici articol, nici carte, cântec, emisiuni radio sau TV, filme etc., având o extraordinară putere de convingere prin utilizarea procedeele stilistice ca: metaforele, comparațiile, jocurile de cuvinte, aliterațiile, rimele, repetițiile, elipsa, chiasmul, citatele etc. ce apar în mod curent în presa actuală.

Referinţe:

1. ANDRIESCU, Al. *Limba presei româneşti în secolul al XIXlea*. Iaşi: Junimea, 1979.
2. COMAN, M. *Manual de jurnalism. Tehnici de documentare şi redactare*. Ediția a Il-a, revăzută, vol. I-II, Iași: Polirom, 2001.
3. POPESCU, C. Fl. *Manual de jurnalism. Redactarea textului jurnalistic. Genuri redactionale*. Vol.I. Bucureşti: Tritonic, 2003.

Materiale electronice:

1. BOULEANU, El. adevarul.ro, 1 ianuarie, 2016, [Accesat 23.04.17], Disponibil pe Internet:http://adevarul.ro/locale/alexandria/dragi-tovarasi-pretini-mai-tineti-minte-petreceau-romanii-vremea-ceausescu-banane-coapte-ziare-vin-spumant-zarea-mesajul-dictatorului-1_56844ed237115986c6fb1bd9/index.html

2. GALBEN, D. timpul.md, 26 aprilie 2017, [Accesat 1.05.17], Disponibil pe Internet: http://www.timpul.md/articol/va-rog-frumos-incetai-sa-ne-prostii-in-halul-asta-108371.html
3. STĂNILĂ, M. timpul.md, 30 martie 2017, [Accesat 3.05.17], Disponibil pe Internet: http://www.timpul.md/articol/acolo-unde-curg-rauri-de-lapte-i-miere-106925.html

Recomandat
Viorica MOLEA, dr., conf.univ

ADJECTIVELE NEOLOGICE INVARIABILE ÎN LIMBA ROMANĂ (**studiu lexicografic**)

Veronica GOLBAN

Thesis aim lies in the adjectives and neologisme research generally, but also the detailed study of the invariant neologic adjectives accuring in Roumanian language. In this thesis, more purposes have been accomplished punctually, and namely: to define the notions of adjective, neologism, invariant; to present the points of view of more linguists concerning the neologic adjectives; to establish the role of neologisms in the Roumanian language; to classify in the invariant neologic adjectives according to more criteria etc.

Studiul vocabularului limbii reprezintă unul dintre principalele obiective ale lingviștilor. Varietatea vocabularului unei limbi constituie, de fapt, bogăția acestei limbi, iar toate schimbările care apar în societate – progresul științei, al tehnicii – aduc cu sine și schimbări majore în limbă.

Toate cuvintele sunt necesare limbii și oricât ne-am strădui, nu am putea realiza o ierarhie a cuvintelor în funcție de importanța lor. Cuvântul este maleabil, mișcându-se ușor în spatiul comunicării orale sau scrise, lingvistice sau artistice, dezvoltând semnificații contextuale multiple. *Adjectivele*, de exemplu, își au locul lor binemeritat în limba română. Acestea sunt principalul mijloc de prezentare, deseori artistică, a realității prin cuvinte. Adjectivul, grație încărcăturii semantice autonome și gradului ridicat de abstractizare, își poate croi propriul drum.

Ca și orice altă limbă, cea română se află permanent într-un proces

de evoluție și, ca rezultat, unele cuvinte dispar sau sunt vorbite doar în anumite regiuni, iar altele, dimpotrivă, apar şi se înrădăcinează trainic în această limbă. Cuvintele sau expresiile noi apărute în limbă, fie prin împrumut din alte limbi, fie prin formare pe teren propriu, sunt *neologismele.*

Adoptarea de neologisme nu a însemnat pierderea identităţii sau purităţii limbii, ci a dus la un curs firesc al fiecărei limbi, şi anume la evoluția sa. Totuşi, e bine de precizat faptul că nu trebuie să existe exagerări în ceea ce priveşte folosirea noilor termeni. Fiecare vorbitor e necesar să fie capabil să selecteze numai acele cuvinte care nu au un corespondent în limba română sau care reflectă mai bine ceea ce aceasta are de comunicat. Terminologiile din limbajele specializate sunt cele mai afectate de pătrunderea masivă de termeni specializaţi noi. În ceea ce-i priveşte pe aceştia din urmă, lingviştii s-au arătat mai îngăduitori cu asimilarea lor în limbă, acceptându-se faptul că noile descoperiri tehnologice nu sunt de origine românească, ci în mare parte împrumutate. Dar orice neologism are viaţa sa: se naşte şi moare; numai vorbitorii sunt cei ce vor decide soarta cuvintelor nou-intrate în limbă, cu măsură şi inteligenţă.

Influxul de neologisme care s-a intensificat spre sfârşitul secolului al XX-lea, a fost, fără îndoială, cel mai important din istoria limbii române. Fiecare domeniu de activitate şi-a îmbogăţit vocabularul specific cu mai multe cuvinte.

Adjectivele invariabile, la rândul lor, sunt cele care şi-au capătat caracterul invariabil, în primul rând, în virtutea originii lor. Acestea au îmbogăţit lexicul limbii române, unele dintre ele, fiind utilizate frecvent de către vorbitori, iar altele sunt, oarecum, livreşti, având utilitate mai restrânsă.

Chiar dacă adjectivele neologice invariabile sunt în limba română într-un număr relativ mic, acest fapt nu ştirbeşte din importanţa lor. În urma cercetărilor effectuate, am extras din *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române* aproximativ 177 de cuvinte care nu-şi modifică forma după număr, gen sau caz.

Conform clasificărilor făcute asupra adjectivelor invariabile neologice, am stabilit că acestea pot fi împărţite în mai multe clase semantice, denumind culori (sunt unele dintre cele mai utilizate adjective neologice invariabile), termeni din domeniul muzicii, al industriei textile,

al arhitecturii şi multe dintre acestea denumesc cuvinte ce au pătruns în limba română din cultura altor popoare, păstrându-şi forma intactă. Observăm aici că nu în toate domeniile activităţii umane se înregistrează adjective neologice invariabile.

Pătrunderea neologismelor în limba română s-a făcut prin două căi: prin împrumuturi sau prin creaţii proprii ale limbii noastre. Dacă e să menţionăm despre cele împrumutate din alte limbi, observăm că majoritatea adjectivelor invariabile neologice provin din limba franceză, acest lucru se datorează faptului că, în general, cultura franceză a fost una care a servit ca model pentru alte culturi aflate în proces de formare, iar poporul român nu a fost o excepţie în acest sens. Astfel, în domeniul limbii, începând cu secolul al XVIII-lea au pătruns un număr considerabil de structuri neologice cu origine franceză.

Nu putem să nu menţionăm aici şi numeroasele adjective invariabile care au fost preluate în limba română din limba engleză, acest fapt căpătând amploare spre sfârşitul secolului al XX-lea, pronunţându-se tot mai intens până în zilele de azi. Acest lucru nu poate fi evitat nicidecum, deoarece împrumutul masiv de termeni anglo-americani s-a manifestat în majoritatea limbilor europene şi nu numai. Vorbim de un fenomen internaţional şi explicabil mai ales prin progresul anumitor domenii ale tehnicii. Însă trebuie subliniată ideea că aceste împrumuturi şi influenţe sunt necesare, chiar pozitive, atâta timp cât nu devin exagerate.

Şi pentru că mulţi susţin ca limbă română, la fel ca şi italiana, franceza, spaniola este o continuitate a limbii latine, sigur că există printre adjectivele neologice invariabile şi unele care îşi au originea în limba latină sau italiană, pentru care cea latină a stat la baza formării ei. Dintre cele 17 cuvinte ce aparţin domeniului muzical, aproximativ 7 au origine italiană, câteva provin din latină, iar despre unele precum *prior, forte* dicţionarul indică şi originea latină, şi pe cea italiană.

În ceea ce priveşte structura adjectivelor invariabile neologice, acestea sunt, în mare parte, simple – circa 70% din numărul total de cuvinte extrase, restul sunt fie adjective compuse, fie locuţiuni adjectivale.

Tot aici am remarcat şi un număr mare de adjective invariabile care s-au format cu ajutorul prefixului neologic *anti-*, ceea ce înseamnă împrotrivă/opus. Multe dintre aceste cuvinte nu au fost împrumutate integral din vreo limbă, ci s-au format pe teritotoriul limbii române din

cuvinte deja existente plus prefixul *anti-*, dintre acestea sunt *anticorupție, antimafia, antizgomot.*

Alte cuvinte din această categorie, care au atras atenția, mai sunt și cele care au finala *-ce*, precum *atroce, eficace, feroce, precoce*, care sunt destul de frecvent întâlnite în limbajul vorbitorilor obișnuiți.

O ultimă categorie examinată de noi a fost cea în funcție de potența sintagmatică a adjectivelor invariabile neologice, adică a posibilității acestor cuvinte de a crea expresii sau sintagme împreună cu alte cuvinte. Am determinat adjective care sunt deschise spre a forma expresii, locuțiuni cu alte cuvinte (*feroce, horror, mini*) și adjective de tip închis, care nu sunt capabile să creeze locuțiuni sau expresii cu alte cuvinte (*ad-interim, parmem, ponce*).

În final, putem conchide că rolul adjectivelor neologice invariabile în limba română este unul semnificativ ca și în orice limbă vie, deoarece acestea, pe lângă alte neologisme, reprezintă stratul cel mai nou al lexicului limbii literare. Funcția lor în limbă este una revoluționară în esență, de aceea să nu le admitem ori să le diminuăm importanța este ceva inadmisibil.

La sfârșitul lucrării este prezentat un *glosar* ce conține toate adjectivele invariabile selectate din *Dicționarul explicativ ilustrat al limbii române*.

Bibliografie:

1. BĂRBUȚĂ, I., CONSTANTINOVICI, E. *Morfologia limbii române.* Chișinău, 2015.
2. *Dictionarului explicativ ilustrat al limbii române. Chișinău: Arc, 2007.*
3. GĂITĂNARU, M. *Adjectivul în limba română. Structură și evoluție.* Pitești: Editura Univerității din Pitești, 2002.

Recomandat
Alexandra GHERASIM, dr., conf. univ.

FOLOSIREA IMPROPRIE A UNOR CUVINTE DERIVATE

Anastasia PLATON

The article is an overall approach to the problem of inappropriate use of worsd derived from the diserve perspective of linguistic researchers with the presentation of examples of statements that contain improperly used derived words.

They have been extracted from articles belonging to the journalistic style, wich show the frequent presence of this phenomenon.

Se ştie că lexicul se deosebeşte de gramatică prin capacitatea sa de schimbare: în orice perioadă din istoria unei limbi, sunt cuvinte care dispar sau care se întâlnesc tot mai rar, întrebuinţarea lor restrângându-se la domenii speciale sau la anumite regiuni; totodată, se produce fenomenul invers: apar, de obicei în număr mai mare, lexeme noi. E vorba de cuvinte din alte limbi sau de creaţii interne, formate din elementele de care dispune limba respectivă şi care sunt destinate să îmbrace conceptele inedite, pe care viaţa unui popor, în multiplele ei forme, le creează şi le impune comunicării [3, p.173-174].

Acest fenomen – derivarea sau compunerea, se manifestă constant, în cursul istoriei unei limbi, prin particularităţile care caracterizează, din această perspectivă, o anumită perioadă, deosebind-o de altele.

Iată o greşeală de acest tip, excerptată dintr-o publicaţie: „O nouă *găselniţă*: calorimetre de gaz băgate pe gâtul românilor”. (O nouă găselniţă: calorimetre de gaz băgate pe gâtul românilor, digi24.ro, 18.01.2017) *Găselniţă* (*găsi* + suf. *-elniţă)* este un termen din limbajul familiar care are sensul de situaţie de efect, descoperită şi exploatată de cineva (într-o operă literară, de critică etc.). La o analiză mai atentă a cuvântului *găselniţă* în articolul de dicţionar, vedem că el nu se potriveşte în contextul utilizat, deoarece domeniul tehnic nu are nimic comun cu cel al operelor literare. Corect: „O nouă *invenţie*: calorimetre de gaz băgate pe gâtul românilor”.

Potrivit cercetătorului Ilie-Şt. Rădulescu, în subcapitolul unui studiu „Inovaţii derivative şi emfază lexicală în comunicarea interpersonală şi oficială”, constată că cei ce scriu articole şi vor să pară intelectuali şi superiori apelează la un vocabular emfatic, presărat cu termeni neobişnuiţi, artificiali, construiţi „ad-hoc” după modele lexicale, ce li se par, ca sonoritate, mai distinse, mai culte. Astfel, se exp-

lică prezența următoarelor formulări, în care ni se relatează că cineva este nemulțumit de ,,poltronitatea comentatorilor, a analiștilor și a mărturisitorilor", că „s-a acalmat cât de cât situația din Bosnia", că e tot mai accentuată tendința de mediocrizare a generațiilor tinere", că necazurile unei femei ,,au fost vitralizate corespunzător într-un reportaj", că anumite amendamente juridice ,,vizează și procedura de vacantare a unei funcții, că extremiștii ,,extremizează greutățile", că președintele unei ședințe de consiliu s-a convins de ,,nestaturitatea soluției", prezentate de un vorbitor, că „e ușor să lansăm afaceri după legea de prudențialitate financiară", că albanezii din Kosovo vor un statut de statalitate", că între ,,mai multe fenomene înrudite semantic și pragmatic" apar formule modalizatoare de incertitudine" etc. [4, p.215].

Același cercetător menționează că tendința de a introduce noul nu se limitează la resursele interne, ci apelează și la termeni străini, îndeosebi, la cei neincluși în *Dicționarul explicativ* [4, p. 215].

În lucrările de cultivare a limbii sunt explicate frecvent unele lexeme. Unul dintre ele este, bunăoară, cuvântul *fortuit*, care are sensul de: ,,venit pe neașteptate; *neprevăzut, inopinat*; *întâmplător*. *Fortuit* se întrebuințează corect în contexte de genul: *eveniment fortuit, întâmplare fortuită, sosirea fortuită* a cuiva". Etimonul său latinesc este adjectivul ,,fortuītus", ceea ce se traduce ca ,,întâm-plător", care face parte din aceeași familie lexicală cu substantivele latinești ,,fors", ,,fortis", ,,întâmplare, soartă" și ,,fortuna, -ae" – ,,soartă bună, noroc; nenorocire".

Fortuit este însă utilizat cu înțelesul ,,forțat, silit, obligat", greșeală dintre două fenomene lingvistice : etimologia populară și atracția paronimică. Concret, se produce apropierea de cuvintele ,,a forța, forțat și forță", cu care *fortui*t se aseamănă formal. Așadar, cuvântului *fortuit* i se atribuie impropriu sensul ,,forțat".

Deși consemnat de multă vreme, prezent chiar și în indicațiile de cultivare a limbii din manualele școlare, ,,fortuit", cu accepția ,,forțat", continuă să facă ,,victime" [2, p.181-182]. Iată un alt exemplu concludent: ,,Pot să spun că *am fost fortuit* să fac anumite improvizații, și aici mă refer la Tănase ..." (De ce a ratat Steaua victoria cu Poli! Ilie:,,Am fost fortuit să fac improvizații! Cum?", sport.ro, 01.05.2017) Corect:,, Pot să spun că *am fost nevoit* să fac anumite improvizații, și aici mă refer la Tănase".

Problema folosirii derivatelor neologice este abordată de prof. I.

Condrea în articolul „Euromoda lexicală”. Se precizează că termenul de compunere *euro,* are, de fapt, sensul de monedă a Uniunii Europene, apoi cu înțelesul „*al Europei, specific Europei* etc., a obținut semnificații apreciative, cu caracter pozitiv și înseamnă *bun, de calitate înaltă, modern, demn de încredere, calificat* etc. Actualmente, se atestă îmbinări ca *geamuri euro, reparații euro.* Pentru a-și face publicitate, diverse companii invită clienții, prin intermediul site-urilor, ca *euro-vacanța, euro-imobil, euro-moda* etc., declarând că prestează *servicii euro* și propun numaidecât obiecte de *calitate euro*. Prefixoidul *euro* însă este limitat doar la acest sens. Îl observăm în termeni *la modă,* precum *euroconcurs, euroconferință, euroobservator* etc. Se spune chiar *EuroȘcolarul* și *EuroPreșcolarul*. Jurnaliștii, deseori, apelează la termenul de compunere *euro* pentru persiflarea situațiilor *eurocioban, eurobrânză, euroscumpiri, eurofițe* etc. [1, p.10].

Este de subliniat că avem ocazia să întâlnim frecvent termeni din diverse domenii care ne dau bătăi de cap la înțelegerea sensului lor, mai ales că nici DEX-ul nu le atestă. Iată câteva lexeme din cele abordate *supra*: *conotativitate, permisivitate, suspendatibilitate, recepționalitate, literativitate* etc.

Derivatele de genul celor enumerate, în general, își fac prezența mai frecvent în stilul publicistic, forme, care, de fapt, erau demult în atenția lingviștilor. Inițial, când au apărut, ele au fost combătute, ca mai apoi să fie acceptate, devenind ,,normale”. În aceeași categorie a derivatelor alcătuite cu sufixul *-itate, **precedat de** -abil,* intră cuvintele: *mortabilitate, obligativitate* etc.[2, p 32].

Modificarea lexicului se produce cu o viteză mai mare decât a gramaticii. Inițial, respinse de lingviști, derivatele obțin „teritoriu” mai mare de la o perioadă de timp la alta. Acest lucru are loc din cauza preferințelor pentru inovații din partea publicului. Deși lingviștii fac tot posibilul să explice erorile comise, constatăm că, mai devreme sau mai târziu, ele obțin conotații ample și sunt puse în aplicare.

Referințe:

1. CONDREA, I. Euromoda lexicală. În: Ziarul ,,Universitatea”, 26.05. 2017.
2. DRAGOMIRESCU, A., NICOLAE, Al. *101 greșeli de lexic și de semantică.* București: Humanitas, 2011. 260 p.
3. GUȚU ROMALO, V. *Corectitudine și greșeală, Limba română de azi.* Ediția a III-a, revăzută și adăugită. București: Humanitas, 2008. 296 p.

4. RĂDULESCU, I.-Șt. *Să vorbim și să scriem corect. Erori frecvente în limbajul cotidian.* București: Niculescu, 2008. 229 p.
5. www.digi24.ro
6. www.dexonline.ro
7. www.sport.ro

Recomandat
Eugenia DODON, dr., conf.univ.

SPECIFICUL FORMULEI EPICE ÎN ROMANELE LUI AUGUSTIN BUZURA

Cristina PORAICO, Facultatea de Litere

Cet article est une recherche minutieuse sur les romans d'Augustin Buzura et son but répresente l'étude du specifique de la formule épique de l'écriture de ce prosateur. Ainsi le moyen par lequel l'auteur a réussi à singulariser son oeuvre à travers de la problématique, de la composition narrative et du style afin de traduire, à tous les niveaux romanesques, l'hostilité de la société des années 1950, est une perspective digne d'une complexe et constrictive étude.

Spirit reflexiv prin excelență, Augustin Buzura este un mare scriitor al literaturii române care, înfruntând cenzura, a reușit să se impună prin forța de a ipostazia artistic realismul dur al societății staliniste și ceaușiste. „Căutător al adevărului psihologic", Augustin Buzura se remarcă în literatura română prin diferențele de stil de la un roman la altul, prin tematica abordată, dar și prin amploarea pe care o ia opera sa din punctul de vedere al cadrelor epice în care se situează.

Având scopul de a investiga realitatea istorică, de a releva artistic reacțiile factorului uman la transformările social-politice contemporane, Augustin Buzura devine un important reprezentant al „Momentului '65, moment al adevărului", întrucât, luând în dezbatere problemele sociale, prozatorul aspiră să fixeze imaginea momentului în pluralitatea manifestărilor sale.

Acest obiectiv se concretizează în specificul operei autorului, care rezidă în coexistența, în cadrul acesteia, a trei straturi romanești ce-i oferă vigoare, monumentalitate și conținut. Primul nivel, cel al tematicii, îl încadrează pe Augustin Buzura într-un realism integral și face din romanele sale acte de mărturie a unor istorii adevărate, văzute prin

ochii unui intelectual cenzurat mai ales la nivelul conștiinței. Abordând temele dure ale istoriei punitive, invadată de erori și crime împotriva omului cu intelectul treaz, reflecțiile lui Augustin Buzura se materializează în fraze greoaie, arborescente, formate prin coordonare și subordonare, cu ritm lent, fraze ce sunt, de fapt, transfigurări ale unor drame interioare: „*Să-ți cauți liniștea fugind, abandonând totul și fugind... Să ceri milă unui copac, apei, drumurilor încărcate de praf, soarelui, câmpurilor pustii, măcinate de secetă, sau pietrelor adorm-ite de mii și mii de ani în albiile râurilor de munte, dar să nu fii capabil să te desprinzi de cel ce ai fost, să-ți porți pretutindeni spaimele și, paradoxal, iarba, cerul și liniștea să ți le pună în lumină cu și mai mare claritate, și în același timp să te convingă că nu mai e nimic de făcut, că deformările sunt ireversibile, definitive*". Adăpostind enorme acumulări epice, patetismul trezirii conștiinței însuflețește îndelungatele scorniri în arhivele memoriei, dându-le un aspect precipitat și febril, de mare tensiune spirituală, scriitorul știind totuși să păstreze pe spații întinse încordarea specifică unui scurt și intens moment al adevărului. Capacitatea de a susține permanenta stare de tensiune se datorează stilului lui Augustin Buzura, stil provenit din modalitățile narative ce organizează structural opera, încordarea percepută în textul lui Augustin Buzura fiind rezultatul alegerii corecte a tehnicilor și procedeelor narative menite să accentueze și să traducă perfect stările trăite de personaje sau de narator.

Astfel romanul *Fețele tăcerii* se dovedește a fi o operă cu largi deschideri epice, structurate stilistic și care ia forma unui jurnal scris din memorie. Stilistic, romanul este definit ca o operă-matcă în care argumentele, formulate în fraze, se axează în jurul unei idei-nucleu, dezvoltând-o și oferindu-i rezonanțe la nivel lexical și psihologic. Totuși dinamismul lucrării se naște prin întretăierea epicului pur cu suspansuri polițiste, cu unele comentarii fluide ori cu mărturisiri biografice. Tehnica monologului interior și a memoriei involuntare, personajul-narator, narațiunea contrapunctică, perspectiva temporală, incipitul modern realizat prin procedeul punerii în oglindă, dar și finalul deschis fac din romanul lui Augustin Buzura un roman de factură modernă, deschis spre obiectivitate și veridicitate și care, datorită diversității tematice, a deschiderilor narative reprezintă o matrice pentru celelalte scrieri ale autorului, ce vin să se completeze reciproc, subtextul operelor lui A.Buzura oferind cititorului plăcerea de a descoperi reali-

tatea istorică în strânsă legătură cu general-umanul.

Fiind compus dintr-o acțiune prezentă și dintr-o retrospectivă, intercalată, în proporție aproximativ egală, romanul *Vocile nopții* reprezintă o consolidare a aptitudinilor romancierului și înfățișează frământările protagonistului iscate din natura socială a lucrurilor. Convocat la miliție, fără să știe de ce, Pintea, aflat în sala de așteptare, își perindă prin minte viața lui anterioară. Capitolele de retrospectivă au ca semn gramatical distinctiv persoana întâi a naratorului. Celelalte sunt la persoana a treia, dar tot din unghiul personajului principal, cu o singură excepție, când focalizatorul devine incert, părând a fi Lena Filipaș. În ce privește alternanța de persoane gramaticale din capitolele de retrospectivă și din cele de acțiune prezentă, deși nu e perfect riguroasă, ea reprezintă o intuiție remarcabilă a scriitorului. Persoana întâi implică monologul interior, introspecția, deși, în unele cazuri, evenimentele sunt pur și simplu relatate în ordine cronologică. Persoana a treia, menținând în genere o perspectivă interioară, e mai transparentă și epic, mai eficientă, alternarea dictând romanului un ritm specific. Așadar, specificul formulei epice în romanul studiat rezidă în alternarea persoanei întâi și a treia, fapt ce oferă cititorului mai multe unghiuri de analiză a personajelor, dar și în tehnica introspecției monologate și a unei forme a acesteia, numită retrospecție. Aceste două forme de rememorare coexistă în textul romanului și se completează reciproc. Opțiunea prozatorului pentru această tehnică narativă se explică prin faptul că Ștefan Pintea este supus, prin tentativa sa de a-și demonstra nevinovăția, la o rememorare psihologică profundă, în sensul că aceasta nu se rezumă doar la o simplă trecere în revistă a faptelor din viața sa, ci se conturează pe baza unei analize psihologice menite să îi certifice statutul de nevinovat. Prin uzitarea acestei tehnici narative drept mecanism de bază a epicului, romanul lui Augustin Buzura se prezintă a fi unul verosimil, autentic, real și profund psihologic.

În *Drumul cenușii* procedeele naratologice sunt esențiale în redarea unei tensiuni abrutizante, născătoare de frici, deziluzii, mutilări sufletești, iar specificul formulei epice în roman se conturează anume prin mijlocirea originală a tehnicilor narative moderne precum jurnalul, monologul interior, tehnica inserției, cea a flashbackului, a contrapunctului și a decupajului sau colajului, care, având la bază principii compoziționale de factură modernă: principiul memoriei afective, al paralelismului epic și al discontinuității, conlucrează la redarea unei imagini veridice a societății comuniste, dar mai ales la realizarea și

traducerea în cuvinte a unei radiografii a conştiinţei intelectualului sau pur şi simplu a omului de rând ce simte represiunea şi cenzura. La argumentarea noutăţii artistice pe care o aduce cu sine romanul lui Augustin Buzura, se pretează atât modul de deschidere a romanului, cât şi cel de încheiere a acestuia, întrucât începutul multiplu pe care îl implementează prozatorul nu este doar o strategie naratologică de a incita lectorul, ci şi un argument în susţinerea ideii că o problemă socială adevărată este sesizată nu doar de o singură persoană, ea mocneşte în diferite suflete, în diferite anturaje concomitent şi cu aceeaşi acuitate, diferinţa majoră constând în felul fiecăruia de a o suporta. Acest lucru poate fi demonstrat în baza liniilor conflictuale multiple deschise de autor în scopul de a reda tensiunea socială prin vocea şi istoria mai multor personaje. Finalul, spectaculos şi acesta prin diversitatea tipurilor pe care le cuprinde: final în poantă şi final metadiscursiv este şi acesta o valenţă a romanului de factură modernă ce rezonează cu începutul multiplu şi redă cititorului, chiar şi după lectură, ideea de nesiguranţă, de echivoc.

Concluzionăm prin a menţiona că specificul formulei epice în romanele lui Augustin Buzura certifică locul pe care il acordă D. Micu prozatorului în modalitatea analitică şi problematizantă şi se concretizează prin îmbinarea particularităţilor de ordin naratologic cu stilul specific gândirii complexe a lui Augustin Buzura şi cu tematica abrutizantă a obsedantului deceniu.

Bibliografie:

1. COSMA, A. *Romanul românesc contemporan*. Bucureşti: Eminescu, 1988, p. 315.
2. MANOLESCU, N. *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc.* Vol. I, II, III. Bucureşti: Minerva, 1981. 732 p.
3. MICU, D. *Istoria literaturii române. De la creaţia populară la postmodernism.* Bucureşti: Saeculum, 2000, p. 600.

Recomandat
Marcela ADAM, lector superior

VALORI EXPRESIVE ALE LIMBAJULUI ÎN POEZIA POSTMODERNĂ

Adelina MERIACRE, Facultatea de Litere

Evoluţia curentelor literare se desfăşoară pas cu pas împreună cu cea ştiinţifică. Momentul de cotitură dintre modernism şi postmoder-

nism este dificil de stabilit, dacă nu chiar imposibil. Emil Hurezeanu declară într-un poem: **„Eu nu scriu versuri / eu aşa vorbesc”** [apud 1], referindu-se la stilul oral al operelor postmoderniste, stil de a scrie care a devenit chiar stil de a trăi – *modus vivendi.* Ov.S. Crohmălniceanu îl compara cu un fel de **„monstru de la Loch Ness al criticii contemporane”, pe care „tot mai mulţi inşi declară că l-au văzut cu ochii lor, dar dau fabuloasei lui înfăţişări descripţii absolut diferite”** [apud 10]. În accepțiile altora, postmodernismul apare sub numele de *transmodernism (Cristian Livescu), transmodernism textualist (I. Bogdan Lefter), neomodernism, modernitate recentă (H.-R. Patapievici)* [*ibidem*].

Postmodernismul este curentul în care poeții au manifestat **cea mai mare îndrăzneală** în experimentarea limbajului poetic, produsul imaginației căpătând cele mai extravagante şi neobişnuite forme. Inovațiile postmoderne se nasc deseori la nivel lexical.

O particularitate pregnantă a lexicului postmodern este **aspirația spre cuvinte neologice** care conferă operei un **caracter încifrat:** *Ce curcubeu rentabil, o!* [8, p.77], *glisez, plonjând* [2, p.13]. Acest aspect se împletește cu lexicul provenit din terminologia unor sfere precum**: biologia, lingvistica, chimia, lexicul religios, limbajul tehnic şi matematica.** Intersectarea limbajelor mai multor domenii naște, uneori, **combinații excentrice, fiind extinse adesea până la nonsens:** *un atom din adâncul ficatului* [2, p.32], *maree de fosfor* [2, p.23], *șira spinării gramaticii* [9, p.94]. Anume aceste formule **sporesc expresivitatea textului postmodern și adâncesc misterul evocat de autor prin crearea confuziei.**

Un procedeu definitoriu pentru poeziile postmoderne ale lui E. Galaicu-Păun este scrierea legată a unor cuvinte prin intermediul cratimei. Din asemenea exemple rezultă că **autorul concepe o singură noțiune ce echivalează cu cuvintele alăturate:** *El-este-cu-un-ochi-de-apă-cu-unul-de-foc-cel-de-apă-stinge-pe-ochiul-de-foc* [6, p.25]. Pentru E.Galaicu-Păun, acesta este un principiu care stă la baza multor poeme și prin care își dezvăluie gândirea şi viziunea postmodernă.

Conform teoriei enunțate de R. Barthes, **„intertextualitatea reprezintă imposibilitatea de a trăi în afara textului”** [*apud* 4, p.147], astfel, s-a ajuns la utilizarea îndrăzneață a unui text în alt text. Prezența unui asemenea fenomen nu face altceva decât să **adauge expresivitate textului și să-i lărgească sensurile.** Limbajul îngăduitor al poezi-

ei postmoderne a acceptat cu ușurință un text străin, făcând din intertext o sursă sigură de edificare a operei. Sursele intertextului folosit de postmoderni sunt variate, de exemplu: din Miorița: *cât se înspică mustăcioara, cât se coace mura ochilor, cât spuma de lapte a fețișoarei se aridică* [6, p.12], din balada Meşterului Manole: *destrămând-*

Ooooooooooo
pân' la țâțâșoare
pân' la costișoare
pân' la pulpișoare
pân' la gleznișoare
la oaaa[se – andrele
uitate-n...] [5, p.93], din creaţia lui Mihai Eminescu: *când – cu gene ostenite – îi dezgolești un umăr* [*idem*, p.152], *de-aș avea-o* [*idem*, p.153] sau din letopisețe (citat din Miron Costin): *unde iaște de tărăgănat mai tărăgănește-o, unde iaște de scurtat mai scurteaz-o* [*idem*, p.10], precum și din colinzi: *deschide ușa creștine* [6, p.31] sau preluând formula de basm: *înșiră-te mărgăritar* [*idem*, p.54].

Poezia **obține un aspect rebel** prin utilizarea unor cuvinte împrumutate din alte limbi, ceea ce **întărește caracterul nonconformist** al operei. Se împrumută frecvent din limba engleză: *travelinguri* [2, p.13], *earlier poems* [*idem*, p.18], din rusă: *pohod na sibir* [5, p.74], din latină: *fugit irreparabile tempus* [*idem*, p.113], *non omnis moriar* [*idem*, p.136], *vanitas vanitatum et omnia vanitas* [*idem*, p.137], din franceză și germană: *C'est le commencement de la fin* [9, p.14], *Et attendant Godot* [*idem*, p.140], *weilbliche* [5, p.102].

Unele **personalități notorii** sunt evocate cu diferite scopuri, fie **pentru construirea unui dialog cu autorul, fie pentru a semnala unele merite sau de a face referință la unele opinii.**

Un aspect deosebit în etalarea limbajului postmodern îl reprezintă **metaplasmele**, în special cele care au în **vedere evidențierea unui cuvânt în cuvânt cu scopul de a adăuga unele aluzii subtile textului și de a-i atribui un conținut încifrat**. Cu o măiestrie deosebită, Em. Galaicu-Păun reușește printr-un cuvânt să contureze două noțiuni total diferite care pun și mai mult în dificultate cititorul și care, într-un final, creează un scut protector pentru textul contemporan. **Metaplasmele acestuia sunt de o expresivitate pătrunzătoare:** *CAPodopere* [6, p.5]*, promi(n)țându-mi* [*idem*, p.14]*, (gro)pari* [*idem*, p.5]*, rușii(ne)*

[*ibidem*], *general(isimus)* [*idem*, p.28], *motto(tolită-)i* [*idem*, p.30], *amin-tiri* [*idem*, p.29], *des:cântec de ducă* [*idem*, p.55], *ADAM-ite, EVA-cuate* [*idem*, p.61].

Poezia postmodernă nu poate fi doar citită şi ascultată, ea poate fi simțită. Diverse senzații sunt actualizate în textul postmodern, precum cea de cădere la M. Cărtărescu:

...diverg converg diverg
cad
cad
cad
noroi versatil...[3, p.32]

Cuvintele aflate în „cădere", descriu parcursul prăbuşirii în neant, prăbușire invocată și de semnificantul lingvistic.

Pătrunderea cititorului în universul operei este o încercare anevoioasă de a tălmăci tainele autorului, iar o asemenea accedere la cunoaștre se săvârșeste, după cum susține Mihaela Popescu, *numai prin ridicarea cititorului la nivelul cultural al autorului* [7, p.66].

Referinţe:

1. CARAMAN, V.-E. Poezia cotidianului – scriitură sau limbaj poetic? În: *Limba Română*, 2008, nr. 7-8, p.98-103.
2. CĂRTĂRESCU, M. *Dragostea*. București: Humanitas, 1994. 178 p.
3. CĂRTĂRESCU, M. *Plurivers*. Vol.2. Bucureşti: Humanitas, 2003. 224 p.
4. CONDREA, I. *Curs de stilistică*. Chişinău: CEP USM, 2008. 196 p.
5. GALAICU-PĂUN, E. *Arme grăitoare. Antologie de versuri*. Chişinău: Cartier, 2015. 187 p.
6. GALAICU-PĂUN, E. *Cel bătut îl duce pe cel nebătut*. Cluj-Napoca: Dacia, 1994, p.68.
7. POPESCU, M. Radiografii postmoderne (I). În: *Limbă şi literatură*. București, 2005, nr.1-2.
8. SUCEVEANU, A. *ARCA DIES*. Chișinău: Cartea Moldovei, 2008. 278 p.
9. SUCEVEANU, A. *Cafeneaua Nevermore*. Chișinău: Știința, 2011. 132 p.
10. TITIUCA, D. Postmodernismul. În: *Limba română*. 2006. nr. 1-3, p.112-128.

Recomandat
Viorica MOLEA, dr., conf.univ.

CUPRINS

CHIMIE ŞI TEHNOLOGIE CHIMICĂ

Valeriana VÎRLAN *3*
Metode de inhibiție în formarea NNC la nitrozarea medicamentelor cu utilizarea chitosanului funcționalizat
Marina MUŞTUC *8*
Nitrozarea preparatelor antidiabetice şi elaborarea metodelor de inhibiție în formarea n-nitrozaminelor
Irina CALCEV *12*
Elaborarea unei loțiuni antiacneice pe baza unor principii bioactive naturale
Irina DARII *16*
Nitrozarea aminelor din produse de carne şi elaborarea metodelor de inhibiţie în formarea n-nitrozaminelor
Marina MUŞTUC *19*
Nitrozarea preparatelor antidiabetice şi elaborarea metodelor de inhibiție în formarea n-nitrozaminelor
Daniela PALAMARI *24*
Funcționalizarea chitosanului cu antioxidanți şi utilizarea complecşilor în inhibiția furosemidei
Viorica CIOBANU *27*
Caracterizarea hidrochimică a râului Ichel şi influența acestuia asupra fluviului Nistru
Anastasia ROTARI *32*
Dinamica unor componente ale echilibrului acido-bazic în ape de lacuri
Янина УЛЬКИНА *35*
Изучение окисления офлоксацина перманганат-ионом в водных растворах
Анастасия МАЙСТРЕНКО *38*
Разработка методов ингибирования процесса образования n-нитрозаминов при нитрозировании ампициллина

FIZICĂ ŞI INGINERIE

Dumitru RUSNAC *43*
Influența grosimii stratului de $Cd_{1-x}Mn_xTe$ asupra parametrilor fotovoltaici ai heterojoncţiunii/CdS/$Cd_{1-x}Mn_xTe$

DREPT

Iulian MORARU 47
Rezoluţiunea şi rezilierea contractului civil
Daniela MOVILA 51
Spălarea banilor: examen teoretic și practic
Cristian ȘCHIOPU 54
Impreviziunea (HARDSHIP) ca instituție a dreptului civil
Irina DIGORI 58
Statutul juridic al administratorului societății cu răspundere limitată
Angelica PETROV 61
Internetul un nou univers al criminalității
Alexandra PÎNZARI 65
Conformitatea asupra reglementării constituționale și garanțiilor drepturilor inviolabilități. Aspecte de studiu comparat cu state UE. Studiu de caz CEDO.
Mihail GUȚU 69
Studiu comparat al asigurării acțiunii de către instanțele naționale în procedura civilă și în procedura arbitrală
Olga BURUIANĂ 73
Răspunderea penală a persoanei juridice
Alexandrina ROIBU 76
Pornografia infantilă – controverse, soluții, perspective
Dinu PLÂNGĂU 80
Referendumul republican – instrument al democrației
Alexandra POPUȘOI 83
Regimul juridic al metodelor și surselor indirecte de estimare a obligației fiscale
în Republica Moldova

RELAŢII INTERNAŢIONALE, ŞTIINŢE POLITICE ŞI ADMINISTRATIVE

Claudia LACHI *87*
Eficientizarea exercitării funcției publice prin prisma consolidării integrității
și a răspunderii disciplinare a funcționarului public
Carolina UNTILA *90*
Realizarea politicii statului prin intermediul autorităților administrative autonome
ale administrației publice centrale
Marina ȚURCANU *94*
Rolul managementului de proiect în activitatea administrației publice
Maria BOLBOCEANU *98*
Transparența și eficiența parteneriatului public-privat pentru administrația publică
Alina DRĂGAN *101*
Eficiența medierii în soluționarea litigiilor internaționale (Cazul Republicii Moldova)
Ana ȘTEFANIUC (MARIAN) *105*
Alegerile directe pentru funcția de președinte al Republicii Moldova: retrospective și perspective
Cristina BAHNARU *109*
Rolul protocolului și ceremonialului diplomatic în realizarea cadrului juridic internațional: implicații pentru Republica Moldova
Anastasia SOROCATÎI *113*
Practica protocolului și ceremonialului diplomatic în organizarea manifestărilor
cu caracter oficial (Cazul Republicii Moldova)
Cristina VORONEANU *117*
Fluxuri de migraţie din orientul mijlociu ca risc asupra securităţii Uniunii Europene: implicaţii pentru Republica Moldova
Raisa TOFAN *120*
Influența mass-mediei în formarea imaginii statului (Cazul

Republicii Moldova)
Arcadie CONDURACHI *124*
Factorul islamic în terorismul internaţional contemporan în spaţiul european Repercusiuni pentru Republica Moldova
Эдуард ДУТКО *128*
Роль европейских международных организаций в поддержании мира и обеспечении международной безопасности: уроки для Республики Молдова
Игорь ШОПИН *131*
Миротворчество в урегулировании конфликтов на постсоветском пространстве: на примере абхазского, нагорно-карабахского и приднестровского конфликтов

SOCIOLOGIE ŞI ASISTENŢĂ SOCIALĂ

Irina SURDU *135*
Rolul activităţilor de voluntariat în dezvoltarea socială a tineretului (Studiu realizat la misiunea socială „Diaconia”)
Tatiana ŞUŞU *139*
Asistenţa socială a copiilor aflaţi în fazele parcursului tumoral
Luminiţa PASTUH *143*
Publicitatea televizată adresată copiilor: tactici de persuasiune şi efecte
Ana BURUIAN *146*
Asistenţa parentală profesionistă – formă alternativă de protecţie a copilului
aflat în dificultate
Daniela PETROV *150*
Protecţia copiilor rămaşi fără ocrotire părintească (Analiză comparativă)
Doina CRĂCIUN *154*
Specificul integrării sociale a refugiaţilor din Republica Moldova
Irina ARNĂUTU *158*
Imaginea femeii în politică. Cazul Republicii Moldova

Alina STANCIU *162*
Divorţul: consecinţe asupra dezvoltării copilului de vârstă şcolară (Caz în r-nul Leova)

ŞTIINŢE ECONOMICE

Daniela BOICO *166*
Banca comercială: principii de organizare şi de gestiune eficientă
Viorica COTRUŢA *169*
Analiza corelațiilor, coerențelor şi constrângerilor ce trebuie respectate în cadrul planificării financiare a unei întreprinderi
Alina GOLBAN *173*
Impactul politicii fiscale asupra gestiunii finanțelor întreprinderii
Алёна САРАКУЦА *176*
Анализ финансового состояния предприятия с учётом инфляции
Элла КАЗАКУ *179*
Мотивационный механизм и пути повышения уровня мотивации на предприятиях малого бизнеса РМ

ISTORIE ŞI FILOZOFIE

Mariana BUBUIOC *183*
Relațiile Moldo-Turce în anii 1991-2002
Marina HUZUN *186*
Politici de protejare şi valorificare a patrimoniului arheologic în Republica Moldova (1946-2016)
Наталья ПАШЕНЧУК *190*
Особенности развития ориньякской культуры на среднем Днестре по материалам стоянки климэуць II
Ion CALCEA *193*
Rolul teoriilor sociale în analiza transformărilor societății moderne
Cristina RAILEAN *196*

Subiectivitatea între metafizica vizibilului şi fenomenologia privirii
Mihail DUCA *200*
Salt ontologic-tehnologic, uman şi divin
Dumitru SĂCĂREANU *204*
Problema autenticității: ipostaze heideggeriene
Sofia MUTU *208*
Dinamica manifestării şi interpretării creaţiei
Chiril SEMIONOV *211*
Impactul teatrului social-politic asupra gândirii sociale (Cazul Republicii Moldova)
Христина УЗУН *215*
Влияние религиозного фанатизма на современное общество
Михаил ЧЕБАНУ *218*
Проявление феномена игры в поведении и во взаимодействии людей

LIMBI ŞI LITERATURI STRĂINE

Anastasia GADJA
Structural, semantic and grammatical peculiarities in rendering attributive constructions in the association agreement

Daniela BERLINSCHI
Linguistic representation of threat in english written discourse based on "Hunger Games"
Felicia DARII

Lecture intertextuelle et interculturalité dans le texte *LA QUARANTAINE* de Jean-Marie Gustave Le Clézio

Natalia GOBJILA
A contrastive study of english and romanian terminology in the domain of banking and finance
Olga IEŞEANU

Structural and semantic features of nonce-words in fiction based on the fantasy trilogy 'His dark materials' by Philip Pullman
Alexandra ȘUMSCHI
Pragmatic function of interrogative sentences in advertisements
Irina MOISEENCO
Lexical peculiarities of fantasy fiction, based on *HARRY POTTER AND THE PRISONER OF AZKABAN* by J. K. Rowling (Translation problems)
Ecaterina DODI
Stylistic devices used in e.a.poe's stories and their translation into russian and german languages
Anastasia CATLABUGA
The challenges of rendering humour in "A Confederacy of Dunces" by John Kennedy Toole
Iuliana AVGUST
Abbreviations in medical discourse
Ludmila CEBAN
La construction argumentative des émotions dans les discours parlementaires français sur l'euthanasie
Cristina PLATON
Pragmatic approach to the translation of the book versus the transcribed version of the movie based on the novel *THE BOOK THIEF* by Markus zusak
Tatiana CUCEREAVÎI

La productivité de la suffixation diminutive: verbale et nominale

Victoria CUCU
Motivul șahului în literatură (Studiu comparativ în baza romanului *Apărarea Lujin* de Vladimir Nabokov, a nuvelei *Jucătorul de șah* de Stefan Zweig și a povestirii *O Luptă* de Patrick Süskind)
Valentina GOSPODINOV

Corrélation compétence linguistique – compétence interculturelle durant le processus

d'enseignement/apprentissage du fle au niveau B1

Irina DOMENTI
L'oralité et le registre familier dans la traduction des contes de Ion Creangă
Tatiana ISTRATI

La méthodologie et la technologie actuelle de l'organisation du travail individuel de l'élève en classe de fle niveau B1

Irina MACARIȘIN
Traducerea acronimelor și siglelor în documentele Uniunii Europene
(engleză, română, italiană)
Veronica URSU
Les métatropies liées à la paronymie
Nadejda TIBULISCAIA
The role of irony reflected by neologisms in american TV-series 'How i met your mother'

LITERE

Ecaterina BRĂGUȚĂ
Forme textuale cantabile specifice cultului ortodox
Ana FERAFONTOV
Câmpul lexical al emoțiilor în proza scurtă contemporană (Aurelian Silvestru „Fărâme de suflet")
Cristina MALACHE
O receptare comparatistă şi psihocritică a prozei lui Eminescu şi nerval
Nina PLĂCINTĂ
Expresii ale tradiționalismului în poezia românească interbelică
Alexei BOENCIUC
Limbajul apofatic – distorsiuni semantice ale negării
Diana BERZOI
Structuri sintagmatice specifice limbajului religios. (Studiu

de caz în baza romanului „*Noaptea Sfântului Andrei''* de Ion Vicol)
Constanța (SOLTAN) ȚURCAN
Ipostaze ale discursului confesiv în *Îngerul supraviețuirii. Mărturii și spovedanii* de Ion Druță
Victoria SOTNIC
Tendințe neoexpresioniste în poezia română contemporană (Ileana Mălăncioiu și Mariana Marin)
Doina DUZENCO
Funcții și valori ale titlului în textul publicistic românesc
Veronica GOLBAN
Adjectivele neologice invariabile în limba romană (studiu lexicografic)
Anastasia PLATON
Folosirea improprie a unor cuvinte derivate
Cristina PORAICO
Specificul formulei epice în romanele lui Augustin Buzura
Adelina MERIACRE
Valori expresive ale limbajului în poezia postmodernă

Analele ştiinţifice

ale Universităţii de Stat din Moldova

Universitatea de Stat din Moldova. Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova / Univ. de Stat din Moldova ; col. red.: Florentin Paladi (red.-şef.) [et al.]. – Chişinău : CEP USM, 2017 – . – ISBN 978-9975-71-560-7.

Ştiinţe ale naturii şi exacte. Ştiinţe economice. – 2017. – 148 p. – Texte : lb. rom., rusă. – Rez.: lb. engl. – Referinţe bibliogr. la sfârşitul art. – 50 ex. – ISSN 1857-3665. – ISBN 978-9975-71-834-9.

082:378.4(478-25)=135.1=161.1

U 56

Bun de tipar 25.10.2017. Formatul 60x84 $^{1}/_{16}$.

Coli de tipar 22. Coli editoriale 21,2.

Comanda . Tirajul 120 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM

str. Al.Mateevici, 60, Chişinău, MD 2009